

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

KATILIMCI DEMOKRASİNİN ARACI OLARAK KENT KONSEYLERİ:
ADANA KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Erinç Ali MENTEŞ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇAĞLAYANDERELİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temmuz, 2016

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Katılımcı Demokrasinin Aracı Olarak Kent Konseyleri: Adana Kent Konseyi Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel etik kurallara ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini onurumla doğrularım.

13 / 07 /2016

Erinç Ali MENTEŞ

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Erinç Ali Menteş'.

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Erinç Ali MENTEŞ tarafından hazırlanan “Katılımcı Demokrasinin Aracı Olarak Kent Konseyleri: Adana Kent Konseyi Örneği” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyoloji Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başarılı

Başarısız

Başkan

Prof. Doç. Dr.
Mustafa ÇAĞLAYANDERELİ
(Danışman)

Üye

Prof. Dr.
Adnan GÜMÜŞ

Üye

Prof. Dr.
Yaşar ERJEM

Onay
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

13 / 07 / 2016

Prof. Dr. Süleyman DEĞİRMEN
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Ülkemizin İmparatorluktan çağdaş Cumhuriyete dönüşüm sürecinde yaşadığı temel sorun demokrasiyi kurumsallaştıramamasıdır. Beni bu çalışmaya yönlendiren önemli neden ülkemizde demokrasinin kurumsallaşmasına katkı koyma arzusudur. Bir Adanalı olarak, ilk kurulan Kent Konseylerinden biri olan Adana Kent Konseyi konusunda yapılan ankete dayalı ilk tez çalışmasını gerçekleştirmek de ayrıca beni mutlu etti.

Tez çalışmam boyunca gerek yönlendirmeleri ve desteğini gerekse bilimsel disiplin kazanmada emeğini esirgemeyen tez hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa Çağlayandereli'ye teşekkürlerimi sunarım.

Farklı bir disiplinden gelen biri olarak sosyoloji alanındaki eğitimimde katkı sağlayan Sosyoloji Bölümü hocalarıma teşekkür ederim. 13 Temmuz 2016.

Erinç Ali Menteş

ÖZET

20. Yüzyılın son çeyreğinde dünya ekonomi-politiğinde iki önemli sorun ortaya çıkmıştır. Birincisi, kapitalizmin yapısal krizi ve onun dünya eko-sisteminde yarattığı çevresel ve sosyal sorunlar. İkincisi, Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla ulus devletlerde başat hale gelen liberal/temsili demokrasilerde yaşanan meşruiyet krizi. Liberal ekonomistler kapitalizmin yapısal krizine küreselleşme, neo-liberalizm ve sürdürülebilir kalkınma gibi paradigma çerçevesinde çözüm önerirken, eleştirel modernistler temsili demokrasinin meşruiyet krizinin katılımcı/müzakereci demokrasinin yaygınlaştırılabilmesi halinde aşılabileceğine inanmaktadırlar. Küreselleşme, sürdürülebilir kalkınma ve katılımcı demokrasi önerilerinde vurgulanan ortak nokta sorunların yerelde, merkezi yönetim, yerel yönetim, özel sektör ve sivil toplumun içinde olacağı katılımcılık ilkesi ile çözülebileceğidir. Birleşmiş Milletler yerelde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yönelik olarak Yerel Gündem 21 belgesini gündeme getirmiştir. Yerel Gündem 21, yerel yönetimlere kendi kentleri için çok aktörlü, katılımcı, şeffaf hesap verebilir bir yönetim anlayışı geliştirmelerini önermektedir. Türkiye’de Kent Konseyleri BM Yerel Gündem 21 belgesinden hareketle ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada konunun tüm yönleriyle anlaşılması açısından kavramsal olarak Demokrasi, Sivil Toplum, Kent Konseyi, Yerel Yönetim ve Küreselleşme kavramları üzerinde durduk. Teorik çerçevede ise demokrasi teorilerini inceledik. Kavramsal ve teorik bilgiler alandan toplanan bilgiler ile desteklendi. Adana Kent Konseyi Genel Kurulu’na çağrılan (STK temsilcisi olarak kabul ettiğimiz) Dernek üyeleriyle yaptığımız anket çalışmasında Konsey’in yapısı, işleyişi betimlenmiş ve işlevselliği sorgulanmıştır. Çalışmanın genel bulgusu şöyle ifade edilebilir: Türkiye’de katılımcı demokrasinin gelişiminde önemli bir enstrüman olabilecek ‘kent konseyi’nin yasal, kurumsal (formel) yapısı ile işlevselliği (içerik) birebir

örtüşmemektedir. Kentlerde yaygınlaşan kent konseyleri hâkim ideolojilerin, belediye yönetiminin, ekonomi-politik çıkar gruplarının etkisi altındadır. ‘Halk adına’ ve ‘Halk için’ anlayışı görece gölgede kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sivil toplum, Katılımcı demokrasi, Kent konseyleri, Yerel yönetimler, Küreselleşme, Sivil toplum kuruluşları, Adana Büyükşehir Kent Konseyi.

ABSTRACT

City Council as a Tool for Participatory Democracy:

Adana City Council Sample

In the last quarter of the 20th century, two major problem has emerged in world's economy politics. First, the structural crisis of capitalism and its environmental and social problems that are caused on world's eco-system. Secondly, by the dissolution of the Soviet Union, experienced legitimacy crisis on liberal / representative democracies those were the dominant in nation-states. As Liberal economists proposing globalization, neo-liberalism and sustainable development paradigms for the capitalism's structural crisis, critical modernists believe that crisis of legitimacy of the representative democracy can be overcome by the spread of participatory/deliberative democracy. Common issues that is stated by offering globalization, sustainable development and participatory democracy is that problems can be solved locally by bringing together the central government, local government and private sector around participatory policy. In order to ensure sustainable local development, United Nations has issued the Local Agenda 21 document. Local Agenda 21 encourages the local governments to develop a management approach for their cities, which is formed by multi actors and with participatory principle. In Turkey, City Councils are developed by the reference of the UN Local Agenda 21 document. In this study, to understand the issue with its all aspects, we have given attention to the conceptual understanding of democracy, civil society, City Council, Local Government and Globalization. In the theoretical framework, we examine the theory of democracy. Conceptual and theoretical knowledge is supported by information gathered from the field. In the work of survey of the Adana City Council's general assembly members, (we accept them as NGO representatives) we found out the structure and operation of the Adana City

Council and examined its functions. The overall findings of the study can be expressed as follows: The legal institutional (formal) structure of city council with its functionality (contents) is not exactly overlapping although it could be an important instrument in the development of participatory democracy in Turkey. The city councils that are become common in the cities are under influence of the municipal government, dominant ideologies and political interest groups.

The statements of ' in the name of People' and 'for the People' are not fulfilled.

Keywords: Civil society, Participatory democracy, City councils, Globalization, Non-governmental organizations, Adana City Council.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR DİZİNİ	ix
GRAFİKLER DİZİNİ	x
BİRLEŞİK DAĞILIM GRAFİĞİ	xiv
HİSTOGRAM	xv
HARİTA	xv
ŞEKİL	xv
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM: LİTERATÜR	7
II. BÖLÜM: KAVRAMSAL TEMEL VE TEORİK YAKLAŞIMLAR	12
II.1. Kavramsal Temel	12
II.1.1. Sivil toplum.....	12
II.1.1.1. Sivil toplum kuruluşları (STK)	18
II.1.1.1.1. Dernekler.....	20
II.1.1.2. Kent Konseyleri	21
II.1.1.2.1. Kent Konseylerinin Gelişim Süreci	23
II.1.1.2.1.1. BM Rio Yeryüzü Zirvesi ve Gündem 21	25
II.1.1.2.1.2. Yerel Gündem 21	27
II.1.1.2.1.3. Türkiye’de Yerel Gündem 21 süreci.....	28
II.1.1.2.2. Kent Konseylerinin Hukuksal Boyutu	29

II.1.1.3. Türkiye’de sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları	33
II.1.2. Yerel Yönetim.....	37
II.1.2.1. Çağdaş Yerel Yönetim ve Yönetişim	40
II.1.3. Demokrasi	42
II.1.3.1 Doğrudan Demokrasi	45
II.1.3.2. Temsili Demokrasi.....	46
II.1.4. Küreselleşme.....	46
II.1.4.1. Küreselleşme ve Yerel Yönetimler	53
II.2. Teorik Çerçeve.....	57
II.2.1. Demokrasi Teorileri	57
II.2.1.1. Klasik Demokrasi Teorileri	58
II.2.1.1.1. Liberal Demokrasi	58
II.2.1.1.2. Sosyalist-Marksist Demokrasi	61
II.2.1.1.3. Sosyal Demokrasi	64
II.2.1.2. Yeni Demokrasi Teorileri	70
II.2.1.2.1 Katılımcı Demokrasi.....	71
II.2.1.2.2 Radikal Demokrasi.....	76
II.2.1.2.3 Müzakereci Demokrasi	78
III. BÖLÜM: YÖNTEM	80
III:1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi	80
III.2. Evren ve Örneklem.....	81
III.3. Araştırmanın Veri Toplama ve Veri Analiz Teknikleri.....	83
III.4. Araştırmanın Soruları	84
III.5. Araştırmanın Sınırları	85

IV. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR.....	86
IV.1. Dernekler (Dünya/Ülke/Bölge Düzeyi, 2016).....	86
IV.2. Adana İli'nde Toplumsal Yapı, Dernekler ve Büyükşehir Kent Konseyi.....	101
IV.2.1. Adana'nın Toplumsal Yapısı	101
IV.2.2. Adana'da Dernekler	106
IV.2.3. Adana Büyükşehir Kent Konseyi	111
IV.3. Araştırmada Yer Alan Dernekler ve Özellikleri.....	115
IV.4. Katılımcıların Demografik Özellikleri	118
IV.5. Dernek Temsilcilerinin Kent Konseyinin İşlevselliği Konusunda Algı, Tutum ve Davranışları	121
IV.5.1. Dernek temsilcilerinin kent konseyinin örgütsel yapısı ve işleyişine dair algı, tutum ve davranışları	122
IV.5.2. Dernek temsilcilerinin kent konseyinin amacını gerçekleştirmesine dair algı, tutum ve davranışları	131
IV.5.3. Dernek Temsilcilerinin 'Kent Konseyi' ve 'katılımcı demokrasi' ye dair algı, tutum ve davranışları	138
SONUÇ	144
KAYNAKÇA.....	151
EKLER	161

TABLolar DİZİNİ**TABLO 1: ORANTILI TABAKALI ÖRNEKLEME TEKNİĞİNE GÖRE**

HESAPLANAN ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİ 82

TABLO 2: DÜNYADA DERNEKLEŞME DURUMU 2013 87

TABLO 3: TÜRKİYE’DE STATÜLERİNE GÖRE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI -
2015 90

TABLO 4: ADANA BÜYÜKŞEHİR KENT KONSEYİ YÜRÜTME KURULU 114

TABLO 5: ARAŞTIRMADA YER ALAN VE ADANA KENT KONSEYİ’NDE TEMSİL
EDİLEN DERNEKLER 115

TABLO 6: ADANA KENT KONSEYİ’NDE TEMSİL EDİLEN DERNEKLERİN
FAALİYET ALANLARI 117

TABLO 7: KENT KONSEYİ’NİN YAPISI VE İŞLEYİŞİNE DAİR ÖNERİLER 129

TABLO 8: ADANA BÜYÜKŞEHİR KENT KONSEYİ’NİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ
PROJELER (2001–2015) 136

TABLO 9: KENT KONSEYİ PROJELERİNDEN HABERDAR OLMA DURUMU 137

GRAFİKLER DİZİNİ

GRAFİK 1: DÜNYADA DERNEK SAYISI.....	88
GRAFİK 2: DÜNYADA DERNEKLEŞME ORANI (DERNEK/KİŞİ)	88
GRAFİK 3: TÜRKİYE'DE FAALİYET ALANINA GÖRE DERNEK SAYISI - 2016 ...	89
GRAFİK 4: TÜRKİYE'DE FAALİYET ALANINA GÖRE DERNEK ÜYE SAYISI - 2016	89
GRAFİK 5: TÜRKİYE'DE BÖLGELERE GÖRE FAAL DERNEK SAYISI - 2016.....	96
GRAFİK 6: TÜRKİYE'DE YILLARA GÖRE DERNEK SAYISI VE DERNEK ÜYE SAYISI (2005–2015).....	97
GRAFİK 7: TÜRKİYE'DE DERNEKLERDE KURUMSALLAŞMA	98
GRAFİK 8: DERNEKLERİN İSTİHDAM YAPISI - 2016	100
GRAFİK 9: ADANA İLİ NÜFUSU VE NÜFUS ARTIŞ HIZI (2008–2015).....	104
GRAFİK 10: ADANA NÜFUSUNUN İLÇELERE DAĞILIMI - 2015	100
GRAFİK 11: ADANA'DA FAAL DERNEK SAYISI.....	104
GRAFİK 12: ADANA'DA YILLARA GÖRE DERNEK SAYISI VE DERNEK ÜYE SAYISI 2005–2015	107
GRAFİK 13: ADANA'DA YILLARA GÖRE DERNEKLERDE ÇALIŞAN SAYISI 2005–2015	108
GRAFİK 15: ADANA'DA FAALİYET ALANINA GÖRE DERNEK ÜYE SAYISI - 2016	110
GRAFİK 14: ADANA'DA FAALİYET ALANINA GÖRE DERNEK SAYISI - 2016 ..	110
GRAFİK 16: ADANA KENT KONSEYİ GENEL KURULU'NDA TEMSİL EDİLEN STK - 2013	116
GRAFİK 17: SİYASİ PARTİ ÜYESİ OLANLARIN PARTİ TERCİHLERİ.....	118

GRAFİK 18: KK ÇALIŞMA GRUPLARINI DAHA ÇOK KİM BELİRLER?.....	128
GRAFİK 19: KK'NİN YAPISI VE İŞLEYİŞİNE DAİR DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ ...	129
GRAFİK 20: DERNEKLERİN ETKİNLİK DÜZEYİ, ÇAPI.....	152
GRAFİK 21: DERNEKLERİN ÜYE SAYISI	152
GRAFİK 18: DERNEKLERİN HUKUKİ STATÜSÜ	152
GRAFİK 19: DERNEKLERİN ÖRGÜTSEL STATÜSÜ	152
GRAFİK 22: DERNEKTEKİ STATÜSÜ	152
GRAFİK 23: BAŞKA DERNEĞE ÜYE Mİ?	152
GRAFİK 24: SİYASİ PARTİYE ÜYE Mİ?	152
GRAFİK 25: BELEDİYE MECLİSİ ÜYESİ Mİ?	152
GRAFİK 26: YAŞ	152
GRAFİK 27: CİNSİYET	152
GRAFİK 28: MESLEK	152
GRAFİK 29: EĞİTİM DÜZEYİ	152
GRAFİK 30: MEDENİ DURUM.....	152
GRAFİK 31: AİLE TİPİ.....	152
GRAFİK 32: AİLESİNİN AYLIK ORTALAMA GELİRİ	152
GRAFİK 33: AİLESİNİN EKONOMİK DURUMU ALGISI.....	152
GRAFİK 34: OTURDUĞU SEMTİN EKONOMİK DURUM ALGISI	152
GRAFİK 35: DERNEĞİNİN ÜYELERİNİN EKONOMİK DURUMU ALGISI.....	152
GRAFİK 36: DERNEĞİN YAŞI	152
GRAFİK 37: DERNEĞİN KK'DE TEMSİL EDİLME SÜRESİ.....	152
GRAFİK 38: DERNEĞİN KK ORGANLARINA SEÇİLME DURUMU.....	152
GRAFİK 39: DERNEĞİN KK'NE PROJE SUNMA DURUMU	152

GRAFİK 40: DERNEĞİN KK'NE SUNDUĞU PROJELERİN UYGULANMA DURUMU	152
GRAFİK 41: KK MEVZUATINI DEĞERLENDİRME	152
GRAFİK 42: KK ÇALIŞMA GRUPLARINI DEĞERLENDİRME	152
GRAFİK 45: KK KARARLARININ BELEDİYE MECLİSİNDE GÖRÜŞÜLME DURUMU	152
GRAFİK 43: KENT KONSEYİ TOPLANTI PERİYODU	152
GRAFİK 44: KK TOPLANTI SAYISINI DEĞERLENDİRME.....	152
GRAFİK 46: KK KARARLARININ BELEDİYE MECLİSİNDE ONAYLANMA DURUMU	152
GRAFİK 47: DERNEĞİN KK YÜRÜTME KURULU'NDA GÖREV ALMA DURUMU	152
GRAFİK 48: DERNEĞİN KK'NE BAŞKANLIK ETME DURUMU	152
GRAFİK 49: KK BAŞKANLIK SEÇİMİNDE DAHA ÇOK TERCİH EDİLEN KENTSEL ÖRGÜTLÜ GÜÇ.....	152
GRAFİK 50: KK YÜRÜTME KURULU SEÇİM USULÜ	152
GRAFİK 51: KENT KONSEYİ ÜYELERİ ARASINDA İLETİŞİM SORUNU VAR MI?	152
GRAFİK 52: BELEDİYE'NİN KK'NE DESTEĞİ YETERLİ Mİ?	152
GRAFİK 53: BELEDİYE'NİN KK'NE AYIRDIĞI MALİ KAYNAK YETERLİ Mİ?... 152	
GRAFİK 54: KK DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNE KATKI SAĞLIYOR MU?.....	152
GRAFİK 55: KK'NİN KENTİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE KATKISI OLUYOR MU?.....	152

GRAFİK 56: KK YASADA TANIMLI İŞLEVİNİ YERİNE GETİREBİLİYOR MU?..	152
GRAFİK 57: KK'NİN İŞLEYİŞİNDEN MEMNUN MUSUNUZ?	152
GRAFİK 58: SONDAJ SORU: KK YASADA TANIMLI GÖREVİNİ YERİNE GETİREBİLİYOR MU?	152
GRAFİK 59: KK KARARLARININ DİKKATE ALINDIĞI KAMUSAL HİZMET ALANLARI.....	152
GRAFİK 60: KK YAPISI, GÖREVLERİ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ Mİ?	152
GRAFİK 61: DERNEK ÜYELERİ KK'NİN YAPISI, GÖREVLERİ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ Mİ?	152
GRAFİK 62: DERNEK YÖNETİCİLERİ ÜYELERİ KK HAKKINDA BİLGİLENDİRİYOR MU?.....	152
GRAFİK 63: DERNEKLER KK'Nİ YETERİNCE TANIYOR MU?	152
GRAFİK 64: KK KATILIM İÇİN DERNEKLERE ÇAĞRIDA BULUNUYOR MU?... 152	
GRAFİK 65: DERNEKLER KK'NE GEREKEN İLGİYİ GÖSTERİYOR MU?	152
GRAFİK 66: KK'DE TEMSİL EDİLME DERNEĞİN STATÜSÜNÜ OLUMLU ETKİLER Mİ?	152
GRAFİK 67: KENT KONSEYİ'NİN İŞLEYİŞİ DEMOKRATİK Mİ?	152
GRAFİK 68: KK BAŞKANI SEÇİMİNİ BELEDİYE BAŞKANI ETKİLER Mİ?	152
GRAFİK 69: KK KARAR ALMA SÜRECİNDE EN ETKİLİ AKTÖR KİM?.....	152
GRAFİK 70: KK KARAR ALMA SÜRECİNDE BELEDİYE BAŞKANI ETKİLİ Mİ? 152	
GRAFİK 71: KK ORGANLARINDA BAĞIMSIZ KARAR ALABİLİYOR MU?	152
GRAFİK 72: KK BAŞKANI SEÇİMİNDE DERNEĞİNİZ ETKİLİ Mİ?	152
GRAFİK 73: KK YÜRÜTME KURULU SEÇİMİNDE DERNEĞİNİZ ETKİLİ Mİ? ...	152

GRAFİK 74: KK TOPLANTILARINDA GÜNDEMİ DAHA ÇOK KİM BELİRLER?	152
GRAFİK 75: KK ÜYELERİ ARASINDA SİYASİ KÜMELEŞME VAR MI?.....	152
GRAFİK 76: KENT HALKI KK'NİN YAPISI, GÖREVLERİ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ Mİ?	152
GRAFİK 77: DERNEKLER KK'DE YETERİNCE TEMSİL EDİLİYOR MU?.....	152
GRAFİK 78: "KK İHTİYAÇTAN ÇOK AB UYUM YASALARI GEREĞİ KURULDU	152
GRAFİK 79: KK BELEDİYE MECLİSİ'NİN YETKİLERİNİ İHLAL EDİYOR MU?..	152
GRAFİK 80: DERNEKLER KK'DE EŞİT GÜCE SAHİP Mİ?	152
GRAFİK 81: KENT KONSEYİ BELEDİYE'NİN GÜDÜMÜNDE Mİ?.....	152
Birleşik Dağılım Grafiği	
B.D. GRAFİĞİ 1:DERNEĞİN YAŞI VE KENT KONSEYİ'NDE TEMSİL EDİLME SÜRESİ	122
B.D. GRAFİĞİ 2: DERNEĞİN KK'NE PROJE SUNMA DURUMUNA GÖRE PROJELERİN GERÇEKLEŞMESİ KONUSUNDA KANAATLER	124
B.D. GRAFİĞİ 3: KK KARARLARININ BM'DE GÖRÜŞÜLME DURUMUNA GÖRE KABUL EDİLME DURUMU.....	127
B.D. GRAFİĞİ 4: KK'NİN İŞLEVSELLİK ALGISINA GÖRE KK'DEN MEMNUNİYET	135
B.D. GRAFİĞİ 5: DERNEK ÜYELERİNİN KK HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLUP- OLMAMA DURUMUNA GÖRE DERNEK YÖNETİCİLERİNİN ÜYELERİ KK HAKKINDA BİLGİLENDİRME DURUMU	138
B.D. GRAFİĞİ 6: KK'NİN DERNEKLERE KATILIM ÇAĞRISI YAPMA DURUMUNA GÖRE DERNEKLERİN KK'NE İLGİ GÖSTERME DURUMU	140

Histogram

HİSTOGRAM 1: 'KK DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞMESİNE KATKI SAĞLAR' MI?.....	132
HİSTOGRAM 2: 'KK KENTİN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNE KATKI SAĞLAR' MI?	133
HİSTOGRAM 3: 'KK YASADA TANIMLI GÖREVİNİ YERİNE GETİREBİLİYOR' MU?.....	133
HİSTOGRAM 4: 'KK ÜYELERİ ARASINDA SİYASAL KÜMELEŞME VAR' MI? ..	143

Harita

HARİTA 1: TÜRKİYE'DE İLLERE GÖRE FAAL DERNEK SAYISI - 2016	95
--	----

Şekil

ŞEKİL 1: ADANA BÜYÜKŞEHİR KENT KONSEYİ ORGANİZASYON ŞEMASI... ..	113
--	-----

GİRİŞ

Bu çalışmada ‘*Katılımcı ve Müzakereci Demokrasi*’nin aracı olarak düşünülen kent konseylerinin işlevselliği sivil toplum kuruluşları (STK) bakış açısından Adana Büyükşehir Kent Konseyi (ABKK) örnek alınarak incelenmiştir.

Kent konseyleri Türkiye’ye özgü bir yapılanmayla hükümet/devlet birimlerini, yerel yönetim örgütünü ve kentteki sivil toplumu bir ortaklık çerçevesinde bir araya getiren *yönetişim* mekanizmalarıdır (Emrealp, 2005).

Kent konseyinin belediyelerce kurulması yasal zorunluluk haline getirilmiştir ve ilgili belediye kanununda amacı, kuruluşu ve işlevleri tanımlanmıştır. Ayrıca Kent Konseyleri Çalışma Yönetmeliği çıkartılarak yasal bir kurum haline getirilmiştir.

Kent konseyinin varlık nedeni ve amacı yasada şöyle tanımlanmıştır (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005):

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcilerinin katılımları ile oluşan Kent Konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Kent Konseylerinin Türkiye’de ortaya çıkışı, Türkiye’nin imzalamış olduğu BM 1992 Rio Gündem 21 Belgesi’ne dayansa da aslında varlık nedenleri üç farklı olgunun değişimine bağlıdır. Bunlar sırasıyla modernizmin siyasal boyutu olan temsili demokrasinin meşruiyet krizi; kim kimi nasıl yönetecek? Modernizmin ekonomik boyutu olan kapitalizminin üretim-bölüşüm sorunları ve tüketime dayalı küresel çevre sorunları. Ve yine modernizmin kültürel boyutu olan ulus-devlet vatandaşlığının küresel ilişkilerin

hızla arttığı dünyada tanımının ve uygulamasının sıkıntılı hale gelmesi sorunu. Ve tüm bunlara çözüm olarak düşünülen (bireyin karar alma süreçlerine yerel-bölgesel-küresel düzeyde katılım sağlayabileceği) *Sivil Toplum*.

19. ve 20. yüzyıllarda dünyaya modernizmin egemen olduğunu görüldü. Bu dönemde modernizm dünyayı üç önemli alanda şekillendirmiş ve dönüştürmüştür, bunlar siyasal alan, ekonomik alan ve kültürel alandır. Modernizmin siyasal alandaki tezi ve uygulaması 1789 Fransız devrimi ile ortaya çıkan seçimler ve siyasal partilerin temel alındığı parlamenter ve çoğunlukçu demokrasidir. Ekonomik alanda ise modernizm birey merkezli kapitalist ekonomik sistemi inşa etmiştir. Kültürel alanda ulus devlet temel alınmış, kültürel yapı yukarıdan aşağıya homojen bir şekilde inşa edilmiştir (Jeanniere, 1994).

20. yüzyıldaki bu ulus devletler inşası dönemi dünyada iki büyük savaşın yaşanmasına neden olmuş ve dünyada üç kutuplu bir yapı oluşmuştur. Birincisi kapitalist ekonomileri yer aldığı birinci dünya, diğeri kapitalizmin insanları mutlu etmediğini, refah getirmediğini söyleyerek yeni bir toplumsal çıkara dayalı ekonomik sistem öneren ve kuran sosyalist ülkeler ve son olarak da her iki blokta yer almayan üçüncü dünya ülkeleri. 20. yüzyılın son çeyreğinde sosyalist dünyanın dağılması ile kapitalist ekonomi- politik ve kültürel sistem küreselleşme kavramı ve uygulamaları ile tüm dünyaya egemen oldu. Sosyalist dünyanın dağılması küreselleşme ile dünyada neo-liberal sisteminin kurulması Weberci anlamda modern toplumlar için bir “ideal” tip olarak görülebilir. 20. yüzyılda geçerli olan bu ekonomik toplumsal yapının, 20. yüzyıl sonunda, küreselleşme ve sosyalist bloğunda dağılmasıyla tek kutuplu hale gelen dünyada, sorunların çözümünde yetersiz kaldığı görüldü ve sisteme yönelik eleştiriler başladı (Heywood, 2014).

20. yüzyıl sonunda Weberci anlamda “ideal tip” olarak tanımlanabilecek bir toplumsal yapı öngören bu sistemin siyasi alandaki eleştirileri yeni demokrasi teorileri olarak ortaya çıktı. Eleştiriler en çok bireylerin yönetsel kararlara katılımının sağlanamadığı yönünde oldu ve bu bağlamda önerilen yeni demokrasi tanımlamalarında katılımcılık ve müzakere öne çıkarıldı. Küreselleşmiş yenedünya düzenine ve onun diğer iki alanına ekonomik ve kültürel alana getirilen eleştiriler ve çözüm önerileri başka çalışma alanı olarak ayrıca değerlendirilmelidir (Coşkun, 2007).

Habermas ve diğer teorisyenler (Carole Pateman, Seyla Benhabib, C.B. Macpherson, C. Tilly) modernizmi eleştiren ancak çözümün yine modernizmin içinden çıkması gerektiğini savunan düşünürlerdir. Habermas’a göre modernizm vaat ettiklerini yerine getirememiştir. Toplumsal eşitsizlikler devam etmekte ve bireyler mutsuzdur. 20. yüzyıldaki demokrasi kavramı(siyasi partiler, oy ile katılım ve çoğunluğun yönetimi) yeni girilen küreselleşme çağında geçerli değildir ve çoğunlukçu yerine çoğulcu, katılımcı ve müzakereci bir demokrasi anlayışına gereksinim duyulmaktadır (Geuss, 2013).

Bireylerin katılımının periyodik seçimlerle sağlandığı çoğunlukçu bir demokrasiden katılımcı/müzakereci bir demokrasiye ancak bireylerin karar alam süreçlerine sadece periyodik seçimlerle değil diğer zamanlarda da kararlara doğrudan katılımının sağlanmasıyla geçilebilir (Tekeli, 2012)

Bireylerin karar mekanizmalarına tek tek katılmaları uygulamada zorluklar çıkaracağından bu aşamada STK’nın (Sivil Toplum Kuruluşları) oluşumu ve gelişimi önem kazanmaktadır. Bireyler STK ile karar alama süreçlerinde var olacaklardır. Bireyler STK birleşerek hayatın her alanında yeni güç odakları oluşturacaklardır. Bu aynı zamanda toplumda yeni fikir çiçeklerinin açmasını sağlayarak toplumun estetize olmasını da sağlayacaktır.

Diğer yandan 1970 sonrasında dünyada baş gösteren çevre sorunları, uluslararası eşitsizlikler, açlık, işsizlik sorunları uluslararası aktörleri harekete geçirmiş ve Birleşmiş Milletler örgütünün yaptığı toplantılarda çevre sorunlarının ancak küresel olarak harekete geçirilecek bir eylem planı ile çözüme kavuşturulacağı belirtilmiştir. Ulusal devletlerin yaşanan bu sorunlara çözüm üretecek küresel eylem planını oluşturmak ve ilgili devletlerin eylem planının hayata geçirilmesi konusunda taahhütlerini almak amacı ile 1992 Yılında Rio da *BM Çevre ve Gelişme Konferansı* düzenlenmiştir. Konferansta alınan kararlar dünya kamuoyuna *Gündem 21 Belgesinde* sunulmuştur. Gündem 21 Belgesi ilgili ülkelerin kendi *Yerel Gündem 21 Belgelerini* oluşturacakları taahhüdü ile yayınlanmıştır. Yerel Gündem 21 Belgesinde çevre, kent ve sürdürülebilir kalkınma sorunlarının ancak yerelde kent halkının da yönetime katılmasının özendirilmesi ile gerçekleştirilebileceği belirtilerek kent yönetimlerinde sivil toplum, özel kurum ve kamu kurumları temsilcilerinin katılımıyla katılımcı bir yönetim stratejisinin uygulanması önerilmiştir.

Küreselleşme döneminde kentler bir yandan ulus-devlet sınırlayıcılığı olmadan uluslararası sermayenin doğrudan hareket edebileceği mekânlara dönüşürken bir yandan da küresel dünyada ulus devlet kimliğinden bağımsız olarak yerel kent kimliği ile varlık gösterebilen bir aktör haline gelmektedirler. Önceki dönem aktörleri olan devlet ve özel sektör, kentin küresel dünyadaki bu yeni konumunda kenti başarıya ulaştırmada yetersiz kalmaktadır. Dolayısı ile küreselleşme çağında toplumdaki ekonomik, siyasal ve toplumsal grupların etkileşiminden doğan yeni yönetme, yönlendirme mekanizmalarına (yönetişim) ihtiyaç duyulmaktadır (Tekeli, 2012).

1980 sonrası Sovyetler Birliğinin dağılması sonucu dünyada başat hale gelen neo-liberalizm küreselleşme sürecinde ulus-devletin sınırlayıcılığının daraltılması sonucunda özellikle kentlerde yerleşik olan ekonomik-toplumsal dengeyi bozucu etkilere

yol açmaktadır. Küresel kapitalizmi hesap vermeye zorlayacak güçte uluslararası örgütler de henüz etkin olamamaktadırlar. Böyle bir durumda bireysel, etnik, dini, cinsel kimliklerin özgürlüklerinin güvenceye alınmasını sağlayacak güç olarak sivil toplumun geliştirilmesi öngörülmektedir (Heywood, 2014).

Görüldüğü gibi Kent Konseyleri kentte yaşanan doğrudan demokrasi krizlerine, küreselleşmenin kente biçtiği yeni role, yerel yönetimlerde uygulanması öngörülen yönetim olgusuna ve sivil toplumun yeni bir aktör olarak ortaya çıkmasına zemin oluşturacak bir platform durumundadır.

Katılımcı demokrasinin kolayca hayata geçirilebileceği alanlardan birisi yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler yasasında kurulması zorunlu hale getirilen kent konseyleri kentteki STK'ı bir araya getiren yerel meclislerdir. Kent konseyi yerel yönetimlerde alınan kararların şeffaf, uygulanabilir, kent kimliğini gözetken, sosyal dayanışmayı sağlayan kararlar olması yönünde görüş bildirmenin yanı sıra baskı grubu da oluşturabilen kuruluşlardır. Dolayısı ile bireyler STK aracılığı ile kent konseyi meclislerinde var olabilecekler ve kararların alınmasına doğrudan katılabileceklerdir.

Kent konseyleri aynı zamanda STK'nın birbirlerini tanımalarını, aralarındaki sorunları daha kolay çözmelerini ve kent adına yeni işbirliği oluşturmalarını sağlayan bir işlevde görecektir.

İşte tüm bu açıklamaların oluşturduğu gerekçe ile bu çalışmada kent konseylerinin katılımcı demokrasi, yönetim, STK'nın kent yönetiminde etkin olması ve yasada tanımlanan görevleri açısından işlevselliği Adana Büyükşehir Kent Konseyi örnek alınarak incelenmiştir.

Adana Büyükşehir Kent Konseyi (ABKK) Türkiye’de ilk kurulan kent konseylerinden biri olması ve büyük ehir belediyesi bünyesinde bulunması açısından önemli bir konumdadır.

Öncelikle Adana’da var olan sivil toplum kuruluşları (onları temsilen dernekler) tespit edilmiş, listelenmiş, faaliyet alanına göre sınıflanmi ve ne oranda kent konseyinde temsil edildikleri belirlenmiştir. Adana’da Kent Konseyinde temsil edilen derneklerin temsilcilerine uygulanan anket ile de ABKK’nin işlevselliği sorgulanmıştır. ABKK’nden temsil edilen dernek temsilcilerinden ABKK’nden beklentileri, katılım düzeyleri, karar alma süreçlerindeki etkinliği, proje geliştirme çabaları, aldıkları kararların hayata geçirilme düzeyi gibi bilgiler toplanmıştır. Bu bilgiler literatürdeki daha çok teorik nitelikteki mevcut bilgiler ile bir arada değerlendirilerek araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır.

I. BÖLÜM: LİTERATÜR

21. yüzyıla girerken egemen paradigma olan Batı modernitesinin ve yaygın kurulu düzen olan kapitalizmin baş etmekte zorlandığı dört temel sorun alanı ‘demokrasi krizi’, ‘bölüşüm sorunları’, ‘kültür sorunları’ ve ‘çevre sorunları’dır. Bu dört temel sorunun ve bunların oluşturduğu diğer sorunların derinleşerek devam etmesi modernitenin kökten sorgulanmasına neden olmuştur. Modernite sorgulamasında en genelde iki farklı görüşten söz edilebilir: Bir grup, modernitenin bitmiş bir proje olduğuna ve yeni bir paradigmanın gerekliliğine inanmaktadır (postmodernistler veya antimodernistler). Diğer grup ise moderniteyi tamamlanmamış bir proje olarak değerlendirmekte ve eksikliklerinin giderilebileceğine inanmaktadır (eleştirel modernistler). Bu çerçevede eleştirel modernistler toplumsal sorunların çözüm aracı olarak ‘katılımcı demokrasi’ kavramını ortaya atmışlardır. Katılımcı demokrasinin en önemli uygulama araçları olarak elektronik oylama, referandum, görüş alma ve sivil toplum kuruluşlarının (STK) yönetim kararlarına katılımları gösterilmektedir. Bunların içinde Türkiye’de en yaygın kullanılanları referandum ve STK kalın yönetim kararlarına görüş bildirmeleridir. STK bireyi temsil etmekle birlikte ‘karar alma süreçlerine katılım’ konusunda görece yetersiz görülmektedir. Bu durumda katılımcı demokrasiyi hakim kılabilmek için yeni arayışlar sürmektedir. Yeni bir düşünce olarak, ‘Kent Konseyleri’nin (KK) hem STK’nın birlikteliği ve ortak ifadesi olarak hem de gündelik yaşam alanı ile sistem alanının(ekonomik, siyasal) kesiştiği noktada, gerekli ve eksik olan işlevsel bir kurum olabileceği tezi ileri sürülmektedir.

Sosyalist sistemlerin çökmesiyle birlikte güçlenen eleştirel modernist teori, ‘radikal demokrasi’ ya da ‘yeni demokrasi’ olarak adlandırılan yeni bir yönetim tarzı önermektedir. Liberal demokrasinin daha fazla geliştirilmesi olarak özetlenen radikal demokrasi kuramları üç grupta toplanmaktadır. ‘Katılımcı Demokrasi’, ‘Agnostik

Demokrasi' ve Müzakereci Demokrasi' (Coşkun, 2007). Müzakereci-Katılımcı Demokrasi kuramının teorisyenleri Jürgen Habermas, Seyla Benhabib, Carole Pateman ve John Rawls olmakla birlikte teori daha çok Habermas ile özdeşleşmiştir. Türkiye'de ise Katılımcı / Müzakereci demokrasi konusunda özellikle İlhan Tekeli ve Fuat Keyman'ın makaleleri öne çıkmaktadır. Habermas kapitalist modernliğin sorunlarını sistemin yaşadığı krizlerde görür ve bu krizlerden 'meşruiyet krizi'ne vurgu yapar (Habermas, 1981 ve 1996).

Habermas'a göre meşruiyet krizi temsil sisteminden ve bireylerin siyasal sürece katılımından uzaklaşmaları ile ortaya çıkar. Liberal demokrasilerde temsil sorunu siyasetin belli aralıklarla tekrarlanan seçimlere indirgenmesi ve meşrulaştırmanın buna dayandırılmasıdır. Bu tür bir meşrulaştırma kamusal tartışma yerine onaylamaya dayandığından rasyonel değildir. Diğer bir temsil sorunu küreselleşme ile beraber ulus-devlet ve onun hegemonik alanında gerçekleşen seçimlerle oluşan iktidarın bağımsız karar alma yerine ulus-üstü kurumların etkisinde kararlar almak zorunda kalmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla ulus-devletin yönetici gücünü seçenler iktidara gelenlerin kendilerini temsil etmediklerini düşünmektedirler. Meşruiyet krizinin ortaya çıktığı diğer bir alan bireylerin siyasal sürece katılımından uzaklaşmalarıdır. Partilerin hiyerarşik yapıları bireylerin partiler aracılığı ile siyaset yapmalarının önünü tıkamaktadır. Böylelikle partilerin kamusal toplulukla olan ilişkisi kesintiye uğramakta seçimler siyasal oligarşilerin yeniden onanmasından başka bir şey olmamakta bu ise sistem memnuniyetsizliğini, güvensizliği ve motivasyon krizini gündeme getirmekte, dolayısı ile seçimlere katılımı engellemektedir (Coşkun, 2007).

Öteki krizler; 'bölüşüm', 'kültür' ve 'çevre' sorunlarından kaynaklanan krizler, II. Dünya Savaşı sonrasında küreselleşen kapitalist sistemde, sanayi üretiminin emeğin ve hammaddenin ucuz olduğu çevre toplumlara kaydırılması (desantralizasyon) sonucunda

ortaya çıkmıştır. Batı toplumları sanayisizleşme dönemine girmiştir; üretim kararlarını Batı toplumları alırken sanayileşen çevre toplumlarda bölüşüm adaletsizliği, yoksulluk, çarpık kentleşme ve çevre kirliliği gibi az gelişmişliğe bağlı devasa sorunlar yaygınlaşmakta ve derinleşmektedir. Bu sorunlara çözüm getirmek amacıyla BM 1972 Stockholm başta olmak üzere 1992 Rio, 2000 New York, 2002 Johannesburg zirvelerini gerçekleştirmiştir. Bu arada, ulusaşırı sermaye artık fabrikadan değil daha çok mekân (kent) üzerinden kar sağlamaktadır. (Lefebvre, Harvey ve Castells gibi teorisyenlerin dikkat çektiği gibi) Mekanın soyut değeri somut değerinin önüne geçmiştir; kentlerde ikili yapılar (zenginlik-fakirlik) keskin bir şekilde birbirinden ayrılmakta ve cepheleşmektedir; kamusal mekanlar, alanlar özelleştirilebilmektedir; bunlara tepki olarak da toplumsal hareketler çoğalmakta ve yerine göre yıkıcı çatışma durumları ortaya çıkmaktadır. Habermas ve diğer eleştirel teorisyenler küresel kapitalizmin egemenlerinin özellikle medya aracılığıyla bu 'eşitsiz' gelişmeyi gizlediklerine, meşrulaştırdıklarına dikkat çekmektedirler (Habermas, 1997 ve 2013).

Kapitalizmin yeni bölüşüm süreci olarak tanımlanan küreselleşen neoliberalizm ve onun kentlere etkileri konusunda Birgül Ayman Güler, Gülten Kazgan, Sungur Savran, Ruşen Keleş ve Bekir Parlak kitap ve makaleleri ile öne çıkan isimlerdir.

Habermas modernizmin yaşadığı meşruiyet krizlerinin siyasal kararların bir kamusal diyalog sonucunda oluşturulacak mutabakat ile alınmasıyla giderileceğini belirtir. Kamusal diyalog ve mutabakatla alınacak bir siyasal kararın meşruiyeti sağlanmış olacaktır. Habermas'ın katılımcı demokrasi teorisinin temelinde bu kamusal diyalog yatar. Kamusal diyalog siyasal ve ekonomik güçlerin müdahale etmediği bireyler ve sivil toplum kuruluşlarının özgürce söz söyleyebildiği, birbirlerini anladıkları bir kamusal alanda gerçekleşecektir (Habermas, 1997 ve 2013).

Kapitalizmin maksimum üretim maksimum kar mantığına dayalı üretim anlayışı doğal kaynakların hızla tüketilmesi, çevre ve küresel anlamda ekonomik eşitsizliğin derinleşmesi sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Küresel aktörler böylesi bir kalkınmanın sürdürülebilir olmadığını görüp önlem alma yoluna gitmişlerdir. Bu amaçla Birleşmiş Milletler örgütü 1992 Rio toplantısında küresel çevre ve sosyal sorunlara ve çözümlerine yönelik katılımcı ülkelerin uygulamayı taahhüt ettiği Gündem 21 belgesini yayınlamıştır. Bu belgede küresel sorunların küresel ortak akıl ile çözülebileceği belirtilmiştir. Gündem 21 belgesine Yerel Gündem 21 eklemesi yapılarak küresel sorunların yerelde-kentlerde olduğu vurgulanarak sorunların yerelde tanımlanıp çözülmesinin de gerekliliği vurgulanmıştır. Bu amaç ile yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer tüm ilgililerin, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini saptayarak, kentleri için "21. Yüzyıl Yerel Gündemi"ni oluşturmaları istenmiştir (Savut, 2011). Yerel Gündem 21 programının Türkiye'deki yöneticisi Sadun Emrealp'tir. Dolayısı ile Kent Konseyleri konuda yazılmış tez ve makalelerde kaynak olarak Emrealp 'in "Türkiye'de Yerel Gündem 21 Programı" eseri kaynak gösterilmektedir.

Türkiye'de Kent Konseyleri Yerel Gündem 21 taahhütlerini yerine getirmek ve kentsel yönetimde katılımı gerçekleştirmek amacı ile sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ve özel sektör kuruluşlarının katılımı ile oluşturulmuşlardır.

Habermas'ın kamusal alanda gerçekleşen diyalog ile temellenen müzakereci demokrasi teorisinin uygulama örneği olarak Kent Konseyleri gösterilebilir. Katılımcı demokrasi uygulaması olarak gösterilen kent konseyleri kuruluşları, tanım ve görevleri açısından işlevsel ve demokrasiyi geliştirici, kararlara katılımı artırıcı bir yapı olarak görünse de Türkiye'nin siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel yapısından kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Kent konseylerinin önemli bir bileşeni ve kent-ülke demokrasininin

gelişmişlik göstergesi olan sivil toplum kuruluşlarının yapısal sorunları da kent konseylerinin işlevselliğini azaltıcı etkiler göstermektedir. Bu sorunlar konuyla ilgili yazılmış birçok makale/tez de belirtilmektedir.

YÖK Ulusal Tez Merkezinde yaptığımız literatür taramasında kent konseyleri konusunda yazılmış yirmi iki (22) yüksek lisans tez çalışmasına, ayrıca bir adet doktora tez (Yeşildal, 2014) çalışmasına rastlanmıştır. İncelenmiş olan bu tezler ağırlıklı olarak çeşitli illerde var olan kent konseyleri hakkında betimleyici tezlerdir (Karabulut, 2009 ve Özoğuz, 2012). Kısmen ampirik (anket ve doğrudan görüşmeye dayalı) tezlere de rastlanmaktadır. (Yıldız, 2010 ve Apaydın, 2010). Kent konseyleri üzerine yapılan bu bilimsel araştırmaların çoğunda kent konseylerinin işleyişinde sorunlar olduğu katılımcı demokrasiyi sağlamak yerine Belediye yönetimlerinin kararlarını meşrulaştırıcı araç olarak görüldüğü belirtilmektedir. Kent konseyi kararlarının “sadece bir görüş” olduğu ve kent konseyi bütçesinin bağımsız olmadığı gibi yapısal sorunlar da sivil toplum kuruluşlarının kent konseylerine ilgisini azaltıcı etkide bulunduğu belirtilmektedir.

Çalışmaların çoğu kent konseylerini yönetim ve katılım açısından incelemektedir. Kent konseylerine sosyolojik yaklaşımli bakan araştırmaların yok denecek düzeyde olduğu gözlenmektedir (Kıraker, 2010). Kent konseyleri ile ilgili çalışmaları ile Prof. Zerrin Toprak, Prof. Bekir Parlak ve Prof. Dr. Kemal Görmez isimleri öne çıkmaktadır. Sadun Emrealp ve M.A. Çukurçayır kent konseyleri konusunda makaleleri öne çıkan isimlerdir. Kent konseyleri konusunda yazılan makale/bildiriler’e Bursa’da yapılmış olan I. ve II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiriler kitabından ulaşılabilir.

II. BÖLÜM: KAVRAMSAL TEMEL VE TEORİK YAKLAŞIMLAR

Bu bölümde ‘kent konseylerini’ sosyolojik olarak betimleyebilmek için gerekli olan kavramlar ve teoriler tanıtılmıştır.

II.1. Kavramsal Temel

Araştırmanın temel kavramları: Sivil Toplum, Yerel Yönetim, Demokrasi, Kent Konseyi ve Adana’dır.

II.1.1. Sivil toplum

Sivil toplum kavramı tarihsel süreç içerisinde toplumsal değişimlere bağlı olarak farklı şekillerde tanımlanmıştır. Modern anlamıyla sivil toplum kavramı Batıda 12. ve 19. yüzyıllar arasında yaşanan değişimler ve kentsel bir gelişmenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 12. yüzyılda ticaretin gelişmesi ile pazarın ortaya çıkması, feodal güçler arasında içinde esnaf ve tüccar gibi aktörlerin ekonomik özerklik kazanması ve bu aktörlerin bölgelerindeki yönetimlerde söz hakkı elde etmeleri sivil toplumu ortaya çıkarmıştır (Dursunoğlu,2012).

Antik çağı bir yana bıraktığımızda Thomas Hobbes (1580–1679), John Locke (1632–1704) ve Jean Jacques Rousseau (1712–1778) gibi kuramcılar sivil toplumu insan topluluklarının doğal, kanun ve yasalar çerçevesinin olmadığı bir yaşama biçiminden bir devlet egemenliğine, sözleşmeye bağlı yaşama durumuna geçişi olarak tanımlamışlardır. İnsanlar egemenlik gücünü bir üst otoriteye (devlet ve yöneticilerine) devrederek toplumsal düzenin sağlanması görevini de bu otoriteye (devlete) vermişlerdir. Böylece toplum, sınırları yasalarla çizilmiş ve bu yasaların koruyuculuğunu da devlet otoritesinin yaptığı bir yaşam biçimine geçmiştir. Hobbes, Locke ve Rousseau gibi düşünürler bu yeni yaşam biçimini sivil toplum olarak nitelendirmişlerdir.

Sanayi devriminin hızlanması ve kapitalist modernleşmeyle birlikte toplumsal yapının birbirinden farklı kültürel ,ekonomik ve siyasal, alanlar olarak ayrışması ve yeni toplumsal aktörlerle birlikte, yeni toplumsal yapıların ortaya çıkmasıyla devlet ve sivil toplum ayrımı da belirgin hale gelmiştir(Bağı, 2010). Özellikle Fransız devrimi sonrası sivil toplum tanımlaması köklü bir değişiklik geçirmiştir devlet sivil toplum özdeşliği yerine “devlet” ve “sivil toplum” ayrı kavramlar olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Sivil toplum kavramındaki bu köklü değişim ilk olarak Hegel’de görülmektedir. Hegel’de doğa durumu - sivil toplum ikiliği yerine sivil toplum- devlet ikiliğine dikkat çeker. Hegel’e göre sivil toplum farklı grup ve kişilerin özel çıkar ve çatışma alanıdır. Devlet ise, toplumdaki çatışmacı unsurları(ki bunlar sivil toplumu oluşturur) ve özel çıkarları bir senteze dönüştürür. Devlet tarafsızlığın, konsensüsün ve evrenselliğin hâkim olduğu bir alandır. Hegel devleti sivil toplumun çatışmalarını konsensüse bağlayan üst bir varlık olarak görür (Onbaşı,2005).

Marx ise sivil toplumu Hegel gibi sınıfsal çelişkilerin yaşandığı bir alan olarak görmekle birlikte devleti bu çatışmaları sonlandırıcı, uzlaştırıcı, adaleti sağlayan ruhani bir yapı olarak görmez aksine devlet sivil toplumun çatışmalarının yeniden üretildiği bir alandır der. Marx için toplumdaki üretim biçimi ya da ekonomik ilişkiler sosyal ve siyasal tüm alanları etkilemektedir. Dolayısı ile asıl olan toplumsal alt yapı yani üretim biçimi ve ilişkileridir. Marx’a göre Hegel’in tanımladığı sivil toplumu üretim ilişkileri biçimlendirir. Dolayısı ile oluşan sivil toplum üst yapının (devlet) oluşmasını da etkiler, sivil toplum içerisinde bulunan tüm çelişki ve çıkar çatışmaları devletin içine de taşınacağından sivil topluma hâkim olan sınıflar devlete de hâkim olacaktır. Bir anlamda ekonomik alan aktörleri siyasal alanada hakim olacaklardır. Devlet Hegel’in tanımladığı gibi homojen ve evrensel çıkarları uzlaştıran bir kurum değildir. Aksine sivil toplumdaki çatışmanın

galibinin etkin ve belirleyici olduğu bir kurumdur. Dolayısı ile modern devlet sivil toplumun çatışmalarını yansıtan ve hâkim sınıfın çıkarlarına hizmet eden bir araçtır. Marx için sivil toplum kamusal alanda etkin olan ekonomik eylemler olarak tanımlanırken aynı zamanda sivil toplum siyasal erki (devlet) belirlemektedir (Gönenç, 2001).

Antonio Gramsci'ye göre geniş anlamıyla devlet, siyasal toplum ve sivil toplumun toplamıdır. Marx'ın tanımlamasından farklı olarak Gramsci sivil toplumu sadece ekonomik ilişkilerin alanı olarak görmez aynı zamanda kültürel, moral ve entelektüel ilişkiler alanı olarak da görür. Gramsci'ye göre eğmen sınıfların sadece üretim ilişkilerini kontrol ederek dolayısı ile devleti ve sivil toplumu da kontrol etmesi gerçekleşemez, çünkü devlette ve sivil toplumda hegemonyanın uzun süre devam edebilmesi için toplumsal meşruiyete dayanması gerekir. Gramsci'ye göre sivil toplum bu meşruiyet sorunun çözüldüğü alandır. Egemen sınıflar sivil toplumun din, eğitim, basın, sendika ve kültürel kurumlarını kontrol ederek ve kullanarak hegemonyalarının devamını sağlayacak toplumsal meşruiyete oluştururlar(Demirel, 2009).

19. yüzyıl sonrası pek gündeme gelmeyen sivil toplum kavramının özellikle batı Avrupa'da yeniden gündeme gelişi 1945 sonrası olmuştur. Bu dönemde gelişen Avrupa komünizmi devletle doğrudan karşı karşıya gelmek yerine sivil toplum kurumlarını geliştirerek devletin etki alanını daraltmayı bir yöntem olarak seçmiştir. Ayrıca yine batı Avrupa'da ortaya çıkan, tabanı sınıfsal olmayan ancak baskı biçimlerini sorgulayan feminizm, çevre hareketi, barış hareketi, nükleer karşıtı hareketler gibi yeni toplumsal hareketler sivil toplum içinden ortaya çıkmışlardır. Dolayısı sivil toplumun baskıcılığı sorgulayan ve devletin etki alanını daraltıcı yönleri olması sivil toplumun sosyalizmin tohumlarını içinde taşıyan bir olgu olarak değerlendirilmesini sağladı ve siyasal çevrelerin gündemine girdi(Savran ,2013).

1980 sonrasında ise sivil toplum kavramı, az gelişmiş ülkelerde ve sosyalizmden demokratik rejimlere geçmeye çalışan doğu Avrupa ülkelerinde baskıcı askeri-otoriter rejimlere karşı bireysel özgürlükleri savunmanın ve demokratik rejimler inşa etmenin bir aracı olarak görüldü. Sivil toplum demokrasinin geliştirilmesinde bir araç olarak değerlendirildi, sivil toplum–demokrasi ilişkisi kuruldu. Totaliter ve otoriter rejimlerden demokratik rejimlere geçişte sivil toplumun rolü ve önemi vurgulandı, böylelikle sivil topluma yüklenen temel argümanlardan birisi özgürlükler olurken bir diğeri de devletin saydam, katılımcı ve topluma karşı sorumlu bir devlete dönüştürülmesi oldu (Keyman, 2004). Ancak 1980’lerde refah devleti kavramının Batıda geri plana atılması ve neoliberalizmin başat ekonomi politik haline gelmesi ile sivil toplum kavramı sol çevrelerce da kapitalizmin iyi işlemlerini sağlayacak bir araç olarak değerlendirilmeye başlandı (Savran,2013).

Günümüzde ise modern sivil toplum, devletin doğrudan denetim alanı dışında kalan, ekonomik ilişkilerin baskısından uzak, gönüllülük esasına dayanan ve rızalı ilişkiler çerçevesinde şekillenen kurum ve faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Modern sivil toplumun varlığından bahsedilebilmesi için beş ön koşula ihtiyaç vardır. Bunlar toplumsal farklılaşma, toplumsal örgütlenme, gönüllü birliktelik, toplumsal düzeyde otonomleşme ve baskı mekanizması oluşturabilecek güce sahip olmaktır (Dursunoğlu,2012). Bugün artık Jürgen Habermas’ın da vurguladığı gibi üçlü bir toplum anlayışı yerleşmiş durumda. Bunlardan birincisi siyasi partiler, bürokrasi ve devletten oluşan politik toplum; ikincisi pazar ilişkilerinin olduğu ekonomik toplum ve üçüncüsü ise bu toplumların dışında yer alıp siyasal aktörlere(partiler, yöneticiler) etki eden ve kamuoyu baskısı oluşturabilen sivil toplum. Bu toplum bileşenlerinden sivil toplum demokrasinin katılım sorunlarına çözüm getirmesi açısından önemli görülmektedir (Özalp, 2008). Modern dünyada sivil toplumun

gelişmiş demokrasilerde güçlendiğini; toplumsal değer yaratıcı bir role sahip olmanın yanısıra siyasal otoriteye karşı varlığını koruyabildiğini ve bir toplumsal baskı unsuru olabildiğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda sivil toplum, toplum içinde “toplumsal dayanışma, toplumsal güven, toplumsal sorumluluk, toplumsal sorunlara çözüm bulma, toplumsal istikrar gibi önemli değerlerin yaratılmasında rol oynayan değer yaratıcı bir kurum, bir iletişim ağı olarak algılanmaktadır” (Ersöz, 2007). Sivil toplum, canlanma gösterdiği ve öneminin arttığı günümüzde toplumsal gelişmenin, toplumsal barışın, demokratikleşmenin ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın önemli, bir aktörü olarak da değerlendirilmektedir (Ersöz, 2007).

Charles Taylor, Batı modernleşmesinde sivil toplumun tanımına yönelik üç model önermektedir (Keyman, 2006). “Birinci modele göre; sivil toplum sivil hak ve özgürlükler temelli çalışan bir örgütsel yaşam olarak ele alınır ve Avrupa modernleşmesinin ortaya çıkışında gözlemlenen sivil toplumu tarif eder. Burada sivil toplum yeni kentsel sınıfın hak ve özgürlüklerinin devlete karşı hareket alanı olarak görülmekte ve oluşmakta olan bireysel ve laik kültürü temsil etmektedir. Bu düşünülen modelde sivil toplumun devletin karşısında olacak şekilde konumlandırılması, pazar ve bireysellelikle alakalandırılması, bireysel hak ve özgürlükler bağlamında tanımlanması, fakat demokrasi ile ilişkilendirilmemesidir”(Keyman, 2006). “İkinci modelde ise sivil toplum, politik ve etik açıdan “iyi toplumun” bir parçası olarak görülür. Siyasi ve ahlaki yön taşıyan bu tanım, herhangi bir ülkedeki toplumsal hayatın kendisini devlet müdahalesi olmadan bağımsızca organize edebileceği, aktivitelerini gönüllü organizasyonlarla düzenleyebileceği ve isteklerini yine bu organizasyonlarla siyasi alana aktarabileceği anlamına gelmektedir. Devlet ve toplumu katı bir şekilde birbirinden ayıran ve sivil toplumu devlete ve devletin gücüne karşı konumlandıran bu çerçevede sivil toplum,

demokratikleşme ve demokratik toplum için yeterli koşul olma işlevini bireysel özgürlük ve bağımsızlıkların hareket alanını genişletmek ve güvence altına almak için devlet gücünü azaltmayı amaçlayarak yerine getirir” (Keyman, 2006). Sivil toplumu tanımlarken sadece örgütsel yaşamadan bahseden ilk model, nasıl ki aşırı derecede minimalistse, sivil toplumun direk demokrasiyle ilişkilendirildiği ikinci tanımda bir o kadar maksimalist ve ahlaki açıdan yüklüdür. Bu iki modelin dışında ancak ikinci modeli tamamlayıcı olarak da görülen üçüncü model sivil toplumu devlet politikalarını önemli ölçüde belirleyen ya da değiştiren örgütler topluluğu olarak gören bir yaklaşım getirmektedir. Bu yaklaşıma göre sivil toplum:

- 1)Toplumsal sorunların çözümünde etkili bir araçtır.
- 2)Toplumsal sorunlara çözümler bulmada devlet kurumları ve diğer siyasi aktörlerle işbirliği yapar.
- 3)Devlet’in ve diğer siyasi aktörlerin sivil toplumu kendi politikalarını meşrulaştırma aracı olarak görmelerini önlerken devlete saydamlık ,hesap verebilirlik verimlilik kazandırmada etkin olur.
- 4) Toplumdaki yerel sorunlardan ulusal sorunlara kadar çözüm üretme amacıyla “aktif vatandaşlık” temelinde organize olarak önemli işlev görür.
- 5)Farklı kimliklerin, sosyal aktörlerin ve farklı toplumsal grupların demokratik bir platformda birbirleriyle ilişki kurmalarına aracı olur.
- 6) Hak ve sorumlulukların devlet, toplum ve bireyler arasında demokratik bir şekilde bölüştürülmesini sağlamada işlevse bir rol alır.

Bu model son zamanlarda demokrasi, modernleşme ve küreselleşme tartışmalarında sivil toplum modeli olarak öne çıkmıştır. Bu modelde sivil toplum, siyasi ve ekonomik toplumun dışına yerleştirilmiş ve sivil örgütsel yaşamın organize edildiği,

kamusal müzakerenin başlatıldığı bir üçüncü alan olarak tanımlanmıştır. Yine bu modelde sivil topluma dünyayı daha adaletli, daha demokratik, daha yaşanır kılacak bir rol verilmiştir (Keyman, 2006).

20. yüzyılda siyaset alanına damgasını vuran ve siyaset yapma eylemini sadece siyasi partilere indirgeyen devlet-merkezci eğilimin ve temsili demokrasi anlayışının, etkili, verimli, ve adaletli toplum yönetimini yaşama geçiremediği görülmektedir. Bu da sivil toplumu artık sadece toplumda demokratiklik ve meşruiyet sağlayan bir aktör değil iyi toplum yönetiminin de bir aktörü yapmaktadır (Keyman, 2009).

Günümüzde sivil toplum yerleşik demokrasilerin vazgeçilmez bir ögesi haline gelmiştir. Bir ülkedeki demokratik yapı sivil toplumu destekleyip gelişmesini sağlarken gelişmiş bir sivil toplumda o toplumdaki demokratik yapıların gelişmesini ve demokrasinin yerleşik hale gelmesini desteklemektedir. Temsili demokrasinin çoğunlukçu demokrasi haline geldiği toplumlarda yürütme gücü parlamentoda çoğunluğu elde ettiğinde tüm sistemi kendi çoğunluk anlayışına göre değiştirebilmektedir. Bu durumda eğer yürütme gücü yargı erkini de pasifize ederek farklı toplumsal grupların haklarını yok sayar ya da çoğunluk gücüne dayanarak temel insan haklarını ihlal eder hale geldiğinde yürütme gücü nasıl sınırlandırılabilir? Temsili demokrasinin bu tür krizler yaşamaması ancak güçlü bir sivil toplum geleneği ile önlenir. Dolayısı ile günümüzde sivil toplumun demokrasi ile ilişkisi kesin bir bağıdır ve sivil toplumun yürütme gücünü frenlemek gibi bir rolü de vardır.

II.1.1.1. Sivil toplum kuruluşları (STK)

En geniş anlamıyla STK sivil toplum alanında seçtikleri konularda aktif olarak çalışan, bu alanlarda yaşanan sorunlara çözüm üreten ve bu süreçte devlet denetimi dışında hareket eden gönüllü örgütler olarak tanımlanmaktadır. Düşünce üretme merkezleri,

kültürel gruplar, üye yararından çok kamu yararına çalışan kuruluşlar Türkiye’de STK olarak anılmaktadır (TÜSEV, 2006).

‘Hükümet dışı örgütlenmeler olarak tanımlanan STK, kar amacı gütmeyen dernekler, vakıflar gibi gönüllü kuruluşlardan oluşur. Temsili demokrasiye dayanan yönetim yurttaşların isteklerinin ancak kaba bir ortalamasını gerçekleştirebilmektedir. Yurttaşların istekleri ile rejimin gerçekleştirebildikleri arasında ‘yurttaş açığı’ olarak adlandırılan bir açık kalmaktadır. STK bu açığı kapatma işlevi üstlenmektedirler. STK’nın meşruiyeti de bu işleve dayanmaktadır. Günümüz demokrasisi bu yurttaş açığını azaltmak amacı ile STK’nı destekleme ve meşruiyet alanlarını genişletme yoluna gitmektedirler (Tekeli, 2012).

Başka bir tanımlamaya göre STK; resmi olarak belli bir hukuki tanıma uyan örgütler olarak, ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelen ve doğrudan kendilerine çıkar sağlamayan kişi topluluklarıdır (Akatay & Harman, 2014).

STK temel ayırt edici özellikleri gönüllülük ve özel alandan fedakârlık esasına göre çalışmaları, nihai amaçlarının topluma bir şey sunmak ve hiçbir biçimde başkaları üzerinde bir iktidar arayışında olmamak olması, açık ve belli konularda uzmanlaşmış, siyasi otoritenin baskısından uzak, devlet karşısında otonomilerinin olmasıdır (Tekeli, 2012).

Bunula birlikte STK’nın, İngilizcesiyle Non-Governmental Organizations (NGO), tek bir biçimi bulunmayıp pek çok farklılaşmış şekli mevcuttur.

STK’nın farklılaşmalarına bazı temel ölçütler getirilebilir:

1) Amaçları açısından farklılaşma(mesleki, ekonomik, kültürel-din, siyasal vb.)

2) Devlet ve hükümetle olan ilişkileri açısından farklılaşma(Hükümet içi-resmi,

yarı resmi, özerk vb.)

3)Finans kaynakları açısından farklılaşma(Resmi kaynaklara, kamusal kaynaklara, sermaye gruplarına(ulusal veya uluslararası sermaye) bağımlılık veya özerklik dereceleri).

4)Örgüt içi yapılanma açısından farklılaşma (Açık-kapalı, hiyerarşik-eşitlikçi veya dikey-yatay örgütlenme biçimleri) (Gümüş ve Olgun, 2008).

STK'nın karşı karşıya kaldığı sorunlara baktığımızda finansman güçlüğü yada resmi bir finansman kaynağına artan bağımlılık, özerk kalabilme güçlüğü, kar amaçlı olmayışla kar-amaçlı oluş arasındaki sınırın belirsizliği sıkıntılı noktalar da bulunmaktadır (Schicho ve Nöst, 2003; aktaran, Gümüş ve Olgun, 2008:23).

Demokrasilerde, parlamento, yargı ve muhalefet, denetim işlevini yüklenmiş olan resmi kuruluşlar iken STK aktif katılım yoluyla toplumsal denetim işlevini üstlenen sivil mekanizmalardır. STK aynı zamanda çeşitlilik arz eden örgütler olarak toplumsal çeşitliliğin ve farklılaşmanın taşıyıcı unsurlarıdır (Çaha, 2011).

II.1.1.1.1. Dernekler

Türkçe sözlükte *Dernek* sözcüğü (a) 'Toplantı', (b) 'Belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için kurulan yasal topluluk' ve (c) 'Pazar veya panayır kurulan gün' olmak üzere üç farklı anlamda kullanılmıştır (Türk Dil Kurumu, 2016). Bunlardan konumuza uygun düşen sözcüğün 'yasal topluluk' anlamında kullanımınıdır. Dernek sosyolojik bakış açısından 'ikincil sosyal grup' tanımına uyar. Şöyle ki; *dernek*, belirli bir ortak amacı gerçekleştirmek için bir araya gelmiş, iki ve daha fazla sayıda bireyin, görece süreklilik arz eden, gönüllü, sözleşmeye dayalı ve örgütlü birlikteliğidir. Hukukçular bu tanımda derneğin daha çok tüzel kişiliğine dikkat çektikleri (Akipek ve Akıntürk, 2004: 581) halde Ekonomistler derneğin 'kar amacı gütmüyor olma'sını önemsemektedirler (Sezer, 2008: 4). Dernekler için görece ortak tanım yapılabilir ise de 'amaç farklılıkları' dernekleri

birbirinden ayırmaya yarayan temel ölçüttür. Derneklerin (sanatsal, sosyo-kültürel, sportif, bilimsel, edebi, siyasi, mesleki, dini...) çok çeşitli olabilen kuruluş amaçları aynı zamanda onları sınıflamamızı da sağlamaktadır (Gibson, 1996: 46; aktaran Sezer, 2008: 5).

Günümüzde dernekler, modern toplum yapısının ürünü ve ekonomik, siyasal ve kültürel gelişmenin önemli bir ölçüsü olarak kabul edilmektedir. Ama tarih boyunca farklı anlayışlar söz konusu olmuştur. Dernekler özde ‘İnsan Hakları’ düşüncesinin parçasıdır. İnsan hakları düşüncesi sistemli biçimde yeniçağda savunulmaya başlanmıştır. Lakin Hobbes (1588–1679) ve Voltaire (1694–1778) gibi Yeniçağ düşünürleri (mülkiyet ve seyahat gibi) bireysel hakları savundukları halde dernek özgürlüğü gibi kolektif yönü olan hakları ihmal etmişlerdir. Hatta insanlar daha çok kilise etrafında örgütlendiği için dernekleşmeye karşı çıkmışlardır.

II.1.1.2. Kent Konseyleri

Kent Konseyleri (KK) Türkiye'nin de imzalamış olduğu 1992 Rio Yeryüzü Zirvesi'nin çıktısı olan Gündem 21 (G-21) eylem planında belirtilen Yerel Gündem 21 (YG-21) eylem planlaması kapsamında ve Türkiye'ye özgü bir yapılanmayla merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu bir ortaklık çerçevesinde bir araya getiren “yönetişim” mekanizmalarıdır (Emrealp,2005). Kent konseyleri Türkiye’de 1996 BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi) sonucunda uluslararası bir program olan YG-21 deneyimi kapsamında ortaya çıkmıştır. YG-21 süreci bağlamında, “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkelerinin bütünlüğünde, kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir “ ortaklık “ modeli olarak tanımlanan Kent Konseyleri, yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşerilik bilincinin geliştirilmesini, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesini sağlamaktadır (Emrealp, 2005).

Kent Konseyleri yasal statüsüne 2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye kanunu ile kavuşmuş ve 2006 tarihinde Kent konseyleri yönetmeliği çıkartılmıştır (Belge2, 2005).

Kent konseylerinin yasal kuruluş nedeni yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yönelik BM 1992 Rio Yeryüzü Zirvesi-Yerel Gündem 21 eylem planı olsa da bugün Kent konseyleri birçok sorunlu alanda (siyasal, ekonomik, toplumsal) çözüm olabilecek mekanizmalar sunan platformlar olarak değerlendirilmektedir. Bu mekanizmalar Kent konseylerinin yerelde temsili demokrasinin yetersizliklerine çözüm olabilecek katılımcı ve doğrudan demokrasi araçları sunması, neoliberal ekonomi politikalar karşısında kent kimliği ve haklarının korunması amacıyla kent dinamiklerini harekete geçirici uygulamalara sahip olması, küreselleşmeyle ortaya çıkan yeni yönetim tarzı olan “yönetişim” paradigmasıyla sivil toplum kuruluşlarını üçüncü bir güç olarak kamu yönetimine dâhil etme uygulaması olarak belirtilebilir.

Kent konseyleri kentte bulunan yerel yönetim, merkezi yönetim ve STK'nın oluşturduğu, yasa ile tanımlanmış bir platform olarak kent yönetiminde katılımcılığı sağlamakta, yurttaş açığını kapatarak kent hukukunun korunmasını gerçekleştirmektedirler. STK'nın görüş oluşturmaları bu görüşlerin yerel yönetimlerde hayata geçmesini sağlamamaktadır. Ancak Kent konseylerinde oluşturulan görüşlerin uygulamada sorunlar yaşansa da hayata geçme düzeyleri belediye meclislerinde görüşülüyor olmalarından dolayı daha yüksektir. Bu nedenle Kent konseyleri STK önerilerinin uygulanabilirliğini sağlayan katılımcı demokrasi mekanizmaları olarak görülmektedirler. Bu araştırmada Kent Konseylerinin katılımcı demokrasi aracı olarak işlevselliği değerlendirilecektir.

II.1.1.2.1. Kent Konseylerinin Gelişim Süreci

Kent Konseyleri 1992 Rio Yeryüzü Zirvesi Yerel Gündem-21 eylem planı çerçevesinde sürdürülebilir kalkınmanın yerelde sağlanmasına yönelik bir uygulama olarak ortaya çıkmışlardır.

Bugün dünyada insanlığı sevindiren birçok teknolojik ve bilimsel gelişme yaşanır iken aynı zamanda insanlık yeni birçok sorunla da karşılaşmaktadır. Bu sorunların en başında sanayileşmenin ve sanayi üretiminin hızla gelişmesi, artan enerji ihtiyacı ve bu ihtiyacın geleneksel fosil yakıtlardan karşılanması, büyüyen dünya nüfusu karşısında doğal kaynakların sınırsızca kullanılması ve bunların sonucunda kaçınılmaz olarak karşımıza çıkan çevre sorunları gelmektedir. 1970'li yıllardan itibaren; artan sanayileşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle insanın doğa üzerindeki olumsuz ve yıkıcı etkisi ülkeleri önemli ölçüde gelecek kaygısı duymaya itmiştir. Bu döneme kadar ülkeler; yaşanabilecek çevre sorunlarına pek aldırış etmemiş doğayı ve doğal kaynakları sınırsızca, kendi çıkarları doğrultusunda üretimin emrine vermekten çekinmemişleridir. Onları bu uygulamalarından caydıracak global düzeyde çevreyi koruma adına düzenlenmiş bir uluslararası hukuk da yine bu döneme kadar mevcut olmamıştır (Başlar, 1992). Yine bu dönemde mevcut kalkınma-gelişme politikalarının yol açtığı olumsuzlukların, gezegenin ve üzerinde yaşayan insanların geleceğini tehdit ettiği dile getirilirken, çevre sorunlarının dünyadaki nüfus patlaması, giderek artan yoksulluk ve işsizlik, sağlıksız kentleşme, silahlanma yarışı, derinleşen uluslararası eşitsizlik gibi sorunlara da yönelecek şekilde, yeni ve geniş bir bakış açısı ile ele alınması zorunluğu vurgulanmıştır. Bu durumdan insanlığın çıkış yolu olarak ise, çevre ile kalkınma arasındaki yaşamsal bağın güçlendirilmesi ve kalkınmanın sürdürülebilir olması gerektiği dile getirilmiştir (Emrealp, 2005).

1970 ve 1992 arasında uluslararası topluluk çevre sorunlarının çözüm ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına yönelik üç önemli belge ortaya koymuştur. Bunlardan birincisi 1972 de Stockholm de gerçekleştirilen “Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı” çıktısıdır. Bu konferans sonrası yayınlanan Stockholm Bildirgesinde ortaya çıkan çevre sorunlarına değinilmiş ekonomik kalkınma ve gelişmenin çevre sorunları ile bağı vurgulanmış ve artan çevre sorunlarının çözümünde temel aktör olarak devletler ve onların alacakları önlemler sıralanmıştır (Belge4, 1972). İkinci olarak, 1980’li yıllara gelindiğinde; küreselleşme ve neoliberalizmin de etkisiyle artan global üretim artışı, ekonomik gelişme ve çevre sorunları arasında ters orantı olduğunu göstermiştir. Bu dönemde yanıtı aranan soru “Ekonomik gelişme çevreye zarar vermeden sağlanabilir mi?” olmuştur. Bu soruya yanıt aramak üzere BM, 1982 yılında bir toplantı düzenlemiştir. Toplantı sonunda 111 ülkenin kabul ve sadece ABD’nin ret oyu vermesi ile “*World Charter for Nature*” sözleşmesi kabul edilmiştir. Bu yeni sözleşme Stockholm sözleşmesine paralel olmakla birlikte "Sürdürülebilir Kalkınma" tezinin ortaya atıldığı ilk sözleşmedir. Sürdürülebilir kalkınma, temel çevresel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin, bu hizmetlerin dayandığı ekolojik ve toplum merkezli sistemlerin varlığını tehdit etmeksizin, herkese sunulabildiği kalkınma olarak tanımlanmaktadır(Emrealp,2005). Bu sözleşmede 24 madde onaylanmış, imzacı ülkelerin bu maddelere uyması gerektiği belirtilmiştir. İlki 1972 Stockholm ve ikincisi 1982 de kabul edilen bu sözleşmeler uluslararası çevre hukukunun temellerini oluşturmuştur. Üçüncü belge 1987 yılında BM Dünya Çevre Komisyonunun yayınladığı “Ortak Geleceğimiz Raporu” dur. Bahsedilen küresel sorunların çözümünde Birleşmiş Milletler’in Stockholm Bildirisinde tek muhatap olarak merkezi yönetimleri (devletler) alma politikasının yeterli olmadığı görülmüş, bu durum karşısında uluslararası topluluk, çözümü yerel yönetimlere ve hükümet dışı kuruluşlara

yönelmekte bulunmuştur. Bu yeni açılım, yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının uluslararası düzeyde vazgeçilmez ortaklar olarak kabul görmeye başlanmasını sağlamıştır. “Ortak Geleceğimiz” raporunda “sürdürülebilir kalkınma” kavramına zengin bir içerik kazandırmakla kalmayarak, bunun yaşama geçirilmesine yönelik küresel eylem planına giden yolun temel taşları döşenmiş, ancak raporda halen var olan ve ileride oluşacak sorunların çözümünde “katılım” ilkesinin, sivil toplumun ve yerel yönetimlerin rolü yeterince vurgulanmamıştır (Emrealp, 2005).

II.1.1.2.1.1. BM Rio Yeryüzü Zirvesi ve Gündem 21

1989 Yılında BM, “Ortak Geleceğimiz” raporunda anlaşmaya varılan konuların hayata geçirilmesine yönelik devletlerin taahhütte bulunması ve bu çerçevede bir küresel eylem planı hazırlanması için uluslararası “Çevre ve Kalkınma Konferansı” düzenlenmesi kararını almıştır. Bu süreçte uluslararası topluluk, “sürdürülebilir kalkınma” ilkesinin yaşama geçirilmesinin ancak yerinden çözümlerle sağlanabileceği, aynı şekilde çevreyi korumanın, doğrudan katılım ve demokratikleşme ile ilgili bir alan olduğu, bu bağlamda özünde demokratikleşmeyi ve kentsel hakları savunmayı gerektirdiği açıkça ifade edilmeye başlanmıştır. Demokratik uygulamaların, çoğulcu ve katılımcı politikaların ise en somut biçimde gerçekleşme olanağını yerel yönetimlerde bulacağı, bu nedenle de yerel yönetimlerin 2000’li yıllara yepyeni bir anlayışla hazırlanmalarının gerekliliği vurgulanmıştır. Geniş katılım ve yeni bir anlayışla dürdürülen hazırlık sürecinden sonra “Yeryüzü Zirvesi” olarak adlandırılan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED) Haziran 1992 de Rio de Janeiro da gerçekleştirilmiştir (Emrealp,2005).

“Yeryüzü Zirvesi” sonucunda ortaya çıkan Rio Deklarasyonu (Belge3, 1992) çevre ve kalkınma konusunda ülkelerin hak ve sorumluluklarını kapsayan, hukuki olarak bağlayıcı olmayan ancak, hükümetlere politik bir sorumluluk yükleyen sürdürülebilir

kalkınmaya yönelik belli ilkelerin belirtildiği bir deklarasyondur. İnsani sürdürülebilir kalkınmanın temel alındığı deklarasyonda, nesiller arası adaletin sağlanması, çevrenin korunması, uygun üretim ve tüketim şekillerinin tercih edilmesi, bilim ve teknolojinin geliştirilip yaygınlaştırılması, yoksulluğun giderilmesi gibi sürdürülebilir kalkınma ilkeleri yer almaktadır (Belge5, 1992).

1992 Rio Yeryüzü Zirvesi'nde "sürdürülebilir kalkınma", tüm insanlığın 21. Yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiş ve bu doğrultuda, 21. Yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkılmasına ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılmasına yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan "Gündem 21" başlıklı Eylem Planı, Zirve'nin temel çıktısı olarak, BM üyesi ülkelere kabul edilmiştir (Emrealp, 2005). Gündem 21, sosyal ve ekonomik boyutlar, kalkınma için gereken kaynakların korunması ve yönetilmesi, konu ile ilgili başlıca grupların rollerinin güçlendirilmesi ve uygulama araçları bölümlerinden oluşan ve sürdürülebilir kalkınmanın her aşamasına ilişkin amaç, hedef ve stratejileri ortaya koyan bir eylem planıdır. Rio Konferansı sonucunda doğal sermayeye dayalı sürdürülebilir ekonomik büyüme ile beşeri sermayenin geliştirilmesini benimseyen entegre bir yaklaşım seçilmiştir (Turgut, 2009). Gündem 21, "İnsanlık, tarihsel bir dönüm noktasındadır" cümlesiyle açılmaktadır ve içeriğinde uluslararası ve ulusların kendi içerisindeki eşitsizliklere, giderek artan yoksulluk, açlık, hastalıklar ve cehalete, ekosistemlerdeki kötüleşmeye dikkat çekilmektedir. Çıkış yolu olarak ise, temel gereksinimlerin karşılanmasını, yaşam standartlarının iyileştirilmesini, ekosistemlerin daha iyi korunması ve yönetimini ve daha güvenli bir geleceğe giden yolun yapı taşlarının dökmesini sağlayacak küresel ortaklık kavramı gündeme getirilmektedir (Emrealp, 2005).

Gündem 21, toplam 4 başlık 40 bölümden oluşmaktadır. 3. Başlık Gündem 21'in hayata geçirilmesinde yer alacak grupları ve rollerini açıklamaktadır. 26. Bölümde yerel halkların ve toplulukların, 27. Bölümde ise sivil toplum kuruluşların rollerinin güçlendirilmesi yer almaktadır. 28. Bölüm de ise Gündem 21 için yerel yönetimlerin rolleri tanımlanmaktadır (Belge5, 1992).

Gündem 21, kalkınma ve çevre işbirliğinde küresel uzlaşmanın ve politik taahhütlerin en üst düzeydeki ifadesi olarak nitelendirilmektedir. Gündem 21'in başarıyla uygulanmasından öncelikle ve esas olarak hükümetlerin sorumlu olacağı belirtilmekle birlikte, bu sürece, halkın ve hükümet-dışı kuruluşlarla diğer grupların da etkin bir biçimde katılımının sağlanması gereği vurgulanmaktadır. Gündem 21, merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinin "yerinden yönetim" anlayışı doğrultusunda güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet-dışı kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve halkın etkin katılımının sağlanması gibi öncelikler üzerine bina edilmiştir (Emrealp, 2005).

Gündem 21'in 28. Bölümü "Gündem 21'in Desteklenmesinde Yerel Yönetim Girişimleri" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde her yerel otorite vatandaşları, yerel örgütler ve özel işletmeler ile diyalog içine girerek Gündem 21'e paralel bir "Yerel Gündem 21" oluşturmalıdır denmekte ve oluşturulacak Yerel Gündem 21'in içeriği vurgulanmaktadır (Belge5, 1992).

II.1.1.2.1.2. Yerel Gündem 21

Yerel Gündem 21 (YG-21) başlığı altında kentlerin yerel yönetimlerinin "Gündem 21" çalışmaları için yerelde oluşturacakları eylem planı ve kapsamı belirtilmektedir. Gündem 21 de ele alınan çoğu sorunların kökleri ve çözümleri yerel faaliyetlerde ortaya çıktığından sorunlara çözüm bulunması açısından yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliğinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Yerel yönetimlerin halka en yakın

hizmet birimleri olmalarından dolayı halkın sürdürülebilir kalkınma konusunda eğitilmesi, bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesi konusunda yerel yönetimlere önemli görevler düştüğü belirtilmektedir (Belge5, 1992). Yerel Gündem 21 Kavramı ile yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer tüm ilgililerin, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini saptayarak, kentleri için "21. yüzyıl yerel gündemi"ni oluşturmaları karara bağlanmaktadır. Bu bölümde getirilen ana hedef olarak, her ülkedeki yerel yönetimlerden, kendi belde halkları, yerel kuruluşlar ve özel sektör kuruluşlarıyla katılımcı bir süreci başlatmaları ve kendi kentleri için bir Yerel Gündem 21 oluşturmaları konusunda görüş birliği sağlamaları beklenmektedir. Yerel Gündem 21 sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması açısından çeşitli katılımcı mekanizmaları içeren ve yerel ortaklara dayalı "yönetişim" anlayışının yaşama geçirilmesini gerekli kılarken aynı zamanda sürdürülebilir kavramının demokrasi, insan hakları, katılımcılık, şeffaflık, hesap verme kavramlarıyla anlam kazanmasından hareketle bir yerel demokrasinin geliştirilmesi projesidir de(Emrealp,2005). Sonuç olarak Yerel Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için yerelde(kentlerde) yönetişim paradigması altında yerel yönetim, merkezi yönetim, sivil toplum ve özle sektörün katılımcı anlayışı ile bir araya geldikleri bir yerel demokrasi platformu öngörür. Yerel Gündem 21'de öngörülen yeni yerel yönetim platformu, aynı zamanda BM Binyıl Bildirgesi'nde önerilen küreselleşmenin oluşturduğu kentsel sorunların aşılmasına yönelik düşünülen süreçlerle de örtüşmektedir.

II.1.1.2.1.3. Türkiye’de Yerel Gündem 21 süreci

Türkiye’de “Yerel Gündem 21” uygulamaları, HABITAT II Konferansı ile tanınmış ve 1997 yılı sonunda, UNDP’nin desteğiyle, Türkiye’deki – Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı’nın (IULA-EMME)

koordinatörlüğünde yürütülen “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi” Projesi ile başlamıştır (Emrealp, 2005).

Türkiye’de Yerel Gündem 21 uygulamaları 1997 de Adana, Antalya, Edirne, İzmir, Adapazarı Manisa, Diyarbakır, Kars, Van, Trabzon illerinde Kent Konseylerinin kurulması ile başlamıştır. Bu illerde Yerel Gündem 21 çalışmaları "Kent Danışma Meclisi", "Şehir Meclisi", "Kent Platformu", "Kent Parlamentosu" gibi adlarla yürütülmüş daha sonra ortak bir dil kullanımı açısından "Kent Konseyi" olarak adlandırılmıştır (Battal, 2011). Yerel Gündem 21 Uygulamaları gerçekleştirilen kentlerde; yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer ortakların, birlikte kendi sorunlarını ve önceliklerini belirleyerek saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışı oluşmaya başlamıştır. Yerel Gündem 21 programı Türkiye genelinde Kent Konseylerinin yaygınlaşması ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. Maddesinde yasal zemine kavuşmaları nedeniyle 2011 yılında sona ermiştir. Türkiye de yaklaşık 200 Kent konseyi olduğu bilinmektedir (Şahin, 2015).

II.1.1.2.2. Kent Konseylerinin Hukuksal Boyutu

Kent Konseyleri hakkında ilk düzenleme 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu ile gerçekleşmiştir (Belge1, 2005). Kanun'un Kent Konseyi başlıklı 76. Maddesinde Kent Konseylerinin amacını ve Belediyelerin bu konudaki işlevini şöyle açıklar:

"Kent Konseyi kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu

niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcilerinin katılımları ile oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi için yardım ve destek sağlar" (Belge1, 2005).

Bu düzenleme ile Kent Konseylerine dört işlev yüklemiştir.

Yerel düzeyde;

- a. Kentin hak ve hukukunun korunmasını sağlamak
- b. Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın geliştirilmesini sağlamak
- c. Sürdürülebilir kalkınma ile gelişmenin sağlanması bilincini oluşturmak
- d. Hesap sorma, hesap verme, katılım ve yönetişimi gerçekleştirmek

Yukarıda açıklanan yasada da belirtildiği gibi kent konseyleri katılımcı demokrasinin en başarılı örneklerinden (uygulamalarından) sayılmaktadır. *İlkeleri "kentine sahip çıkma", "aktif katılım", "çözümde ortaklık" olan kent konseyleri kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir "ortaklık modeli"dir* (Emrealp, 2005). Adı geçen Kanun maddesinde ayrıca Kent Konseylerinin Yapısı ve İşleyişinin ilgili yönetmelikle belirleneceği belirtilmiş ve 2006 yılında İç işleri Bakanlığınca Kent Konseyleri Yönetmeliği çıkartılmıştır.

Kent Konseyleri Yönetmeliği

2006 Tarihli Kent Konseyleri yönetmeliği 18 madde ve 1 geçici maddeden oluşmaktadır. Yönetmeliğin birinci bölümünde amaç, kapsam, dayanak ve kavramlara; ikinci bölümünde, kent konseyinin kuruluşu, görevleri ve çalışma ilkelerine; üçüncü bölümde ise kent konseylerinin üye yapısı ve organları çeşitli hükümlere yer verilmiştir.

Yönetmelikte Kent Konseyleri şöyle tanımlanmıştır (Belge2, 2006):

Kent Konseyleri merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku ve çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmaları"dır.

Belediyeler kanunu ile kurulması zorunlu kılınan Kent Konseylerinin temel amacı; yerel demokrasinin yaşama geçirilmesi, sivil toplumun karar mekanizmalarına katılmasını ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasını sağlayarak, yerel yönetimi güçlendirmektir (Kaypak, 2011). Kent Konseyleri Yönetmeliği uygulamada STK'nın talebi üzerine 2009 yılında değiştirilerek yeniden yayınlanmıştır.

Kuruluşu

Yönetmelikte; kent konseylerinin belediye teşkilatı olan yerlerde mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen üç ay içerisinde kurulacağı ve belediye başkanının çağrısı ile ilk genel kurul toplantısını gerçekleştireceği belirtilmiştir.

Kent Konseyi üyeleri; mahallin en büyük mülki idari amiri veya temsilcisi ve belediye başkanı veya temsilcisi, kamu kurumlarının temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, baroların, vakıfların, mahalle muhtarlarının ve kent konseyince kurulan meclislerin birer temsilcilerinden oluşmaktadır.

İlk genel kurulda toplantıyı yönetmek üzere Divan Kurulu, Yürütme Kurulu ve konsey başkanı seçilir (Madde 5) (Belge2, 2006). Yönetmelik 2009 yılında yeniden düzenlenmiş ve eski yönetmeliğe göre konsey üyesi olan seçim bölgesi milletvekilleri ile belediye ve il genel meclisi tarafından gönderilen konsey üyeleri konseyden çıkartılmış, muhtarların katılımı arttırılmıştır. Mahallin en büyük mülki idari amiri veya temsilcisi ve belediye başkanı veya temsilcisi konseyin üyesi sayılmıştır. Kent Konseylerinde alınan

kararların belediye meclisinin ilk toplantısında değerlendirileceği hükme bağlanmıştır (Madde 14). Ancak bu kararlar öneriden öte bir yaptırım taşımamaktadır. Kent Konseylerinin finansmanının da yine belediye tarafından sağlanacağı yönetmelikle hükme bağlanmıştır.

Kent Konseyi Organları

Genel kurul, yürütme kurulu, konsey başkanı, meclisler ve çalışma grupları kent konseyinin organlarıdır. Bu organların ve oluşum şekilleri ve görevleri yönetmelikte tanımlanmıştır.

A. Genel Kurul

En yetkili organdır ve konsey üyelerinden oluşur. Her yıl 2 kez den az olmamak üzere üyelerin salt çoğunluğu ile toplanır. Konsey başkanı başkanlık eder. Başkanın yokluğunda yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder. Genel kurul; yürütme kurulunun, meclislerin ve çalışma gruplarının seçim ve çalışma esaslarını çalışma yönergesi ile belirler.

B. Yürütme Kurulu

Genel kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapmak üzere seçilen, kadın ve gençlik meclisi başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşur. Kent konseyi başkanı onun yokluğunda ise yürütme kurulunun en yaşlı üyesi başkanlık eder.

Yürütme kurulu, genel kurul gündemini tespit eder ve genel kurul tarafından oluşturulan görüşleri, ilgili belediyeye sunar ve uygulamayı izler. Yürütme kurulu üyeleri çarşaf liste ya da blok liste yöntemlerinden biriyle seçilirler.

C. Konsey Başkanı

Başkan seçimi, Yürütme Kurulu seçiminde olduğu gibi birinci konsey toplantısında seçilir. Başkan genel kurul tarafından seçilir, görev süresi yürütme kurulu görev süresi ile aynıdır. İlk oylamada üye tam sayısının üçte iki çoğunluk oyu aranır, ikinci oylamada ise salt çoğunluk ile seçilir. Başkana Yürütme Kurulunun en yaşlı üyesi vekâlet eder.

D. Meclisler ve Çalışma Grupları-Kozalar

Konsey görev alanına giren konularda Meclisler ve Çalışma Grupları oluşturabilir. Bu kurumların çalışma esasları genel kurulca belirlenir. Kent konseyi üyesi olmayan bir kentli yurttaş da kent konseyinde bir çalışma grubu oluşturmak için başvurabilir. Başvuru yürütme kurulunca değerlendirilerek grup oluşturulması gerçekleştirilebilir. Meclislerde ve çalışma gruplarında oluşturulan görüşler, projeler genel kurulda görüşülerek kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere ilgili belediye meclisine sunulur.

E. Genel Sekreter ve Sekretarya

Genel Sekreter belediye başkanının önerdiği üç kişi arasından yürütme kurulu tarafından seçilir. Sekretarya hizmetleri yürütülür, evrak, yazışma işleri yapılır. Genel sekreter ve sekretarya çalışanlarının maaşları tüm konsey giderlerinin karşılanmasında olduğu gibi belediye tarafından karşılanır.

II.1.1.3. Türkiye’de sivil toplum ve sivil toplum kuruluşları

Türkiye’de Cumhuriyet döneminde sivil toplumun gelişmesi Türk modernitesinin değişimine bağlı olmuştur. Erken cumhuriyet dönemi Türk modernitesi güçlü devlet geleneği, ulusal kalkınmacılık anlayışı, organik toplum görüşü ve cumhuriyet

dönemi vatandaşlık modeli üzerine inşa edilmiştir. Bu devlet merkezci anlayış 1945'te çok partili hayata geçişten sonrada egemen söylem olma konumunu devam ettirmiştir. Sivil toplum açısından bu döneme bakıldığında, sivil toplum fikrinin çok zayıf olduğu görülür. Bu dönemde, ne toplumsal grupların siyasete katılmalarını arttıracak bir sivil toplum gelişiminden söz etmek mümkündür, nede devletten bağımsız sivil hak ve özgürlüklerin korunmasını talep edebilecek bir sivil toplum vardı. “Demokrasiye geçiş, siyasi yaşamın sağ-sol ekseninde organize olmaya başlaması ve ekonomik hayatın belirli bir seviyeye kadar liberalleşmesi söz konusu olduysa da kültürel ve toplumsal yaşam alanlarında devletten bağımsız bir sivil toplum var olmadı. Türkiye’de sivil toplumun demokratikleşme için önemli bir alan, farklı sivil toplum örgütlerinin de sivil hak ve özgürlükler temelli yeni örgütsel yaşamın aktörleri olarak ortaya çıkması ancak 1980’lerde Türk modernitesinde meydana gelen köklü ekonomik ve kültürel değişikliklerin sonucu olarak gerçekleşebilmiştir” (Keyman ,2006). Türk modernitesi ve toplumu tepeden devlet merkezci bir şekilde yönetme anlayışı, 1980’ler ve 1990’larda politik, sosyal ve kültürel alanlarda çeşitli değişim ve dönüşümlere neden olacak ciddi bir meşruiyet ve temsil krizi yaşadı. Bu değişimlerden birincisi 1980’lerde dünya ekonomisinde gelişen neo-liberalizm ve küreselleşme Türkiye’de ulusal kalkınmacılık ideolojisinin gücünü ve rekabet edebilirliğini önemli ölçüde azalttı. Ulusal kalkınmacılıktan çok neoliberalizmin “bireysellik”, “serbest piyasa” ve “minimal devlet” söylemleri devlet ekonomi ilişkilerini belirler hale geldi. İkinci önemli değişim yine bu dönemde ortaya çıkan kimlik, özellikle Kürt kimliği, inanç temelli örgütlenmelerin ortaya çıkması var olan politik kültürün parçalanmasına neden oldu. Üçüncü gelişme ise bu dönemde sivil toplum örgütlerinde ortaya çıkan nitel gelişmenin devlet toplum ilişkilerinin demokratikleştirilmesi ihtiyacına yönelik toplumsal taleplerdeki artıştır. Bu gelişmeler sonucunda sivil toplumun devletten

bağımsız bir örgütsel yaşam alanı ve demokratikleşme için gerekli hayati alan olarak var etmesi 1980-90'larda gerçekleşmiştir. 1990'larda hızlanan küreselleşmeyle birlikte güçlü merkezi devlet kavramından devlet-ekonomi ilişkilerini yeniden düzenleme, devleti etkin ve verimli bir yönetim aygıtı olarak yeniden kurma, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve demokratikleşmeyi bir arada götürme gerekleri sivil toplumu tüm bu süreçlerin önemli bir aktörü haline getirdi (Keyman,2006). Sivil toplum ve özgürlükler 1980 sonrası yükselirken, etnik temelde, siyasal temelde, gönüllülük temelinde memur eylemleri, Alevi uyanması ve Kürt kimlik hareketi gibi çok önemli aktörler devreye girmiştir (Çaha, 2008: 233). Ayrıca 2005 de AB ile başlanan üyelik müzakerelerinin başlaması demokratik devlet düzeninin oluşturulması, azınlık ve bireysel hak ve özgürlüklerinin korunması AB üyeliği için gerekli kriterleri oluşturur iken sivil toplumun gelişmesine de en somut etkiyi yapmıştır (Keyman, 2006).

STK kavramının Türkiye'de kullanılmaya başlaması Habitat II konferansının Türkiye'de yapılması ile oldu. Habitat II konferansına kadar dernek, vakıf gibi kavramlar vardı ancak STK kapsayıcı bir kavram olarak Habitat II konferansı sırasında kullanılmaya başlandı (Gümüş, 2008).

Güçlü ve örgütlü STK'nın yurttaş katılımının önünü açmasıyla Türkiye'de de sistemin yaşadığı temsil ve meşruluk krizlerinin aşılması, kirlendiği düşünülen siyasete ilişkin etik değerlerin yeniden üretilmesi sağlanabilir. Yurttaşın sadece oy veren seçmenler olarak kaldığı pasif katılım düzeyinden alınarak, birlikler oluşturan, soran, danışılan ve karar veren bireyler olarak aktifleştirilmesi STK sayesinde gerçekleştirilebilir (Tosun, 2005). Buna karşılık Türkiye'de Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarını etkileme gücünün oldukça zayıf olduğu tüm araştırma bulgularının ortak sonucudur. Bu konuda STK'nda genel bir kapasite eksikliğiyle birlikte kamunun politika süreçlerine katılım için

gerekli düzenlemeleri yapmadığı da gözlenmektedir (TÜSEV, 2015). STK alanı siyasi otoritenin baskısından uzak, devlet karşısında otonomisi olan bir yapıda, kamusal alanda etkisi olabilen bir kolektif girişimler alanı olarak tanımlandığında aynı zamanda STK üreten kamusal özneler olarak görülebilir. STK'nın temel işlevi kendi yararları için çatışmak, tartışmak değildir. Türkiye'de demokrasi pratiği içinde yer alan devlet dışı tüm örgütlere STK denip geçilmektedir. Oysa çatışmalı siyasal kamu alanında faaliyet gösteren kurumları demokratik kitle örgütleri olarak adlandırmak gerekir. STK'nı eleştiren, karşı vaziyet alandan çok yapan ve üreten bir kamusal özne olarak tanımlamak gerekir (Tekeli, 2012). Üye yararından çok kamu yararına çalışan kuruluşlar, dernekler vakıflar STK olarak görülmektedir (TÜSEV, 2006).

Türkiye'de sivil toplumun yeni gelişmekte olmasının, modernleşme ve demokratikleşmeye katkı vermede sınırlı yapısının gerisinde hala varlığını koruyan devlet denetiminin, yasal engellerin ve Türkiye'de katılımcı siyasal kültürün çok gelişmemiş olmasının yattığını kabul etmek gerekir. Bugün Türkiye'de sivil toplumun gelişiminde olumsuz rol oynayan önemli engeller şöyle sıralanabilir. Birinci engel sivil topluma vatandaş katılımı ve bu katılımın derinliğinin çok düşük olmasıdır (Keyman, 2009). STK ve Sivil toplumun gelişimindeki ikinci engel STK'nın mali kaynak sorunlarıdır. STK'nın öncelikli mali kaynaklarının üyelik aidatları, yabancı kuruluşlardan gelen fonlar, bireysel bağışlar, şirketlerden gelen destekler, kamu fonları ve ürün/hizmet satışından elde edilen gelirler olduğu görülmektedir. STK'nın %70'inden fazlası mali kaynak eksikliğinin en önemli üç sorunlarından biri olduğunu belirtmektedirler (TÜSEV, 2015). STK'nın önündeki üçüncü olumsuz engel STK arası işbirliği, dayanışma ve iletişim eksikliğidir. 1996 yılında Habitat Konferansının Türkiye'de gerçekleştirilmesi Türkiye'de STK arası iletişim platformlarının kurulmasına ve Türkiye'den STK'nın küresel sivil toplum

hareketine katılmalarına öncülük etmiştir. Son yıllarda ortak amaçlar için çalışan STK ağ ve platformlarında sayıca bir artış gözlenmektedir. Çevre ve kadın hareketi bu alanda başarılı örneklerdir. Bu gelişmelere rağmen bugün hala STK arası işbirliği ve iletişim düzeyi STK tarafından endişe verici düzeyde görülmektedir (TÜSEV, 2006). Türkiye’de STK’da görülen bir başka sorun da STK’nın siyasi aktörlerce politikalarını yayabilecekleri, toplumsal desteği arttırabilecekleri alan olarak görülmesidir.

II.1.2. Yerel Yönetim

Yönetim en genel tanımıyla, hedeflerin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla bir insan grubunda, işbirliği ve koordinasyon sağlamaya yönelik faaliyetler olarak tanımlanabilir (Ökmen & Parlak, 2015). Bir başka açıdan yönetim, kaynakların (maddi ve insani), belirli bir amacı gerçekleştirmek için düzenlenmesi ve kullanılması faaliyeti ya da süreci olarak da tanımlanabilir. Bu tanım eşyanın ve insanların yönetimini birlikte içermekte ve dolayısı ile İşletme ve Kamu Yönetimini de kapsamaktadır (Eryılmaz, 2013). Kamu yönetimi devletin siyasal organlarının belirlediği amaçları, en verimli en etkin bir biçimde ve amacına uygun olarak yerine getirmek için gerekli örgütlenmenin kurulması, işleyişinin sağlanması ile ilgilidir. (Ökmen, Parlak, 2015). Kamu yönetimi kavramının temel dört yönü bulunmaktadır. Bunlar işlev, yapı, akademik disiplin ve meslek yönüdür. Kamu yönetimi bir meslek olduğu kadar akademik bir disiplindir de. Yapısal bir kavram olarak kamu yönetimi devletin yürütmeye ilişkin kolunun örgütsel görünümünü tanımlar. İşlevsel bir kavram olarak kamu yönetimi ise halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik mal ve hizmet üretimini, kamu politikalarının oluşturulması ve yürütülmesiyle ilgili faaliyetleri ve yasaları ve idari düzenlemeleri uygulamakla ilgili süreçler olarak tanımlanır (Eryılmaz, 2013). Kamu yönetimi, kamusal hizmetlerin üretilmesi ve sunulması sürecinde aracılık yapan, devletle

vatandaşı buluşturan ve vatandaşa hizmet sunan kurumsal yapı ve işlevler toplamıdır. Merkezden yönetimle yerinden yönetimi birlikte kapsayan genel bir yönetim alanıdır (Karakılıçık, 2016). Devletler kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için faaliyet alanları tüm ülkeyi kapsayan bir merkezi idare örgütü kurmuşlardır (Ökmen & Parlak, 2015). Merkezden yönetim olarak da adlandırılan bu yönetim, birlik ve bütünlüğü sağlamak amacıyla belirli bazı hizmetlere ilişkin karar ve faaliyetlerin merkezi hükümet ve onun hiyerarşik yapısı içinde yer alan örgütlerce yürütülmesi demektir (Eryılmaz, 2013). Ancak devletin egemen olduğu ulusal sınırlar içinde dağınık ve değişik büyüklükte kent kasaba gibi yerleşim alanları mevcuttur. Bu yerleşim yerlerinin ihtiyaçları da farklılaşabilmektedir. Devletlerin ulusal sınırlar içindeki bütün yerleşim yerlerinin ihtiyaçlarını bir merkezden karşılamaları bazı ekonomik ve siyasal nedenlerden rasyonellik taşımamaktadır (Ökmen & Parlak, 2015). Yönetimde etkinliği ve verimliliği sağlamak, yönetime katılmayı ve demokratik değerleri geliştirmek, aşırı merkeziyetçiliğin sakıncalarını ortadan kaldırmak, yerel ihtiyaç ve sorunlara daha sağlıklı çözümler üretmek gibi nedenler, merkezi yönetimden ayrı bir yapıda yerinden yönetim kuruluşlarını zorunlu hale getirmiştir. Yerinden yönetim kuruluşları, bütün ülkelerde kamu yönetiminin temel kurumları arasında yer almaktadır (Eryılmaz, 2013). Yerel yönetimler, kamu yönetimi teşkilatlanmasında, merkezi yönetimin yanında ve yerel kamusal hizmetleri yürüten hizmet birimleridir. Bir başka ifade ile yerel yönetimler; il, belediye ve köy halkının yerel ve ortak/müşterek ihtiyaçlarını karşılayan, karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişiliğine sahip birimlerdir (Toprak, 2013). Devletler hizmetin sürekliliği açısından yetki ve sorumluluklarının bir kısmını yerel yönetim yapılarına devretme yoluna gitmişlerdir. Devletin bu yetki devrinin bir kısmı yasamaya ilişkin ise siyasal âdem-i merkeziyet (yerel yönetim), aktarılan yetki yürütmeye ilişkin ise idari âdemi merkeziyet (yerinden yönetim)

olarak adlandırılmaktadır (Ökmen & Parlak, 2015). Yerinden yönetimlerin uygulanma biçimleri ve türleri ülkelerin siyasal, yönetsel ve toplumsal sistemlerine göre değişmektedir. Örneğin federal sistemlerde siyasal yerinden yönetim, üniter devletlerde ise idari yerinden yönetim yaygındır (Karakılçık, 2016).

Yerel yönetimlerin ortaya çıkış nedenleri, ekonomik, siyasal ve yönetsel işlevleri farklı bakış açılarından ve farklı ideolojik açılardan değerlendirilmektedir. Yerel yönetimler hakkında temel olarak geleneksel, Marksist ve liberal olmak üzere üç farklı bakış açılarından söz edilebilir. Geleneksel yaklaşım, yerel yönetimin merkezi yönetime göre daha etkili ve akılcı hizmet üretebileceği tezi üzerine kuruludur (Karakılçık, 2016). Örgütsel yaklaşım olarak da adlandırılabilir bu yaklaşım yalnızca devletin değil, toplumun-sınıf ilişkilerinin doğasını da inceleme alanı dışında bırakmaktadır (Güler, 2006). Marksist yaklaşımın özü, devletin sınıfsal bir yapı olduğu ve üretim araçlarına sahip olan sermaye sınıfının devleti ve onun devamı olan yerel yönetimleri kendi hegemonyasının devamı için araç olarak kullandığı tezidir. Burjuva devleti emekçi sınıfları sömüren burjuva sınıfının çıkarlarını koruyan sınıfsal bir örgütlenmedir, kamu yönetimi ve yerel yönetimlerde bu amaca hizmet eden araçlardır (Karakılçık, 2016). Marksist yaklaşıma göre yerel devletin rolü genel olarak devletin rolünden türemektedir. Yerel devlet, devlet gibi hem kapitalist üretime hem de yeniden üretime katkıda bulunarak sermaye birikimi yararına koşulları güvence altına alır. Marksist yaklaşıma göre yatırım öncelikleri, zor durumdaki kapitalistlerin kurtarılması, teşvik edilecek sektörlerin seçimi gibi üretim süreciyle ilgili her türlü ekonomik yetki yerel yönetimin yetki alanı dışında tutulurken, yerel yönetim kurumunun sınırları yeniden üretimin devamını güvence altına alacak altyapı, ulaşım, iş gücünün yeniden üretimi gibi toplumsal nitelikte işler olarak belirlenmiştir. Yerel yönetimler her şeyden önce devletin ikincil bölüşüm ilişkileri sürecine güçlü

müdahale araçlarından biridir. Liberal yaklaşımın getirdiği yerel yönetim tanımı evrensel geçerliliği olan bir kavram tanımı değil batı tipi yerel yönetim kurumunu tanımlayan bir tanımdır. Bu yaklaşımda yerel yönetimler yerel halk tarafından seçilmiş kişilerce yönetilen, bir tüzel kişiliği olan bağımsız konumu ve özerk maliyesi olan yönetsel kurum olarak tanımlanır. Bu yaklaşımın yerel yönetim çözümlemesi özgürlük ve batının yüzyıllardır süren demokrasi geleneğine dayanır (Güler, 2006).

II.1.2.1. Çağdaş Yerel Yönetim ve Yönetişim

Sanayi toplumu sonrasında bilgi toplumuna geçiş, üretim tekniklerinde yaşanan değişimler, ulus devletler topluluğu yerine küresel dünyanın oluşumu (küreselleşme) ve moderniteye getirilen eleştiriler ve post-modernizm tartışmaları klasik anlamdaki kamu ve yerel yönetim anlayışını da tartışmaya açmakta ve yeni yönetim arayışlarına kapı aralamaktadır (Tekeli, 2012). Bilgi toplumu ve küreselleşme sürecinin ilk yansıdığı alanlardan biri demokrasi, yerinden yönetim, kentleşme, katılım, özerklik ve yeni yönetim teknikleri kavramlarını da içerecek şekilde yönetimdir. Bu gelişmelere bakıldığında, özellikle 1980 sonrası devletin küçültülmesi ve yönetim etkinliğinin artırılması çabaları doğrultusunda hem genel kamu yönetiminde hem de yerel yönetimlerde önemli bir paradigma değişiminin yaşandığı görülmektedir (Ökmen & Parlak, 2015). Kamu yönetim anlayışının dayanmış olduğu (1) Siyasal gücün temsil esasına dayanması, (2) Toplumsal bütünlük, (3) Kural koyucu otoritenin varlığı ve (4) Yönetimin aygıtının işletilmesi olguları günümüz dünyasında toplumların yönetilebilmesi açısından yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizlikler; toplumda sadece çoğunluğu oluşturanların temsil edilmesi, siyasal gücü ele geçirenlerin bu gücü otonom, toplumdaki kopuk şekilde kullanmaları, kamu alanının sadece siyasal güç tarafından oluşturulması, çoğunlukçu seçme, hiyerarşik, teknokratik ve araçsal rasyonalizmle toplumsal iyiye ulaşmakta yaşanan sorunlar olarak sıralanabilir. Oysa

günümüz toplumlarında tüm farklı toplumsal katmanlar siyasal alanda temsil edilmek istemekte, demokratik bir siyasal güç hedeflenmekte, kamu alanında siyasal gücün yanı sıra sivil toplum da var olmak istemekte ve toplumsal iyiye yöneten–yönetilen ikiliğini ve araçsal rasyonelliği aşan iletişimsel bir rasyonellik ve katılımcı pratiklerle ulaşılabileceği kabul edilmektedir (Tekeli, 2012). Yönetim kavramının dayanaklarında ortaya çıkan bu aşınmalar, önceden belirlenen bir amacı gerçekleştirmeye yönelik, tek öznel, merkezi, hiyerarşik bir işbölümü içinde, araçsal rasyonelliği ön plana alarak üreten, bunun için kaynakları ve yetkileri kendilerinde toplayan “yönetim” den, önceden belirlenen bir iyiye doğru değil, insan haklarına dayanan performans ölçütlerini gerçekleştirerek, çok aktörlü, desantralize, ağsal ilişkiler ve iletişimsel rasyonellik anlayışı içinde, kendisi yapmaktan çok toplumdaki aktörleri yapabilir kılan, yönlendiren “yönetişim” anlayışına geçilmektedir. Küresel Yönetişim Komisyonu’nun 1995 yılında yaptığı tanıma göre yönetişim, ister kamu, ister özel olsun, bireylerin ve kurumların ortak ilişkilerini yürütme yollarının toplamıdır. Yine aynı tanıma göre yönetişim, farklılıklar gösteren ya da çatışan çıkarların uzlaştırıldığı ve işbirlikçi bir hareket çerçevesinin oluşturulduğu gelişen dinamik bir süreçtir. Buna göre yaptırım gücü olan resmi kurumlar ve gayri-resmi kurum ve örgütlenmeler yönetişime dâhildir (Öztürk, 2014). Bu özellikleriyle yönetişim siyasal ve ekonomik gücün daha yaygın dağılımını, yönlendirmekte sorumluluk dengesinin devletten sivil topluma kaymasını, çözümleri tek öznenin hâkimiyetinden ziyade yerel, ulusal, uluslararası ölçekteki ortaklıklarda aramayı, devletin düzenleyici roller üstelenmesini, çok aktörlü karar alma süreçlerini, demokratiklik, açıklık, hesap verebilirlik, çoğulculuk ilkelerinin benimsendiği, kararların ilgili en yakın yerlerde üretilmesi gibi ilkelere işaret etmektedir (Tekeli, 2012).

Küreselleşme sürecinde hem ulus devlet hem de yerel yönetimler yeniden yapılanmakta ve yönetim eksenli yeni bir yönetim anlayışı şekillenmektedir. Küreselleşmeyle birlikte değerler sistemi değişmekte, bir yandan hukuksal ve yönetsel ilkeler evrenselleşmekte, bir yandan da yerel değerlerin korunması ve geliştirilmesi gündeme gelmektedir. Demokrasi ve özgürlükler yaygınlaşırken, ulus devletlerin bazı yetkileri yerel yönetimlere devredilmektedir (Karakılçık, 2016). Bu kapsamda, onaylanan Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediye Kanunu, İl Özel İdareleri Kanunu ve Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Kanunu'nun çağdaş formlara uygun yerel yönetimlerin görev, yetki ve kaynak açısından daha güçlü ve işleyiş açısından daha katılımcı ve demokratik olduğu bir kamu yönetimi anlayışına geçişi sağlamaya yönelik olarak çıkarıldığına işaret etmektedir (Ökmen & Parlak, 2015). Bu arayışlar yeni özneleri gündeme getirmektedir. Önceki dönemin çözümleri ya devlette ya da özel kesimde gören yaklaşımlarıyla yetinilmemekte yönetim anlayışı doğrultusunda toplumdaki ekonomik, siyasal, toplumsal aktörlerin etkileşiminden doğan yeni yönetme, yönlendirme anlayışı benimsenmektedir (Tekeli, 2012). Bu yönetim anlayışıyla yeniden yapılanma yönünde yapılan mevzuat değişikliklerinin önemli bir yanı da yerel yönetimi sınırlı hizmetler üreten bir yapı ve merkezi hükümetin uzantısı olarak gören anlayıştan, yerel demokrasinin ve kentli haklarının gerçekleştirilmesinin baş aktörü, özerk, demokratik, katılımcı ve saydam olması gereken bir kurum olarak nitelemesidir (Ökmen & Parlak, 2015).

II.1.3. Demokrasi

İnsanlar bir arada, toplu halde yaşamaya başladıktan bu güne bir yönetim sorunu ile de karşılaşmışlardır. Yönetim sorunu içerisinde birçok soru barındırmaktadır. Yöneticiler nasıl belirlenecektir? Nasıl değiştirilecektir? Yönetim gücü (iktidar) nasıl

kullanılacaktır? Bir arada yaşamının kuralları neler olacaktır? Ortak üretim nasıl gerçekleştirilecek ve ürün paylaşımı nasıl sağlanacaktır? Tüm halkı ilgilendiren temel ihtiyaçları nasıl giderilecektir? Alınan kararların meşruluğu nasıl sağlanacaktır?

Bu yönetim sorunu ya da sorunlarına getirilen çözümler tarihsel süreç içerisinde çok büyük farklılıklar göstermiştir. Hatta farklı toplumlar farklı çözümler ürete gelmiştir. *Bugün yönetim sadece insan topluluklarının yönetiminden ziyade bir ülke ya da şehirdeki tüm ekosistemin yönetimi olarak algılanmaktadır.*

Eski Yunan'da uygulanan yönetim uygulamaları bir yana bırakıldığında dünya tarihinde yönetim biçimleri genellikle kral, imparator, sultan, padişah... kişilikleri tarafından uygulanan monarşik yönetim biçimleri olagelmıştır. Monarşinin yanında bazı ülkelerde oligarşik (bir grubun yönetimi) ve Aristokrasi (soylu bir sınıfın) yönetim biçimleri de uygulanmıştır. Bu yönetim biçimlerinde kral/sultan yönetimini bazı gruplarla paylaşma yoluna gitse de bu tüm halk temsilcileri olmayıp bazı seçkin soylu grup ya da kişiler olmuştur. Sanayi devrimi ve modernizmin etkisiyle monarşilerdeki ilk kırılma 1789 Fransız Devrimi'yle yaşanmıştır. Fransız devrimiyle ortaya çıkan, halk kitlelerinin iktidarı tüm güçleri elinde toplayan kraldan alıp yine halkın kendisine vermesidir. Yani demokrasidir, yani halkın kendi kendisini yönetmesidir. Böylelikle Fransız Devrimi'yle birlikte yeni bir yönetim tarzı bugünkü anlamda demokrasinin doğumu yaşanmıştır. Halk denildiğinde sınırları belli bir alanda yaşayan bir toplumun özgür ve eşit yurttaşlarının tümü, halkın kendi kendisini yönetmesi ise bu topluluğun yaşamını sürdürmesi için gerekli kuralların neler olacağını belirlemesi ve bu kararların uygulanmasını sağlaması anlaşılmaktadır. Dolayısı ile demokrasi dediğimizde eşit ve özgür bireylerin denetiminde olan bir toplu karar verme ve uygulama süreci anlaşılmaktadır (Tekeli, 2011).

Büyük bir kütle olarak halk bu iktidar gücünü nasıl kullanacak, kendi kendisini nasıl yönetecektir? Kısaca demokrasi nasıl gerçekleştirilecektir? Bir ülkede demokrasinin niteliği halkın kendi yöneticilerini nasıl seçtiği, nasıl değiştirdiği, seçilenlerin halkı ne kadar temsil niteliği taşıdığı, seçenler arasındaki eşitlik ve özgürlük olup olmadığı, iktidarın gücünün sınırlarının ne olduğu ile yakından ilgilidir. Ayrıca ülkenin coğrafi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı da uygulanan demokrasinin niteliğini etkilemektedir.

Ahmet Cevizci Felsefe Sözlüğü'nde demokrasiyi şöyle tanımlar: Genel ifadesini yöneticilerin yönetilenler tarafından seçilmesi düşüncesinde, yönetimle halk arasındaki ilişkilerin niteliğinde, yurttaşlar arasında ekonomik bakımdan büyük farkların olmaması gerektiği görüşünde bulan, bireylerin doğuştan getirilen, sonradan sağlanan, ırk ya da mezhebe dayalı ayrıcalıkların olmaması gerektiğini savunan, kısacası bir eşitlik fikri, yani toplumdaki iktidar sisteminin, insanlar arasındaki farklılıklara göre değil de, benzerliklere dayanması gerektiği tezi üzerine yükselen yönetim tarzı (Cevizci, 2010). Cevizcinin yaptığı bu geniş tanımlamayla birlikte demokrasinin hayata geçirilme biçimi açısından birçok farklı demokrasi türlerinden de bahsedilmektedir.

Bugün birçok demokrasi türünden bahsedilmekle birlikte egemenliğin kullanılması açısından demokrasi türleri Doğrudan Demokrasi ve Temsili Demokrasi olarak iki ana gruba ayrılmaktadır (Tunç, 2008). Demokrasinin diğer türleri, sosyal demokrasi, parlamenter demokrasi, liberal demokrasi, çoğulcu demokrasi, katılımcı demokrasi, sosyalist demokrasi, müzakereci demokrasi vb.. temsili demokrasi ve doğrudan demokrasinin belirli özellikleri öne çıkarılarak ve halkın kararlara oy verme dışında katılım dercesine göre tanımlanan demokrasi türleridir. Örneğin sosyalist demokrasi, egemenliği temsil yetkisiyle tek parti adına kullanır iken bireylerin ekonomik eşitliğine önem verir. Buna karşın liberal demokraside egemenlik yetkisinin çok partili sistemle kullanılması ve

bireysel özgürlükler öne çıkarılırken bireylerin ekonomik eşitliği öne çıkmaz. Katılımcı demokraside ise egemenlik temsili yöntemle kullanılmakla kalmaz toplumu ilgilendiren kararlara bireylerinde katılımının sağlanması desteklenir. Biz burada kavramsal olarak doğrudan demokrasi ve temsili demokrasinin daha ayrıntılı açıklanması ile yetineceğiz. Katılımcı Demokrasi, Radikal Demokrasi ve Müzakereci Demokrasi türlerini ise Teorik Çerçevede Yeni Demokrasi Teorileri başlığı altında inceleyeceğiz

II.1.3.1 Doğrudan Demokrasi

Demokrasinin tarihte ilk uygulanış şeklidir. Siyasal kararlar tüm yurttaşlar tarafından alınır. Egemenliği halk doğrudan kullanır. Doğrudan demokrasi örneği ilk olarak eski Yunan (İ.Ö 5. Yüzyıl) kent devletlerinde uygulanmıştır. Yurttaşlar (özgür bireyler) yani kararlarda oy hakkı olanlar özellikle tanımlanmış, kadınlar ve köleler yurttaş tanımının dışında tutulmuştur. Aile ve devlet arasında bir sivil toplum alanının bulunmadığı bu demokrasilerde sadece belli yaştaki erkek ve özgür yurttaşlar oy verebilmekte ve yönetsel konumlara seçilebilmektedir. Siyasal kararlar partiler ve seçilmiş temsilciler yerine doğrudan halk tarafından alınmaktadır (Cevizci, 2010). Doğrudan demokrasi, demokrasinin en ideal uygulanma şekli olmakla birlikte günümüzde kent ve ülke nüfuslarının artması sonucu işlevsel olarak görülmemektedir. Buna rağmen temsili demokrasinin tamamlayıcı ögesi olarak bazı alanlarda doğrudan demokrasi uygulamaları da görülmektedir. Klasik anlamda doğrudan demokrasi araçları olarak referandum, halk vetosu, halk girişimi ve temsilcilerin azli gösterilebilir. Ulus devletlerin ortaya çıkması ve nüfusun artması sonucunda siyasal kararların tüm halkın katılımı süreci sonucunda alınması uygulamadaki zorluklardan dolayı uzun süre terkedilse bile günümüzde iletişim araçlarındaki gelişmişlik ve internet kullanımının yaygınlaşması tam doğrudan

demokrasiyi sağlamasa da temsili demokrasideki katılımı arttıracığı ve doğrudan demokrasiye yaklaştıracığı düşünülmektedir (Ateş, 2004).

II.1.3.2. Temsili Demokrasi

Halkın egemenlik-yönetim hakkını seçtiği temsilciler aracılığı ile kullandığı sistemdir. Halk iradesini doğrudan icra etmez, halkın sahip olduğu hakları seçilen yöneticiler kullanır. Temsili demokrasinin uygulamaya girmesinin temel nedenleri ulus devlet sınırlarının geniş olması ve nüfusun kalabalıklaşmasının halkın yönetim-iktidar gücünü doğrudan kullanmasının imkânsızlaşması ve karar süreçlerinin uzamasıdır. Temsili demokrasinin işleyişinde bazı ontolojik kabuller varsayılmıştır. Bunlardan birincisi sınırları belirlenmiş toprak üzerinde özgür ve atomistik (kendi yararlarını düşünen) bireylerin oluşturduğu topluluğun kendi temsilcilerini kamu alanında tanıdıkları kişiler arasından seçmesidir. Burada birey topluma emek, kapital sağlamakta, tüketim yaratarak üretime talep yaratmakta ve kendisinin meclis temsilcisini seçmektedir. Temsili demokrasinin ikinci ontolojik kabulü seçilen temsilcilerin toplumun bir modeli olarak meclisi oluşturması ve siyasi otoritenin bu meclis tarafından belirlenmesidir. Üçüncü olarak Temsili demokraside alınan karar ve uygulamaların meşruiyeti oy çokluğuna dayanmaktadır (Tekeli, 2011).

II.1.4. Küreselleşme

Ahmet Cevizci Felsefe sözlüğü adlı eserinde küreselleşmeyi modernizasyon sürecinin bir parçası olarak, özellikle yirminci yüzyılın son çeyreğinde ve Doğu Bloku'nun yıkılmasından sonra, tek kutuplu bir dünyada oluşan kültürel sisteme, dünyanın somut bir biçimde tek bir bütün olarak yapılaşma sürecine verilen ad olarak tanımlamaktadır (Cevizci, 2010). Küreselleşme sözcüğünün ilk kez 1951'de kullanıldığını iddia eden

Merriam Webster sözlüğüne göre küreselleşme, özellikle serbest ticaret, sermayenin serbest akışı ve ucuz yabancı emek pazarlarına erişimin artışıyla şekillenen entegre olmuş küresel ekonomiyi betimlemektedir (Çemrek, 2013: 137). Küreselleşme sürecinin temel aktörleri arasında ulus-devletler, uluslararası örgütler, yerel yönetimler, hükümet dışı örgütler, çokuluslu şirketler, kitle iletişim ve medya kuruluşları ve bireyler yer almaktadır (Öztürk, 2014). Küreselleşme, kavram olarak sosyal bilimler literatürüne 1960'larda girmesine rağmen 1980'lerden sonra kazandığı popülerliği ile bir yandan insanın tarihsel göçebeliğinden hareketle insanlık tarihi ile eş tutulurken bir yandan da coğrafi keşiflerle başlayan bir dünyanın her yerinin bilinilirliği ile entegrasyonu ve artan etkileşimi ifade etmektedir (Çemrek, 2013: 138). Sosyal bilimler literatürüne bakıldığında ise küreselleşme olgusuna çok farklı yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Küreselleşme konusunda çalışan düşünürlerin temel ayrışma konuları küreselleşmenin ne zaman başladığı, gerçek mi yoksa ideolojik mi olduğu, küresel bir kültür oluşturup oluşturmadığı, küresel bir ekonomi yaratıp yaratmadığı ve ulus devletin gücünü azaltıp azaltmadığı konularında yoğunlaşmaktadır (Güzelsarı, 2014). Küreselleşmeye yaklaşımdaki bu farklılıklara rağmen küreselleşme olgusunun temelinde kapitalizmin 1970'lerde yaşadığı yapısal krizin ve iletişim, bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin yattığı konusunda bir ortak kanı oluşmuş gözükmektedir.

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru bilgi teknolojilerini merkez alan teknoloji devrimi, ivme kazanan bir hızla toplumun maddi temelini yeniden şekillendirmeye başladı. Karşılıklı etkileşimli bilgisayar ağları, yeni iletişim biçimleri ve kanalları yaratarak, hayatı şekillendirerek, aynı zamanda hayat tarafından şekillendirilip katlanarak büyümektedir. Enformasyon teknolojileri etrafında örgütlenmiş yeni bir teknoloji paradigmasının işlemesi sonucu insanlığın maddi kültürü yeni bir dönüşüm geçirmektedir. Ekonomi, toplum ve

kültürün maddi temellerinde yaşanan bu dönüşüm, en azından 18. Yüzyılın sanayi devrimi boyutunda bir tarihsel olaydır. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde, dünya çapında enformasyonel, küresel ve ağ örgütlenmesine dayalı yeni bir ekonomi ortaya çıktı. Bu yeni ekonomi şirketlerin ülkelerin üretkenliği ve rekabet gücü enformasyon üretme, işleme ve uygulamalarına bağlı olduğundan enformasyoneldir. Küreseldir, çünkü üretimin, dolaşımın ve tüketimin bileşenleri (sermaye, emek, yönetim, piyasalar vs.) ve kilit faaliyetleri bu bileşenler arasındaki bir bağlantılar ağı üzerinden küresel olarak örgütlenmiştir. Bu yeni ekonomi 20. Yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıktı çünkü enformasyon teknolojileri devrimi bu ekonominin yaratılması için güçlü bir maddi temel hazırladı (Castells, 2008).

Küreselleşme konusunda bir başka ortak kanı ise 1970’lerde dünyada yaşanan ekonomik krizin küreselleşmeyi hızlandırdığıdır. 1930 da serbest piyasa ekonomisinin çökmesi ve ardından uygulamaya sokulan refah devleti anlayışı 1970’li yılların ortalarına kadar güçlenerek devam etti. 19. yüz yılın vahşi kapitalizmi denetim altına alınmış, “finansal kapital”in başkaldırmasına olanak verilmemiş, sermaye üretken yatırımlar yoluyla kar edebildiği bir sürece sokulmuş, gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasına piyasa ekonomisi yanında “yol gösterici planlama” ile destek verilmişti (Kazgan, 2000). Bu politikalarla bir yandan da Sovyetlerde uygulanan eşitlikçi, kamucu sosyalist uygulamaların batıda yarattığı çekici etki azaltılmak istenmekteydi. Bu dönemde Batı’da hâkim olan Keynesçi ulusal kalkınma politikaları ve ‘refah devleti’ anlayışı, devleti kontrol ve yürütme anlamında ekonominin olduğu kadar sosyal hizmetlerinde temel aktörü haline getirmiştir. Aynı dönemde gelişmekte olan ülkelerde kapitalizmin gelişmesi aynı düzeyde seyretmemiş, bu ülkelerde ulusal üretime önem veren ithal ikameci sanayileşme modeli uygulanmıştır. Ancak 1970’lere gelindiğinde katı Keynesçi politikalar ve Fordist kapitalizm krize girmiş ve bu krizden çıkış yolunun devletin ekonomik alandaki belirleyici

rolünün özel sektöre bırakılması olarak görülmesiyle kapitalizm neoliberal politikalar doğrultusunda daha esnek ve coğrafi olarak akışkan bir forma kavuşmuştur. Böylece serbest piyasa sistemi temel ekonomik kural olmuş, rekabet ve esnek üretim temel olgular haline gelmiştir (Akyos & Danış, 2011). Fordist üretim biçimine alternatif olarak geliştirilen esnek üretim biçimiyle önce üretimde yeni teknolojilerden yararlanarak yeniden yapılanma süreci ve bunun yetersiz kaldığı alanlarda ise üretimin yeniden örgütlenmesi yolu seçilmiştir (Eraydın, 2001). Ancak serbest piyasa düzeninde kar getiren sektörlerdeki yoğun yatırım ve rekabet sonucunda kar marjları düşmeye ve yatırım fazlası oluşmaya başlayacaktır. Bu nedenle Batıdaki sermayenin bir kısmı üretimini farklı coğrafyalara kaydırırken bir kısmı da hizmet sektörüne kaydırmış ve bunlara eş zamanlı olarak mali piyasalarda önem kazanmıştır (Akyos & Danış, 2011).

Yukarıda açıklanan iletişim ve bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve 1970'lerin ikinci yarısında kapitalizmin refah devleti paradigmasında yaşanan kriz batıda ve onun çevresindeki az gelişmekte olan ülkelerde neo-liberal ekonomi politikalarının uygulamaya sokulması ile sonuçlanmıştır. Neo-liberal politikaların hedefinde devletleri küçülterek sermayenin düşen kar hadlerini arttırmak ve şirketlerin egemenliğini kurmaktır. Bunun içinse refah devletinden serbest piyasa ekonomisine geçişin yanı sıra devletin ekonomik alandan çekilmesi, kamu kurumlarının özelleştirilmesi, küresel sermaye hareketlerini önündeki engellerin kaldırılması öngörülmektedir. Neoliberalizm küresel boyutta bir yapılanmayı da öngörmektedir. Bununla mal, hizmet, her biçimi ile sermaye için dünya pazarı serbestleştirme/özelleştirme yolu ile kurulurken, uluslararası sermaye ulus-devletten kaynaklanan hiçbir dirençle karşılaşmadan, küresel pazarlara ulaşacak istediği gibi hareket edebilecektir (Kazgan, 2000).

Küreselleşen neoliberal ekonomi politikaları, devletin en temel dayanaklarından olan ulusal egemenlik kavramının geleneksel içeriğini değiştirecek uygulamalarla gündeme gelmiştir. Bu uygulamalar kimi zaman devletin istencine bağlı olarak, kimi zaman da, istenç dışı gerçekleşmektedir. Devletler kimi uluslararası kuruluşlara üye olarak, daha baştan, bu istençlerini belirtmekle, ulusal egemenliklerinden bir bölümünü o kuruluşlara kendi istençleriyle terk etmiş, devretmiş olmaktadır (Keleş, 2001). Küreselleşen neo-liberal politikalar gelişen iletişim teknolojilerinin bir sonucu muydu yoksa bu teknolojiler zaten uygulamaya sokulmak istenen küresel neo-liberal politikaların hayata geçirilmesini kolaylaştıran bir alt yapı aracı mıydı? Bu bağlamda eğer uluslararası sermaye, 1979'da başlayan ve giderek büyüyen neo-liberal saldırısı çerçevesinde meta, para ve sermaye akımlarını serbestleştirmeseydi, teknolojik gelişmeler hiçbir biçimde kendiliğinden bu akımları gerçekleştirmezdi. Eğer bu yeni teknolojilerin bir sonucu olsaydı dünya ticaretini serbestleştirmek üzere sürekli çaba gösteren IMF ve Dünya Ticaret Örgütü'ne gerek duyulmazdı, yeni teknolojiler kapitalizmin krizine çözüm olarak küreselleşmeyi gündeme getirmesini sağlayan kolaylaştırıcı faktör olmuştur (Savran, 208). Küreselleşmenin devlet destekli süreçlerini yansıtan ve neo-liberal politikaları dünya ölçeğinde dayatan IMF ve DTÖ gibi kuruluşlar, aynı zamanda uluslararası sermayenin zorunluluklarını da somutlaştırırlar. Ancak diğer taraftan sermayenin uluslararası genişlemesinin önündeki engellerin kaldırılması sadece gelişmiş kapitalist ülkeler sermayesi için değil, aynı zamanda geç kapitalistleşen azgelişmiş ülke sermayesi içinde dünya ölçeğinde işleyen birikim mekanizmasına girme isteği doğrultusunda yeni olanaklar getirmiştir (Güzelsarı, 2014). Ekonomik küreselleşme olarak adlandırılan bu küresel bir açık pazar ekonomisi çerçevesinde üretimin ve tüketimin çok uluslu şirketler eliyle uluslararasılaştığı, sadece malların değil, sermayenin, emeğin,

hizmetlerin, bilgi ve teknolojinin de küresel boyutta dolaşımında olduğu bir yapı arz etmektedir. Uzmanlaşma, serbest rekabet ve karşılıklı bağımlılık ekonomik küreselleşmenin temel nitelikleri olarak görülmektedir (Öztürk, 2014).

Küreselleşme çalışmalarında temel olarak liberaller ve Marksistlerden gelmek üzere iki farklı bakış açısının olduğu söylenebilir. Liberal küreselleşmecilerde küreselleşmenin emsalsiz, yeni ve türdeşleştirici bir süreç olarak tanımlanmasının, küreselleşmeyi küresel ekonominin bir sonucu olarak görmesinin yanı sıra, sürecin evrensel ilerleme ve refahı getireceği, ekonominin küreselleşmesinin demokrasinin küreselleşmesinin yolunu açacağı, devletin önemsiz hale geleceği, ekonomik gücün ve kaynakların örgütlenmesi ve paylaşılmasında belirleyici gücün artık ulus devletler değil küresel şirketlerin olduğu savunulur. Küreselleşmenin demokrasiye olan etkisi önemli tartışma konularından biridir. Küreselleşmecilere göre küreselleşme neticesinde piyasa kapitalizminin genişlemesinin liberal demokratik ilkelerin ve yapıların evrensel olarak kabulüne yol açacağı bunun da “tarihin sonunu” hazırlayacağı savunulur. Piyasa ekonomisi tarafından serbest bırakılan çeşitli baskılar sadece açık ve demokratik toplumlarda kontrol edilebileceğinden ekonomik özgürlük kaçınılmaz olarak siyasal özgürlükle ilişkilidir (Heywood, 2014). Küreselleşmenin önemli yanlarından biri, insanlar arasındaki “bölge ötesi” ilişkilerin artmasıdır: geleneksel sınırları umursamayan birbirine bağlı bir ağ ortaya çıktıkça fiziksel coğrafya daha da önemsiz hale gelmektedir. İnsanlar sınırlı kişisel, sosyal ve çalışma ilişkileriyle ayırt edilen coğrafi bakımdan birbirinden uzak topluluklarda yaşamaktan çok, kendilerinden çok uzakta verilen kararlar ve gerçekleşen olaylar ile şekillenen küresel bir dünyada kendilerini bulurlar (Heywood, 2013).

Küreselleşme tartışmasının merkezine iktidar ve politikayı yerleştiren Marksist analizlerde küreselleşme, kapitalizmin yeni bir biçimi olarak dünya ölçeğinde yayılması

ve sermayenin uluslararasılaşması olarak tanımlanmasının yanı sıra küreselleşme sürecinde kapitalizme özgü kutuplaşmaların daha da derinleştiği; bölgesel, ulusal, sınıfsal eşitsizlikler ve farklılaşmaların arttığı, homojen bir dünya ekonomisinin oluşmadığı, küreselleşmenin bütünleşmiş ve entegre olmuş bir piyasayı teşvik etmekten çok engellediği, ulus devletin ortadan kalkmadığı; olan bitenin, ulus devletin küresel sermaye çıkarları tarafından ele geçirilerek yeniden yapılanması ve hiyerarşik ulus devlet sisteminin sona erdiği savunulur (Güzelsarı, 2014). Demokrasi ekonomik küreselleşmenin hızı siyasal küreselleşmenin hızından çok daha fazla olması nedeniyle tehdit altındadır. Ekonomik faaliyet ulusal sınırlara gittikçe daha az önem atfederken siyaset bu sınırlar içinde faaliyet göstermeye devam etmektedir. Var olan uluslararası örgütler de küresel kapitalizmi hesap vermeye zorlayamayacak kadar zayıftır. Bu durum demokrasinin bir kozmopolitan yapıya bürünmesi çağrılarına yol açmıştır. Ulus-devletin ekonomik ve siyasal yaşamı anlamlı bir şekilde organize etme kapasitesindeki azalma, ulus ve siyasal milliyetçilik temelinde yükselen bağlılıkları eritirken onların yerini yerel cemaat ve bölgelere veya dini ve etnik kimliklere bağlılıklar alır. Küreselleşmenin getirdiği homojenleşme korkusu özellikle bir emperyalizm şeklinde algılandığında, kültürel ve siyasal direnişi kışkırttığı gibi gerilemekte olan insanlara azınlık kültüre olan ilgide bir canlanış sağlarken antikapitalist ve serbest ticaret karşıtı sosyal akımların ortaya çıkışı ile küreselleşme karşıtı bir tepkiye de yol açabilir (Heywood, 2014). Bu tepkiler temelsizde değildir, çünkü kuralsızlaştırma, esnekleştirme ve inovasyoncu rekabete açılma sloganları arasında sürdürülen neoliberal küreselleşme emeği ile geçinen yığınlar için güvencesizleştirilmiş istihdam ve reel gelir kayıpları; etnik ve cinsiyete dayalı ayrımcılık ve yerkürenin hemen her köşesinde insan haklarının ihlali, şiddet ve antidemokratik baskıcı yapıların yükselmesi anlamına gelmektedir (Yeldan, 2016).

Kamunun ekonomik ve toplumsal yaşamdaki etkinliğinin azaltılması ya da tümüyle ortadan kaldırılması sonucunda, küresel sermaye, toplumdaki eşitsizlik ve adaletsizlikleri alabildiğine artırıcı etkiler yapabilmektedir(Timur,2000). Çokuluslu şirketlerin sermaye ve üretimi dünyanın başka bir yerine taşıma yeteneği onlara ulusal hükümetler karşısında kesin bir avantaj sağlar ve onların demokratik kontrolden kaçmalarını mümkün kılar (Heywood, 2014).

II.1.4.1. Küreselleşme ve Yerel Yönetimler

Kent sorunsalı 1970'lere kadar ulus devlet paradigmasına bağlı olarak değerlendirilmiştir. Ve yine bu tarihe kadar gelişmekte olan ülkelerde kent sorunsalı, kırsaldan kente göç ve kentlerde biriken nüfus yoğunluğunun yarattığı altyapı sorunları olarak tartışılırken, gelişmiş ve kentleşme sürecini tamamlamış ülkelerde kentsel ayrımlaşma, kentsel hizmetlerden toplum katmanlarının eşit derecede yararlanması, üretim ve ekonomik etkinliklerinin kent dışına kayması sorunları olarak tartışılmıştır. 1980'li yılların başında ise, küreselleşme konusunun giderek güncellik kazandığı, kentleri de içerecek şekilde genişlediği ve "kentlerin küreselleşme sürecinde yüklenecekleri yeni roller ve yeni işlevlerin önemli bir tartışma konusu olarak gündeme geldiği izlenmektedir. 1990'lı yıllarda ise, küreselleşme ve yerelleşme süreçlerinin birbirlerini tamamlayıcı oldukları savı öne çıkarken, yerel birimlerin bölge/kent özgün nitelikleri ve yereldeki öznelliklerin kullanımı yolu ile sağlanan başarıları tanımlanmaya başlamış ve bu kapsamda yerel yönetim mekanizmaları gündeme gelmiştir (Eraydın, 2001). Bir "değişim ve dönüşüm süreci" ve bir "tarihsel ve toplumsal olgu/gerçeklik" olgu olarak küreselleşme üzerine yapılan akademik çalışmalarda ve kamusal tartışmalarda küreselleşmenin etkilerinin sadece ulusal ya da uluslararası ölçekte irdelenecek bir süreç yada olgu olmadığı, küreselleşme süreçlerinin kent ölçeğinde yeniden tartışılması gereken bir kavram olduğu

görüşü öne çıkmıştır. Bu görüşün dayandığı temel argüman ekonomi politikte Keynesyen anlayışın yerini neo-liberal anlayışın alması ve bu bağlamda kentlerin ulusları sürükleyen sermaye birikim sürecinin ve kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden üretildiği mekanlar olarak ortaya çıkmasıdır (Keyman & Lorasdağı, 2010). Bu bağlamdan hareketle küreselleşme ve küresel ekonomi paradigmasıyla kent ve kent bölgeler değerlendirildiğinde üç önemli argüman öne çıkmaktadır. Birincisi, küreselleşme bir yandan rekabeti arttırırken, öte yandan bu rekabet içinde kentlere yerel değerlerini küresel piyasalara sunma, kentin rekabet gücünü arttırma ve küresel sistemle bütünleşme olanakları sunmaktadır. İkincisi sosyal refah devletinden farklı ve karmaşık bir devlet biçimine geçiş kentlerdeki kurumsallaşma yapılarında değişim yaratmış ve kentlerin küresel ağlar içinde de konumlanmasını sağlamıştır. Üçüncüsü, küreselleşme sürecinde rekabet gücünü arttırabilmek için kent aktörleri arasında eşgüdüm ve paylaşımı gerektiren yeni yönetim biçimlerine gerek duyulmaktadır (Eraydın, 2009).

Küreselleşmenin kent üzerindeki olumsuz etkilerini öne çıkaran ve emperyalist sömürünün neo-liberal uygulamalarla kentlerde artan hızda devam ettiğini belirten değerlendirmelerde bulunmaktadır. Küreselleşen neo-liberal politikalar ulus-devletin yetkilerini ve egemenliğini erozyona uğratarırken gücünü giderek yitirdiği belirtilen ulus-devlet, egemenliği yerel ve bölgesel yönetimlerle paylaşmak yoluna gitmektedir. Denilebilir ki, nedeni ve yöntemi ne olursa olsun, ulus devlet artık her dilediğini serbestçe yapabilen bir siyasal birim olmaktan çıkmıştır. Serbestleşen sermaye güçleri, küreselleşmenin hız kazandırdığı mikro ulusalcılık akımlarından da yararlanarak, geçmiş yüzyılların bol ve yönet kuralını geniş ölçüde uyguluyorlar. Yerel birimlerin ve bölgesel özerkliğin üzerindeki vurgunun bile küreselleşmenin siyasal sonuçları arasında değerlendirildiği görülmektedir. Kimileri daha da ileri giderek, emperyalizmin yerel

yönetimleri bir araç olarak kullanmaya başladığını öne sürmektedirler (Keleş, 2001). Küreselleşme ile birlikte kent, kapitalizm açısından değişime uğramış ve sermayenin yeniden üretiminin mekânı haline gelmiştir. Kentlerde yeni yükselen kavram sermaye olmuş ve kentler sermayenin cazibe merkezleri haline gelmiştir (Yaylı, 2012). Sorunun bir diğer boyutu, sermaye kentleşirken, kentlerde sermayeye dönüşür. Artık kapitalizmin mekânı olarak kent soyut bir mekândır. Çünkü kapitalizm için mekânın somut kullanım değeri değil soyut değişim değeri önemlidir. Kentsel mekânın her karesi, tıpkı para, sermaye, emek gibi fetişleştirilmiş ranta dönüşür (Güney, 2014).

Küreselleşmeyle birlikte devletin küçültülmesi, kamu hizmetlerinin özel kesimdeki firmalara gördürülmesi ya da satılması sonucu kamu hizmet anlayışı da değişmiştir. Değişen kamu hizmet anlayışı şöyle açıklana bilir. Birinci olarak kamu hizmetlerinin kamu hukuku çerçevesinde yerine getirilmesine eskisi gibi uyulmadığı gibi kamu hizmetinin kamu yararına yönelmesi gereken bir etkinlik olduğu gerçeği de sorgulanmaktadır. İkinci olarak, kamu hizmetlerinin fiyatları pazar kurallarına göre belirlenmekte bu durum dar gelirliler açısından önemli sonuçlar doğurmakta, paralı eğitim ve paralı sağlık hizmetleri sağlık giderek yaygınlaşmaktadır. Üçüncü olarak kentsel değerler, çevre sorunları ve yerel yönetimler açısından planlama düşüncesi nerdeyse yok sayılmakta, sürekli ve dengeli ekonomik gelişme ile çevreyi koruma amacı arasında dengenin bireylerin iyi niyeti ve yurttaşlık anlayışı ile nasıl sağlanacağı sorusu yanıtız kalmaktadır (Keleş, 2001). Günümüzde kentler devletin ve özellikle yerel yönetimler eliyle açılan özel sektörün yeni müdahale mekânları olarak karşımıza çıkmaktalar. Devlet 'sosyal' olmaktan çıktıkça ve merkezi bütçesi kısıldıkça, yerel yönetimler kendi bütçelerini yaratmak ve rant geliştiren projeler oluşturmak zorunda kalmakta. Böylece kentler

özellikle uluslararası sermaye ve yatırımları, mega projeleri ve olimpiyatlar, fuarlar gibi mega olayları çekebilmek için birbiriyle yarıştırmakta (Erman, 2016).

Küreselleşme her ne pahasına olursa olsun, sermayenin akışkanlığının, serbest hareket etmesinin sağlanması anlamına geldiğine göre, bu amaca varmayı önleyen her türlü engeli aşmak küreselleşmenin gündemindedir. Çok taraflı yatırım anlaşması ve Uluslararası Tahkim gibi tüzel araçlar, sermaye akışkanlığının önündeki engelleri kaldırma araçlarıdır (Keleş, 2001). Diğer yandan küresel neo-liberal politikaların uygulamaya sokulduğu kent mekânlarında, kent nüfusunun bir bölümü merkez-gelişmiş ülkelerin nüfusuna benzemeye başlarken, çoğunluk dışlanıyor, iki bölmeli bir toplum ortaya çıkıyor, hayat tarzları ve tüketim kalıpları birbirinden ayrışıyor, konut alanları da bu kopuşu açık bir şekilde gösteriyor (Keyder, 2000). Kentler, yerel yönetimler ve özel sektör ortaklıkları ile dönüşmekte. Bu dönüşüm neoliberal kentleşme kavramıyla açıklanmakta; bu dönüşümün aktörleri ise emlak baronları, büyük müteahhitlik ve inşaat şirketleri, gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve yatırımcılar olarak yeni palazlanan burjuvazi olarak ortaya çıkmakta (Erman, 2016).

Küreselleşme sürecinde kamu hizmetleri arasında merkezden bir eşgüdüm sağlamanın artık olanağı kalmadığı bunun yerine eşgüdümün kendiliğinden sağlanabildiği yerel mekanizmalara gereksinim duyulduğu açıktır. Türkiye'nin imza koyduğu Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi belgelerindeki kurallara göre kamu hizmetlerinin halka en yakın birimler eliyle görülmesi, kamu hizmetlerinin görülmesinde yerel yönetimlere öncelik tanınması öngörülmüştür (Keleş, 2001). Ancak küreselleşme süreciyle kentlerin karşı karşıya kaldıkları yeni, karmaşık sorunların çözümü küreselleşmeyi yok saymak, ya da ondan uzak durmakla gerçekleşmeyecektir. Sorunlarla baş etmek yada yeni durumdan avantajlı çıkmak gerek yönetim anlayışında gerekse yerel yönetimlerde değişim ve yeni

paradigma oluşturmakla mümkün gözükmemektedir. Temel değişim, karar üreten ve yöneten ile yönetilen gibi iki farklı kesime dayalı yönetim sisteminin yerine, karar verme sürecinde ortak olabilen grupların oluşturulması ilkesine dayalıdır. Kent küreselleşme sürecinde özgürleşen bir birim olurken, bu birimin geleceğinin düzenlenmesi sorumluluğu yerel yönetimleri aşmakta ve yeni bir ortaklık kurulması gereği ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme sürecinde başarılı kent örneklerinde yerel yönetimlerde ortaklık, paylaşım, dayanışmanın ilkeselleştiği, kent planlaması ve yönetimi aşamalarına merkezi kurumlar ve yerel yönetimin yanında üçünü bir aktör olarak sivil toplum kuruluşlarının dâhil edildiği gözlenmektedir. Merkezi yönetimin azalan etkisi ve yerel yönetimlerin sivil toplum örgütleri ile birlikteliğini savunan kent yönetiminde yeni bir düzenleme gereği de ortaya çıkmaktadır (Eraydın, 2001).

II.2. Teorik Çerçeve

II.2.1. Demokrasi Teorileri

Demokrasi kavramı tarihsel süreçte anlam ve tanım değiştirmiştir. Tarihsel olarak belli bir zaman kesitinde bir toplumda hâkim olan üretim biçiminin siyasal alanda da kendine özgü yönetim biçimlerini ortaya çıkardığı genel kabul gören bir olgudur.

Feodal-tarım toplumunda belirleyici üretim aracı topraktır. Toprağa egemen olanlar ve toprağı kontrol edenler, ki bunlar toprak soylularıdır, siyasal iktidarı da kontrol etmektedirler. Bu toplumun büyük bir kısmını toprağa bağlı olan insanlar emekçi oluşturmaktadır. Tarım toplumunda temel ideoloji dindir. Din tüm toplumsal alanlarda belirleyici olduğu gibi hem siyasal erki belirler hem de iktidarın meşruiyet ölçüsü ve kaynağıdır da. Böyle bir üretim ya biçiminin hakim olduğu toplumlarda monarşik yönetimlerin hakim olduğu görülmektedir.

Ticari pazarların ortaya çıkması ve feodal-tarım toplumundan kapitalizme geçiş sürecinde yaşanan üretim biçimine paralel olarak siyasi alanda sınırlı olsa yurttaşların yönetimde etkin olmaları ile liberal demokrasinin doğmu da gerçekleşmiştir.. Ticari kapitalizm ve yaşanan sermaye birikimi sonrası sanayi devrimi gerçekleşmiştir. Sanayi devrimi sonrasında geniş halk kitlelerinin en önemli siyasal kazanımı oy hakkı olmuştur. Oy hakkının toplumun bütününe yayılmaya başlaması halkın büyük oranda yönetime katılması ile Batı Avrupa'da ve ABD de liberal demokrasi temel siyasi ideoloji haline gelmiştir. 20. yüz yılın başında sanayi kapitalizminin üretim tarzı yeni sosyal sınıfların doğması ve bu yeni sınıfların siyasal talepleri yeni bir demokrasi tezi olarak Marksist demokrasiyi gündeme getirmiştir. Liberal ve Marksist demokrasinin bir sentezi olan sosyal demokrasi teorisi de sanayi toplumunun ileri aşamalarında ortaya çıkmıştır. Bugün yaşanan küreselleşme, kapitalizmin yeni bir aşaması olarak yeni küresel bir üretim biçimi ortaya çıkarmış ve bu gelişmelerin toplumsal yapıda yarattığı etkiler siyasal alanda da yeni talepler doğurmasıyla yeni demokrasi teorilerine kapı aralamıştır.

II.2.1.1. Klasik Demokrasi Teorileri

Klasik demokrasi teorileri dendiğinde ya serbest Pazar ekonomisi ve onunla özdeşleşen liberal demokrasi kavramı ya sosyalist üretim biçimi ve Marksist demokrasi kavramı ya da serbest pazar ekonomisi ve sosyalist üretim biçiminin sentezi olan karma ekonomik sistem ve sosyal demokrasi kavramı akla gelmektedir.

II.2.1.1.1. Liberal Demokrasi

Kapitalizm 16. yüzyılda batı Avrupa'da ortaya çıkmış ve kendisine özgü yeni üretim, bölüşüm ve tüketim sistemlerini yaratmıştır. Kapitalizm ile birlikte toplumsal yapı ve toplumsal ilişkilerde de yeni değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerden en başlıcaları

yine bu dönemde ortaya çıkan ve siyasal alanda yaşanan liberal demokrasi, ulus devlet ve onun yurttaşdır.

Liberal demokrasi bireysel özgürlükleri temel alan , iktidar erkinin oluşturulması ve devlet siyasalarının oluşturulmasında halkın en yüksek derecede etkin olduğu bir politik sistemdir. Liberal demokrasi, temsile dayalı ve dolaylı bir demokrasiyi belirtir. Liberal demokraside iktidar erki periyodik olarak yapılan seçimlerle belirlenir(Cevizci, 2008).

Kapitalizmin getirdiği ulus devletlerde egemenliğin kaynağı ulustadır. Avrupa'da sanayi devrimi sonrası yaşanan siyasal gelişmeler siyasal sistemin demokratikleşme tarihi olarak değerlendirilmektedir. Sanayi devrimini gerçekleştirdiği toplumlarda genel ve eşit oy ilkesi hayata geçirilmiş ve siyasal güç seçilmiş temsili kurumlara devredilmiştir. Sanayileşen toplumlarda birey hak ve özgürlüklerinin işçi sınıfının mücadelesiyle kazanılması ve anayasal kurumlarda güvenceye alınmasıyla liberal demokrasi de kurumsallaşmış ve yerleşik hale gelmiştir. Liberal demokrasinin belirleyici özellikleri şöyle sıralanabilir; seçim ve temsil, yarışma ve çoğulculuk kültürü, eşit ve genel oy, yönetme hakkının çoğunlukta olması ve insan hakları (Şaylan, 2007).

Liberal demokrasinin bu özellikleri ile vurgulanan, kendileri için “en iyinin” ne olduğunu bilen bireylerin eşit oy ve kamuda eşit bilgilenme hakkı ile temsilcilerini seçmesi ve çoğunluğun belirlediği temsilcilerin insan hak ve özgürlüklerini koruyarak toplumu yönetme hakkını kazanmalarındır.

Liberal demokrasinin temel ilkeleri özgürlük ve eşitliktir. Özgürlükler ancak ve ancak özgürlüklerin korunması amacıyla halkın rızasıyla ve halk adına siyasal erk eliyle kısıtlanabilir. Liberal demokraside mülkiyet edinme özgürlüğü, ticaret özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü temel özgürlüklerdir. Özellikle mülkiyet ve düşünce

özgürlüğü dokunulmaz özgürlüklerdir. Liberal demokraside mülkiyet özgürlüklerinin ekonomik sorunları çözeceği düşünülür. Ticaret özgürlüğüne ile isteyen istediği malı üretir ve istediği fiyatı koyar. Tüketiciler de bu malları seçmekte özürdürler. Burada devletin ekonomik süreçlere karışmaması ve pazarın kendi kendini düzenlemesi temel ilkedir.

Liberal demokrasinin eşitlik ilkesine göre kimsenin doğuştan gelen bir üstünlüğü yoktur ve tüm yurttaşlar hukuk önünde hak ve hakların kullanımını açısından eşittir. Yönetenlerin üstünlüğü ancak yönetenlerin rızası ile oluşan bir üstünlüktür. Bu ilke Bu ilke liberal demokraside meşruiyetin kaynağının ulus-halk olduğunu göstermektedir.(Gürbüz, 1980). Ancak meşruiyetin kaynağının halkın çoğunluğunda olması liberal demokrasinin bir çoğunluk diktatörlüğüne dönüşme tehlikesini de taşımaktadır. Bu nedenle çoğunluk diktatörlüğünü engelleyici ve azınlık haklarını koruyucu ilke ve kurumlar oluşturulmuştur. Liberal demokrasinin bu ilke ve kurumları şöyle sıralanabilir (Uygun, 2010):

1. Yargının bağımsızlığı ilkesi,
2. Hukuk devleti ve kuvvetler ayrılığı ilkesi,
3. Anayasa yargısı ve üstünlüğü ilkesi,
4. İnsan hakları ilkesi
5. İdarenin yasallığı

Adı geçen kurumlarla liberal demokrasinin çoğunluk diktatörlüğü önlenmeye çalışılmış ancak kapitalist üretim biçiminin liberal demokraside yeniden ürettiği etnik, sınıfsal, çevresel ve cinsiyet eşitsizlikleri günümüze kadar tam anlamıyla çözülememiştir. Bu sorunların devam eden varlığı tarihsel süreç içerisinde yeni demokrasi arayışlarını gündemde tutmuştur. Liberal demokrasiye alternatif olarak Marksist-sosyalist demokrasi fikri bu arayışlarla ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda uygulanan klasik liberal demokraside

devlet'in rolü ekonomik ve sosyal hayata müdahale etmemek ve yalnızca iç, dış güvenlik ile adalet hizmetlerini yerine getirmek ilkesine dayandırılmıştır. Devletin ekonomik ve toplumsal hayata müdahaleden uzak tutulduğu bu dönemde toplumsal ,yaşam kadınlar ve çocukların da içinde bulunduğu ve genel halk kitleleri için, yozlaşma ve sömürü ortamı oluşturmaktaydı. Sendika ve grev gibi temel işçi hakları hakkı henüz elde edilmemişti. Sosyalistler bu ortamda liberal demokrasinin kutsal mülkiyet hakkını eleştirerek ve sorunların üretim araçlarının özel mülkiyetinden kaynaklandığını dile getirerek tüm toplumlara uzun yıllar etkileyecek yeni bir üretim biçimi ve toplumsal yapı sundular (Çaha, 2014).

Bugün liberal demokrasi Marksistlerin ekonomik eşitsizlik eleştirileri dışında özellikle katılım ve temsil alanlarında da sorunlu görülmekte bu alanda getirilen eleştirilere paralel farklı demokrasi teorileri geliştirilmektedir.

II.2.1.1.2. Sosyalist-Marksist Demokrasi

19. yüzyılda Avrupa'da gelişen endüstriyel kapitalizm kendine özgü ekonomik ve sosyal bir yapı ortaya çıkarmıştır. Bu yeni toplumsal yapı geniş halk kitlelerinde tepkilere neden olmuş sosyalizm bu tepkiler sonucunda ortaya çıkmıştır. Sosyalizm ve liberalizm Aydınlanma devrimi sonucunda ortaya çıkmalarına rağmen sosyalizm, biryandan liberal piyasa toplumunu eleştirirken biryandan da ona alternatif bir sistem sunmuştur (Heywood, 2013). Kapitalizmin ürettiği üretim, bölüşüm ve tüketim sorunlarına karşı ortaya çıkmış olan sosyalizm bu sorunlardan en çok etkilenen işçi sınıfı temelli bir ideolojidir.

19. Yüz yılda ilk dönem sosyalistleri kapitalizmin giderek artan yozlaşma, rekabet ve çatışma sorunlarına bunların sonucunda toplumsal çöküşe dikkat çektiler. Kapitalist toplum içinde iş birliği ve dayanışma ile bir sosyalist model yaratıp geliştirilerek

sosyalizme geçişin yaşanabileceğini öngördüler. İlk dönem sosyalistlerini ütöpik bulan Marks ve Engels ile sosyalizm radikal ve devrimci bir karaktere büründü. Marks kapitalizme yönelik eleştirilerini artı değer teorisi, birey anlayışı, yabancılaşma ve özgürlükler üzerinden yapmıştır. Marks ve Engelse göre liberal demokraside insanlar değil sermaye özgürdür, özgürlükler var gibi görünmektedir. Demokrasi yoktur, toplumda halk yerine üretim araçlarını elinde tutan burjuva sınıfı hâkimdir. Kapitalizmin meşruluğu kamuoyu üzerinde iletişim araçlarının kullanılmasıyla sağlanır. Gramsci'nin hegemonya yaklaşımında bu meşruluğun sağlanması, yönetici burjuva sınıfın sivil toplumun dolayısı ile halkın fikirlerini devlet eliyle kültürel araçlar kullanarak kontrol etmesiyle açıklanır ve burjuvazi iktidarını ancak böyle sürdürebilir denir (Holden, 2007). Marks liberal birey anlayışını sorunlu görür. Ona göre liberalizmin dediği gibi bireyin özellikleri onun doğasından gelmez, aksine tarihsel süreçte toplumsallaşma ile meydana gelir. Marksa göre her türlü toplumsallıktan uzak, kendi bireysel çıkar peşinde koşan liberal birey anlayışı liberalizmin tarihsel bir sürecine özgüdür ve liberal sivil topluma aittir.

Liberalizmdeki toplum ve birey arasındaki açık ayrıma karşın sosyalistler bireyleri tek ve ayrı düşünmenin anlamsızlığını ,bireylerin ancak içinde buldukları sosyal sınıflar sayesinde anlaşılabilceğini belirtirler. İnsanlar faydayı maksimize edici değildir, kar amacına yönelik kapitalist piyasa ekonomisi insanları böyle davranmaya iter (Heywood, 2013). Marks'a göre insan, doğa ve ürün bir bütündür. Gerçekleştirdiği üretimin sonucu insan, doğadan etkilenir ve yeniden oluşur ,bu oluşum sürecinde de doğayı değiştirir. Dolayısı ile üretim sürecinde insanın ve doğa karşılıklı değişir. İnsan ürettiği sürece değiştiği için her defasında ihtiyaçları da değişir ve yeni ihtiyaçlar doğar. Tarihi salt insan ihtiyaçlarının giderilmesi olarak algılayan liberal yaklaşım karşısında Marks, tarihi insan doğasının değişimi olarak ortaya koyar. İnsan, doğası tarafından belirlenen bir varlık

değil, kendi doğasını tekrar tekrar yaratan bir varlıktır (Bekmen, 2014). Liberal demokraside dokunulmaz ve kutsal sayılan özel mülkiyet sahipliği ve özellikle üretim araçları mülkiyeti Marksizm’de toplumsal eşitsizliğin ve yabancılaşmanın kaynağıdır.

Marksizm’e göre tam eşitlik ,işçi sınıfı diktatörlüğünde kurulacak olan sosyalizmden sonra geçilecek olan komünist düzende herkesin yeteneklerine göre üretmesi ve üretimin herkesin ihtiyacına göre dağıtılması ile sağlanacaktır (Kamalak, 2013).

Kapitalist üretim tarzında sadece emeğin ürettiği ürünler değil emeğin kendisi de bir meta ve pazar ürünü yani haline gelir. Üretim sonucu ortaya çıkan artı değere burjuva sınıfının el koyması eşitsizliğin hem kaynağı hem yeniden üretim mekanizmasıdır. Kapitalizm emeğin kendisinin ve yarattığı ürünlerin bir meta haline gelmesi, kişinin hem emeğin hem de ürünlerine yabancılaşmasını doğurur(Cevizci, 2010). Yabancılaşma sonucunda insanın emeği ve ürünleri kendisine eğmen olacak şekilde nesneleşir. Başta özne konumunda olan insan, üretiminin nesnesi haline gelirken insanın kendi ürünü karşısına bağımsız bir güç olarak çıkar. Marks bunu meta fetişizmi olarak tanımlar. (Çulhaoğlu, 2014: 339). Marksizm toplumsal eşitsizliğin ve yabancılaşmanın yok edilmesini üretim araçlarının mülkiyetinin tüm topluma verilmesinde görürü.

Marksist demokrasi nasıl yaşama geçirilecektir? Bu sorunun yanıtı 1900’lere gelindiğinde sosyalistleri ikiye bölmüştür. Kapitalist devlet içinde örgütlenerek işçi sınıfının güçlenmesi, anayasal yolla iktidara gelmesi ve kapitalist toplumu reformlar yaparak eşitlikçi ve özgür bir topluma dönüştürmeyi savunanlar sosyal demokrasi teorisini geliştirmişlerdir. Sosyalist toplumun ancak işçi sınıfının silahla yapacağı bir devrim ile iktidarın ele geçirerek kurulacağını savunanlar ise Marksist demokrasi teorisinde ısrar etmişlerdir (Bekmen, 2014).

Sosyalist-Marksist demokrasinin en belirgin kurumları tek parti ki genellikle komünist parti diye adlandırılır, plebisit şeklindeki seçimler ve güçleri elinde toplayan bir hükümettir. Liberal demokraside kurumlar siyasi iktidarın sınırlandırılması sonucunu doğururken, sosyalist devletlerde kurumların hedefi sınıfsız bir toplum yaratmak yolunda eşitliği sağlamaktır. İlki 1917 devrimi ile Rusya’da kurulan sosyalist demokrasilerde ya işçi sınıfının ya da bütün halkın partisi olduğunu söyleyen tek bir Marksist-Leninist parti vardır. Parti halkı ve devleti birleştirici rol oynar bu rol anayasalarda yer alır. Sosyalist ülkelerdeki tek partilerin ana amacı, halkla yakın işbirliğini sürdürmek ve parti üyeleri arasında işbirliğini sağlamaktır. Partiler hücrelerden oluşur ve bu hücreler iş yerlerinde örgütlenirler. Komünist partiler, otoriter ve merkeziyetçi bir şekilde örgütlenmişlerdir. Yöneticiler, şeklen seçilmekle birlikte aslında yapılan, tasdik işleminden başka bir şey değildir, partide çoğulcu alternatifler ve muhalefet yasaklanmıştır. Otorite ve iktidar yukarıdan aşağıya doğru iner. Komünist parti devleti temsil eder. Siyasi ve ekonomik alanda merkeziyetçi, planlamacı görüş egemendir. Sosyalist ülkelerde seçimler tek aday veya tek liste üzerinden yapılır, bu şeklen bir seçimdir, sunulan adayların onaylanması ya da onaylanmaması söz konusudur. Sosyalist sistemlerde güçler ayrılığı yoktur. Tüm iktidar gücü yürütme organı üzerinde yoğunlaşmıştır (Gürbüz, 1980).

II.2.1.1.3. Sosyal Demokrasi

19. yüz yılda batı Avrupa’da yayılan kapitalizmin ve onun piyasa mekanizmasının yarattığı sorunların çözümüne yönelik yapılan tartışmaların sol düşüncede iki farklı açıdan yürüdüğü söylenebilir. Devrimci Marksist açı ve demokratik sosyalist açı. Devrimci Marksistler işçi sınıfının öncülüğünde gerçekleştirilecek bir devrimle özel mülkiyetin kaldırılarak, sınıfsız ve devletsiz komünist bir toplumun inşa edileceğini böylelikle sorunların çözüleceğini savunuyordu. Demokratik sosyalistler yada sosyal

demokratlar ise sosyalizme burjuva demokrasisi içinde reformlarla, barışçıl bir değişimin sonunda ulaşılabileceğini savunuyorlardı.

Sosyal Demokrat teorinin düşünsel kaynağını iki yerde görmek mümkündür. Bunlardan birincisi Fabianizm, ikincisi ise Alman Sosyal Demokrat Partisi dir. İngiltere’de ortaya çıkan Fabian sosyalizmi ve Alman sosyal demokrat partisindeki reformcu akım sosyal demokrat teorinin geliştiği alanlar olarak görülebilir. Fabianizm’e göre kapitalizmin yarattığı sorunlar bilimin ışığında anlaşılabilir ve yine bilimin ışığında çözümlenebilir. Fabianlar’a göre Sosyalizm işçi sınıfının egemenliğinde oluşacak bir “proleterya diktatörlüğü” değil bilimsel bilgilerle kapitalizmin sorunlarına getirilecek bir çözümler kümesidir. Yapılması gereken yine bilime dayanarak tüm yaşanan sorunları ortadan kaldıracak sosyalizmin, reformlarla adım adım inşa edilmesidir. Fabian topluluğu, Marksın kapitalizmi tahlil edişine ve onun sınıf çözümlemesine katılmıyor , işçi sınıfını reformların ve ilerlemenin bir öznesi olarak görmüyordu (Saraçoğlu, 2014). Fabianlara göre toplumda değeri sadece işçi sınıfı yaratmaz, yaratılan değerler bütün sınıfların ürünüdür. Fabianların savına göre olgunlaşma ve devletleştirme ile evrimsel bir süreçte sosyalizm inşa edilebilir (Çubukçu, 2014).

Alman sosyal demokrat partisi kurulduğunda (1875) içinde hem devrimci sosyalist hem de reformcu kanadın temsilcilerini barındırmaktaydı. Partiye devrimci kanat hakim olmakla birlikte reformcu kanadın temsilcisi sayılabilecek Eduard Bernstein yazdığı makalelerde Marksizm’in bazı önermelerini revize ederek reformcu bir siyasi stratejiyi savundu. Brenstein’in revizyonist duruşunun düşünsel temellerini Marks’ın kapitalizme yönelik iktisadi çözümlerinin reddi oluşturuyordu. Brenstein’e göre kapitalizm ,Marks’ın iddia ettiğinin aksine kendi yapısal çelişkileri yüzünden doğal bir çöküş belirtisi göstermiyor; aksine kendisini yeniliyor ve eşitlikçi bir toplumun maddi koşullarını yaratan

evrimci bir çizgide ilerliyordu (Saraçoğlu, 2014). Brenstein'a göre, burjuva sınıfı yanında işçi sınıfı ve diğer halk katmanlarının gelişmeleri ve toplumsal bir güç dengesi oluşması durumunda, kapitalist ekonominin özellikleri, sosyal sınıfların birbirlerini şiddet yoluyla yok etmesini zorunlu kılmaksızın tarihsel dönüşümlere ve değişmelere olanak sağlayabilir (Cem, 1998). Bu eleştirileriyle Brenstein tarihsel materyalizmin ilerleme zıtların savaşı ile sağlanır tezi yerine ilerlemenin zıtların anlaşmalarıyla da mümkün olabileceği tezini ortaya koymaktadır. Kapitalizmin bu aşamasında yeni sınıfların ortaya çıktığı, orta sınıfın geliştiği, sistemde sınıf baskısının belirleyici olmaktan çıktığı görülmüyordu. Burjuva demokrasisi içinde kalınarak ve sosyalist partinin çoğunluğun desteğini almasıyla bir dizi reformların yapılmasıyla sosyalizmin kurulabileceği öngörülmüyordu (Saraçoğlu, 2014). Dolayısı ile kapitalizm, temel sanayilerin devletleştirilmesiyle reforma tabi tutulabilir, sosyalizme barışçıl ve demokratik bir yolla geçilebilirdi (Heywood, 2014).

Birinci dünya savaşı ve Sovyetlerde yaşanan devrim sosyal demokratlar ve devrimci sosyalistlerin ideolojik olarak ayrılmalarını keskinleştirdi. Avrupa'da devrimci sosyalizm taraftarları komünist partilerde, reformcu sosyalizm taraftarları ise sosyal demokrat partilerde örgütlendiler.

. Birinci dünya savaşı sonrası sosyal demokratlar Marksizmle olan ideolojik bağlarını tamamen koparmışlardır. Artık burjuva demokrasisini reform yoluyla sosyalizme dönüştürme düşüncesinden de vaz geçilmiş ve ehlileştirilmiş bir burjuva demokrasisinin savunulmasına geçilmiştir. Ancak liberal demokrasiden ayrılan bazı temel anlayış farklarını da korumuşlardır. Birincisi, devlet liberal demokraside adalet ve güvenlikten sorumlu, bireysel özgürlüklere dokunmaz iken sosyal demokraside devlet sosyal refahı, eğitim, sağlık hizmetleri ve bireyler arasındaki eşitliği sağlamakla sorumludur. İkincisi liberal demokraside devlet ekonomik alana müdahale etmez, bireyler rasyonel davranarak

kendileri için iyi olanı seçer, piyasa kendisini düzenler. Sosyal demokraside devlet karma ekonomiyi savunur, planlama yapar, refah devlet eliyle dağıtılır, istihdam yaratır, sosyal sınıflar arasında denge gözetir. Üçüncüsü liberal demokraside herkesin hak ettiğini almasına dayalı hakkaniyetçi bir adalet anlayışı varken sosyal demokraside sosyal refahın devlet eliyle sağlandığı eşitlikçi bir adalet anlayışı vardır. Dördüncüsü liberal demokraside negatif özgürlük anlayışı vardır, devlet özgürlüklere ancak başkasının özgürlüğü söz konusu olduğunda müdahale etmelidir. Sosyal demokraside pozitif özgürlük anlayışı vardır. Kolektif akıl tekil akıldan daha üstündür. Birey devlet ve toplumla bütünleşerek özgürlüğünü yaşar. Beşincisi liberal demokraside doğal kendiliğinden değişen bir toplumsal hayat söz konusudur, planlı kurgulanmış bir düzen çatışmalara neden olur. Sosyal demokraside devlet eliyle kurgulanmış ekonomik, demografik ve kültürel bir yapı, planlanmış bir toplumsal hayat söz konusudur (Çaha, 2014: 333).

Birinci dünya savaşı sonrası 1929 dünya bunalımında özellikle Avrupa ve Amerika kapitalizmin en büyük krizini yaşamıştır. Bu kriz bir yandan Marksistlerin kapitalizmin krizlerinin sürekliliğini vurgulayan tezlerini güçlendirirken diğer yandan da liberal iktisatçılar arasında çözüm arayışlarını ortaya çıkarmıştır. İngiliz iktisatçı Jhon Maynard Keynes kapitalizmin krizden kurtuluşunun ancak devletin ihtiyaç duyulduğunda ulusal ekonomiyi canlandırıcı politikalar uygulayarak sisteme müdahale etmesiyle olacağını önermiş ve bu politika uygulanarak dünya bunalımı aşılabılmıştır. Liberallerin kapitalist sistemin-pazarın kriz den çıkış yolunu devletin müdahalesinde görmesiyle, sosyal demokratların devletin düzenleyici, refahı paylaştırmacı rol üstlenmesi gerektiği tezi bir araya gelmiştir. Özellikle ikinci dünya savaşı sonrası Sovyet komünizminin yükselmesiyle liberal demokrasi uygulanan ülkelerin komünizme kaymasının önlenmesi açısından devletin ezilen sınıflar açısından refah, eşitlik sağlayıcı politikaları uygulaması artmıştır.

1945–1980 arası yıllar sosyal demokrasinin altın yılları olarak anılmıştır. Bu dönemde özellikle Avrupa’da sosyal demokrat olmayan liberal veya muhafazakar partiler dahi iktidara geldiklerinde sosyal demokrat politikaları uygulamışlardır. Bu dönemde işçi sınıfı/ideolojisi olma iddiası tamamen terk edilmiştir. Ancak liberalizmin piyasa ekonomisine her türlü müdahaleye karşı olan yaklaşımının yanında sosyal demokrasi “sosyal piyasa ekonomisi” yaklaşımını savunmuştur, bu devletin sosyal adaletin ve toplumsal eşitliğin sağlanması açısından piyasa ekonomisine müdahale edebilmesi demektir (Kamalak, 2013). “Bu dönemde sosyal demokrasi için sorun, artık, sosyalizme barışçı/ parlamenter yoldan mı yoksa devrim yoluyla mı geçileceği çerçevesinde kapitalist sisteme karşı işçileri örgütlenme ve temsil etme sorunu değil, “komünist” blok karşısında “hür dünyanın” sanayileşmiş batı toplumlarında çoğulcu politik sistem çerçevesinde kapitalist ekonominin ve ileri sanayi toplumlarının yönetimi için kendisini başlıca seçenek olarak sunabilme sorunuydu”(Çubukçu, 2014).

Kapitalizm 1929 da yaşanan krizi Refah devleti kapitalizmine dönüşerek aşabilmişti. Keynes görünmez elin piyasayı düzenlemekte etkinliğini yitirdiğini, krizin ancak devlet müdahalesi ile toplumsal talebin yeniden canlandırılmasıyla aşılabileceğini söylemiş, bu yolla kriz aşılmış ve kapitalizm gelişmeye başlamıştı. 1970’lere gelindiğinde kapitalizm yeni bir krizle karşılaşmıştır. Dünya para sistemi sorunlu hale gelmiş, petrol fiyatları aşırı artmış, işsizlik ve enflasyon ulusal ekonomileri sarsmıştır. Krizin nedeni olarak refah devletinin piyasaya müdahalesi, kamu harcamalarına ayrılan yüksek pay, artan vergi oranları ve dolayısı ile sermaye birikim sürecinin ve kar hadlerinin zarara uğraması gösterilmiştir (Şaylan, 2008). Daha çok bölüşüm temelinde farklılığını gösteren refah devleti anlayışı, kapitalizmin kendini yeniden üretmesi konusunda artık yetersiz kalmaya başlamıştır. Çözüm arayışlarına sosyal devlet anlayışına sahip merkez sol ve Keynesçi

paradigma yanıt veremeyince, neo-klasik iktisat anlayışına sahip yeni sağ gündeme gelmiştir. Böylece emek, sermaye ve devlet arasında uzlaşma temeline dayalı sosyal devlet paradigması güç kaybına uğramış, sermaye birikiminin kendini yeniden üretmesi sürecinde yetersi kalmanın ötesinde bu krizin nedeni olarak görülmeye başlanmıştır. Refah devleti uygulamalarında yaşanan bu çöküş yeni bir kapitalist düzenlemeyi gerekli kılmıştır. Refah devletinin kapsayıcılığı yerine devletin küçülmesi, kamusallaştırma yerine özelleştirme, planlı ekonomi yerine denetimsiz piyasa anlayışı gibi kavramlar yeni paradigmanın egemenliğini doğurmuştur. Yeni sağ ideoloji, sosyal devlet anlayışı ile sağlanan hizmetlerin verimsizlik yarattığından bahseder ve krizi aşmak için, tam da bu alanlara kısıtlamalara gidilmesinden söz eder (Çubukçu, 2014).

Devleti sadece bir güvenlik unsuru olarak gören neo-liberal niteliklere sahip yeni sağ anlayışın derinleştirdiği küresel adaletsizlik, yoksulluk ve eşitsizlik karşısında yeni sol arayışları sosyal demokrasi anlayışını da dönüştürmüştür. Üçüncü yol tartışmaları olarak gündeme gelen ve teorik çerçevesinin Anthony Giddens'in çizdiği yeni sosyal demokrasi anlayışı klasik sosyal demokrasi ve neo-liberalizmin ötesine geçmeye çalışan bir üçüncü yol olarak ortaya çıkmıştır ve sosyalist Enternasyonalde şemsiye program olarak kabul edilmiştir (Kaya, 2013). "Giddens 'Üçüncü Yol', 'Sol ve Sağın Ötesinde' adlı kitaplarında küreselleşmeyle birlikte artık yeni bir üretim biçimine ve toplumların farklı bir varoluş süreci içerisine girildiğini, küreselleşme çağında insanların geleneksel refah devleti sisteminden farklı olarak yurttaşların etkin bir şekilde kendi farklı taleplerini kendilerinin giderebildikleri "pozitif refah" dediği bir sisteme ihtiyaç duyduklarını belirtir. Eşitlik, mağdurun korunması, bireysel katılım ve sorumluluk gibi ilkeleri "klasik" sosyal demokrasinin, devlet-merkezli sosyal demokrasinin karşısına koyar" (Saraçoğlu, 2014).

Üçüncü yol savunucuları sosyalizmin toplumla ilgili çatışma fikrinin aksine, topluma ilişkin bir uzlaşma fikrini kabul ederler. Üçüncü yol geleneksel sosyalist geleneğin eşitliliğe bağlılığının yerine sosyal içerilmeyle ilgili bir ilgiyi ikame eder. Üçüncü yol, rekabet veya piyasa devleti fikrini içerir. Devletin birincil rolü, küresel rekabet ortamında ulusal zenginlik için çözüm aramak, ülkenin altyapısını güçlendirmek ve ülkenin iş gücünün yeteneklerini arttırarak herkese fırsat eşitliği tanımaktır (Heywood, 2013).

II.2.1.2. Yeni Demokrasi Teorileri

Modernizm sonrası ulus devletlerin yaygın siyasal sistemi haline gelen liberal-temsili demokrasi 20. yüzyılın sonunda krizler yaşamaktadır. Bu krizlerin nedenleri olarak küreselleşme ile ulus devletlerin aşınması ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle her alanda yaşanan dönüşümler gösterilmektedir. Liberal-temsili demokrasiye yönelik eleştiriler 1)temsili demokrasinin seçimler yolu ile belli aralıklarla gerçekleştiği, 2) bireylerin yönetsel kararlara katılımının sınırlı kaldığı, 3) yönetimin katılımdan çok onaylama ve çoğunluk kararı yoluyla meşruiyet kazandığı, 4) parti oligarşisi ve çoğunluk diktatörlüğüne kayması olasılığını taşıdığı noktasında ortaya çıkmaktadır (Şaylan, 2008).

Tarihsel süreç içerisinde liberal demokrasiye getirilen bu eleştirilerin iki farklı perspektiften görülmüş ve buna paralel olarak iki farklı demokrasi teorisi ortaya atılmıştır. Bunlardan birincisi Marksist eleştiri olup toplumsal yapıda köklü bir değişimle liberal demokrasinin yerine sosyalist demokrasinin kurulmasını önermiştir. Marksist eleştiri tarihsel süreçte farklılaşmış, proletarya diktatörlüğü ve sosyalist demokrasiden önce sosyal demokrasi teorisi ve 1990 sonrası ise yeni sol yada üçüncü yol olarak liberal demokrasiye karşı duruşunu korumuştur.

Liberal demokrasiye getirilen diğer bir eleştiri ise liberal demokrasi içinde kalarak onun iyileştirilmesine yönelik getirilen eleştirilerdir. Liberal demokrasinin

sorunlarının yine liberal demokrasi çerçevesinde kalarak çözülebileceğini savunan bu görüşler yeni demokrasi kuramları olarak adlandırılmaktadır. Katılımcı demokrasi, müzakereci demokrasi ve radikal demokrasi yeni demokrasi teorilerinin en çok savunulanlarıdır. Yeni demokrasi kuramları modernizmin bitmemiş bir proje olduğunu gören Habermas gibi teorisyenlerce liberal demokrasinin meşruiyet ve özgürlük sorunlarına çözüm olarak ortaya atıldı (Coşkun, 2007).

II.2.1.2.1 Katılımcı Demokrasi

Katılımcı demokrasi, halkın siyasal süreçlere sadece temsilcilerini seçme yoluyla değil fakat kendisinin de karar mekanizmalarına aktif bir şekilde katılmasıyla temel belirleyici kararların alındığı bir demokrasidir. Katılımcı demokrasi, toplumda demokrasi ve özgürlüklerin, liberal demokrasinin temsil sisteminin radikal bir şekilde demokratikleştirilmesiyle gerçekleşeceğini iddia eder. Halkın doğrudan demokrasi araçlarıyla, politikaların oluşumuna aktif bir şekilde katılmasıyla demokrasi ve özgürlüklerin gerçekleşeceği savunulur (Holden, 2007).

Katılımcı demokrasi teorisyenleri liberal demokrasiye temel olarak dört konuda eleştiri getirmektedirler. Bunlardan birincisi bürokrasidir. Modern toplumun karmaşıklaşan üretim ve toplumsal yapısı gelişmiş bir bürokrasinin doğmasına yol açmıştır. Gelişen bürokrasi demokrasinin hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır ve üstesinden gelinmesi gereken bir sorundur. İkincisi liberal demokrasi ile vaat edilen özgür ve eşit hayat tarzı sağlanamamakta, etnik, çevre ve eşitsizlik sorunları çözülememekte farklı toplumsal gruplar yönetim kararlarına katılamamaktadır. Üçüncüsü iktidar liberal demokraside tüm gruplar iktidarda temsil edilememekte, iktidar ekonomik alanda etkin olanların hakimiyetinde kalmaktadır. Dördüncü olarak katılımcı teorisyenlere göre liberal demokrasinin işleyişinde meşruiyet sorunları bulunmaktadır (Holden, 2007). Katılımcı

demokrasi bu sorunları, liberal demokrasi içindeki katılımcı araçlarla bireylerin yönetim kararlarına politik katılımını arttırarak liberal demokrasi içinde daha fazla demokrasi yaratarak çözmeye çalışır. Katılımcı demokrasi daha fazla demokrasiyi nasıl sağlayacaktır? Bunun için ilk olarak ekonomik ve toplumsal nedenlerle politik süreçlere katılmamış/katılamamış grupların ki bunlar etnik-ırksal gruplar, azınlıklar, kadınlar ve eşcinseller gibi alt kültür gruplardır, politik sisteme dahil olmalarını ve seslerini duyurmalarını sağlanacaktır. İkinci olarak sivil toplum kurumlarında örgütlenen ve göreceli olarak politik katılım ve temsilde diğer gruplara göre daha avantajlı olan grupların karar alma süreçlerinde daha etkin rol almaları sağlanacaktır. Üçüncüsü çoğulcu liberal demokrasinin üç temel kurumun olan yargı, yürütme ve yasamanın yanına doğrudan katılım yolu ile halkın da karar alan süreçlerine dahil edilmesini sağlayacak mekanizmalar geliştirilecektir(Yılmaz, 2003).

Katılımcı demokrasinin katılıma özgü genel özellikleri şöyle sıralanabilir:

- 1.Bireyler kendileriyle ilgili kararlara katılabilmelidir.
- 2.Ortak karar almak için seçim dışında mekanizmalara da başvurulmalıdır.
- 3.Ortak karar almak sadece resmi görevliler/uzmanlarla sınırlandırılmamalı geniş katılımı alınmalıdır.
4. Politik olmayan kararlara katılımı bireylerin katılım davranışı geliştirilmeli, bu yolla bireylere politik hüner ve normları öğretici ve onları daha geniş politik meselelere katılmayı güdüleyici olmalıdır (Sarıbay, 2014).

“Katılımcı teorinin dayandığı iki temel tez vardır. Bunlardan birincisi “sivil toplumu demokratikleştirmenin” mümkün ve zorunlu olduğu, bununda sosyal ve ekonomik iktidar yapısının siyasal demokrasiyi geçersiz kılma riskini bertaraf edebileceği tezidir. Bu demokratikleştirme işçilerin ekonomik ve sanayi demokrasiye katılmalarını gerektirir.

İkincisi, katılımcı demokratik teori, liberal burjuva toplum yapısını, Marksist çözümlemede esas olan devrimci dönüşüm söz konusu olmadan dönüştüren bir teoridir” (Holden, 2007).

Katılımcı demokrasi teorisi, demokratik katılım pratiklerini formel siyaset alanının dışına, fabrika okul ve benzeri tüm toplumsal alanlara yaymak ve bu vesile ile bizzat toplumun tüm kesimlerini hesap verebilir kılmak ister. Katılımcı demokrasi teorisinin katılım pratiklerini yerel toplumsal örgütlere taşımak istemesinin nedeni sadece küçük ölçekli toplumlarda daha pratik olması değildir. Katılımcı demokratlara göre, demokrasi eğer sadece formel siyaset ile sınırlı tutulursa seçkin demokrasiyi aşamaz, çünkü halkın katılımı ulusal düzeyde sınırlı kalacaktır. Bu sınırlı katılım, halkta görüşlerinin önemsenmediği algısına, dolayısıyla siyasi yabancılaşmaya ve katılım açısından demoralizasyona neden olacaktır. Oysa hayatın gerçekleştiği alanlar bireylerin hayatını doğrudan ilgilendirir ve bu nedenle bireylere daha somut katılma gerekçeleri sunar. Üstelik bu alanlarda, bireylerin etkin olma ve kendi hayatlarını kurgulama etkinliğine/tatminine erişme olasılığı çok daha fazladır (Çınar,2015:229).

Katılımcı demokrasi taraftarları tezlerini savunurken katılımcı demokrasiyi destekleyen dört argüman öne sürmektedirler. Bu dört temel argüman araçsallık, gelişmecilik, toplulukçuluk ve felsefi argümanlardır.

Araçsallık argümanına göre insanlar çıkarlarını en iyi kendilerini etkileyen kararların oluşmasına iştirak ederek koruyabilirler. Dolayısıyla devlet karşısında halkın çıkarlarını korumanın en iyi yönü katılımcı demokrasidir. Eğer halk çıkarlarının korunmasını istiyorsa kararların oluşmasına iştirak etmeli ve buna inanmalıdır. Katılım tek başına amaç değil başka bir amaca çıkarların korunması amacıyla ulaşmak için bir araçtır.

Gelişmecilik argümanına göre katılım sadece araçsal değil o aynı zamanda bireyin kapasitesini geliştirdiği için değerlidir. Siyasi faaliyetlerde yer almak insanın

düşünsel ve manevi kapasitesini geliştirir. İnsan etkileşim, rasyonel tartışma içinde insani mükemmeliyete ulaşmak için uğraşır (Holden, 2007). Modernitenin çoğulcu liberal demokrasi anlayışı içinde bireylerin istekleri grup çıkarları içinde yok olmaktadır. Bireyin yok oluşuna getirilen eleştiriler ve bireylerin doğrudan karar süreçleri içinde yer almak istemeleri, çoğulcu liberal demokrasi pratiği içinden katılımcı demokrasiyi gerekli kılmaktadır (Tekeli, 2011).

Toplulukçuluk argümanına göre katılım hem topluluğu hem de bireylerin toplumla bağı güçlendirir. Siyasal kararlara bireylerin katılımı, devletin meşruluğunu artırır. Bireyler katılım ile yönetim kararlarının kendi kararları olduğunu bilerek bu kararları kabullenir.

Katılımcı demokraside grup yerine yurttaş öne çıkmaktadır. Böylelikle katılımcı demokrasi yurttaşların kendilerini etkileyen kararların alınmasında etkin olarak katılmaları ve bu katılımın toplumun tüm kesimlerinde yüksek bir ademi merkezîyetçilikle gerçekleşmesidir (Sarıbay, 2014).

Katılımcı demokrasinin felsefi argümanına göre katılım, birey ile toplum arasındaki en güçlü bağı sunan, birey devlet arasındaki bağlantıyı sağlayan ve gerçek bir bireysel özerklik doğuran yada buna kapı açan akli ve iradi bir özelliktir. Tüm görüşlerin eşit oranda geçerli olduğu bir yerde moral ve politik otoriteye sadece gerçek bir konsensüs sahip olabilir ve böyle bir konsensüsü sadece katılımcı demokrasi oluşturabilir (Holden, 2007).

Çoğulcu liberal demokrasinin gelişmesi temsili demokrasinin kurumsallaşmış yapısında çok büyük değişiklikler yaratmadan ona kolayca eklenerek uygulanmasına olanak vermiştir. Temsili demokrasiden büyük bir kopuşu oluşturamamıştır. Katılımcı demokrasi öncesinde demokrasi halkın yönetimi olarak tanımlanırken, katılımcı demokrasi

döneminde çeşitliliklere olanak veren bir rejim olarak tanımlanmaktadır. Bu demokrasi tanımlamasında önemli bir kopuştur (Tekeli, 2012). Demokrasinin çeşitliliklere olanak veren bir rejim olarak tanımlanması ile ister azınlık ister çoğunluk olsun kimsenin kimse üzerinde egemenlik kurması söz konusu olmayacaktır. Her kişiye her gruba arzularını yaşama geçirme ve yaşamın anlam katma olanağı açılmaktadır. Katılımcı demokrasinin öngördüğü insan modeli de değişmiştir. Her birey üretim için emek sağlayan ve bu emeği yeniden üretmek için tüketim sağlayan birey değildir. Bunu ötesinde her insanın yaşamına bir proje olarak bakılmakta onu gerçekleştirme özgürlüğü kendisine bırakılmaktadır. Böyle bir birey pasif olmayacak aktif birey olacaktır (Tekeli, 2012) .

Katılımcı demokraside bireylere kamusal özne olma yolu açılarak hayatlarına anlam katma özgürlüğü ve hakkı sağlanmaktadır. Değişik bireyler bu özlemlerini gerçekleştirdiğinde, çeşitliliği yani çoğulculuğu da gerçekleştirmiş olmaktadır (Tekeli, 2011). Katılımcı demokraside bireyin özne olma ve kendine yeni yaşam kalıpları açabilme güdülerini sadece tek bir birey olarak yerine getirmesi beklenemez. Benzer güdülerini isteyenler yerine getirmek için bir araya gelerek ya da küçük bir kamu alanı oluşturarak örgütlenerek yapabilirliklerini artırmaya çalışacaklardır. Bu da yeni bir toplumsal aktör olan STK'nın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Katılımcı demokrasi ve STK toplumun bireylerine siyasal partilere girmeden kamusal özne olma ve yaşamına yeni anlamlar katabilme yolunu açmıştır (Tekeli, 2012).

Katılımcı demokrasiye karşı argümanlar iki temele dayanmaktadır. Bunlardan birincisi bireylerin siyasal davranış ve motivasyonuna odaklanan görüş ve ikincisi katılımcı demokrasinin uygulanabilirliğine odaklanan görüştür.

Siyasal davranış ve motivasyon açısından eleştirenler halk kitlelerinin siyasal faaliyetler ile ilgilenmediklerini yada kapasitelerinin olmadığını savunur. Halkın oy verme

oranının düşüklüğü göz önündeyken bunun üstünde bir katılım beklemek yada halkı katılıma zorlamak bizzat demokrasi ile bağdaşmayacaktır. Diğer yandan halkın beklenenin üstünde katılım göstermesinin de demokrasinin işleyişini bozacağıdır. Katılımcı demokrasi savunucuları bu eleştirilere katılım tecrübesinin bizzat yaşanmasının etkin katılımın gereği olan ilgi ve kapasiteyi arttıracığı şeklindedir.

Katılımcı demokrasinin uygulanabilirliğine yönelik eleştiriler modern toplumların büyüklüğü ve karmaşıklığı üzerinde durarak katılımcı demokrasinin imkansızlığını belirtmektedirler. Katılımcı teorisyenlere göre iletişim teknolojilerinin gelişmesi, referandum yöntemlerinin yaygınlaşması ve siyasal kararların yerel düzeyde alınmasının uygulanabilirlik yönündeki eleştirileri geçersiz kıldığını söylemektedirler.

II.2.1.2.2 Radikal Demokrasi

Radikal demokrasi liberal demokrasiye eleştiri olarak gelişen, katılım, çoğulculuk ve çatışma fikrini benimseyen, liberal demokrasinin özgürlük anlayışını sosyalist demokrasinin eşitlik değeri ile dengelemeye çalışan bir demokrasi anlayışıdır. Radikal demokrasi anlayışının kökleri Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe'in çalışmalarına uzanır (Çaha, 2014). Laclau ve Mouffe Marksizm'i, Yeşil Hareket, cinsel ve etnik ayrılıkların hareketi benzeri yeni sosyal protesto hareketlerini de dikkate alarak revize etmek istemişlerdir. Söz konusu düşünürlerin amacı post-modernist, post-yapısalcı ve feminist teorideki yeni gelişmelerden ilham alan, klasik Marksizm'in dogmatizmini bertaraf edip, bütün sosyal protesto hareketleri için ortak bir platform ve sağlam bir zemin oluşturacak çoğulcu Marksizm'i ortaya çıkarmaktır (Cevizci, 2010). Mouffe'e göre radikal demokrasi projesi modernitenin demokrasi projesini izlemeyi ve derinleştirmeyi bir görev bilir. Artık yapılması gereken, liberal kapitalizmde zaten var olan fikir ve değerlerin radikalleştirilmesidir. Herkes için özgürlük ve eşitlik istemekten daha radikal bir şey

yoktur (Demir, 2014: 170). Radikal demokrasi liberal demokrasi uygulamalarında devlet ve toplum ilişkilerinde bir meşruiyet krizi olduğunu varsayar ve bunun aşılması için demokrasinin derinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerektiğini, liberal demokrasideki özgürlük ve eşitlik ilkelerine farklılığı da ekleyerek demokrasi tanımının genişletilmesini işaret eder. Çoğulculuğa vurgu yapan bu anlayışa göre, gerçek çoğulcu bir demokrasi, farklılıkların tanınması ve tüm farklılıkların kamusal alana yansıtılmasıyla mümkün olabilir (Bingöl, 2012: 137). Radikal demokrasi kuramının öncüleri Ernesto Laclau, Chantall Mouffe'e göre radikal demokrasi kamusal alandaki ilişkileri kimlik ve fark temelinde kurarak ortak bir konsensüse varmak yerine bir 'kimlik siyaseti' geliştirmek gerekliliğine vurgu yapar. Evrensel bir uzlaşmanın olmayacağını söyler, evrensel kurallardan söz etmez. Farklı grup ya da kimliklerin nöbetleşe iktidarından söz eder. Çatışmacı, çekişmeci bir kuramdır (Coşkun, 2007). Radikal demokrasi savunucularına göre demokrasinin itici gücü sivil toplum olmalıdır. Oysa liberal demokraside itici güç siyasal partilerdir. Sivil toplum örgütlerinin karar mekanizmalarına katılmaları ve aynı zamanda hem katılım süreci, hem de alınan kararlar bakımından eşit etkiye sahip olmaları gerekir. Demokrasi ancak bu şekilde farklılıkları bünyesinde barındıran bir sisteme dönüşebilir (Çetin, 2014: 339). Radikal demokrasinin katılımcılıktan hedeflediği doğrudan demokrasiyi ya da katılımcı demokrasiyi işaret ettiği sonucu çıkarılmamalıdır. Katılımcı demokrasi yaklaşımını antagonizma ve toplumsal bölünmeye herhangi bir yaratıcı siyasi rol vermeyi reddetmesinden ötürü benimsemezler (Demir, 2014).

Radikal demokratlar birey yerine kimliği, uzlaşma yerine çatışmayı, makro düzeydeki siyaset yerine toplumsal hareketler arasındaki mikro düzeydeki siyaseti ve serbest piyasa ekonomisi yerine kontrollü ekonomiyi savunurlar (Çaha, 2014).

II.2.1.2.3 Müzakereci Demokrasi

Bu kuramın geliştiricileri olarak Habermas, Seyla Benhabib ve John Rawls sayılabilir. ‘Müzakereci Demokrasi Teorisi’ sivil toplum alanını, kamusal alanda siyasi ve ahlaki açılardan özgür ve eşit bireylerin rasyonel bir diyalog ile konsensüse varabilecekleri bir alan olarak görür. Habermas demokrasi modelinde merkezsiz bir toplum düşüncesini ortaya atar. Merkezsiz toplum düşüncesinde rasyonel öznelerin iletişimsel eylemleri esastır. Bir anlamda merkeze özne ve onun rasyonel eylemleri yerleştirilir. Habermas’ın siyaset kuramının temelinde tartışmacı politika modeli vardır. Bu modeli oluştururken en önemli teorisi iletişimsel eylem kuramından yararlanır. İletişimsel eylem modelinde konuşma ve eylem yetisine sahip özneler dil aracılığı ile rasyonel iletişime geçerek iletişim sürecinin sonunda konsensüse ulaşırlar. İletişimsel eyleme katılan özneler tamamen kendi çıkarlarını yada grup çıkarlarını konsensüs için dayatmazlar. Tüm durumlar iddialar rasyonellik çerçevesi içinde tartışılır. Karşılıklı olarak üzerinde anlaşılacak eylemler uygulamaya koyulur (Yaşar, 2008).

Habermas, modern toplumun krizlerinin çözümü için İletişimsel Eylem Kuramını geliştirmiştir. Bu kurama göre Toplum biçimsel örgütlü ilişkiler anlamında Sistem ve gündelik insan ilişkileri anlamında Yaşam Dünyası (Gündelik Kültür) olmak üzere iki parçalı bir gerçekliktir. Bu en bilindik haliyle kamusal alan – özel alan ayrımıdır. Sistem alanında araçsal ussallığın vazgeçilmez önceliği vardır ama bu öncelik özel yaşam ilişkilerinde ve kamuoyu oluşumunda olmamalıdır. Bunun yerine Aydınlanma’da öngörülmemiş yeni türde bir akıl olan İletişimsel Ussallık gündelik kültürde hâkim hale gelmelidir. İletişimsel ussallık, “özne merkezli usun tersine, özneler arasılık ve diyalog, akılcı gerekçelere dayanan uzlaşmaya yönelik iletişimi öngerektirir. Güç araçsal usun bir özelliği iken iletişimsel us, güçten arındırılmış, çarpıtılmamış iletişim aracılığıyla

gerçekleşir”. İletişimsel ussallığın hâkim olduğu sivil toplumda ortak çıkar ve hakçalık müzakere sürecinde ve daha iyi kanıtın geçerliliği ilkesi temelinde belirlenir. Bu sürecin iyi işleyebilmesi için sivil toplum, biçimsel örgütlenme yerine biçimsel olmayan gruplardan oluşmalıdır. Şu halde, Aydınlanma projesi bu ikinci boyutta sürdürülebilirse katılımcı demokrasi ideali de tam anlamıyla gerçekleşmiş olacaktır (Atiker, 1995: 103–110 ve Atiker, 1998: 8 vd.). Müzakereci demokrasi, liberal yaklaşımda olduğu gibi değişmez insan doğasından türetilmiş –fayda maksimizasyonu gibi- sabit bir “çıkar” anlayışına dayanmaz. Söylemler, diyalog, çıkarlar üzerinden pazarlık yapma süreci değildir, çıkarların yeniden tanımlandığı, yeni ihtiyaç ve çıkarların ortaya konduğu süreçtir. Tamda bu nedenle müzakere sürecinden(katılımdan) bağımsız bir rasyonalite, hakikat, meşruiyet ve adalet yoktur (Çınar,2015:238).

III. BÖLÜM: YÖNTEM

III:1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı katılımcı demokrasinin bir aracı olarak görülen kent konseylerinin işlevselliğini, Adana Kent Konseyi örneğinde, kent konseylerinde temsil edilen sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alınarak ortaya koymaktır.

Önceki bölümde katılımcı demokrasi, iletişimsel eylem teorisi, sivil toplum ve onun önemli bileşeni olarak dernekler ve kent konseyleri konusunda literatür bilgisi sunulmuştur. Literatürde Kent Konseyleri genel olarak teorik ve kamu yönetimi ve özel olarak yerel yönetim bakış açısından ele alınmıştır. Sosyolojik bakış açısına sahip bu tez çalışmasının odak noktası katılımcı demokrasiyi sağlayacak olan bireydir. Bireyin örgütlü birlikteliği olarak STK ve STK'nın örgütlü birlikteliği olarak kent konseyi farklı toplumsal boyutlarıyla incelenmekte ve işlevsel yararlığı sorgulanmaktadır.

'Katılımcı demokrasi' modernizmin krizlerine çözüm olarak düşünülen ve giderek yaygınlaşan yeni bir siyasal kavramdır. Katılımcı demokrasi kavramı sosyolojide toplumsal değişme sürecinin analizinde de kullanılmaya başlanmıştır. Kent Konseyleri, katılımcı demokrasi örneği olarak yerelde demokrasinin etkin bir uygulama aracı olarak ortaya atılmıştır ve Türkiye'de de birçok örneği bulunmaktadır.

. Bu çalışma kent konseylerini STK aracılığı ile incelemesi açısından olduğu kadar kent konseylerine Kent Sosyolojisi ve Siyaset Sosyolojisi kavramı olarak bakması açısından da özgün bir çalışma özelliği taşımaktadır. Adana Büyükşehir Kent Konseyinin uzun süredir faaliyette olması ve Adana Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunması, yapılan çalışmanın Türkiye için bir örnek çalışma olmasını da sağlayacaktır.

III.2. Evren ve Örneklem

Katılımcı demokrasinin önemli bileşeni olarak düşünülen kent konseyinin işlevselliğini STK'nın bakış açısından sorgulayan bu çalışmada *evren* STK'nın temsilcisi olarak Adana İlinde faaliyet gösteren *dernekler*dir. Araştırmanın gerçekleştirildiği 2015 yılında Adana Kent Konseyi'ne 360 adet STK katılım sağlamıştır. Bunlar içerisinde farklı faaliyet alanlarından 139 dernek %39 oranıyla STK'nın en kalabalık grubunu oluşturuyordu. Bunu sırasıyla muhtarlar (%30), sendikalar (%12), meslek odaları (%8), kamu kurumları (%4), vakıflar (%3), siyasi partiler (%2) ve sosyal kulüpler (%2) takip etmiştir. STK olarak kent konseyinde yer alan bu farklı örgütlenmeler içerisinde 'sivil toplum kuruluşu' tanımına 'tartışmasız uyan' derneklerdir. Derneklerin ekonomi-politik alanın dışında ve gündelik yaşam alanındaki bireylere ait olduğu çoğunlukla kabul edilir. Buna karşın siyasal partilerin, kamu kurumlarının, muhtarların, sendikaların, meslek odalarının STK tanımına uyma(ma)sı tartışmalıdır.

2015 yılında Adana'da 2248 adet faal dernek vardı. Bunların %6'sı (139 dernek) Adana Kent Konseyi'nde temsil edilmiştir. Bu tez çalışmasının başlangıcında Konsey'de temsil edilen derneklerin hepsi ile görüşmek hedeflendiği (ve öngörüşme yapıldığı) halde bazılarının görüşmeyi reddetmesi, bazılarının fesih olması gibi nedenlerle 100 dernek temsilcisi ile görüşme yapılabildiği görülmüştür. Buna göre araştırmanın örnekleme oranı Adana Kent Konseyi'ndeki STK için %27,8; Adana İline bağlı dernekler için %4,5'dir. Sosyal bilim araştırmalarında örneklemin evreni temsil yeteneği açısından bu oran/sayı görece yeterli kabul edilebilir.

Tablo 1: Orantılı Tabakalı Örneklem Tekniğine Göre Hesaplanan Araştırma Örneklemi

Sıra	Dernekler Faaliyet Alanları	Sayı	Tabaka Ağırlığı	Anket Sayısı
1	Mesleki Dernekler	616	0,241	27
2	Sportif Dernekler	526	0,206	14
3	Dini Dernekler	382	0,149	-
4	Eğitim Alanı Dernekleri	269	0,105	9
5	İnsani Yardım Dernekleri	204	0,080	5
6	Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri	115	0,045	5
7	Sağlık Alanı Dernekleri	77	0,030	2
8	Bireysel ve Toplumsal Gelişim Dernekleri	56	0,022	5
9	Şehircilik ve İmar Dernekleri	44	0,017	3
10	Hak ve Savunuculuk Dernekleri	42	0,016	9
11	Kamu Kurumları ve Personeli Dernekleri	42	0,016	-
12	Engelli Dernekleri	32	0,013	8
13	Çevre ve Hayvan Koruma Dernekleri	31	0,012	5
14	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Dernekleri	30	0,012	1
15	Düşünce Temelli Dernekler	24	0,009	2
16	Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri	21	0,008	-
17	Dış Türkler İle Dayanışma Dernekleri	17	0,007	1
18	Uluslararası Kuruluşlar ve İşbirliği Dernekleri	14	0,005	-
19	Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	11	0,004	2
20	Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri	6	0,002	2
	TOPLAM	2559	1	100

Araştırmanın örneklem grubu *Orantılı Tabakalı Rasgele Örneklem Tekniğine* göre belirlenmiştir. Bu örneklem tekniğine göre, Adana Kent Konseyi'ne kayıtlı dernekler faaliyet alanlarına göre tabakalanmış ve tabaka ağırlığına göre her tabakaya kaç anket uygulanacağı hesaplanmıştır.

İçişleri Bakanlığı Dernekler Şubesi Başkanlığı dernekleri 20 faaliyet alanına göre sınıflamıştır. Bu tez çalışmasında da bu sınıflama esas alınmıştır. Örneklem grubunda derneklerin bu 20 faaliyet alanından 4'ü eksik temsil edilmiştir: Din işleri, Toplumsal değerleri yaşatma, Kamu kurumları ve personeli ve Uluslararası kuruluşlar ile işbirliği faaliyet alanlarından dernekler örneklem grubunda yer almamıştır. Araştırmacının tespitine

göre, söz konusu dernekler ya Adana Kent Konseyi'ne davet edildikleri halde katılım sağlamamışlar ya da 'bir kere katılmıştık kent konseyi hakkında bilgimiz yok' gibi gerekçelerle görüşme talebini geri çevirmişlerdir. Araştırma örnekleme işinin bu ufak kusuru Tablo1'de beklenen ve gerçekleşen anket başlığı altında verilmiştir.

III.3. Araştırmanın Veri Toplama ve Veri Analiz Teknikleri

Araştırmanın soru formu (ölçek/anket) tez danışmanı ve araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Soru formunda 64 adet soru bulunmaktadır. Sorular çoktan seçmeli türde hazırlanmıştır. Soru formundaki ilk 6 soru dernek bilgilerine aittir. 7-16 arası sorular örneklem grubunun demografik ve sosyolojik niteliklerini betimlemeye yöneliktir (ki bunlar istatistik analizde bağımsız değişkenler olarak kullanılmıştır). 17-64 arası sorular ise kent konseyinin işlevselliği hakkında dernek temsilcilerinin algı, tutum ve davranışlarını ortaya koyma amaçlıdır. Bunlar istatistik analizde bağımlı değişken olarak kullanılmıştır.

Anketler Mart-Haziran 2015 aylarında araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Anket aracıyla elde edilen ham veriler bilgisayar ortamında SPSS 20.0 sürüm istatistik programında analizler edilmiştir. İstatistik analiz sonuçları grafik ve tablo halinde ifade edilmiştir. İstatistik analizde iki ve üç değişkenli birleşik dağılım analizlerinde Pearson Chi-Square ve Fisher's Exact Testleri kullanılmış ve değişkenler arası nedensel ilişkinin tespit edilmesi halinde birleşik dağılımın özelliğine göre simetrik ölçülerden Contingency Coefficient veya Cramer's V değerlerinden birine göre istatistik değerlendirmeler yapılmıştır.

Birleşik dağılım analizleri için kabul edilen hata payı binde 1'dir ($P < 0,001$).

III.4. Araştırmanın Soruları

Bu tez çalışması betimleyici nitelikte sosyolojik araştırma olarak tasarlandı. Çalışmada varsayım kullanılmadı, bunun yerine araştırma sorularına cevap arandı. Anket uygulaması yolu ile cevabı aranan sorular aşağıdaki gibidir:

1. Kent konseyleri mevzuatı yetkin ve yeterli mi?
2. STK'nın Adana Büyükşehir Kent Konseyinde temsil durumu nedir?
3. STK Adana Büyükşehir Kent Konseyinde(ABKK) de görüş ve projelerini hayata geçirebiliyor mu?
4. Bazı STK ekonomik gücü ve toplumsal tabanı itibarıyla ABKK karar alma süreçlerinde daha mı etkilidir?
5. ABKK ve STK arasında iletişim sorunu var mı?
6. ABKK karar alma süreci temsilciler açısından eşit bir şekilde gerçekleşiyor mu?
7. STK ABKK'ye katılım ve etkinlik konusunda kendilerini nasıl değerlendiriyor?
8. STK ABKK'nin işlevi, görevleri konusunda yeterli bilgiye sahipler mi?
9. STK ABKK'nin yapısı, işleyişi ve çalışma alanları konularında değişiklik yapılmasını istiyorlar mı? Ne tür değişiklik istiyorlar?
10. STK'nın organizasyonel yapısı nasıldır?
11. ABKK'nin organizasyonel yapısı nasıldır?
12. ABKK ve Adana Büyükşehir Belediyesi ilişkileri nasıldır?
13. STK'da ABKK'nin işlevselliği algısı nasıldır?

III.5. Araştırmanın Sınırları

Bu araştırmada Adana Kent Konseyi'ne dâhil olan derneklerin temsilcilerinin Kent Konseyi ve sivil topluma dair görüşleri aktarılmıştır. Anket yoluyla toplanan bilgiler teorik bilgiler ile harmanlanarak bulgu haline getirilmiştir. Araştırmada bulgu olarak ortaya konan bilgiler ise Adana örneğinden hareketle Türkiye kent konseylerine genellemek istenmiştir. Kent konseyinde temsil edilen Üniversiteler, Meslek Odaları, Kamu Kurumları, Siyasi Partiler ve Muhtarlar araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Bunların STK olarak tanımlanması da tartışmalıdır.

Bu araştırma ile sahadan toplanan bilgiler 'sosyal gerçeklik' ya da en azından 'Adana gerçeği' olarak uzun süre kullanılmamalıdır. Toplanan bilgiler dernek temsilcilerinin algı, tutum ve davranışlarını yansıtmaktadır ki bunlar toplumsal yapıdaki değişikliklere (hatta olaylara) göre hızlı değişirler. Ancak yine de bu bilgilerin Türk toplumunun örgütlenme ve demokrasi kavrayışı ve eğilimleri konusunda kullanışlı olduğu söylenebilir.

IV. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

Araştırma verileri dört başlık halinde sunulmuştur. İlk, derneklere ait genel bilgiler (dünya, ülke, bölge düzeyinde) verilmiştir. İkinci olarak araştırma mekânı olan Adana'nın sivil toplum ortamı tanıtılmıştır. Üçüncü olarak Adana Kent Konseyi'ne bağlı dernekler ve üyelerinin özellikleri tanıtılmıştır. Dördüncü olarak, dernek temsilcilerinin Adana Kent Konseyi ve sivil toplum hakkında algı, tutum ve davranışları aktarılmıştır.

IV.1. Dernekler (Dünya/Ülke/Bölge Düzeyi, 2016)

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı'nın Uluslararası Sivil Toplum Araştırması'nda (2013) dünyada seçilmiş ülke örnekleri üzerinden dernekleşme hakkında sayısal bilgi verilmiştir. Sunulan raporda kıyaslama için seçilmiş 7 ülkeden ABD, Almanya, İngiltere ve Kanada refah toplumu olarak anılan ve kapitalist özellikteki Birinci Dünya ülkelerini temsil eder. Hırvatistan ve Macaristan eski Doğu Bloku olarak bilinen ve sosyalist özellikteki İkinci Dünya ülkelerini temsil eder. Türkiye ise bu ikisi dışı az gelişmiş (veya gelişmekte olan) olarak anılan ve karma ekonomik modellerin görülebildiği Üçüncü Dünya ülkelerini temsil eder¹.

Dünyada sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve bu grup içinde yer alan *derneklerin* kesin sayısı bilinmemektedir. 2010 yılında Hindistan'da yaklaşık 3.300.000² ve 2013 yılında ABD'de yaklaşık 1.600.000 kayıtlı dernek ve benzeri örgütlenme olduğu gözönüne alındığında; vakıfları, fikir kulüplerini (kimilerine göre sendika, medya ve üniversite gibi baskı gruplarını da) içine alan STK'nın sayısının dünyadaki yaklaşık 200 ülkede milyonlarca olduğu tahmin edilebilir. Bu görece durumun nedeni hem STK tanımı üzerinde anlaşılabilmesi hem de sistematik kayıt sistemlerinin gelişmemiş olmasıdır.

¹ Türkiye, Avrupa Birliği uyum sürecinde olması ve kapitalist özellikte gelişen toplum yapısı itibarıyla en azından şimdilerde Üçüncü Dünya ülkesi olarak nitelenmemesi gerekir.

² Yaşama Dair Vakıf (2015) Verilerle Sivil Toplum Kuruluşları. İstanbul: YADA, s.43.

Tablo 2: Dünyada Dernekleşme Durumu 2013³

Ülke	Dernek Sayı	Nüfus	Dernekleşme Oranı (Dernek/Kişi)
Hırvatistan	47.496	4.489.409	95
Almanya	580.298	80.327.900	138
Macaristan	70.000	9.976.062	143
A.B.D.	1.580.436	312.638.863	198
Kanada	165.000	33.476.688	203
İngiltere	163.163	56.075.912	344
Türkiye	96.459	75.627.384	784

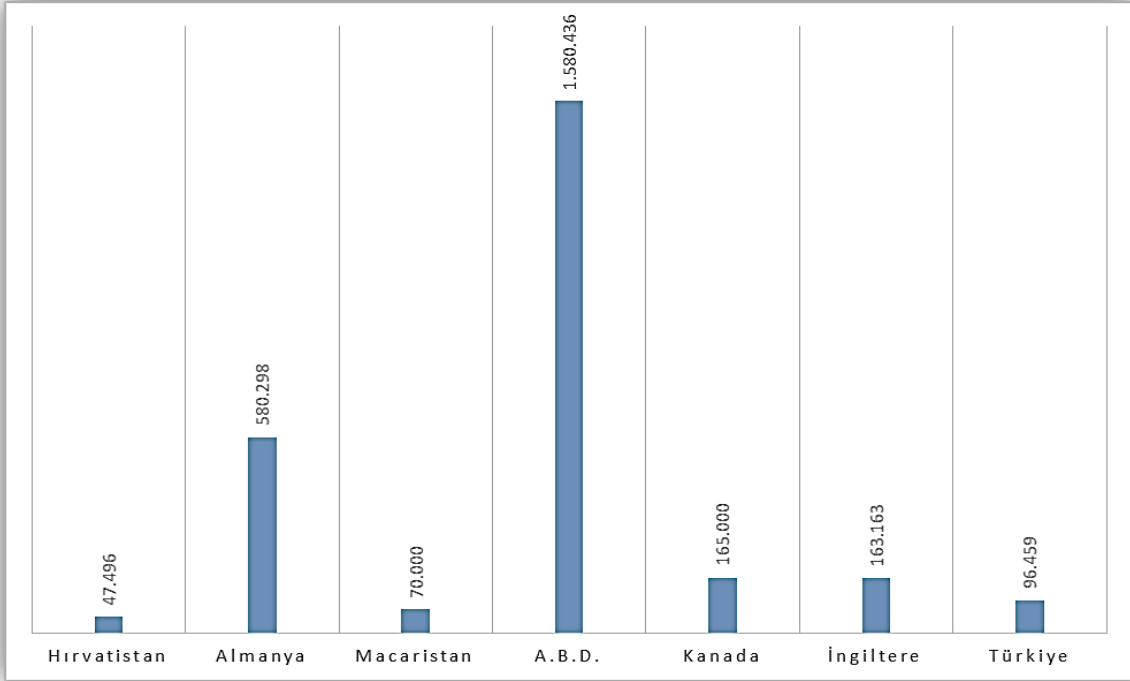
Grafik1 ve Grafik2'den takip edileceği üzere Birinci ve İkinci Dünya ülkelerinde dernekleşme oranı yüksektir. Örneğin yaklaşık 4,5 milyon nüfusu olan Hırvatistan'da yaklaşık 50 bin kayıtlı dernek vardır. Seçilen ülkeler arasında dernekleşme oranı en yüksek olanı Hırvatistan'dır (95 kişiye 1 dernek). Sivil toplum 'örgütlü toplum' demektir. Sivil toplumun gelişmişliğini gösteren önemli ölçütlerden birisi dernekleşme oranıdır. Buna göre örneğin ABD'de yaklaşık 1,5 milyon dernek olmasına rağmen dernekleşme oranı Hırvatistan'ın ve Macaristan'ın gerisindedir (198 kişiye 1 dernek).

Türkiye, ekonomik büyüme oranıyla⁴ dünyada dikkat çeken ülkelerden birisidir ancak *sivil toplum* yapısı istendik düzeyde gelişmemiştir. 2013 yılı itibariyle *Türkiye'de* yaklaşık 100 bin kayıtlı dernek var ve *784 kişiye 1 dernek düşmektedir*. Türkiye nüfusunun %3,3'ü kadar nüfusa sahip Hırvatistan'da 95 kişiye 1 dernek düştüğü ve yaklaşık 50 bin kayıtlı dernek olduğu gözönüne alındığında sivil toplum yapısının geri kalmışlığı daha iyi anlaşılır. Tabi sivil toplumun niteliği hakkında başka veriler de gereklidir.

³ İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Komisyon (2013). Uluslararası Sivil Toplum Araştırması Raporu. Ankara: İçişleri Bakanlığı. s.138.

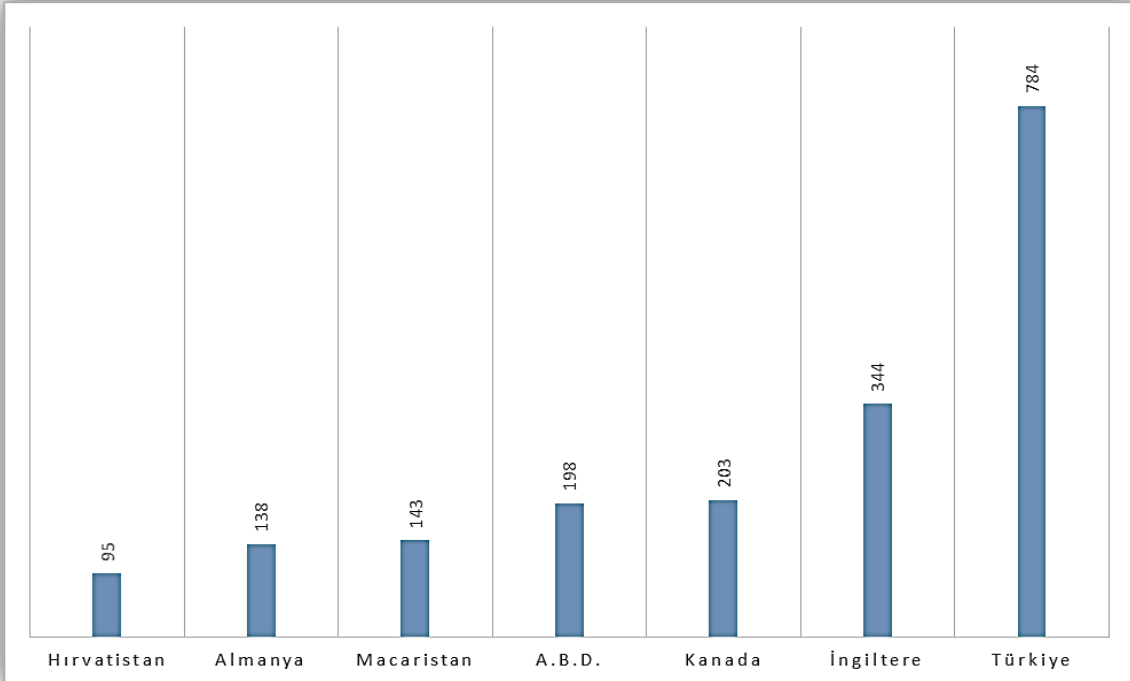
⁴ Türkiye ekonomisi, 2002–2012 döneminde yıllık ortalama %5,2 oranında büyümüştür (Acar, 2013: 18).

Grafik 1: Dünyada Dernek Sayısı

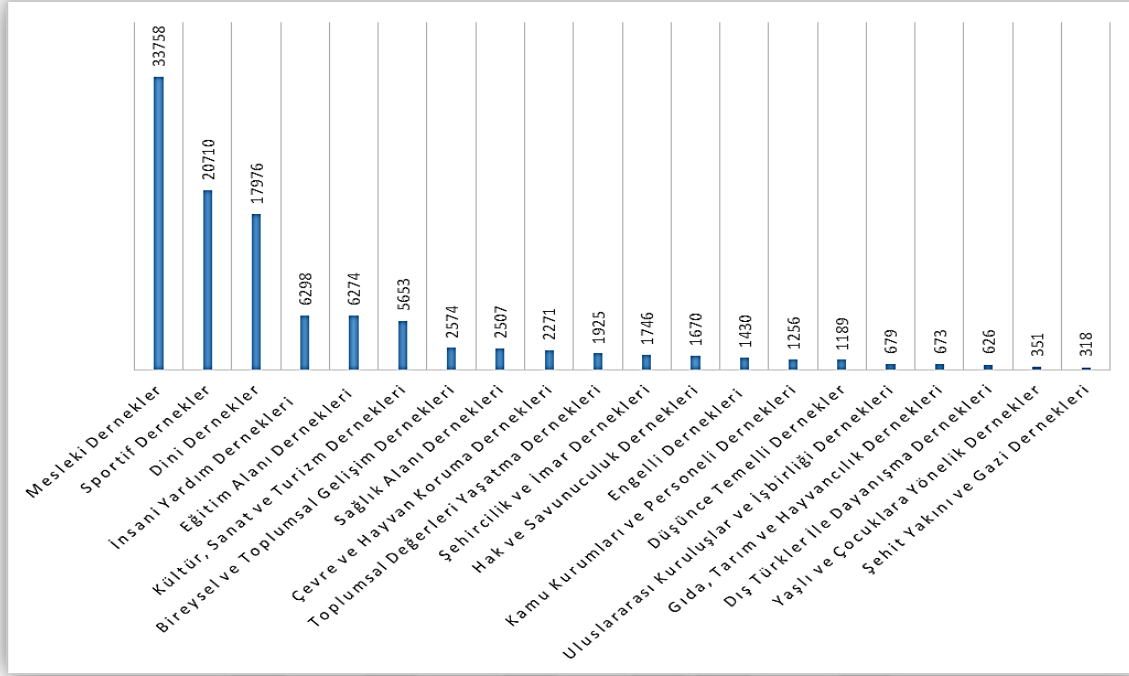
5

Grafik 2: Dünyada Dernekleşme Oranı (Dernek/Kişi)

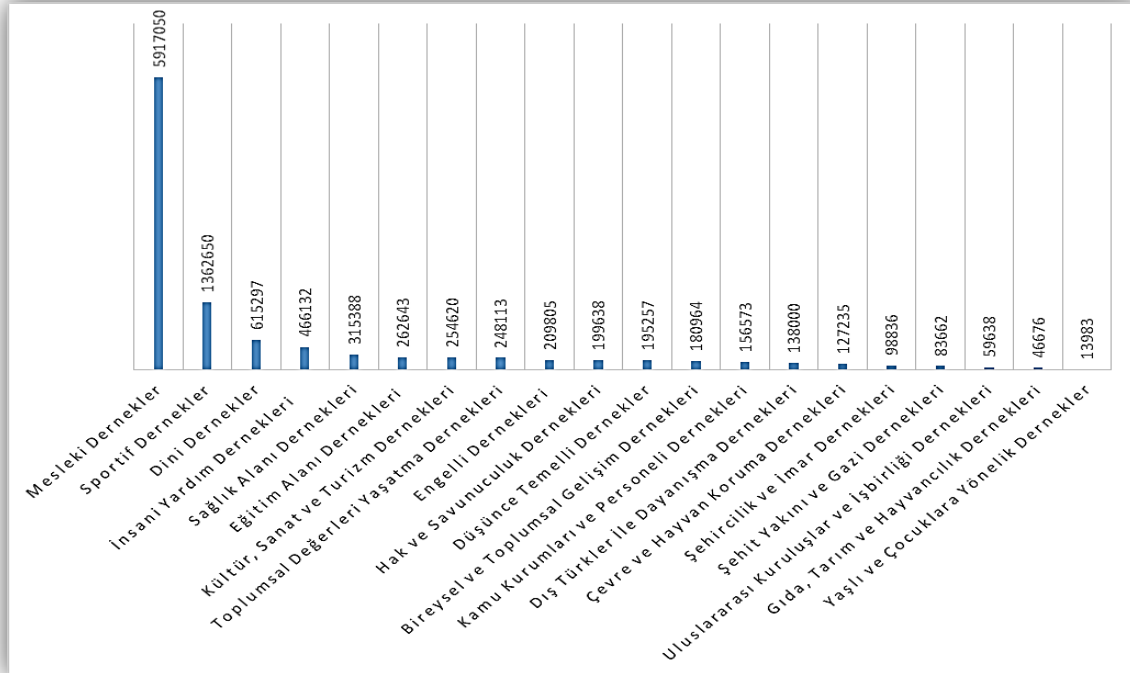
⁵ Grafik 1 ve Grafik 2 İçişleri Bakanlığı'nın a.g.e. 'inden üretilmiştir.

Grafik 3: Türkiye'de Faaliyet Alanına Göre Dernek Sayısı - 2016

6

Grafik 4: Türkiye'de Faaliyet Alanına Göre Dernek Üye Sayısı - 2016

⁶ Grafik 3 ve Grafik 4 İçişleri Bakanlığı'nın a.g.e. 'inden üretilmiştir.

Tablo 3: Türkiye’de Statülerine Göre Sivil Toplum Kuruluşları - 2015⁷

STK Statü	Sayı
Dernek	108.172
Vakıf	4.968
İşçi Sendikası	118
Kamu Görevlileri Sendikası	83
İşveren Sendikası	20
Oda	4.794
Kooperatif	8.575
Toplam	126.730

Tablo3’de takip edileceği üzere sivil toplumu oluşturan örgütler oldukça çeşitli ve çok sayıdadır. Bu tez çalışmasının sınırlılığı çerçevesinde bunlardan özel olarak dernekler üzerinde durulmuştur. Kent konseyinde daha çok temsil edilen de bu kesimdir.

İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı verilerine göre, Haziran 2016 tarihi itibarıyla *Türkiye’de faal dernek sayısı 109.884’dür ve 10.744.528 kişi faal dernek üyesidir* (DERBİS, 2016). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’nde (ADNKS), Aralık 2015 tarihinde Türkiye nüfusu 78.741.053 kişi tespit edilmiştir (TÜİK, 2016). Buna göre *Türkiye’nin dernekleşme oranı* tüm nüfus için %14 ve 18 yaş ve üstü nüfus (53.765.231 kişi) için %20,0’dır.

Cinsiyet itibarıyla Türkiye’de derneklere üye olanların %79,3’ü (8.520.410 kişi) erkek ve %20,0’si (2.143.533 kişi) kadındır. Hukukta erkek ve kadın ‘özel kişi’ statüsündedir. Bunların dışında tüzel kişiler de dernek üyesi olabilmektedirler. Türkiye’deki dernek üyelerinin %0,8’i (81.658 kurum/kuruluş) tüzel kişi statüsündedir. Cinsiyet değişkenine göre dernekleşmede gözlenen eşitsiz dağılım, derneklerin organlarına, yönetimine de yansımıştır. Dernek organlarına seçilenlerin %81’i erkek

⁷ YADA, a.g.e. s.41

olduğu halde %19'u kadındır (DERBİS, 2016). Türkiye gibi geleneksel özelliklerini görece sürdüren toplumlarda başta çalışma yaşamı olmak üzere kadının toplumsal katılımının düşük olduğu bilinen gerçektir. Buna rağmen kadınların dernekleşme oranının düşük olmasının nedeni erkek egemen toplum yapısı özellikleri mi? Yoksa kadınların dernekleşmeye olan ilgisizliği mi? Ya da her iki neden mi? İncelenmelidir.

Türkiye'de derneklere üye olanların yaş dağılım istatistiği yayınlanmamıştır. Ve fakat dernek organlarına seçilenlerin yaş dağılım bilgisi mevcuttur. Derneklere üye olanlar Genç (18–30 yaş), Orta (30–45 yaş) ve Yaşlı (45 yaş ve üstü) olarak sınıflandığında; Derneklere yönetici olanların %65'i (3.807.502 kişi) Yaşlı yaş, %30'u (1.791.771 kişi) Orta yaş ve %5'i de (285.988 kişi) Genç yaş grubundandır (DERBİS, 2016). Yaş grupları itibarıyla bu eşitsiz dağılım dikkat çekicidir. Gençlerin oranının oldukça düşük olduğu bu dağılımın nedeni gençlerin dernekleşmeye olan ilgisizliği mi? Yoksa yaşlıların dernekçiliği meslek edinmek suretiyle gençlerin önünü tıkamaları mı? Ya da her iki neden mi? İncelenmelidir.

Dernekleşme olgusunun ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel gelişmişlik ile doğrusal ilişkisi olduğu düşünülür. Geri kalmış yapılarda dernekleşmenin görece zayıf kalacağı iddia edilir. Bu iddiayı tartışabilmek için dernek sayısı, üyelerin yaş ve cinsiyet özellikleri gibi değişkenler yanında başka argümanlar gerekir. Bunlardan (a)Derneklerin faaliyet alanları; (b)Derneklerin ülke coğrafi mekânında dağılımı; (c)Derneklerin yıllar itibarıyla sayısal gelişimi; (d)Derneklerin sürekliliği (kurumsallaşma)... önemlidir.

İçişleri Bakanlığı Dernekler Bilgi Sistemi'nde Türkiye'deki tüm **dernekler faaliyet alanına** göre sınıflanmış ve 20 faaliyet alanı belirlenmiştir. Grafik3 ve Grafik4 de faaliyet alanına göre derneklerin sayısı ve derneklerin üye sayısı gösterilmiştir⁸.

⁸ Grafik3 ve Grafik4 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

Buradan takip edileceği üzere dernek sayısı ve dernek üye sayısı olarak Türkiye’de en aygın olan ilk üç örgütlenme 1.**Mesleki** (33.758 dernek; 5.917.050 üye), 2.**Sportif** (20.710 dernek; 1.362.650 üye) ve 3.**Dini** (17.976 dernek; 615.297 üye) faaliyet alanındadır.

Yoğun ilgi gören ilk üç faaliyet alanı dışındakileri dernek üye sayısına göre dernek sayılarını değerlendirdiğimizde rağbet gören ve rağbet görmeyen etkinlik alanları ayrımı yapılabilmektedir.

Vatandaşların **normal katılım** sağladığı faaliyet alanları: 1.*İnsani Yardım* (6.298 dernek; 466.132 üye), 2.*Sağlık* (2.507 dernek; 315.388 üye), 3.*Eğitim* (6.274 dernek; 262.643 üye), 4.*Hak ve Savunuculuk* (1.670 dernek; 199.638 üye), 5.*Bireysel ve Toplumsal Gelişim* (2.574 dernek; 180.964 üye), 6.*Dış Türkler ile Dayanışma* (626 dernek; 138.000 üye), 7.*Şehircilik ve İmar* (1.746 dernek; 98.836 üye), 8.*Şehit Yakını ve Gazilik* (318 dernek; 83.662 üye), 9.*Gıda, Tarım ve Hayvancılık* (673 dernek; 46.676 üye).

Rağbet edilen faaliyet alanları: 1.*Toplumsal Değerleri Yaşatma* (1.925 dernek; 248.113 üye), 2.*Kamu kurumu ve Personeli* (1.256 dernek; 156.573 üye), 3.*Çevre ve Hayvan Koruma* (2.271 dernek; 127.235 üye), 4.*Uluslararası Kuruluşlar ve İşbirliği* (679 dernek; 59.638 üye), 5.*Yaşlı ve Çocuklar* (351 dernek; 13.938 üye).

Rağbet edilmeyen faaliyet alanları: 1.*Kültür, Sanat ve Turizm* (5.653 dernek; 254.620 üye), 2.*Engellilik* (1.430 dernek; 209.805 üye), 3.*Düşünce* (1.189 dernek; 195.257 üye).

Derneklerin faaliyet alanına göre dağılım verileri az gelişmiş toplum yapısının argümanı olarak değerlendirilebilirse de gerçekte *meslek-spor-din* kavramsal üçlüsünün kapitalist temelden popüler kültürün hakim olduğu (az gelişmiş ya da gelişmiş) tüm

toplumların belirleyici özelliği olduğu söylenebilir. Bu tespit III. Selim'den beri Batılılaşma sürecini devam ettiren Türkiye için şaşırtıcı değildir.

Diğer yandan, **derneklerin ülke coğrafi mekânına dağılımı** bölgesel ve toplumsal gelişmişlik konusunun önemli argümanıdır. Gelişmiş olarak nitelenen kent ve bölgelerde daha çok sayıda dernek kurulması ve vatandaşların bunlara yoğun ilgi göstermesi beklenir. Az gelişmiş olarak nitelenen mekânlarda tersi geçerlidir.

Derneklerin kent düzeyinde dağılımı Harital'de, bölge düzeyinde dağılımı ise Grafik5'de verilmiştir⁹. Derneklerin kent düzeyinde dağılım haritasında İç Anadolu Bölgesi'nden Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi kentlerine doğru dernek sayılarının azalışı dikkat çeker.

Bölge nüfusu ve dernek sayısını bir arada gösteren Grafik5'deki dağılıma göre, (İstanbul'un etkisiyle) en çok derneğin kurulduğu bölge Marmara'dır (%34); en az derneğin kurulduğu iki bölge Doğu Anadolu (%6) ve Güney Doğu Anadolu'dur (%6); bunların dışında İç Anadolu (%18), Ege (%14), Karadeniz (%12) ve Akdeniz (%10) Bölgeleri % 10–20 aralığında görece normal dağılım göstermektedir.

Grafik5'deki bölgeleri bir arada değerlendirmeye izin veren doğrusal eğilim çizgisi esas alındığında ise; Marmara, Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgelerinde nüfusa oranla fazla sayıda dernek kurulduğu ve fakat İç Anadolu, Ege, Akdeniz ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde nüfusa oranla az sayıda dernek kurulduğu tespit edilmektedir.

Derneklerin ülke coğrafi mekânına dağılımı konusundaki veriler niceliksel ve niteliksel ikili yorum gerektiriyor. Az gelişmiş denilen yörelerde dernek sayısının az olduğu doğrudur ve fakat gelişmiş denilen kimi yörelerin de istendik gelişmeyi gösteremediği tespit ediliyor. Örneğin yaklaşık 7 milyon nüfuslu (sürekli göç veren ve bu

⁹ Harital ve Grafik5 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

yolla sosyal sermayesini kaybeden) Karadeniz Bölgesi'nde 13.080 derneğin faaliyet göstermesi, buna karşın yaklaşık 10'ar milyonluk nüfusa sahip Akdeniz Bölgesi'nde 11.418 derneğin ve Ege Bölgesi'nde 14.914 derneğin faaliyet göstermesi bu tespiti doğrulamaktadır.

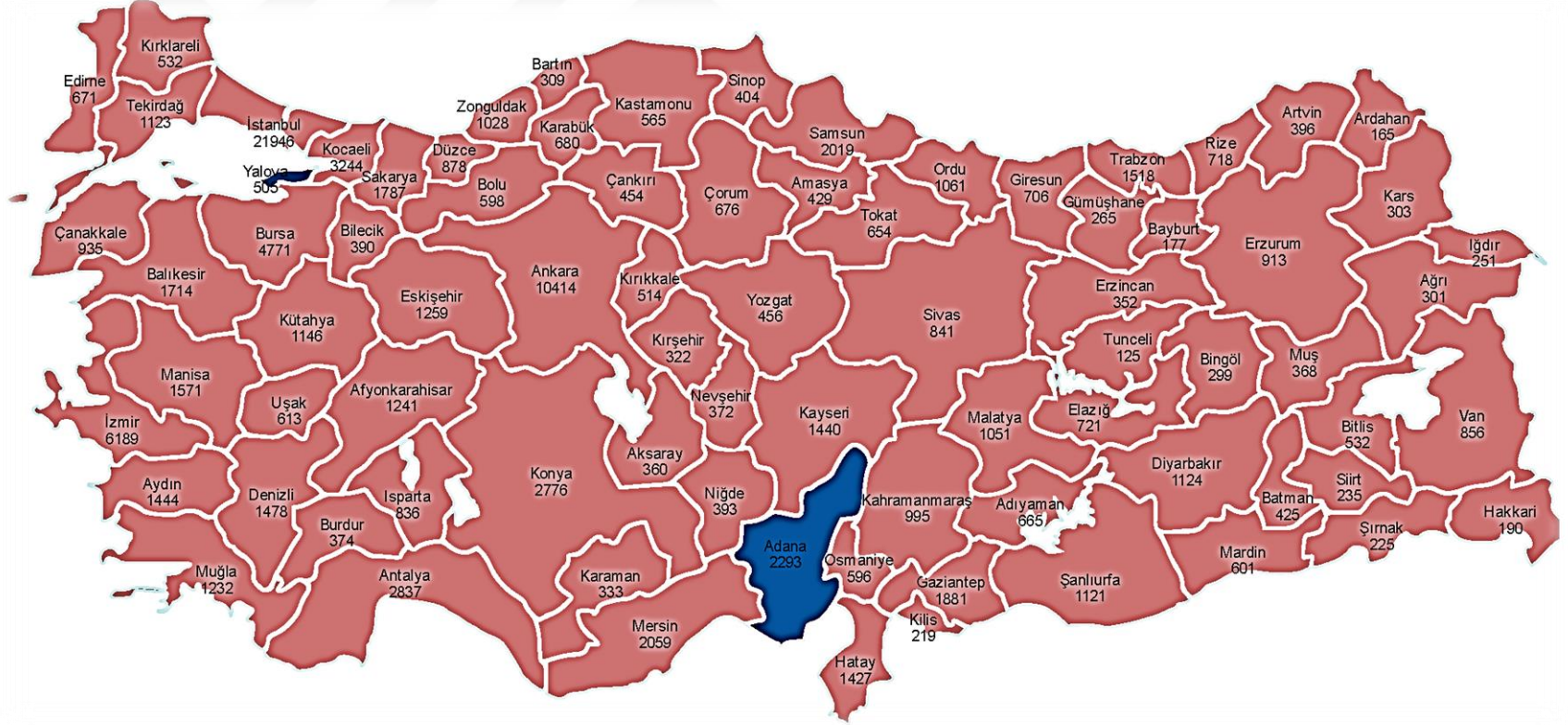
İlginç (Gülümseten) Dernek İsimleri¹⁰

¹⁰ Kaynak: (1) <http://blog.radikal.com.tr/Blogs/2014/03/28/dsc05165-715939-F417-B4A4-3753.JPG>

(2) http://www.gozlemgazetesi.com/UserFiles/images/Habericerik/15-06-2015_17-25-59_1.png

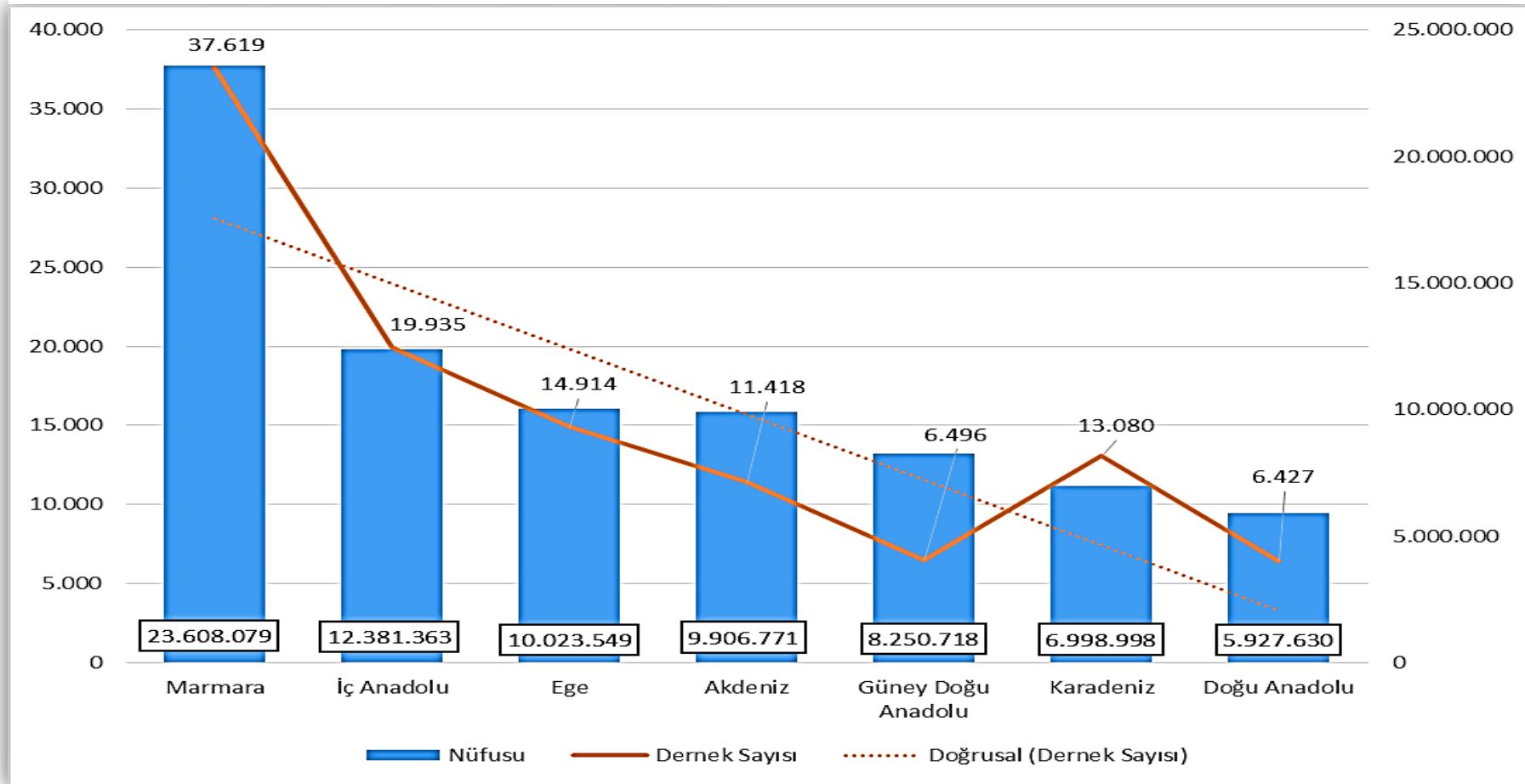
(3) http://www.gozlemgazetesi.com/UserFiles/images/Habericerik/15-06-2015_17-25-59_2.png

Harita 1: Türkiye’de İllere Göre Faal Dernek Sayısı - 2016

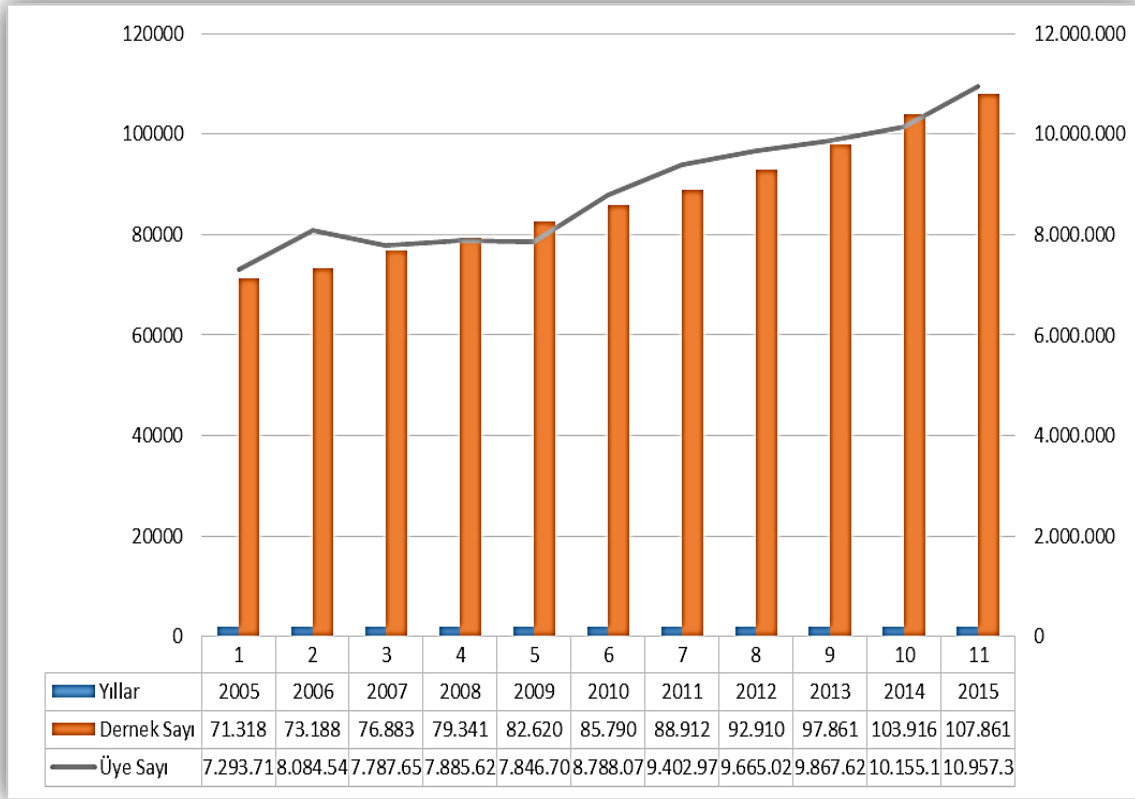
¹¹ Harita 1 DERBİS veri tabanından üretilmiştir

Grafik 5: Türkiye’de Bölgelere Göre Faal Dernek Sayısı - 2016

Grafik5 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

Grafik 6: Türkiye'de Yıllara göre Dernek Sayısı ve Dernek Üye Sayısı (2005–2015)

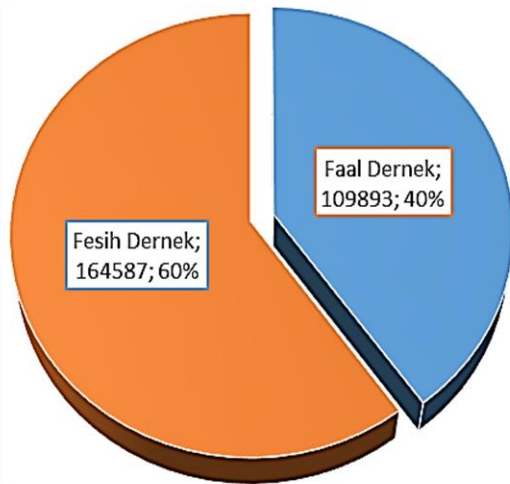
Sivil toplumun gelişimi adına takip edilmesi gereken önemli bir koşul ‘derneklerin yıllar itibarıyla **sayısal gelişimi**’ olmalıdır. Grafik6’da 10 yıllık zaman diliminde (2005–2015) Türkiye’de derneklerin sayısal gelişimi verilmiştir. Buna göre, yakın geçmişte Türkiye’de hem derneklerin sayısı hem de derneklere üye olanların sayısı yıllık ortalama %4 oranında büyümüştür. Türkiye’nin ekonomik büyüme oranını anımsatan bu rakam dikkatli ve görelî yorumlanmalıdır. Türkiye’de 18 yaş ve üstü nüfusun sadece %20’sinin en az bir dernek üyesi olduğu ve 784 kişiye 1 dernek düştüğü gerçeği hatırlanacak olursa dernekleşmenin %4 oranında büyümesi yetersiz olarak yorumlanabilir. Öte yandan 2007–2015 döneminde Türkiye nüfusu yıllık ortalama %1,37 oranında artış

¹² Grafik6 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

göstermiştir (TÜİK, 2016a). Buna göre de yıllık ortalama %4 oranında büyüyen dernekleşmenin yeterli olduğu yorumu yapılabilir.

Sivil toplum gelişiminin önemli bir koşulu derneklerin sürekliliği yani **kurumsallaşma** durumudur. Grafik7'de¹³ sunulduğu üzere, Türkiye'de Cumhuriyet dönemi boyunca 274.480 adet dernek kurulmuştur. Ve fakat bunlardan 164.587'si çeşitli nedenle fesih olmuştur. Bu sayı oran olarak %60'a denk gelmektedir. Türkiye'de dernekleşme oranı zaten düşük olduğu halde kurulan derneklerin de yarıdan fazlasının fesih olmuş olması dikkat çeker. Bu durum aslında çalışmamızın sınırlarını aşan geniş bir tartışma alanına geçmemizi gerektirir. Ömer Çaha (2007), İlhan Tekeli (2012) ve Fuat Keyman (2004) gibi tartışmacı bilim insanları konuyu genel olarak demokrasi sorununa bağlarlar. Osmanlı'nın reform çağında başlayan ve günümüze uzanan sürede, Türkiye'de

Grafik 7: Türkiye'de Derneklere Kurumsallaşma

örgütsel yaşam üzerinde devlet denetimi hep baskın olarak var olmuştur. Özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde örgütlenmenin önündeki yasal engeller görece kalkıyor ise de sivil toplumun Türkiye için hala sorunlu alan olduğu iddia edilebilir (Gündüz & Kaya, 2014: 146). Zaten bu tez çalışmasında da Kent Konseylerinin işlevselliği sorgulanmaktadır.

Derneklerin kurumsallaşması katılımcı demokrasinin gereği ve göstergesidir. Derneklerin başta düşünülmemiş bir özelliği de istihdam sağlamalarıdır. Hizmet sunumu

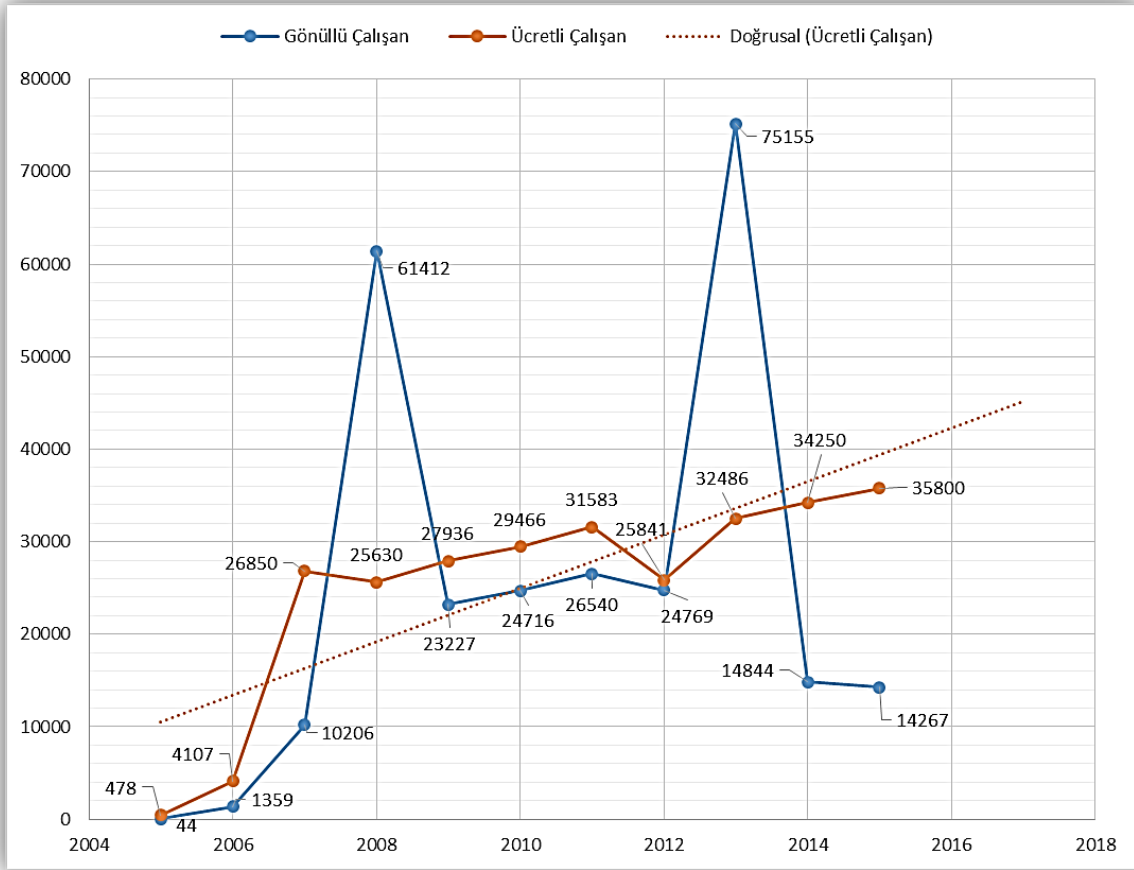
¹³ Grafik7 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

aşamasında kapitalist bir işyeri gibi giderek ekonomik birim haline de gelen dernekler zaman içinde kurumsallaşmaktadırlar. Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) "Avrupa Birliği Kapısında Sivil Toplum" (2004) adlı raporunda verilen bilgiye göre, ABD'de, yaklaşık 7 milyon kişi, sivil toplum kuruluşlarında tam zamanlı olarak istihdam ediliyor. Bu oran ABD'deki toplam istihdamın %7'sini, hizmet sektöründe istihdam edilenlerin ise %15'ini oluşturuyor. Avrupa Birliği ülkelerinde sivil toplum kuruluşlarının genel istihdamdaki payı %4, hizmet sektörü istihdamındaki payı ise %10.

Türkiye'de derneklerin ve genel olarak STK'nın istihdama katkıları konusunda gelişmiş kayıt sistemi bulunmuyor. Bu konuya birkaç özel çalışmada yer verilmiştir. Murat Şah'ın 'Derneklerin Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Önemi' isimli uzmanlık tezinden şu bilgileri aktarıyoruz: 2007 yılında, derneklerde ücretli tam zamanlı ve ücretli yarı zamanlı ve ücretli proje zamanlı çalışan 29.896 kişi tespit edilmiştir. Aynı yıl Türkiye ekonomisinde istihdam edilenlerin sayısı 22.330.000 kişidir. Buna göre STK'nın genel istihdamdaki payı %0,13 olarak hesaplanmıştır. Yani yok gibi bir şey! (Şah, 2008; aktaran, Gündüz & Kaya, 2014: 163).

Bu tez çalışması için DERBİS veri tabanından oluşturduğumuz Grafik8'de derneklerin güncel istihdam yapısı verilmiştir. 2005–2015 döneminde derneklerde gönüllü çalışanların sayısı istikrarsız olduğu halde ücretli çalışanlar görece istikrarlı biçimde artış göstermiştir. 2005 yılında derneklerde ücretli çalışan 478 kişi olduğu halde 2015 yılında bu sayı 35.800'e çıkmıştır. 2015 yılında Türkiye ekonomisinde istihdam edilenlerin sayısı 26.448.000 kişidir (TÜİK, 2016b). Buna göre 2007 yılında olduğu gibi STK'nın genel istihdamdaki payı yine %0,13 olarak hesaplanmaktadır. Buna göre Türkiye'de STK ve istihdam sözcüklerini bir arada kullanamıyoruz.

Grafik 8: Derneklerin İstihdam Yapısı - 2016

Ankara Ticaret Odası(ATO)'nun "Avrupa Birliği Kapısında Sivil Toplum" (2004) adlı raporuna göre, kurumsallaşamama Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının ortak problemlerinin başında gelmektedir. Dernekler kurumsallaşamama nedeniyle mali kaynak, yetişmiş insan ve bilgi temin edememektedirler. Bu ise onların etkinliğini sınırlamaktadır. Bundan başka derneklerin yönetiminde ortaya çıkan oligarşik yapılar iç demokratik sistemi işletmemektedir. Bu ise katılım oranının düşmesine yol açmaktadır. ATO Raporunda STK'nın *kurumsal tutuculuğundan* da bahsedilmekte ki bu önemli: "STK benzer kardeş örgütlerle işbirliği yapmıyor, bu anlamda kaynaklarını etkin kullanmıyor.

¹⁴ Grafik8 DERBİS veri tabanından üretilmiştir

Hal böyle olunca da aynı konuda çok sayıda ancak etkisiz sivil toplum örgütü ortaya çıkıyor”.

ATO’ya göre STK’nın kurumsallaşamamasının diğer nedenleri şöyle:

- Proje bazında faaliyet gösterme geleneği oluşmamıştır.
- İstikrarlı ve donanımlı bir merkeze sahip olma geleneği oluşmamıştır.
- Bilgi altyapısı ihmal edilmekte, önemsenmemektedir.
- Küresel nitelik kazandırabilecek kadrolar istihdam edilememekte ve profesyonellerden yararlanılmamaktadır.
- Gençlerin derneklere katılımı zayıf ve önlerinde engeller var.
- Yasal düzenlemeler eksik.
- Türk insanının örgütlü olmaktan korkması ise konunun psikolojik nedenini oluşturuyor. “Terör yıllarının kötü mirası olarak herhangi bir sivil ya da demokratik kitle örgütü içerisinde yer almamayı tercih ediyor”.

IV.2. Adana İli’nde Toplumsal Yapı, Dernekler ve Büyükşehir Kent

Konseyi

IV.2.1. Adana’nın Toplumsal Yapısı

Adana Türkiye’nin güneyinde, Akdeniz bölgesinde bulunan bir kenttir. 14,030 km²’lik il toprakları Akdeniz kıyısından kuzeye doğru, Toroslar’ın güney yamaçlarına kadar uzanır. Doğusunda Osmaniye ve Kahramanmaraş, kuzeyinde Kayseri, batısında Niğde ve İçel (Mersin), güneydoğusunda da Hatay illeri yer alır (Ana Britannica, 1986).

Adana’nın kökeni İ.Ö 2000’li yıllara kadar gitmektedir. Anadolu ve Suriye arasında önemli bir kavşak noktası ve verimli topraklara sahip olan Adana tarih boyunca birçok kavim ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı devleti Adana ve çevresini

1517'de Ramazanoğulları Beyliği'nden savaşız almıştır. 1867'ye kadar olan dönemde Adana, çeşitli zamanlarda Konya'ya, Şam'a, Hatay'a, Halep'e bağı bir yerleşim yeri olarak kalırken 1867'de Adana'da idari teşkilat kurularak İl Osmanlı İmparatorluğu'na bağı bir vilayet olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Adana ve çevresi Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. 5 Ağustos 1920'de Mustafa Kemal, Fevzi Çakmak ve arkadaşları Pozantı'ya gelerek burayı İl merkezi haline getirmişler ve Pozantı Kongresini yapmışlardır. 1920 Kasım ayında Fransızlar yenilgiye uğramışlar ve Fransız Hükümeti T.B.M.M hükümetini resmen tanımıştır. Adana 20 Ekim 1921'de imzalanan Ankara antlaşmasına uygun olarak 5 Ocak 1922'de Fransız işgalinden kurtarılmıştır. Bu tarihten sonra il merkezi yeniden Adana'ya taşınmıştır (TÜİK, 2014: xi).

1923'te Mersin ve Silifke Adana'dan ayrılmış, o tarihlerde vilayet olan Kozan ilçe olarak Adana'ya bağlanmıştır. 1933'te Adana'nın adı Seyhan olarak değiştirilmiş ve o tarihte vilayet olan Osmaniye ilçe olarak Adana'ya bağlanmış. 1939'da Hatay'ın Türkiye'ye bağlanmasından sonra Payas ve Dört Yol il sınırlarından çıkarılarak Hataya bağlanmıştır. 1956'da ilin Seyhan olan ismi halkın talebi üzerine yeniden Adana olarak değiştirilmiştir (Koç, 2009).

Adana'da tarih boyunca 10 uygarlık hüküm sürmüştür. Adana kültür yapısı bu uygarlıklardan temellenir. Göçebe Türkmen ve Yörük aşiretleri Adana'nın önemli bir kültür özelliğidir. "Osmanlı Devleti zamanında, ovanın çok Toroslar'da yerleşen Türk (Yörük, Türkmen) aşiretleri yüzyıllar boyu dış etkenlere kapalı kalmış ve en az 10–15 asırlık Türk-Müslüman kültürünü muhafaza etmeyi başarmışlardır" (TÜİK, 2014: xiii).

Adana'nın coğrafi konumu ve ikliminin uygunluğu tarımsal gelişim açısından avantaj sağlamıştır. 19. Yüzyılın ikinci yarısından sonra Çukurova dünya pazarına açılma sürecine girmiştir. Batı ülkelerinden gelen talep doğrultusunda Çukurova Bölgesi dünya

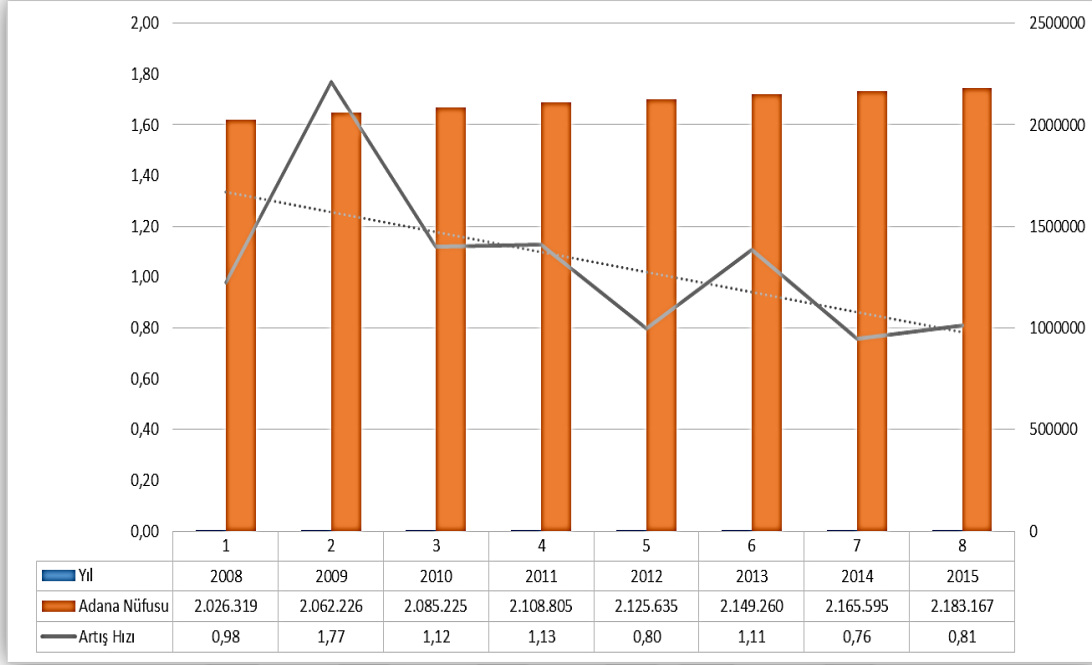
pamuk üretim alanlarından birisi haline gelmiştir. Üretilen pamuk ve diğer tarımsal hammaddenin ihracatı için Adana demiryolu ağının önemli bir noktası haline getirilmiştir. 19. Yüzyılın sonundan itibaren Adana tarımsal sanayi alanında da önemli bir üretim merkezi olmuştur. Bu gelişmeler üzerine daha 1894’de Adana Ticaret Odası kurulmuştur. Kurtuluş Savaşı dönemi ve sonrasında azınlıkların yurt dışına göç etmesi, işgücünün savaşlarda kaybedilmesi Adana ekonomisini geriletmiştir. Cumhuriyet döneminde ise Adana özellikle Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinden fazla sayıda göç almıştır. Bu nüfusun kültürel kompozisyonunu değiştirmiştir (Ana Britannica, 1986). Cumhuriyet döneminde Adana ekonomisi katlanarak gelişmiştir. 1970 sonrasında Adana’da sanayi geliri tarım gelirinin önüne geçmiştir (TÜİK, 2014).

1997 yılında Osmaniye’nin Adana’dan ayrılıp İl olması ile Adana İlinin toplam yüzölçümü 1.725.300 hektardan 1.403.000 hektara düşmüştür. İl yüzölçümünün %39’unu tarım toprakları oluşturmakta ve bu oran Türkiye tarım topraklarının %2’sine karşılık gelmektedir. Adana il tarım müdürlüğü kayıtlarına göre 51.980 çiftçi ailesi bulunmaktadır. Türkiye’nin soya üretiminin %47’si, mısır üretiminin %41’i, yer fıstığı üretiminin %34’ü, narenciye üretiminin %32’si, karpuz üretiminin %15’i, buğday üretiminin %6’sı, pamuk üretiminin %8’i ve zeytin üretiminin %0,6’sı Adana’dan karşılanmaktadır (Adana İl Tarım Müdürlüğü, 2016).

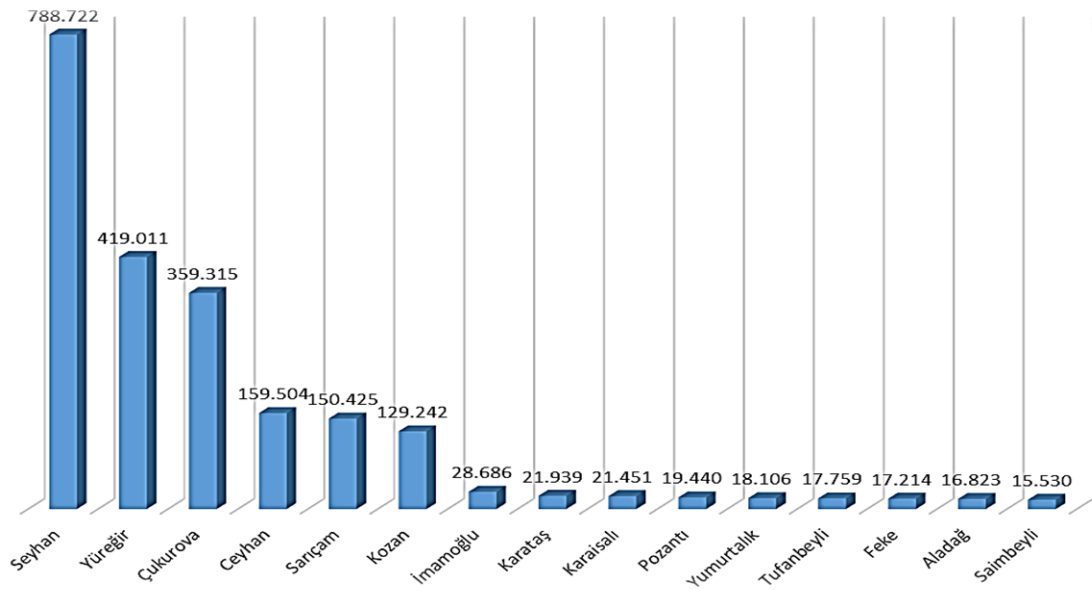
Adana ilinin işsizlik oranı 2013 yılı için %13, işgücüne katılma oranı %50 ve istihdam oranı %43’dür (TÜİK, 2014). Adana diğer illerle karşılaştırıldığında işsizlik oranında 9. sırada, işgücüne katılım oranında 51. sırada ve istihdam oranında 62. sıradadır.

2013 verilerine göre Adana kişi başı katma değer oranında 12. sıradadır. Ve Adana ithalatta 9. sırada, ihracat oranında ise 10. sıradadır.

Grafik 9: Adana İli Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı (2008–2015)

Grafik 10: Adana Nüfusunun İlçelere Dağılımı - 2015

¹⁵ Grafik9 ve Grafik 10 DERBİS veri tabanından üretilmiştir

Adana ilinin demografik bilgileri şöyle: Adana nüfusu 2015 yılı için 2.183.167 kişidir. Nüfusta 1.091.159 kişi erkek, 1.092.008 kişi kadındır. Adana Türkiye'nin 6. kalabalık şehridir. Yüzölçümü 14.125 km² olan Adana ilinde kilometrekareye 155 kişi düşmektedir.

Grafik9'da¹⁶ verildiği üzere Adana'da 2016 yılı için nüfus artış hızı %0,81'dir. Yakın zamanlara kadar yoğun göç alan Adana'ya göç akını durmuş, hatta tersine dönmüştür (TÜİK, 2016c). 2014 yılında Adana 51.562 kişi göç aldığı halde 63.181 kişi göç vermiştir. Buna göre göç farkı -11.62'dir (Anonim1, 2016). Göç dinamiğindeki bu değişim yaklaşık 10–15 yıldır devam etmektedir. Belirli bir süredir Adana nüfusu kendi iç dinamiği ile (doğal artış= doğumlar-ölümler) artmaktadır.

Adana nüfusu ilçeleri arasında eşitsiz dağılım gösterir. Adana'da en fazla nüfus en gelişmiş merkezi ilçe olan Seyhan'da bulunmaktadır. Seyhan nüfusu 2015 yılı için 788.722 kişidir ve bu tüm nüfusun %36'sına denk gelmektedir. Seyhan'ı sırayla öteki merkez ilçeler olan Yüreğir (419.011 kişi) ve Çukurova (359.315 kişi) izlemektedir. Dördüncü sırada merkez ilçe olmamasına rağmen Ceyhan (159.504 kişi) yer almaktadır. Beşinci sırada merkez ilçe Sarıçam (150.425 kişi) yer almaktadır. Kozan (129.242) altıncı sırada yer almaktadır. Büyük Şehir Yasası'ndaki değişikliğe bağlı olarak Adana merkez ilçelerine sonradan eklenen Karaisalı'nın nüfusu ise 21.451 kişidir. Bu andığımız ilçelere ek olarak Adana'nın 8 ilçesi daha vardır. Grafik10'dan¹⁷ takip edileceği üzere, bunların nüfusu 15–30 bin arasında değişmektedir. Adana'nın 15 ilçesi, belediyesi ve 467 adet köyü bulunmaktadır. 2012 verilerine göre, nüfusun %11'i belde ve köylerde (kırsal alanda) yaşamakta iken bu oran İl ve İlçe merkezlerinde %89'dur. Büyükşehir yasası ile belde ve köylerde ilçe merkezlerine dâhil edilmiştir.

¹⁶ TÜİK (2016c) Bölgesel İstatistikler veri tabanından oluşturulmuştur.

¹⁷ TÜİK (2016c) Bölgesel İstatistikler veri tabanından oluşturulmuştur.

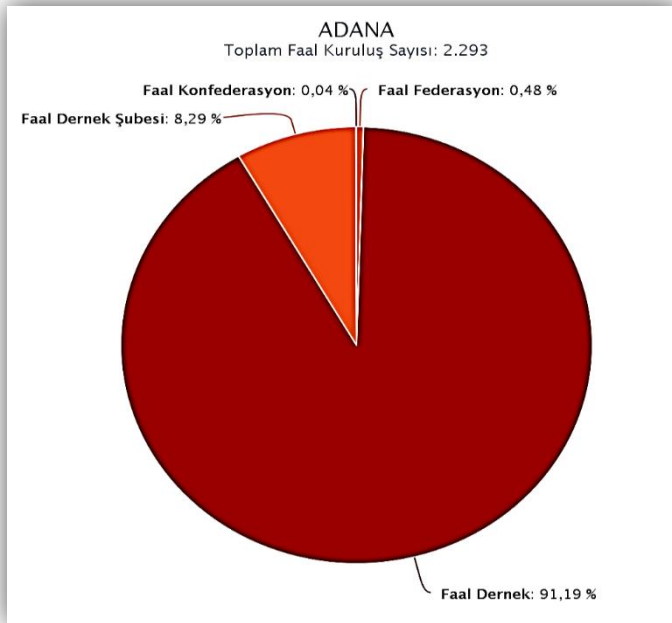
2015 yılında Adana nüfusunun %41,8'i (913.311 kişi) 25 yaşın altında (genç), %51,1'i (1.116.121 kişi) 25–65 yaş arasında (orta yaş) ve %7,0'si (153.735 kişi) 65 yaş üstü (yaşlı) kişilerden oluşmaktadır (TÜİK, 2016c).

2013 yılı verileri itibarıyla Adana'da 6 yaş üstü nüfus için okuryazarlık oranı %95,5'dir. Adana okullaşma oranı sıralamasında 81 il içerisinde ilköğretim için 32. ortaokul için 54. ve lise için 57. sıradadır (TÜİK, 2016c).

TÜİK'nun, yaşam memnuniyeti, meslek, gelir, eğitim, sağlık, çevre, sivil katılım, sosyal yaşam, güvenlik, altyapı ölçütlerine göre hesapladığı 'İllerde Yaşam Kalitesi Araştırmasında Adana, yaşam endeksinde 0,4678 değeriyle 81 il arasında 61. sırada yer almıştır (DHA, Ocak 2016).

IV.2.2. Adana'da Dernekler

DERBİS veri tabanından alınan veri setine göre, Adana'nın sivil toplum ortamı

Türkiye genelinden çok farklı değildir. 2016 yılı Haziran ayı itibarıyla Adana'da faal 2.293 dernek mevcuttur. Grafik 11'den¹⁸ takip edileceği üzere, idari açıdan bunların 2.091'i (%91,1) dernek, 190'ı (%8,3) dernek şubesi, 11'i (%0,5) federasyon ve 1'i de (%0,04) konfederasyon statüsündedir.

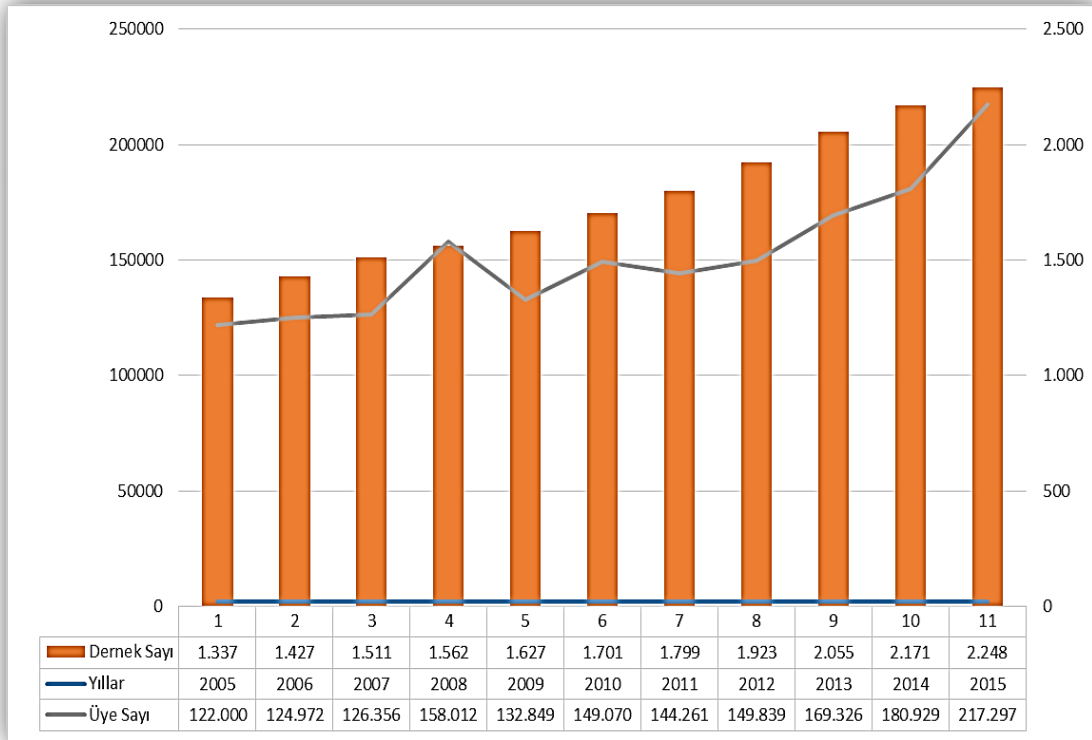
Grafik 9: Adana'da Faal Dernek Sayısı

¹⁸ Grafik11 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

Adana'da Cumhuriyet dönemi boyunca 6.034 dernek kurulmuş ve fakat bunlardan 3.741'i fesih olmuştur. Yani Adana derneklerinin %62'si hayatta değildir. Kurumsallaşamama problemi Adana'da da yoğun yaşanmaktadır.

19

Grafik 10: Adana'da Yıllara Göre Dernek Sayısı ve Dernek Üye Sayısı 2005–2015

2016 yılı Haziran ayı itibarıyla Adana'da mevcut 2.293 derneğe kayıtlı 215.943 üye vardır.

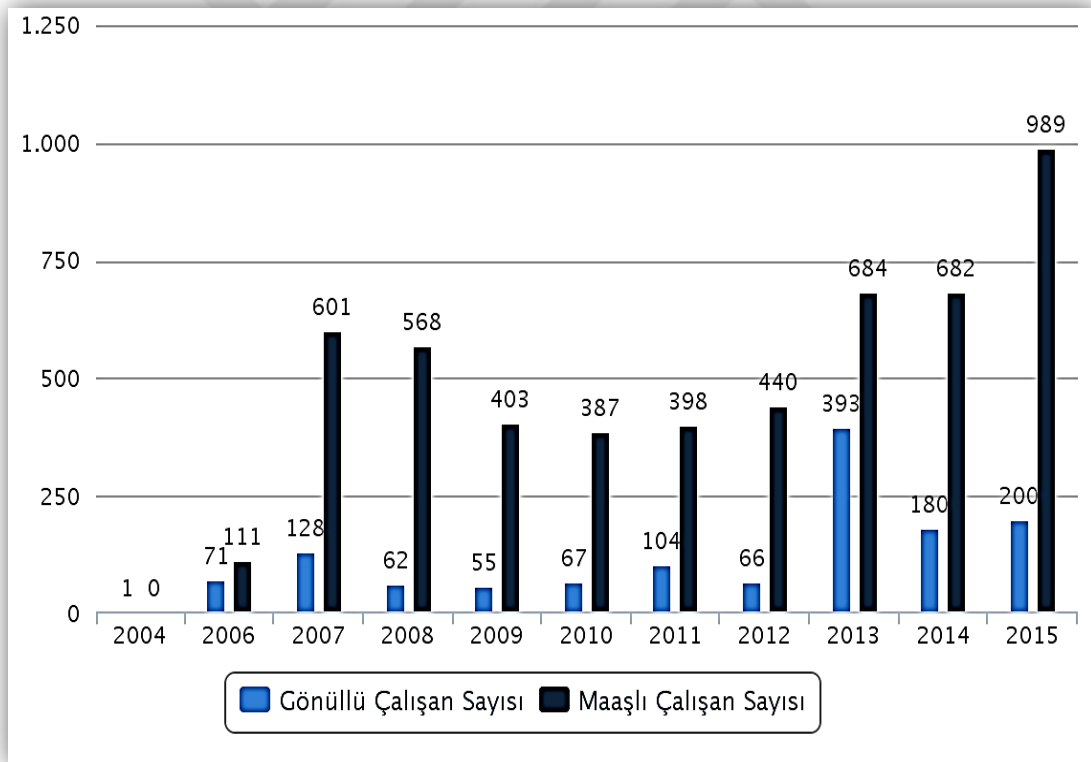
Aralık 2015 tarihinde Adana'da toplam nüfus 2.183.167 kişi, 18 yaş ve üstü nüfus ise 1.508.652 kişidir. Derneklere üye olan 215.943 kişi bu sayılar ile orantılandığında Adana'nın dernekleşme oranı toplam nüfus için %10 ve 18 yaş üstü nüfus için %14 tespit edilmektedir. Türkiye dernekleşme oranının toplum nüfus için %14 ve 18

¹⁹ Grafik12 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

yaş üstü nüfus için %20 olduğu hatırlanırsa Adana'da sivil toplum yapısının istendik düzeyde gelişemediği yorumu yapılabilir. Adana'da toplam nüfusta 952 kişiye 1 dernek düşmektedir. 18 yaş üstü nüfusta ise 658 kişiye 1 dernek düşmektedir.

Adana sivil toplum ortamının gelişmemişliğinin önemli bir göstergesi derneklere çalışan sayısının yok denecek kadar az olmasıdır. Grafik13'den²⁰ takip edileceği üzere, 2006 yılında toplam 1427 dernekte ücretli çalışan sadece 111 kişi vardır. Aradan geçen 10 senede dernek sayısı 2248'e dernekte ücretli çalışan sayısı da 989'a çıkabilmiştir.

Grafik 11: Adana'da Yıllara Göre Derneklere Çalışan Sayısı 2005–2015

²⁰ Grafik13 DERBİS veri tabanından alınmıştır.

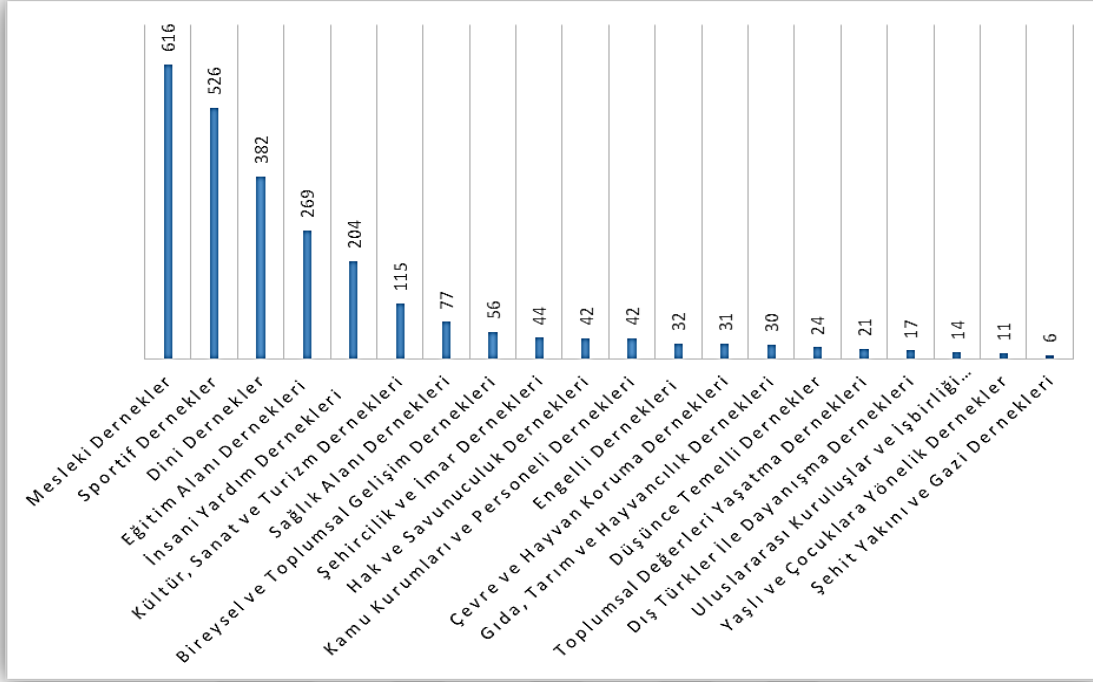
Adana'da derneklere üye olanların %75,4'ü (163.016 kişi) erkek, %24,5'i (52.895 kişi) kadın ve %0,2'si (323 kurum/kuruluş) tüzel kişidir. Bu dağılım Türkiye geneline benzemektedir; derneklerdeki erkek egemen yapı Adana'da %4 oranında daha düşüktür. İl düzeyinde organlara seçilen üyelerin cinsiyet bilgisi paylaşılmamıştır. Buna karşın, Adana'da da derneklerin yönetiminde erkeklerin çoğunlukta olduğu tahmin edilebilir. Adana'da dernek organlarına seçilen üyelerin yaş dağılımı ise Türkiye geneli ile neredeyse aynı tespit edilmiştir: Dernek yönetiminde olanların %67'si (93.129 kişi) Yaşlı yaş, %29'u (39.824 kişi) Orta yaş ve %5'i de (6.744 kişi) Genç yaş grubundandır (DERBİS, 2016).

Grafik14 ve Grafik15'de Adana'da faaliyet alanına göre derneklerin sayısı ve dernek üye sayısı verilmiştir. Yine bu veri grubu da Türkiye genelindeki duruma benzer özelliktedir. Dernek sayısı ve dernek üye sayısı bakımından Adana'da en aygın olan ilk üç örgütlenme 1.**Mesleki** (616 dernek; 131.807 üye), 2.**Sportif** (526 dernek; 24.331 üye) ve 3.**Dini** (382 dernek; 10.030 üye) faaliyet alanındadır.

Meslek-Spor-Din dışındaki faaliyet alanlarında dernek sayıları ve üye sayıları sıralaması görece aynı tespit edilmiştir. Birkaç alanda farklılaşma söz konusudur. Türkiye geneli için derneklerin faaliyet alanı konusunda yaptığımız yorumlar Adana için de geçerlidir. Dernekleşmede kapitalist temelden popüler kültür etkili olmaktadır.

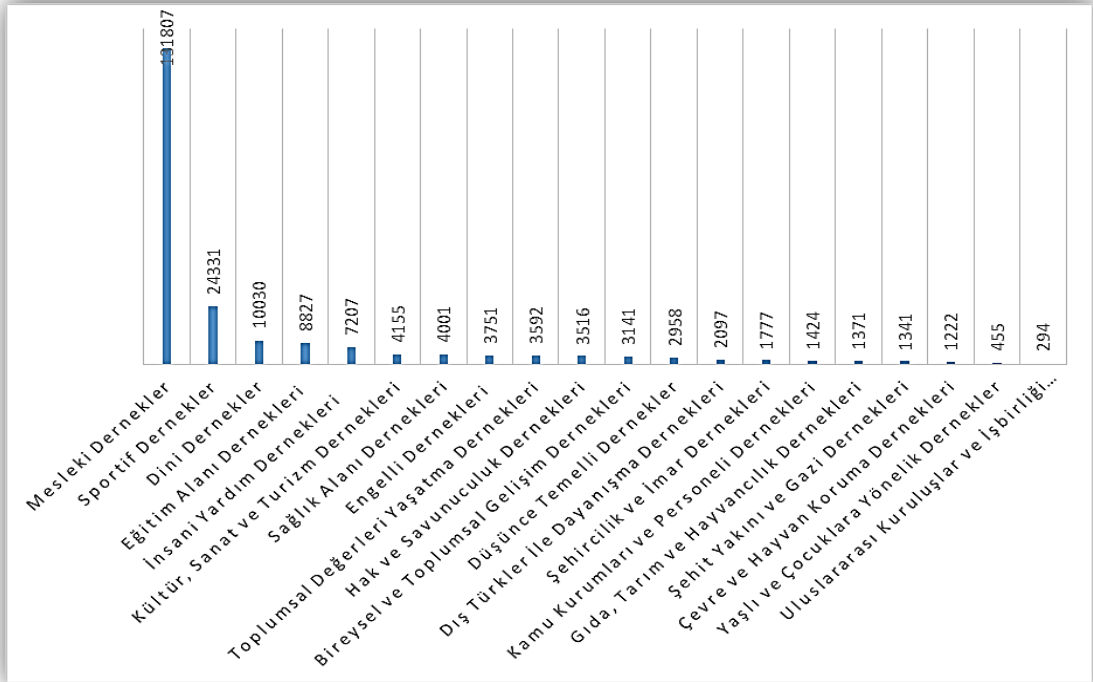
Adana Doğu Akdeniz havzası için önemli bir kent olmasına rağmen **yabancı STK**'nı kendisine çekememiştir. Türkiye'de faaliyetine izin verilen 135 yabancı STK'ndan sadece biri; Kuzey Kıbrıs Eğitim Vakfı ve Doğu Akdeniz Üniversitesi Adana Temsilciliği Adana'da örgütlenmiştir (DERBİS, 2016).

Grafik 13: Adana'da Faaliyet Alanına Göre Dernek Sayısı - 2016

21

Grafik 12: Adana'da Faaliyet Alanına Göre Dernek Üye Sayısı - 2016

²¹ Grafik14 ve Grafik15 DERBİS veri tabanından üretilmiştir.

IV.2.3. Adana Büyükşehir Kent

Konseysi²²

Adana'da Yerel Gündem 21 süreci, Adana Büyükşehir Belediyesi'nde Yerel Gündem 21 Kurulu'nun oluşturulmasıyla başladı. Büyükşehir Belediyesi Encümeni'nde Haziran 2000 içerisinde, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Geliştirilmesi" Projesi'ne katılım kararı alındı. Böylece, Adana Büyükşehir Belediyesi de proje ortakları arasına girdi. Buna göre, Büyükşehir Belediyesi bünyesinde önce Yerel Gündem 21 Kurulu oluşturuldu.

Bu kurul öncülüğünde başlatılan çalışmalarla 41 sivil toplum kuruluşu ve meslek örgütlerinin katılımı ile Adana Kent Konseyi Kurucular Kurulu meydana getirildi.

İLK HEDEFLER BİLDİRGESİ

1. YAPICI DİYALOG VE DAYANIŞMA: Adana sorunlarının hızlı ve kolay çözülebilmesi için Yerel Yönetim Birimleri diyalog ve dayanışma içinde davranmalı; yönetenlerin enerjisini tüketen, şehrin kaynaklarını ve enerjisini boşa harcayan kısır polemiklerden uzak durulmalıdır.
2. SEMT DANIŞMA MERKEZLERİ: Adana sorunlarının yerinde tespiti ve çözümü için Semt Danışma Merkezleri (SEDAM) kurulması çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalarda belediyeler öncü görevler almalı; mahalle muhtarları, kadın ve gençlik örgütleri ile işbirliği yapılmalıdır.
3. ÜRETİM PLATFORMLARI: Benzer alanlarda faaliyet gösteren Sivil Toplum Örgütlerinin bir araya gelerek üretim platformları kurmaları ve birlikte hareket etmeleri teşvik edilmeli; kurulan meclisler ve platformlar yönetim birimlerince ve bilim – eğitim kurumlarınca desteklenmelidir.
4. SEYHAN VADİSİ REKREASYON DÜZENLEMELERİ: Adana'nın güzel bir kent olarak yaşayabilmesi için elindeki en önemli doğal varlıkları olan Seyhan Vadisi kapsamında başlatılan rekreasyon çalışmaları hızlandırılarak devam etmeli, Seyhan Vadisi korunmalıdır.
5. ORTAK AKIL VE KAMUOYU DESTEĞİ: Kent bütünlüğünü etkileyecek kapsamdaki büyük projeler uygulamaya konulmadan önce Kent Konseyi bünyesinde ve diğer benzeri platformlarda tartışılmalı, ortak akılı devreye alacak sosyal imkânlar ve araçlar işletilmeli, projelerin arkasında kamuoyu desteği alınmalıdır.
6. ORTAKLIKLAR KURARAK ÇALIŞMA: Adana Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kurulmuş bulunan, resmi ya da sivil, toplumsal mahiyet ya da amaç taşıyan örgütler Kent Konseyi bütünlüğü içinde yer almalı, dayanışma halinde çalışmalı, kent biriktirdiği bilgi ve deneyimler ortaklıklar halinde devam edilerek eylem alanına aktarılmalıdır.
7. ADANA MİLLETVEKİLLERİ VE KENT SORUNLARI: Adana milletvekilleri kent ve kentli sorunlarına daha yakından eğilmeli, Adana ekonomisinin daha fazla istihdam yaratan bir ekonomiye dönüşebilmesi için partiler üstü bir anlayışla ve ortaklaşa çaba göstermelidir. Çalışma Kozalarının kurulmaları, çalışmaları ve ortaya çıkaracakları raporların değerlendirilmesi aşamalarında başta milletvekilleri olmak üzere tüm seçilmişler etkili destek vermelidir.
8. AFET SENARYOSU: Adana kenti ile ilgili afet önleme ve sonrası senaryoları oluşturmak üzere, resmi ve sivil kuruluşların birlikte çalışmaları ve bir "Afet Senaryosu Projesi"nin ortaya konması sağlanmalıdır.
9. KAMUOYUNA DÜZENLİ BİLGİ VERİLMESİ: Kent Konseyi'nde alınan kararların, çalışmalara verilen olumlu desteklerin ve çalışmalara uzak kalanların kamuoyu tarafından bilinmelerin sağlanması sistematik bir uygulama olarak benimsenmelidir.
10. ESTETİK KURUL VE "KENTE KARŞI SUÇ": Kentin kimliğinin ortaya çıkabileceği yapılaşma sistemlerinin ortaya konulması amacıyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların ortak çaba sarf etmeleri için bir "Estetik Kurul" oluşturulması, bu konuda resmi – sivil tüm ilgililerin temsil edilmesinin sağlanması. "Kente Karşı Suç" kavramının belirlenip yasal düzenlemeler içinde yer alması için tüm imkânlar kullanılarak çalışılması.
11. KENTLİ KÜLTÜRÜ: Adana Sanat Konseyi desteklenmeli, kentli kültürünü geliştirme amaçlı projelerde sanatın eğiten gücünden yararlanılmalı, bir Kent Kültürü Sempozyumu düzenlenerek "Kent Kültürü Geliştirme Projesi" hazırlanmalıdır.

Adana Kent Konseyi Genel Kurul Kararıdır – 17 Mayıs 2001

²² Adana Kent Konseyi'ne ait bilgiler organizasyona ait internet adresinden temin edilmiştir. URL: <http://www.adanakentkonseyi.org.tr/index.html> Erişim Tarihi: 01.06.2016

Kurucular Kurulu'nun yürüttüğü hazırlık çalışmaları kapsamında, rehber bilgiler ile Kent Konseyi Tüzüğü ve bağlı yönetmelikleri çıkarılarak kitaplaştırıldı.

Adana Kent Konseyi'nin ilk Olağan Genel Kurul toplantısı, 17 Mayıs 2001'de 600'ün üzerinde kuruluş temsilcisinin katılımıyla yapıldı. Genel Kurul Toplantısı'nda "Sürdürülebilir Gelişme İlkesi" çerçevesinde uygulanmak üzere, 11 maddelik "Adana Kent Konseyi İlk Hedefler Bildirgesi" oy bitliği ile kabul edildi.

Kent Konseyi Koordinasyon Kurulu kurumsal kotalar doğrultusunda 57 üyenin katılımıyla ilk toplantısını 02 Ekim 2001 tarihinde yaptı ve Yürütme Kurulu'nu seçim yoluyla belirledi.

Adana Kent Konseyi'nin 2. Olağan Genel Kurul Toplantısı, 06

KENTLİ HAKLARI BİLDİRGESİ

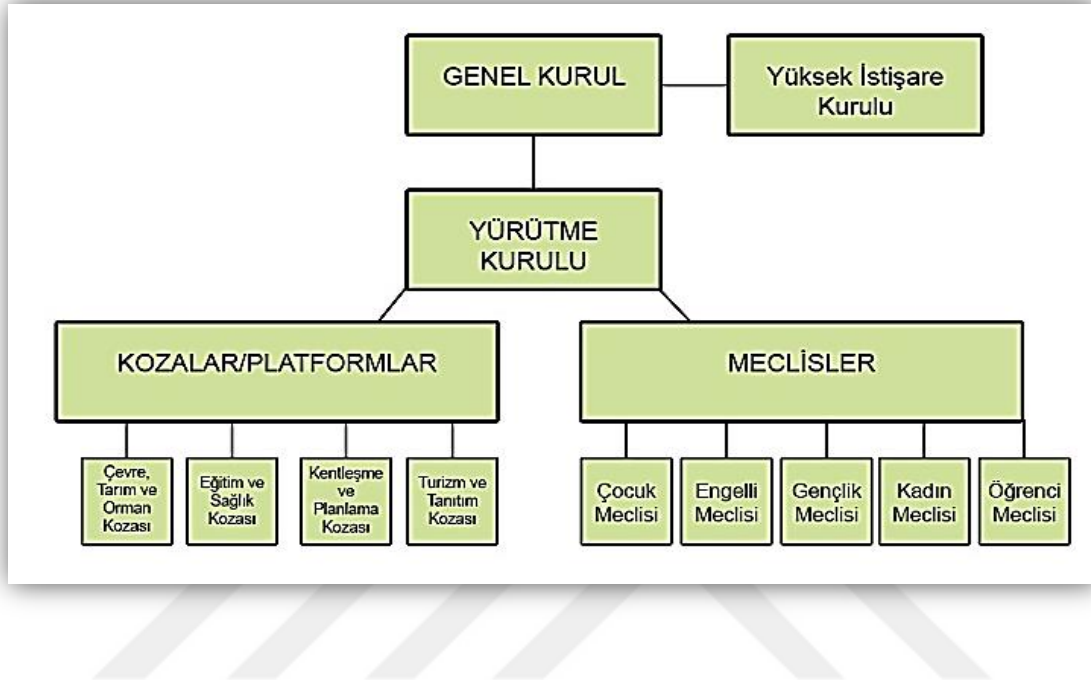
1. GÜVENLİK: Mümkün olduğunca, suç, şiddet ve yasadışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent.
2. KİRLETİLMEMİŞ SAĞLIKLI BİR ÇEVRE: Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre.
3. İSTİHDAM: Yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması.
4. KONUT: Mahremiyet ve dokunulmazlığın garanti edildiği, sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanması.
5. DOLAŞIM: Toplu taşıma, özel arabalar yayalar ve bisikletler gibi tüm yol kullanıcıları arasında; birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması.
6. SAĞLIK: Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı bir düzenin sağlanması.
7. SPOR VE DİNLENCE: Yaş yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için spor ve boş vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması.
8. KÜLTÜR: Çeşitli kültürel faaliyetlerin, yaratıcı aktivitelerin ve benzeri olanakların sunulması ve katılımın sağlanması.
9. KÜLTÜRLER ARASI KAYNAŞMA: Geçmişten günümüze farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamlarının sağlanması.
10. KALİTELİ BİR MİMARİ VE FİZİKSEL ÇEVRE: Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekânların yaratılması.
11. İŞLEVLERİN UYUMU: Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbirleriyle ilintili olmasının sağlanması.
12. KATILIM: Çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlara arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde; gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması.
13. EKONOMİK KALKINMA: Kararlı ve aydın yapıdaki tüm yerel yönetimlerin, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması.
14. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA: Yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkesi arasındaki uzlaşmanın sağlanması.
15. MAL VE HİZMETLER: Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimler, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması.
16. DOĞAL ZENGİNLİKLER VE KAYNAKLAR: Yerel doğal kaynak ve değerlerin, yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde belde de yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idaresi.
17. KİŞİSEL BÜTÜNLÜK: Bireyin, sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması.
18. BELEDİYELERARASI İŞBİRLİĞİ: Kişilerin yaşadıkları beldenin, beldeler arası ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmeleri.
19. FİNANSAL YAPI VE MEKANİZMALARI: Bu deklarasyonda tanımlanan hakların sağlanması için, gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması.
20. EŞİTLİK: Yerel yönetimlerin; tüm bu hakları bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayırım gözetmeden, zihinsel veya fiziksel özürlülerine bakılmadan; eşit olarak sağlamakla yükümlü olması.
21. TARİHSEL DOKUNUN KORUNMASI: Adana'nın sahip olduğu tarihi yapı mirasının korunması ve bu mirasın Adana'nın tanıtımında ve turizminin geliştirilmesinde etkin olarak kullanılması.
22. EĞİTİM: Adana'da yaşayanların eğitim alma haklarının savunulması, eğitimin toplumun tüm fertlerine ulaştırılmasının sağlanması.

Adana Kent Konseyi Genel Kurul Kararıdır / 06 Haziran 2002

Haziran 2002’de birçok kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirildi.

23

Şekil 1: Adana Büyükşehir Kent Konseyi Organizasyon Şeması

Genel Kurul Toplantısı’nda 22 maddelik “Adana Kentli Hakları Bildirgesi” oy birliği ile kabul edildi. Adana Kent Konseyi, Genel Kurul’da aldığı kararlar birlikte bildirmede yer alan maddeleri günümüze kadar taşıdı ve yaptığı çalışmalarda bildirgeyi esas aldı.

Organizasyon şemasından takip edileceği üzere Adana Büyükşehir Kent Konseyi şu organlardan oluşmaktadır (1) Tüm STK üyelerin yer aldığı Genel Kurul ve Yüksek İstişare Kurulu, (2) Genel Kurul’da seçilen Yürütme Kurulu, (3) Yürütme Kurulu’na bağlı (a) Kozalar ve (b) Meclisler.

²³ Adana Büyükşehir Kent Konseyi Organizasyon Şeması, Konsey’in internet adresinden temin edilmiştir. URL: <http://www.adanakentkonseyi.org.tr/belediyemiz-ORGANIZASYON-SEMASI> Erişim Tarihi: 01.06.2016

Tablo 4: Adana Büyükşehir Kent Konseyi Yürütme Kurulu²⁴

Başkan	Ahmet Özen
Genel Sekreter	Ekrem Aslan
Yürütme Kurulu:	
Temsilci Adı Soyadı	Temsil Ettiği Kurum
1. Atilla Menevşe	Adana Ticaret Odası
2. Zeki Kıvanç	Adana Sanayi Odası
3. Yusuf Duran Alaksoy	AKP
4. Rukiye Çinkılınç	CHP
5. Cüneyt Erginkaya	Şehir Plancıları Odası
6. Erkan Karakaya	ÇEKÜL
7. Hüseyin İkinci	Kanuni Üniversitesi
8. Edip Gülnar	TÜRK-İŞ
9. Hatice Nazlı Yakıcı	KA-DER
10. Gonca Saygılı	ÇÜĞİAD
11. Ömer Güner Sazak	Büyükşehir Belediyesi
12. Bekir Sıtkı Özbek	Adana Şanlıurfa'lılar YDD
13. Mustafa Baş	TÖSSEF
14. Ersun Özkan	Eczacılar Odası
15. Arif Akgün	Güney İlleri Eğitim K.
16. Nazım Biçer	Adana İnşaat Odası
17. Derya Göksuçukur	Sarıçam Gönüllüleri D.
18. Ali Görgün	Ülkü Ocakları EKV
19. Ayhan Arabacı	KAMU-SEN
20. Belkıs Yakıcı	Adana Kız Lisesi M. D.

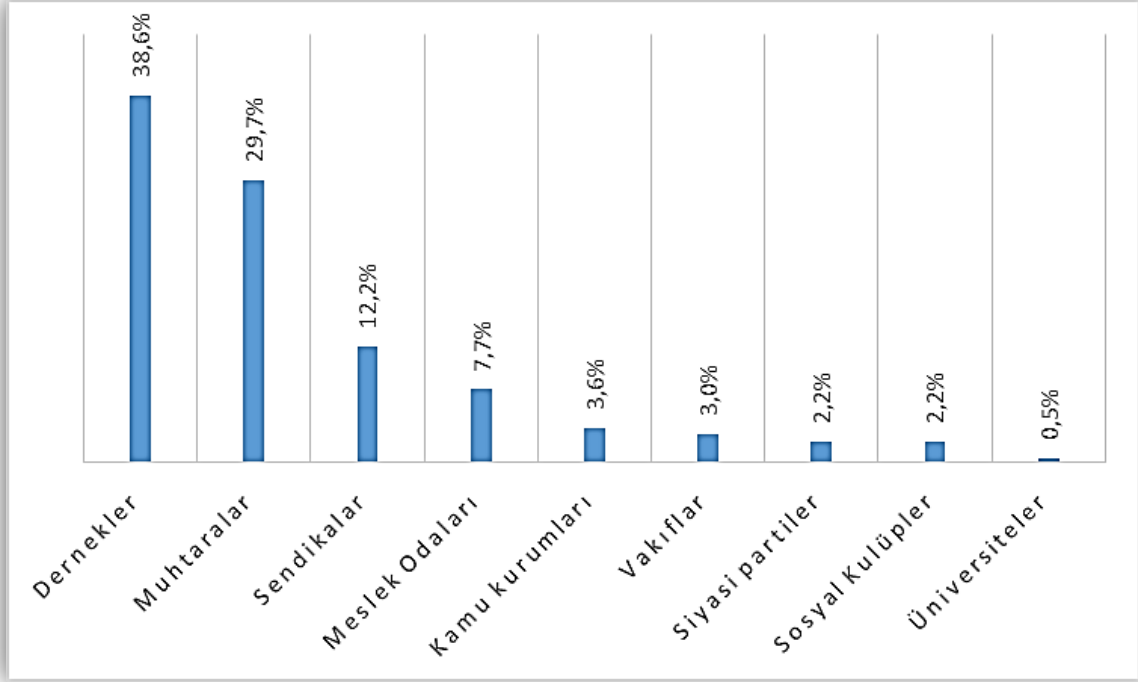
²⁴ Adana Büyükşehir Kent Konseyi Yürütme Kurulu listesi, Konsey'in internet adresinden temin edilmiştir. URL: <http://www.adanakentkonseyi.org.tr/belediyemiz-Y-Uuml-R-Uuml-TME-KURULU> Erişim Tarihi: 01.06.2016

IV.3. Araştırmada Yer Alan Dernekler ve Özellikleri

Tablo 5: Araştırmada Yer Alan ve Adana Kent Konseyi'nde Temsil Edilen Dernekler

1. ABİAD (Adana Bilişimci İş Adamları Derneği)	51. Emekli Ormancılar Derneği Adana Şubesi
2. Adana Balkan Türkleri Yardımlaşma ve Kültür Derneği	52. Engelli Bireylere İş ve Meslek Edindirme Derneği
3. Adana Bisiklet Topluluğu Spor Kulübü Derneği	53. Erciyes Taekwondo Spor Kulübü Derneği
4. Adana Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü	54. EVKAD (Ev Kadınları D.K.D.)
5. Adana Çocuk ve Kadın Hakları Derneği	55. Gazipaşa Spor Kulübü Derneği
6. Adana Eğitim Gönüllüleri Derneği	56. Görmeyenler Kültür ve Birleşme Derneği (Adana Şb.)
7. Adana Eğitime Yardım Derneği	57. Görmeyenler Kültür ve Birleşme Derneği
8. Adana Ekolojik Tarım Org. Derneği	58. Grafik Tasarımcılar Derneği
9. Adana Engelliler Spor Kulübü	59. İŞÇÖZ (İstihdam Çözüm Derneği)
10. Adana Engelliler Spor Kulübü Derneği	60. İŞKAD (İşkadınları Derneği)
11. Adana Erkek Lisesi Mezunları Derneği	61. JCI (Uluslararası Genç Liderler ve Girişimciler Derneği)
12. Adana Hayat Boyu Eğitim Derneği	62. KA-DER (Kadın Adayları Destekleme Derneği)
13. Adana İnsani Yardım Derneği (ADIYAR)	63. Kadın Araştırma Merkezi
14. Adana Kız Lisesi Mezunları Y.D.D.	64. Kadın Eli Derneği
15. Adana Mimarlar ve Mühendisler Dayanışma Derneği	65. KAGID (Adana Kadın Girişimciler Derneği)
16. Adana Sağırlar Derneği	66. Kardelen Engelliler Derneği
17. Adana Seyhan Lions Kulübü Derneği	67. Kentsel Yaşam Destekleme Derneği
18. Adana Seyhan Rotary Kulübü Derneği	68. KİHAYKO (Kimsesiz Hayvanları Koruma Derneği)
19. Adana Sinema Derneği	69. Kimse Yok mu Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği
20. Adana Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre Derneği	70. Köprülü Yaşatma Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
21. Adana Şanlıurfalılar Derneği	71. Köy ve Mahalle İdareleri Muhtarlar Derneği
22. Adana Taşköprü Lions Kulübü Derneği	72. Kürek İhtisas Spor Kulübü
23. Adana Turizm Derneği	73. Mimarlar ve Şehir Plancılar
24. AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Bşk.)	74. MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği)
25. AGID (Anadolu Girişimci İşadamları Derneği)	75. PERA Toplumsal Gelişim Derneği
26. AKDAM (Adana Kadın Dayanışma Merkezi)	76. Pınar Kadın ve Çocuk Hareketi Derneği
27. Akdeniz Enstitüsü Araştırmaları Derneği	77. Reşatbey Lions Kulübü
28. Akıncılar İdman Yurdu Spor Kulübü Derneği	78. SAMEDER (Sağlık Mensupları Derneği)
29. Altın çocuk Eğitim Kültür Dayanışma Derneği	79. Sarıçam Gönüllüleri
30. Altın Oran Düşünce ve Sanat Derneği	80. Senin İçin Yardım ve Dayanışma Derneği
31. Atlas Engelliler Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	81. Sevgiyle Elele... Engelliler Derneği
32. ATODER (Adana Talasemi ve Orak Hücre... Hastaları)	82. Seyhan Fatih Spor Kulübü Derneği
33. Aşağrılar Kültür ve Araştırma Derneği	83. Seyhan Spor Kulübü
34. Ayaş Sanat Spor Kulübü	84. Turunç Gençliği ve Toplum Kalkınma Derneği
35. Balcalı Hastaneleri Gönüllüleri	85. TÜGIYAD (Tüm Gazeteciler ve İnternet Medyası Yay)
36. Beyaz Yaka Kültür ve Yardımlaşma Derneği	86. Türk Kadınlar Birliği
37. Cadde Toros Güzelleştirme Derneği	87. Türk Kadınlar Birliği Seyhan Şubesi
38. Cumhuriyet Kadınları Derneği Seyhan Şubesi	88. Türk Ocağı Derneği Adana Şb.
39. ÇEKÜL (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma Vakfı)	89. Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Adana Şubesi
40. Çevre ve Tüketiciyi Koruma Derneği	90. TABA (Türk-Amerikan İşadamları Der. Çukurova Şb.)
41. ÇÖZ-DER (Çukurova Özürlüler Derneği)	91. Türkiye Harp Malulü Gaziler Şehit Dul Yetimleri Der.
42. Çukurova Din Görevlileri Y.D.D.	92. Türkiye Kızılay Derneği Adana Şubesi
43. Çukurova Edebiyatçılar Derneği	93. Türkiye Kuvayı Milliye Mücahitler Derneği
44. ÇYDD (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği)	94. Türkiye Muhtarlar Derneği
45. Dahi Gençlik Spor ihtisas Kulübü Derneği	95. Türkiye Radyoloji Tekniker ve Teknisyenleri Derneği
46. DASP (Doğu Akdeniz Sivil Toplum Platformu)	96. Türkiye Sakatlar Deneği
47. DEKAD (Demiryolu Katarcılar Derneği)	97. Uçan Balon Çocuk ve Gençlik Derneği
48. Demiryolu Meslek Okulu Mezunları Derneği	98. Uluslararası İş sahibi Kadınlar Derneği
49. DOHAYKO (Doğayı ve Hayvanları Koruma Derneği)	99. Yaşlılarla Dayanışma Derneği
50. ELTUYAD (Elimi Tut Yaşam Derneği)	100. YÜDAY (Yüreğir Yardımlaşma Derneği)

Grafik 14: Adana Kent Konseyi Genel Kurulu'nda Temsil Edilen STK - 2013

2015 yılında Adana Kent Konseyi'ne 360 STK katılım sağlamıştır. Tahmin edileceği üzere bunlardan en kalabalık olanı *Dernekler*dir (139 adet; %39,0), en tenha olanı ise *Üniversiteler*dir (2 adet; %0,5). Bu ikisi arasında *Muhtarlar* (107 adet; %29,7), *Sendikalar* (44 adet; %12,2), *Meslek Odaları* (28 adet; %7,7), *Kamu Kurumları* (13 adet; %3,6), *Vakıflar* (11 adet; %3,0), *Siyasi Partiler* (8 adet; %2,2), *Sosyal Kulüpler* (8 adet; %2,2) sıralanmıştır.

2015 yılında Adana'da faal olan dernek sayısı 2248'dir. Bu derneklerden 139'u (%6,0) Adana Kent Konseyi'nde temsil edilmiştir. Adana'da derneklerin faaliyet alan itibarıyla temsilde sorun yaşamadıkları söylenebilir. Tam olarak değilse de farklı faaliyet alanındaki dernekler sayı ve üye sayısını yansıtacak biçimde Kent Konseyi'nde temsil edilmektedirler. Araştırmada derneklerin faaliyet alanlarından 4'ü eksik temsil edilmiştir: Din işleri, Toplumsal değerleri yaşatma, Kamu kurumları ve personeli ve Uluslararası

kuruluşlar ile işbirliği faaliyet alanlarından dernekler araştırmada yer almamıştır. Bu derneklerin herhangi bir engelleme sonucu değil iradi olarak Kent Konseyi'ne katılmadıkları öğrenilmiştir.

Tablo 6: Adana Kent Konseyi'nde Temsil Edilen Derneklerin Faaliyet Alanları

Faaliyet Alanı	Sayı	%	Toplamlı %
1. Mesleki Dayanışma	27	27,0	27,0
2. Spor ve Spor İle İlgili Dernekler	14	14,0	41,0
3. Eğitim Araştırma Dernekleri	9	9,0	50,0
4. Hak ve Savunuculuk Dernekleri	9	9,0	59,0
5. Engelli Dernekleri	8	8,0	67,0
6. Çevre ve Doğal Hayatı Koruma	5	5,0	72,0
7. İnsani Yardım Dernekleri	5	5,0	77,0
8. Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim	5	5,0	82,0
9. Kültürel, Sanat ve Turizm	5	5,0	87,0
10. Şehircilik ve İmar	3	3,0	90,0
11. Sağlık Alanı	2	2,0	92,0
12. Düşünce Temelli Dernekler	2	2,0	94,0
13. Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	2	2,0	96,0
14. Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri	2	2,0	98,0
15. Dış Türkler İle Dayanışma	1	1,0	99,0
16. Gıda Tarım ve Hayvancılık	1	1,0	100,0
Toplam	100	100,0	

Adana'da 6 adet kamu yararına çalışan dernek bulunmaktadır. Bunların hepsi Adana Kent Konseyi'nde temsil edilmektedir ve araştırmada yer almıştır.

Araştırmada temsil edilen derneklerin:

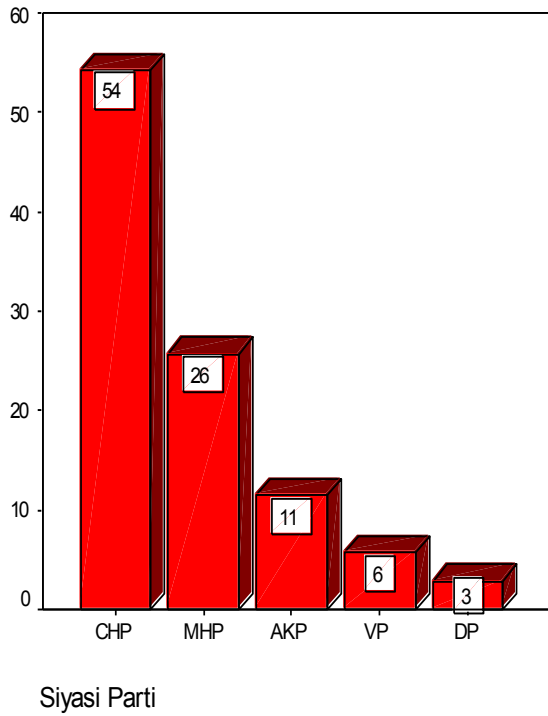
- % 68'i bağımsız dernek, 28'i dernek şubesi, 2'si temsilcilik ve 2'si federasyon statüsündedir.
- %67'si yerel, %27'si ulusal ve %6'sı da uluslararası statüdedir.
- %65'i 100 ve az üye, %25'i 101–300 üye ve %10'u 301 ve çok üye sahibidir.

IV.4. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcıların örgütsel özellikleri şöyle;

- %84'ü 'yönetici' statüsünde, %16'sı 'üye' statüsündedir.
- %67'si bir başka derneğe üyedir, %33'ü başka dernek üyesi değildir.
- %37'si siyasi parti üyesidir, %63'ü siyasi parti üyesi değildir.
- %1'i Belediye Meclisi üyesidir, %99'u Belediye Meclisi üyesi değildir.
- %1'i Belediye çalışandır, %99'u Belediye çalışanı değildir.

Grafik 15: Siyasi Parti Üyesi Olanların Parti Tercihleri

Katılımcılardan her beş kişiden ikisi parti üyesidir. Siyasi parti üyesi olanların parti tercih dağılımı Grafik25'de verilmiştir. Derneklere üye olanlar genel olarak siyasette %10 barajı üstünde oy alan ve kitle partisi özelliği kazanmış partilere üye olmuşlardır. Partililer arasında CHP, MHP ve AKP'ye üye olanlar %91 oranına ulaşmaktadır. Az sayıda Vatan Partisi ve Demokrat Parti üyesine rastlanmıştır.

Katılımcıların demografik özellikleri şöyle:

Cinsiyet: %66 erkek, %34 kadın.

Yaş: %38 '51–60 yaş', %35 '41–50 yaş', %17 '61 yaş ve üzeri', %6 '18–30 yaş' ve %4 '31–40 yaş'.

Eğitim Düzeyi: %69 ‘üniversite mezunu’, %29 ‘ortaokul ve lise mezunu’, %2 ‘ilkokul mezunu’.

Meslek: %32 ‘eğitimle ulaşılan nitelikli işler’, %14 ‘memur’, %13 ‘emekli’, %12 ‘sermaye gerektiren nitelikli işler’, %7 ‘esnaf (küçük-orta ölçek’, %4 ‘işçi’, %2 ‘ev kadını’ ve %16 ‘diğer nitelikli işler’.

Meslek sınıflamasında ‘diğer nitelikli işler’ başlığı altında şu meslekler toplanmıştır: Turizm 3, Gazeteci 2, Reklamcı 1, İşletme 1, Sanatçı 4, Muhtar 2, İmam Hatip 1, Antrenör 2, Yönetici 2.

Medeni durum: %76 evli, %12 bekâr, %12 boşandı ya da eşi vefat etti.

Aile tipi: %80 çekirdek aile, %10 geniş aile, %10 yalnız yaşıyor.

Ailesinin aylık ortalama geliri: %33 5.000 TL ve çok, %20 2.001–3.000 TL, %17 3.001–4.000 TL, %15 4.001–5.000 TL, %10 1.001–2.000 TL, %5 1.000 TL ve az.

Ailesinin ekonomik durumu algısı: %43 ‘normal’, %29 ‘düşük’, %28 ‘yüksek’.

Oturduğu semtin ekonomik durumu algısı: %54 ‘orta halli’, %39 ‘zengin’, %7 ‘fakir’.

Derneğin üyelerinin ekonomik durumu algısı: %75 ‘orta halli’, %13 ‘fakir’, %12 ‘zengin’.

Yukarıda sunduğumuz **dernek üyelerinin sosyolojik profiline** özet şöyle:

Adana Kent Konseyi’nde temsil edilen STK’nın Adana sivil toplumunu temsil yeteneği vardır. Bu yapı içinde en önemli unsur derneklerdir. Adana’da sivil toplum gelişmemiştir. Bunun önemli nedeni dernekleşme oranının düşük olmasıdır. Adana’daki dernekler genel olarak üye sayısı az olan ‘yerel’ düzeyde faaliyet gösteren örgütlenmelerdir. Türkiye genelinde olduğu gibi, Adana’da da mesleki-sportif-dini

dernekler en çok rağbet görenlerdir. Bunu popüler kültürün hakim olduğu kapitalist toplum yapısıyla ilişkilendirmiştik.

Araştırmada anket uygulamasına katılanların çoğu dernek organlarına seçilmiş (yönetici) kişilerdir (%84). Bu kişilerde 'örgütlenme bilinci yüksektir. Bu kişilerin çoğu başka derneklere de üyedir (%67). Bir kısmı da siyasi partilere üyedir (%37). CHP, MHP, AKP dernekçilerin en çok tercih ettiği siyasi partilerdir (%91). Katılımcılar (istisna birer kişiyi saymazsak) Belediye Meclis üyesi değildir ve Belediye çalışanı da değildir. Bu özellik, 'Kent Konseyi'nin işlevselliği' konusundaki algı, tutum ve davranışları objektif yansıtabilme açısından olumludur.

Türkiye ve Adana gelinde olduğu gibi Adana Kent Konseyi'nde de erkek olanlar ve yaşlı olanların temsil oranı yüksektir yani hakim konumdadırlar (%66 ve %55). Adana Kent Konseyi'nde dernekleri temsil eden kişiler çoğunlukla üniversite mezunudur (%69). Eğitim düzeyiyle alakalı olmak üzere katılımcıların çoğunluğu 'nitelikli işler' (%48), 'memurluk' (%14) ve 'emeklilik' (%13) gibi meslekler icra etmektedirler. Sermaye kesimini temsil eden mesleklerin oranı da dikkat çekmektedir (%19). Bunların dışında Adana Kent Konseyi'ndeki katılımcılar arasında marjinal işler gören vb. düşük statülü mesleki pozisyon gözlenmemiştir. Emek kesiminin temsil oranı düşüktür (%4). Bunun önemli nedeni emekçilerin derneklerden daha çok sendika çatısı altında örgütlenmeleri ve Kent Konseyi'nde temsil ediliyor olmalarıdır. Adana Kent Konseyi'nde dernekleri temsil edenlerin çoğunluğu evlidir (%76) ve ailesi 'çekirdek aile' modeline uygundur (%80).

Demografik veriler içerisinde 'ekonomik' nitelikli olanlar özellikle önemlidir. Çünkü Türkiye'de örgütlenme faaliyeti en başta mesleki amaçlı ve kentsel rantla alakalı yapılmaktadır. Katılımcılara 'ekonomik durum'la ilgili birkaç soru sorulmuştur. Bunlardan ilkinde göre, Kent Konseyi'ndeki dernek temsilcilerinin ailelerinin aylık ortalama gelir

düzeyi görece yüksek tespit edilmiştir: 4.000 TL ve üzeri yüksek gelir sahibi olanlar %48 oranında olduğu halde 2.000 TL ve altı düşük gelir sahibi olanlar %15 oranındadır. Gelir değişkeninin eğitilmiş olmak ve nitelikli meslek sahibi olmak gibi ilintili değişkenlerle doğru orantılı ve tutarlı olduğu söylenebilir. Katılımcıların kendi ekonomik durumunu değerlendirmesi istendiğinde; ailesinin ekonomik durumunu her dört kişiden ikisinin ‘normal’, birinin ‘yüksek’, birinin de ‘düşük’ algıladığı tespit edilmiştir. Kişilerin ekonomik durumu denilince daha çok gelir akla gelir, oysaki bunun yanında ‘harcama davranışı’ gibi başka değişkenlere de bakmak gerekir. Araştırma soru formunda katılımcıların ‘oturduğu semtin ekonomik durumunu’ değerlendirmesi istenmiştir. Katılımcıların yarısı ‘orta halli’ bir semtte oturmaktadır, yarıya yakını (%39) ise ‘zengin’ bir semtte oturmaktadır. Fakir semtte oturuyorum diyenlerin oranı çok düşük (%7) tespit edilmiştir. Böylece gelire ve oturduğu semtin niteliğine göre ‘ekonomik durum algısının’ değiştiği gözlenmektedir. Yani görece bir durum söz konusu. Belli sayıda kişinin ekonomik durumunu ‘olduğundan iyi göstermeye çalıştığı’ anlaşılmaktadır. Ancak her şeye rağmen Adana Kent Konseyi’nde ekonomik durumu ‘kötü’ olan kişi sayısının az olduğu gözlenmiştir. Tüm demografik veriler itibarıyla da Kent Konseyi’nin ‘seçkin’ karakterde yapısının olduğu söylenebilir.

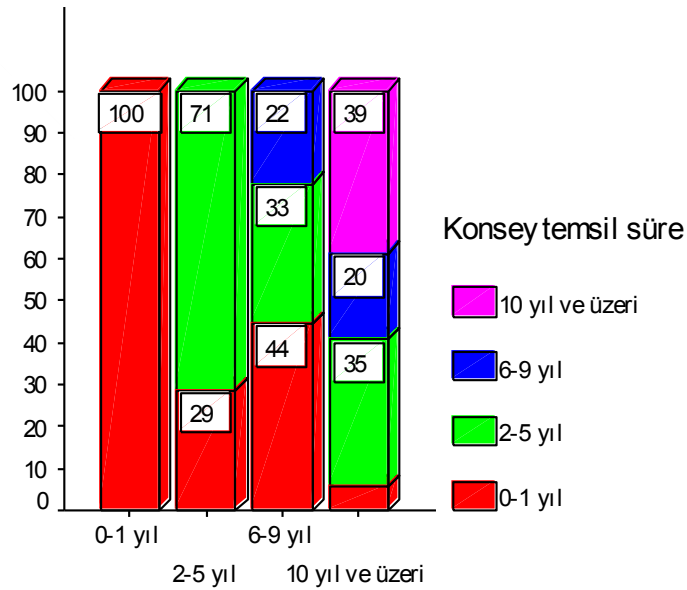
IV.5. Dernek Temsilcilerinin Kent Konseyinin İşlevselliği Konusunda Algı, Tutum ve Davranışları

Soru formunda 17–65 arası sorular dernek temsilcilerinin Kent Konseyi’nin yapısı ve işleyişini nasıl algıladığını tespit edebilmek için düşünülmüştür. Bu veri setini kendi içerisinde üç alt başlığa ayırabiliyoruz. Birincisi Kent Konseyi’nin bürokratik yapısı ve işleyişi nasıldır? İkincisi Kent Konseyi faaliyetleri ile amacını gerçekleştirmekte midir? Üçüncüsü, ‘Kent Konseyi’ ve ‘katılımcı demokrasi’ ilişkisi ne ve nasıldır?

IV.5.1. Dernek temsilcilerinin kent konseyinin örgütsel yapısı ve işleyişine dair algı, tutum ve davranışları

Bu kısımda dernek temsilcilerinin Kent Konseyi'nin (KK) örgütsel yapısı ve işleyişine dair görüşleri, düşünceleri yani katılımcıların KK'nin formel özelliklerini nasıl algıladıkları ve yorumladıkları tespit edilmektedir. Araştırmanın bu kısmındaki veri seti içerisinde 20 soru vardır. Soru ve cevaplara ait grafikler tezin ekinde sunulmuştur. İki değişkenin bir arada değerlendirildiği birleşik dağılım analizi grafikleri ise metin içinde sunulmuştur.

B.D. Grafiği 1:Derneğin yaşı ve Kent Konseyi'nde temsil edilme süresi

Dernek yaşı

Pearson Chi-Square Likelihood Ratio: Value 69,241; DF 9; P<0,000

Symmetric Measures: Cramer's V 0,447

Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nde (ABKK) temsil edilen derneklerin yaklaşık yarısı 10 yıl veya daha uzun süredir faaliyet gösteren eski örgütlerdir (%54). Konsey'deki derneklerin yaklaşık yarısı yenidir. Son bir yılda kurulan dernek oranı ise %7'dir (grafik 38). Türkiye sivil toplumunda 'kurumsallaşamama sorunu'nun var olduğunu daha önce tespit etmiştik. Adana'da da farklı bir durum söz konusu değil. Adana Büyükşehir Kent Konseyi 15 yaşında örgütlü bir kurumdur. Bunun içerisinde köklü derneklerin ilk kurulduğu günden bugüne yer alması beklenir. Ancak dernek temsilcilerinin verdiği bilgiye göre 10 yıl veya daha uzun süredir KK'de temsil edilen dernek oranı sadece %21'dir (grafik 39). Birleşik Dağılım Grafiği 1'de sunulduğu üzere yeni derneklerin ABKK'nde temsil oranının eski derneklerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

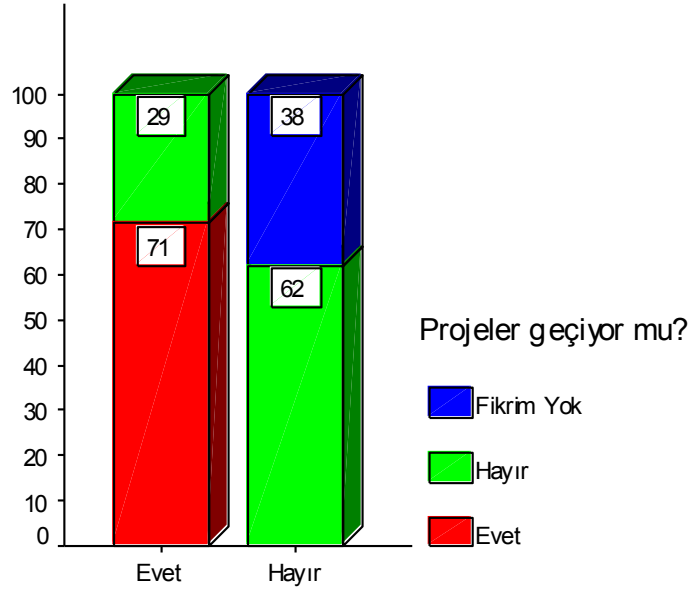
Adana Büyükşehir Kent Konseyi organizasyon şemasında takip edileceği üzere Konsey'in hem yönetsel (Yürütme Kurulu) hem hizmet (Kozalar, Meclisler) organları oldukça geniş alan kaplamaktadır. Buna rağmen Genel Kurul üyesi derneklerin yarısı (%49) Konsey organlarında görev almamıştır (grafik 40). Derneklerin çoğu (%71) Kent Konseyi Yürütme Kurulu'nda da seçilmek suretiyle yönetici statüsüne erişememiştir (grafik 49). Derneklerin tamamına yakını (%96) Kent Konseyi'ne 'başkanlık' da yapmamıştır (grafik 50). Dernek temsilcilerine göre KK yönetim aygıtında yer alamamalarının önemli nedeni 'belediye' etkisidir. KK Başkanlık seçiminde daha çok belediyeden birilerinin seçildiğini ifade etmişlerdir (%78) (grafik 51).

Kent Konseyi Yürütme Kurulu seçim usulünün ise daha çok 'blok liste' olduğu tespit edilmiştir (%71) (grafik 52).

Kent konseylerinin önemli etkinlik alanlarından birisi 'projecilik'tir. Dernekler Kalkınma Ajansları aracılığıyla Avrupa Birliği'nin, Valilikler aracılığıyla Bakanlıkların ve

TÜBİTAK ve DPT gibi özel/özerk kurumların programlarında yer alan projelere yoğun ilgi göstermeye başlamışlardır. Projeciliğin gelişebileceği uygun ortamlardan biri de kent konseyleridir. Özellikle çevre, eğitim, kentleşme gibi faaliyet alanlarında kozalarda proje geliştirilmektedir. Kozalar projecilik için okul gibi öğretici, yönlendirici işlev görmektedir. Bu teorik olarak böyle olmakla birlikte ABKK Genel Kurulu'nda yer alan ama Konsey'e proje sunmayan dernek oranı %67'dir (grafik 41). Konsey'e az miktarda proje sunabilen dernekler için bir başka sorun da sunulan projelerin ya kabul edilmemesi ya da tamamlanamaması, hayata geçirilememesidir: %13 oranında dernek Konsey'e sunduğu projeyi hayata geçirebilmiştir; %22'si de kısmen başarılı olabilmıştır (grafik 42).

B.D. Grafiği 2: Derneğin KK'ne proje sunma durumuna göre projelerin gerçekleşmesi konusunda kanaatler

Derneğiniz Konsey'e proje sundu mu?

Pearson Chi-Square Likelihood Ratio: Value 44,928; DF 2; P<0,000

Symmetric Measures: Cramer's V 0,825

Birleşik Dağılım Grafiği 2'deki istatistik hesaplamaya göre Konsey'e proje sunanların çoğu (%71) için 'dernekler KK'nde projelerini hayata geçirebilmektedir'. Konsey'e proje sunmayanların çoğu (%62) ise tersi düşüncededir. Konsey'e proje sunmayan derneklerin %38'inin proje konusunda 'fikrinin olmaması' dikkat çekicidir.

Kent konseyinin formel boyutunun önemli bileşeni mevzuat ve özel olarak 'yönetmelik'tir. Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin, 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığınca hazırlanan, 08/10/2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kent Konseyi Yönetmeliği'ne (Yönetmelik Değişikliği: 06/06/2009 tarih ve 27250 sayılı R.G.) dayanılarak hazırlan 'Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge' 2015 yılında yenilenmiştir. 51 Maddeden oluşan bu yönergede Kent Konseyi'nin amacı, oluşumu, görevleri ve çalışma ilkeleri tanımlanmıştır; Kent Konseyi'ne üyelik usulü ve Kent Konseyi'nin organları tanımlanmıştır; Genel Kurul'un, Yürütme Kurulu'nun, Başkan'ın, Genel Sekreter'in, Onur Kurulu'nun ve diğer bileşenlerin (Koza, Meclis, Çalışma Grubu) oluşumundaki, seçimindeki ilkeler, görevleri, toplantı usul ve esasları belirlenmiştir; karar alma süreci tanımlanmıştır (oylama usulleri ve kararlar); ve Kent Konseyinin Büyük Şehir Belediyesi'nden kaynak aktarmaya dayalı mali yapısının çerçevesi çizilmiştir. Bu yönetmelik ve diğer mevzuatı dernek temsilcilerinin sadece %19'u 'yetkin' bulmaktadır. %32 oranında dernek temsilci ise 'kısmen yetkin' bulmaktadır. Katılımcılar arasında %11'lik grubun mevzuattan haberinin dahi olmaması ise dikkat çekicidir (grafik 43).

Kent konseyinin amacını gerçekleştirebildiği önemli bir bileşen Çalışma Gruplarıdır. ABKK'nde 11 çalışma grubu vardır (Sanat, Afet-Kriz, Çevre, Eğitim, Halk Kültürü, Kentleşme-İmar, Kentsel Dönüşüm, Sağlık, Sanayi-Ticaret, Tarım, Turizm). Katılımcılara mevcut çalışma gruplarının yeterliği sorulduğunda %36 oranında 'hayır'

cevabı alınmıştır. Çalışma gruplarını ‘kısmen yeterli’ görenlerin oranı ise %34’tür. Her dört dernek temsilcisinden sadece biri çalışma gruplarını yeterli görmektedir (grafik 44). Bu kanaatlerin nicelikten çok nitelikle alakalı olduğu anlaşılmaktadır. Bir dernek temsilcisinin ifade ettiği üzere ‘sonuç alınmayan boş toplantıların yapıldığı’ çalışma grupları eleştiriliyor olsa gerek.

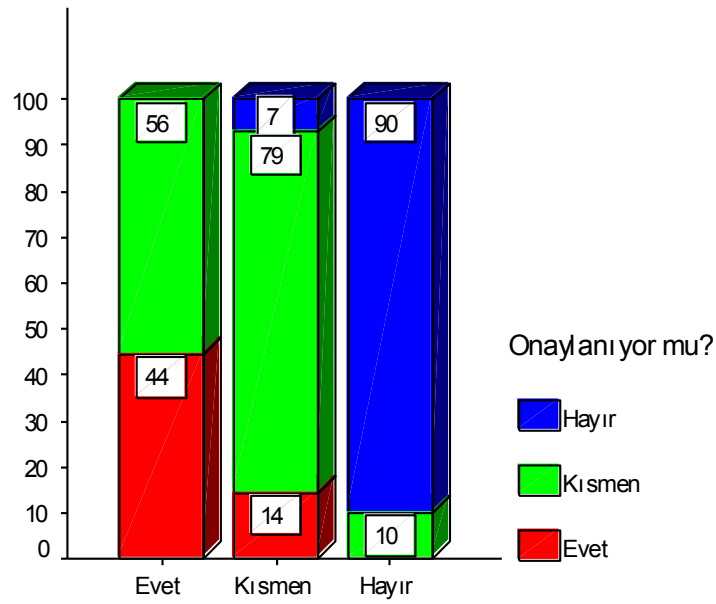
2015 tarihli, Adana Büyükşehir Kent Konseyi Yönergesi’nde “*Genel kurul olağan toplantıları yılda en az 1 defa yapılır*” kuralı tanımlanmıştır. Toplantı üst sınırı tanılanmadığı için toplantı periyodu için görece bir durum söz konusudur. Katılımcılara KK toplantı sayısı sorulduğunda yaklaşık yarısı (%57) ‘*Konsey az toplanıyor (1-3 kez)*’ cevabı vermiştir. Her beş dernek temsilcisinden birisinin toplantı sayısını bilmiyor olması dikkat çekicidir (grafik 45).

ABKK’ndeki dernek temsilcileri ‘Kent Konseyi kararlarının Belediye Meclisi’nde görüşüldüğü veya görüşülmediği’ konusunda kararsızdırlar. KK kararlarının Belediye Meclisi’nde görüşüldüğünü düşünenler %31 oranında ‘kısmen görüşüldüğünü’ düşünenler %29 oranındadır. Belediye Meclisi’nin KK kararlarını görüşmediğini düşünenler %12 oranında kaldığı halde, ‘fikri olmayanların’ %28 oranına ulaşması şaşırtıcıdır. Sonuç olarak bu dağılım KK kararlarının az ya da çok Belediye Meclisi’nde görüşüldüğünü ortaya koymuştur (grafik 47).

Bu durumda Kent Konseyinin işlevselliği açısından yerel yönetimin önemli organı olan Belediye Meclisi’nde Konsey kararlarının onaylanıp/onaylanmadığına bakmak gerekir. Katılımcıların önemli bir kesiminin kanaatine göre Belediye Meclisi’nde KK kararları az ya da çok onaylanmaktadır (%57). KK kararlarının onaylanmadığını düşünenlerin oranı düşük (%12) olmakla birlikte, bu konuda ‘fikri olmayanların’ görece yüksek oranı (%31) yine şaşırtıcıdır (grafik 48). İki değişken bir arada

değerlendirildiğinde; KK kararlarının BM’de görüşüldüğünü düşünenlerin bu kararların az çok onaylandığını da düşündükleri tespit edilmektedir. Kısmen seçeneğinde yoğunlaşma gözlenmiştir. Yani Belediye Meclisi Kent Konseyi kararlarını dikkate alıyor, ama her durumda onaylamıyor düşüncesi hâkimdir (BDG 3).

B.D. Grafiği 3: KK kararlarının BM’de görüşülme durumuna göre kabul edilme durumu

KK Kararları Belediye Meclisi’nde Görüşülüyor mu?

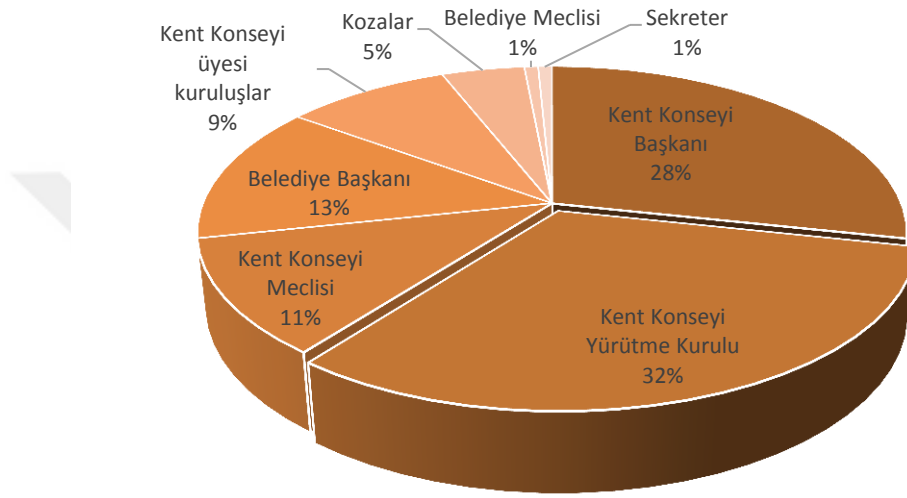
Pearson Chi-Square: Value 44,475; DF 4; P<0,000

Symmetric Measures: Contingency Coefficient 0,666

Belediyelerin kent konseyleri üzerindeki nüfuzunun önemli nedeni Büyükşehir Belediyesi Yasası’nda ve Kent Konseyi Yönetmeliği’nde belirlendiği üzere ‘kent konseyinin asli mali kaynağının belediye olmasıdır’. Dernek temsilcilerinin en azından %61’i Belediye’nin Kent Konseyine ayırdığı kaynağı ‘idare eder’ ifadesine uygun değerlendirmiştir (grafik 55). Öte taraftan belediyenin, ‘varlık olarak’ KK’ni

desteklediğine inananların oranı (kısmen seçeneğiyle birlikte) %84 oranına ulaşmaktadır (grafik 54). Kent Konseyi'nin amacını gerçekleştirmede işlevsel bir araç olan Çalışma Gruplarının oluşumunda da Belediye'nin nüfuz etkisinin düşük kaldığı (%14) tespit edilmiştir (grafik 18).

Grafik 16: KK Çalışma Gruplarını Daha Çok Kim Belirler?

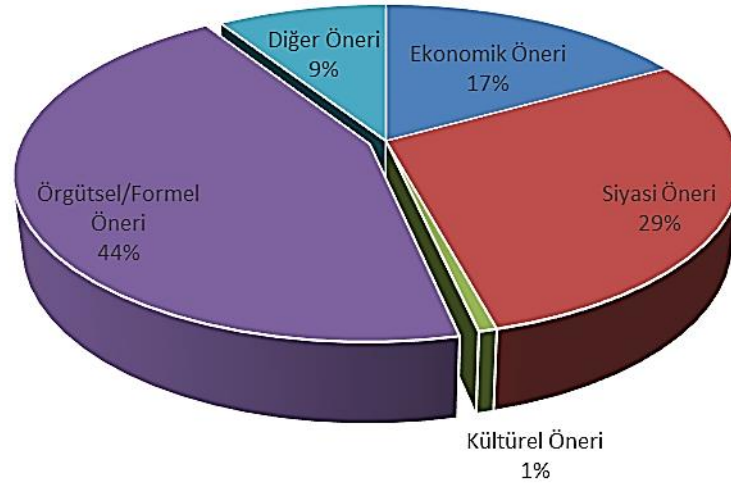

Kent konseyi için formel özellik olarak değerlendirilebilecek bir unsur 'iletişim'dir. İçerik olarak değilse de en azından iletişim yolları, kanalları itibariyle KK üyeleri arasında sorun olup/olmadığı öğrenmek istenmiştir. Dernek temsilcilerinin bu konuda 'kararsız' kaldıkları tespit edilmiştir: %35 iletişim sorunu var, %29 iletişim sorunu yok, %29 iletişim sorunu kısmen var, %7 fikri yok.

KK'de yer alan dernek temsilcilerinin kent konseyinin örgütsel yapısı ve işleyişine dair algı, tutum ve düşünceleri genel hatları ile yukarıda sunuldu. Bu veriler itibarıyla ABKK'nin formel kimi özelliklerinin STK'nın temsilcisi dernekler tarafından görece eleştirildiği ortaya çıkıyor. Bunun yanında, kimi halde derneklerin KK'ne göreli

ilgisizliği de dikkat çekiyor. Bu durumda KK örgütsel yapısının istendik işlevsel özellikte olabilmesi için dernek temsilcilerinin değişiklik önerilerinin kayda geçirilmesi önem kazanır. Dernek temsilcilerinin değişiklik önerileri sınıflandığında, bunların yarıya yakınının (%47) örgütsel/formel/niceliksel değişiklik önerileri olduğu tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla, Siyasi öneriler (%29), Ekonomik öneriler (%18) ve Kültürel öneriler (%6) takip etmiştir (grafik 19). Tablo 7’de bu öneriler ayrıntılı olarak sıralanmıştır.

Grafik 17: KK'nin Yapısı ve İşleyişine Dair Değişiklik Önerileri

Tablo 7: Kent Konseyi'nin Yapısı ve İşleyişine Dair Öneriler

Ekonomik öneriler	Sayı	(%)	Toplamlı %
Bütçesi özerk olmalı	19	79,0	79,0
Mali kaynakları artırılmalı	3	13,0	92,0
KK projelerine mali destek verilmeli	1	4,0	96,0
Yatırım gücü olmalı	1	4,0	100,0
Toplam	24	100,0	
Siyasi Öneriler	Sayı	(%)	Toplamlı %
KK organları siyasi etkiden arınmalı; bağımsız karar almalı	17	41,5	41,5

KK'de (eşitlikçi, katılımcı) demokratik işleyiş sağlanmalı	12	29,3	70,7
KK organlarının seçimi katılımcı ve demokratik olmalı	8	19,5	90,2
Kuruluş amacı (sivil toplum, katılımcı demokrasi) için çalışmalı	4	9,8	100,0
Toplam	41	100,0	
Kültürel Öneriler	Sayı	(%)	Toplamlı %
Kentsel kimlik ve yaşanabilirlik konularında çalışma yapmalı	1	100,0	100,0
Toplam	1	100,0	
Örgütsel Formel Öneriler	Sayı	(%)	Toplamlı %
İletişim sorunları 1: KK STK ile iletişimi geliştirmeli	19	30,2	30,2
Daha özerk ve katılımcı yapı ve işleyiş için mevzuat yenilenmeli	9	14,3	44,5
KK'ne katılım genişletilmeli	8	12,7	57,2
Toplantı sayısı artırılmalı	5	7,9	65,1
Daha aktif olmalı	3	4,8	69,9
KK organları (bilim insanı gibi) uzman kişilerden oluşmalı	3	4,8	74,7
İletişim sorunları 2: KK medyada yer almalı	2	3,2	77,9
İyi denetlenmeli	2	3,2	81,1
KK çalışma gruplarının kararlarını dikkate almalı, hayata geçirmeli	1	1,6	82,7
KK yapısı ve işleyişi AB kent konseyleri ile eşdeğer olmalı	1	1,6	84,3
KK'ne tüzel kişilik hakkı tanınmalı	1	1,6	85,9
KK'ne tüm STK üyeliği zorunlu olmalı	1	1,6	87,5
KK'ne bireysel katılım olabilmeli	1	1,6	89,1
Bursa Nilüfer Kent Konseyi çalışmaları model olarak alınmalı	1	1,6	90,7
İletişim sorunları 3: KK belediye meclisi ile iletişimi geliştirmeli	1	1,6	92,3
KK yasadaki tanımına uygun çalışmalı	1	1,6	93,9
Toplantı düzenine önem verilmeli	1	1,6	95,5
KK katılımcıları arasında uzman kişi sayısı artmalı	1	1,6	97,1
KK'nin sosyal çalışmalarında yaptırım gücü olmalı	1	1,6	98,7
Proje takip sistemi olmalı, sonuçlar STK ile paylaşılmalı	1	1,6	100,0
Toplam	63	100,0	
Diğer Öneriler	Sayı	(%)	Toplamlı %
Kentin sorunlarını çözebilmesi, kentin gelişimine katkı sağlamalı	3	23,1	23,1
İlgili kurumlar KK kararlarını proje haline getirmeli	3	23,1	46,2
KK Gerçekçi projeler üretmeli	2	15,4	61,6
KK Kentin (genelinin) çıkarları için çalışmalı	2	15,4	77,0
Kentin önceliklerini belediye meclisine sunmalı ve takipçisi olmalı	1	7,7	84,7
Binası kendisinin olmalı	1	7,7	92,4
Dernekler KK için daha duyarlı olmalı	1	7,7	100,0
Toplam	13	100,0	

Bu dört öneri grubunda öne çıkan değişiklik talepleri bir arada şöyle ifade edilebilir: Kent Konseyi sorunlarının çoğu örgütsel yapıyla ilgilidir. Bunların başında iletişim sorunu gelmektedir. KK'nin STK ile iletişim kanallarını çoğaltması ve açık tutması istenmiştir. KK'nin 'bilgilendirme' faaliyeti yetersiz değerlendirilmiştir. Daha özerk ve katılımcı yapı ve işleyiş için KK mevzuatının yenilenmesi talep edilmektedir. Bunun yanında KK'nin mali özerkliğe kavuşturulması istenmektedir. KK mali özerklik kazanabilirse siyasi etkiden arınması ve bağımsız karar alması kolaylaşacaktır. KK'nin organlarının seçimi ve işleyişi sürecinde ekonomik/siyasi/kültürel temelden bazı toplum kesimlerinin etkisinin olduğu dile getirilmiştir. Bu olumsuz durum daha demokratik (eşitlikçi, katılımcı) yapı ile aşılabilecektir. STK'nın temsilcisi derneklerin kültürel nitelikli önermeleri az dillendirmesi hele Adana gibi heterojenik yapıdaki kentte kentlileşme sorununa yer verilmemiş olması eleştirilebilir.

IV.5.2. Dernek temsilcilerinin kent konseyinin amacını gerçekleştirmesine dair algı, tutum ve davranışları

Bu kısımda dernek temsilcilerinin Kent Konseyi'nin (KK) amacını gerçekleştirmesine dair algı ve düşüncelerine yer verilmiştir. Bu konunun veri seti içerisinde 7 soru vardır. Soru ve cevaplara ait grafikler tezin ekinde sunulmuştur. İki değişkenin bir arada değerlendirildiği birleşik dağılım analizi grafikleri ise metin içinde sunulmuştur.

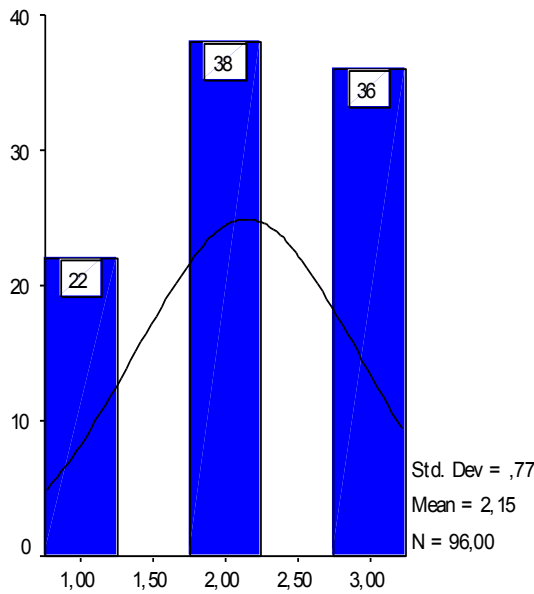
Araştırmanın bu kısmında sunduğumuz bilgiler önemli, şayet, Kent Konseyi'nin işlevselliği tartışmasında argüman niteliğindedir. Esas itibarıyla *kent konseyinin varlık nedeni 'demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlamak' olarak ifade*

edilebilir. Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin 'Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge'sinde bu ifadeye uygun olarak Kent Konseyi şöyle tanımlanmıştır:

Kent Konseyi: Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; Adana'nın kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonunun sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu, Adanalı hemşehrilerin karşılıklı saygı ve anlayış çerçevesinde yönetime katılımını ve denetimini sağlayacak demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını hayata geçiren... (sivil toplum örgütlenmesidir).

Aynı Yönergede '*Kent Konseyi'nin Amacı*' şöyle belirlenmiştir: "Madde 5:

Histogram 1: 'KK demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlar' mı?

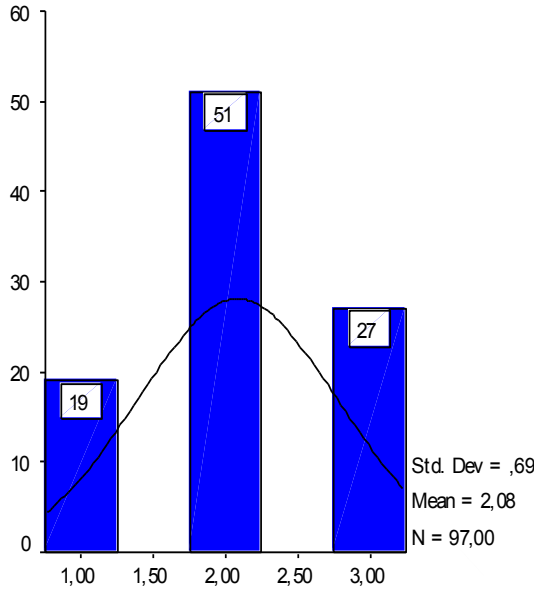

KK demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlıyor mu?

1,00-1,66 'Evet' 1,67-2,33 'Kısmen' 2,34-3,00 'Hayır'

Kent konseyi, kent yaşamında kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yönetim ilkelerini hayata geçirmeyi amacıyla çalışmalar yürütür”.

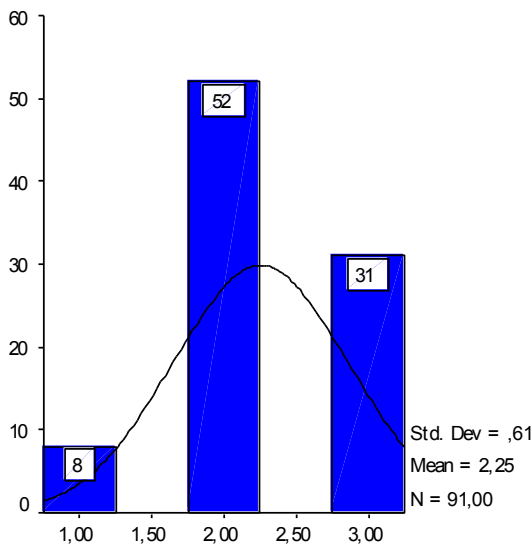
Histogram 2: 'KK kentin sorunlarının çözümüne katkı sağlar' mı?

KK kentin sorunlarının çözümüne katkı sağlıyor mu?

1,00-1,66 'Evet' 1,67-2,33 'Kısmen' 2,34-3,00 'Hayır'

Histogram 3: 'KK yasada tanımlı görevini yerine getirebiliyor' mu?

KK yasada tanımlı görevini yerine getirebiliyor mu?

1,00-1,66 'Evet' 1,67-2,33 'Kısmen' 2,34-3,00 'Hayır'

Kent Konseyi'nin amacını ne oranda gerçekleştirebildiğini tespit edebilmek için dernek temsilcilerine 'Kent konseyi demokrasi kültürünün gelişmesine katkı sağlar' önermesi soruldu. Alınan cevaplarının hiç de iç açıcı olmadığı görüldü, çünkü net olarak 'evet' cevabı verenlerin oranı %22'dir (grafik 56). Histogram 1'de sunulduğu üzere, soruya verilen cevapların aritmetik ortalaması esas alındığında derneklerin KK'nin demokrasinin gelişimine 'kısmen' katkı sağladığına inandıkları tespit edilmektedir. Yani görece bir durum söz konusu.

Kent konseyinin varlık nedenlerinden bir diğeri '*kentin sorunlarının çözümüne ve kentin gelişimine katkı sağlaması*' yani '*işlevsel yararlığı*'dır. Yine bu

beklenti de Kent Konseyi Yönergesi'nde varlık nedeni ve amaç olarak yer almıştır. KK'nin işlevsel yararlığı dernek temsilcilerine sorulduğunda yine 'karamsar' cevaplar verilmiştir. KK'nin kentin sorunlarına katkı sağladığına inananların oranı %19'da kalmıştır (grafik 57). Yani her beş kişiden biri KK'nin işlevsel yararlığına inanmaktadır. Histogram 2'de gözlemlendiği üzere aslında katılımcıların bu konuda aklı karışıktır; 'kısmen' seçeneğinde yoğunlaşma vardır.

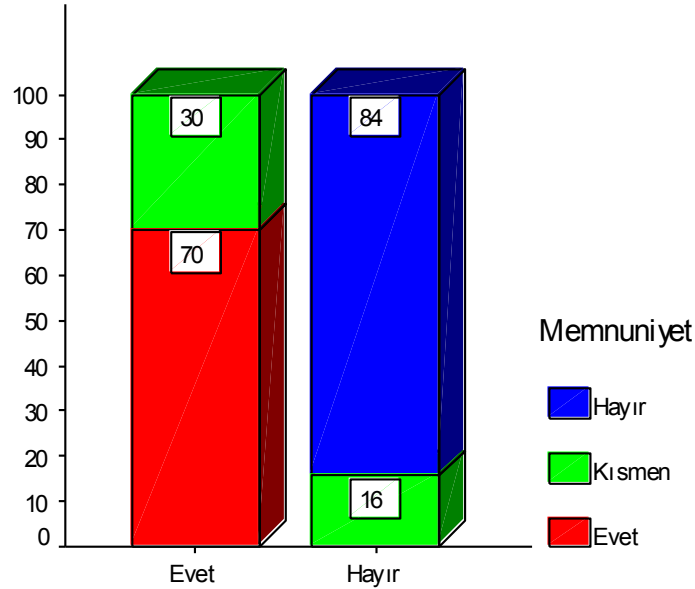
Yukarıdaki iki soruda tespit edildiği üzere KK amacını tam olarak gerçekleştirememektedir. Katılımcılar, kuruluş amacının ötesinde KK'nin yasa da tanımlı görevlerini dahi tam olarak yerine getiremediğini düşünmektedir. KK'nin görevlerini yerine getirdiğine inananların oranı %10'da kalmıştır (grafik 58 ve 'sondaj' grafik 59). Histogram 3'de gözlemlendiği üzere, katılımcılar 'hayır' tavrına eğilimli 'kısmen' seçeneğinde yoğunlaşmıştır.

KK'nin işlevselliğine dair (duygusal yön-anlamı pozitif olmayan) bu üç algılama sonucuna bağlı olarak 'memnuniyetsizlik' hali ortaya çıkmaktadır. Dernekler arasında KK'nin işleyişinden memnun olanların oranı sadece %15'dir. Derneklerin çoğu KK'den ya 'memnun değil' (%45) ya da 'kısmen memnun'dur (%39) (grafik 60). 'Kalite' kavramının en genel tanımı 'bir şeyden memnun olmak'tır. Bu tanıma göre ABKK'nin kalitesinin 'acilen' yükseltilmesi gereklidir. Gerçi 'kalite' kişiye ve duruma göre değişebilen yani öznel yanları da olan görece bir kavramdır. Örneğin, KK'nin görevlerini yerine getirdiğine inanan az sayıda dernek temsilcisi KK'den memnundur (%70). Bunun tersine, KK'nin görevlerini yerine getirmediğine inanan çok sayıda dernek temsilcisi %84 oranında KK'den memnun değildir (BDG 4). Öznel değerlendirmeye rağmen kalitenin (ekonomik, siyasal, kültürel özellikte) objektif pek çok ölçütü vardır. Bunlar kullanılarak derneklerin memnuniyetleri sağlanabilir.

Adana'da derneklerin KK'den hiç memnun olmadıkları söylenemez. Bazı alanlarda KK işlevsel değerlendirilmiştir. 'KK'nin görüşünün dikkate alındığı etkinlik alanları' sorulduğunda dernekler üç alanı öne çıkarmışlardır: Çevre ve Sosyal Sorunlar (%28), Hemşehrilik-Kentsel Kimlik (%20) ve Şehir Stratejik Planlaması (%19) (grafik 61).

İnsan ilişkilerinde tartışan taraflar uzlaştırılmak istendiğinde tarafların söz ve argümanlarını ayrı ayrı dinlemek en doğru yoldur. Bu yaklaşım kurumsal düzeyde de sürdürülebilir. Dernekler KK'nin niteliğini eleştirmişler ve memnuniyetsizliklerini ifade etmişlerdir. Ancak derneklerin KK'ne ilgileri ne düzeydedir? Katılım sağlamakta mıdır? Sorunların çözümü için öneri geliştirmekte midirler? Araştırma verileri derneklerin KK'ne proje sunumlarının düşük düzeylerde kaldığını göstermiştir (grafik 41).

B.D. Grafiği 4: KK'nin işlevsellik algısına göre KK'den memnuniyet

Kent Konseyi işlevini gerçekleştiriyor mu?

Pearson Chi-Square Likelihood Ratio: Value 35,520; DF 2; P<0,000

Symmetric Measures: Cramer's V 0,868

Tablo 8: Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin Gerçekleştirdiği Projeler (2001–2015)

<i>Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin gerçekleştirmiş olduğu bazı projeler.</i>	
1	Kız Lisesi restorasyonu
2	Kadın meclisi sanat müziği konserleri
3	Kent bilgi sistemi paneli
4	2006 "Önce insanım, sonra Kadınım Projesi"
5	Gençlik meclisi Sokrates demokrasi okulu projesi.
6	Adana halkının eğitim seviyeleri engellilerini ortaya çıkarma
7	Tem oto yolu bağlantı çözümü projesi
8	Uluslararası 19 Mayıs engelli gençlik festivali
9	Adana sürdürülebilir gelişme eylem planı (2012).
10	Engelli Atletizm Projesi
11	Çevresel tehditleri çevresel fırsatlara dönüştürme projesi
12	Adana'da kadın sorunlarını tespit için anket çalışması
13	Kent Müzesi
14	Kadın için teknoloji projesi
15	Taşköprü yayalaştırma projesi ve 13 Kare Festivali
16	Engelsiz Adana Projesi
17	Negatiften pozitive destek projesi
18	Kent bilgi sistemi paneli
19	Adananın mekânsal ve sosyal geleceği-5 Ocak Stadyumu projesi
20	Kentsel ulaşım sorunlarının tespiti ve çözümü çalışması
21	Dünya Basketbol Şmp, Vatandaş Karnesi, Engelli Meclisi
22	Engellilerle Proje ve Kentsel Dönüşüm Proje
23	Engelli iş görebilen kadınlardan iş istihdamı sağlandı
24	Genç girişimciler kurulu ve destek merkezi projesi
25	Engelli bireylere girişimcilik kursu
26	Adana 2013 Dünya Tekerlekli Sandalye Basketbol Şampiyonası
27	Taş Köprü Yayalaştırma Projesi
28	Uluslararası 19 Mayıs Engelli Gençlik Festivali
29	Taşköprü yayalaştırma projesi ve Kız Lisesi restorasyon projesi
30	Tabela kirliliğine çözüm projesi
31	Görsel ve çevresel kirlilik yaratan işyerlerine çözüm projesi
32	Okullarda kent ve kent bilincini oluşturma projesi
33	Kentsel dönüşüm kentsel yenileme sempozyumu
34	Adana afet eylem planı senaryoları projesi
35	Küresel ısınma ve çölleşme komitesi eylem planı
36	Çocuk ve Düşleri öykü yarışması
37	Kadın danışma dayanışma merkezi projesi

Bu perspektiften dernek temsilcilerinin Kent Konseyi projelerinden haberdar olup olmadıkları öğrenilmek istenmiştir. Bir önceki kısımda, ABKK Genel Kurulu'nda yer alan ama Konsey'e proje sunmayan dernek oranının %67 olduğu tespit edilmişti (grafik 41). Buna göre derneklerin çoğu proje kavramına uzaktır. Ancak her şeye rağmen derneğin kendisi proje sunmasa bile en azından dahil olduğu kurumun etkinliklerini medyadan duyması, takip etmesi beklenir.

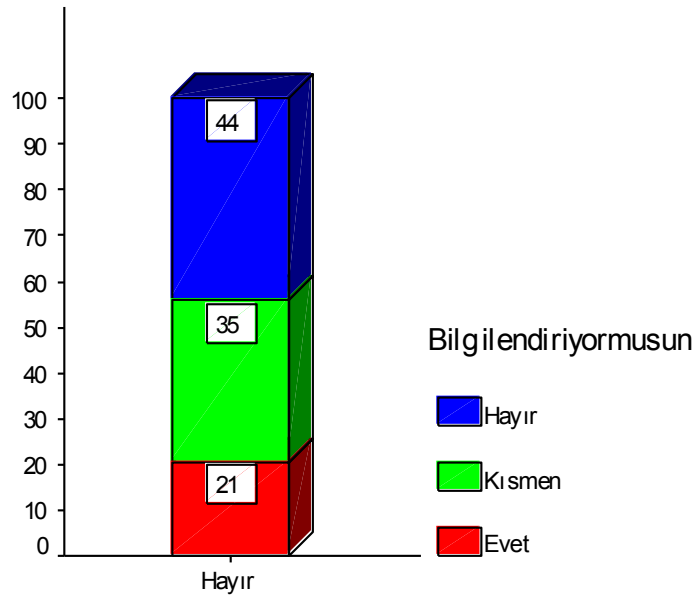
Tablo 9: Kent Konseyi Projelerinden Haberdar Olma Durumu

<i>Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin gerçekleştirmiş olduğu herhangi bir proje adı söyler misiniz?</i>	Sayı	(%)	Toplamlı %
Taşköprü Yayalaştırma Projesi	7	6,5	6,5
Kız Lisesi Restorasyonu	4	3,7	10,3
Engellilerle İlgili Proje	3	2,8	13,0
Engelli Gençlik Festivali	3	2,8	15,9
Gençlik Projesi	2	1,9	17,8
Portakal Çiçeği Festivali	2	1,9	19,6
Adana 2013 Dünya Tekerlekli Sandalye Basketbol Şampiyonası	2	1,9	21,5
Engelli Meclisi	1	0,9	22,4
Engelli Atletizm Projesi	1	0,9	23,4
Engelsiz Adana Çalıştayı	1	0,9	24,3
Engelliler İçin Kaldırım Projesi	1	0,9	25,2
Engelsiz Adana Projesi	1	0,9	26,2
Engelli Kadınlar İstihdamı	1	0,9	27,1
Engelli Bireylere Girişimcilik Kursu	1	0,9	28,0
2006 "Önce İnsanım, Sonra Kadınım Projesi"	1	0,9	29,0
Fotoğraf Sergisi	1	0,9	29,9
Çevre Projeleri	1	0,9	30,8
Stant Projesi	1	0,9	31,8
Kent Müzesi	1	0,9	32,7
13 Kare Festivali	1	0,9	33,6
Adana İçin Konferans Düzenledi	1	0,9	34,6
Kobi Bilgilendirme	1	0,9	35,5
Kent Kimliği İle İlgili Projeler	1	0,9	36,4
5 Ocak Stadyum Projesi	1	0,9	37,4
Vatandaş Karnesi	1	0,9	38,3
Kentsel Dönüşüm Proje	1	0,9	39,3
Bilmiyor	65	60,7	100,0
Toplam	107	100,0	

Tablo 8’de Adana Büyükşehir Kent Konseyi’nin kurulduğu günden bugüne (2001–2015) gerçekleştirmiş olduğu projelerin listesi sunulmuştur. ABKK 15 yıllık sürede yılda ortalama 2 proje gerçekleştirmiştir. Tablo 9’da takip edileceği üzere dernekler bu etkinliklerin çoğunu bilmektedir. Ancak etkinlikleri bilen dernek sayısı azdır. Dernek temsilcilerinin %61’i ABKK’nin gerçekleştirdiği bir adet proje adı dahi söyleyememiştir. KK’ne ilgisizliği gösteren bu veriden hareketle, derneklerin KK memnuniyetsizliğinde kendilerinin de paylarının olduğunu bilmeleri ve yapısal yenilenme önerilerini kendileri için de geliştirmeleri gerekir.

IV.5.3. Dernek Temsilcilerinin ‘Kent Konseyi’ ve ‘katılımcı demokrasi’ ye dair algı, tutum ve davranışları

B.D. Grafiği 5: Dernek üyelerinin KK hakkında bilgi sahibi olup-olmama durumuna göre dernek yöneticilerinin üyeleri KK hakkında bilgilendirme durumu

Dernek üyeleriniz KK hakkında bilgi sahibi mi?

Pearson Chi-Square: Value 45,878; DF 4; P<0,000

Symetric Measures: Contingency Coefficient 0,561

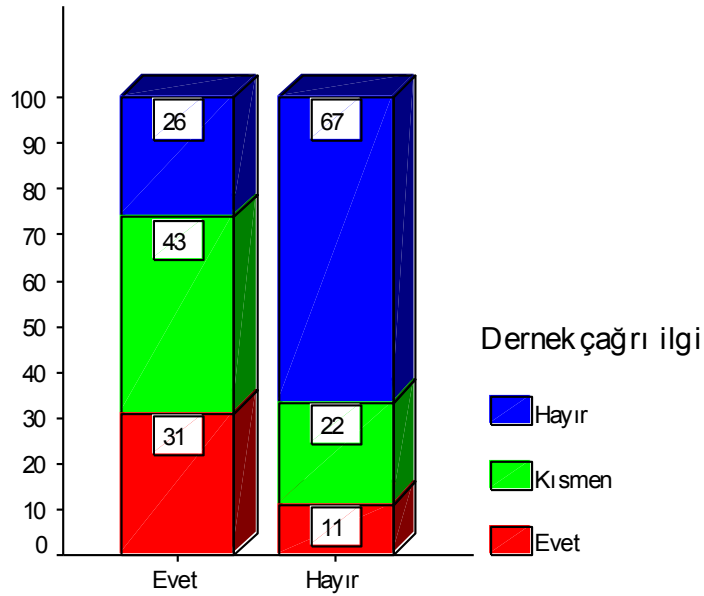
Bu kısımda dernek temsilcilerinin ‘katılımcı demokrasinin aracı anlamında’ Kent Konseyi’ne (KK) dair algı ve düşüncelerine yer verilmiştir. Bu konunun veri seti içerisinde 22 soru vardır. Soru ve cevaplara ait grafikler tezin ekinde sunulmuştur. İki değişkenin bir arada değerlendirildiği birleşik dağılım analizi grafikleri ise metin içinde sunulmuştur.

Siyaset biliminde ‘katılma’ davranışı çözümlenirken ilkin bireyin *bilgi durumundan* hareket edilir. Kişide katılma için istek var mı? Ve katılacağı grup veya ortam hakkında bilgi sahibi olup olmadığı türünden etken ve koşullara bakılır. Bu yaklaşımdan hareketle, katılımcı demokrasi ve sivil toplum kavramlarına uygunluğu bakımından KK’ni değerlendirecek olan dernek temsilcilerinin önce bilgi durumları belirlenmek istenmiştir. İlgili soruya verilen cevaplar itibarıyla, KK’de temsil edilen *derneklerin temsilcileri*, KK’nin yapısı, görevleri ve işleyişini tamamen (%62) ya da kısmen (%33) bilmektedirler. Çok az sayıda (%5) dernek temsilcisi bilgi sahibi değildir (grafik 63). *Dernek üyelerinin* de (temsilcilerin oranı kadar olmasa da) KK’nin yapısı hakkında bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. KK yapısı hakkında hiç bilgi sahibi olmayan dernek üyesi %22 oranındadır (grafik 62). Yaklaşık dört dernek üyesinden biri KK hakkında bilgi sahibi olmadığına göre, bunların bilgilendirilmeleri beklenir. İlgili soruya verilen cevaplar itibarıyla dernek temsilcilerinin yaklaşık yarısı KK hakkında üyelerini bilgilendirdiği halde, %33 oranında kısmen bilgilendirme yapan ve %19 oranında da hiç bilgilendirme yapmayan dernek temsilcisi tespit edilmiştir (grafik 64). Bu konunun birleşik dağılım analizinde tespit edilen ilginç durum şu ki KK hakkında bilgi düzeyi düşük olan derneklere (ihtiyaç olduğu halde) bilgilendirme ya yapılmamakta (%44) ya da genel hatlarıyla kısmi bilgilendirme

yapılmaktadır (%35). Buna karşın KK hakkında bilgi düzeyi yüksek olan derneklere (ihtiyaç olmadığı halde) bilgilendirme yapılmaktadır (%100) (BDG 5).

Bu araştırmaya ait önemli bir veri olarak, kent konseyinin yapısı ve işleyişi hakkında il genelinde derneklerin bilgi düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Dernek temsilcilerinin kanaatine göre il genelinde KK hakkında yeterli bilgiye sahip dernek oranı %21 olduğu halde, bilgi sahibi olmayan dernek oranı %32, kısmen bilgi sahibi dernek oranı %45'dir (grafik 65). Derneklerin dışında örgütsüz birey (vatandaş) söz konusu edildiğinde, KK hakkında bilgi sahibi olma oranının daha da düştüğü tespit edilmektedir. Katılımcılara göre vatandaşın sadece %7'si (veya kısmen %21'i) KK yapısı ve işleyişi hakkında bilgi sahibidir (grafik 78).

B.D. Grafiği 6: KK'nin derneklere katılım çağrısı yapma durumuna göre derneklerin KK'ne ilgi gösterme durumu

KK katılım için derneklere çağrı yapıyor mu?

Pearson Chi-Square: Value 11,208; DF 2; P<0,004

Symmetric Measures: Contingency Coefficient 0,374

Kent Konseyi ve dernekler arasında iletişimsiz sorununun olduğunu iki önceki kısımda tespit etmiştik. İletişimsizliğin tarafları sorgulandığında, (ilginç bir durum olarak) KK'nin katılım için derneklere sık (%42) veya seyrek (%29) çağrıda bulunduğu ama derneklerin bu çağrıya hiç (%39) veya kısmen (%43) ilgi göstermediği tespit edilmektedir (grafik 66 ve grafik 67). Bunu öz eleştiri kabul etmek gerekir. Bu konudaki birleşik dağılım analizinde iyimser, karamsar ve kararsız üç eğilim açık biçimde ortaya konulmuştur. Şöyle ki; KK'nin katılım için derneklere çağrı yapmadığı savunanlar derneklerin de KK'ne ilgi göstermediğini savunmaktadırlar (%67). Yani bu karamsar grup iletişim sorununda her iki tarafı da kusurlu bulmaktadır. Buna karşın, KK'nin katılım için derneklere çağrı yaptığını savunanlar derneklerin de kent konseyine ilgi gösterdiğini savunmaktadırlar (%31). Bu iki grup dışında KK'nin katılım için derneklere çağrı yaptığından emin olamayanlar, derneklerin de KK'ne ilgi gösterdiğinden emin değildirler (%64) (BDG 6).

'*Kent konseyinde temsil edilmek*' dernekler için yeni bir davranıştır. Toplumsal değişimde yeniliklerin kabul edilmesinin bazı ilkeleri vardır. Yani kişi, grup ve toplum için kültürel yenilik olduğu gibi bir anda kabul görmez, zaman içinde '*seçici ayıklama*' işlemi sonucunda kabul, kısmi kabul veya ret durumları söz konusu olur. Seçici ayıklama ilkelerinden birisi 'bir yenilik saygınlık kazandırdığı ölçüde kabul edilme şansı yükselir' önermesinde ifade edilmiştir (Tezcan, 1991). Bu bilimsel bilgi kullanılarak, dernek temsilcilerinden 'KK'de temsil edilmenin derneğin saygınlığını etkileyip etkilemediği' öğrenilmek istendiğinde eşit oranda (%33) 'evet', 'hayır', 'kısmen' cevabı alınmıştır (grafik 68). Yani kararsız ve görelî bir durum söz konusudur. Belki sivil toplum kökleştikçe soru cevabını bulacaktır.

Buradan *katılımcı demokrasi* alanında sorulara yoğunlaştığımızda KK'de çok da olumlu veya istendik yapı ve işleyişin gözlenmediğini baştan söylemek durumundayız. Dernek temsilcileri arasında KK'nin işleyişini 'demokratik' algılayanların oranı %23'te kaldığı halde 'anti-demokratik' algılayanların oranı %39'dur. Diğerleri kararsızdır (grafik 69). KK'nin 'demokratik işleyişine gölge düşüren etkenler' olarak şunlar sıralanmıştır:

1. KK Başkanı seçimine Belediye Başkanı'nın etkisi olabilmektedir (%72) (grafik 70).

2. KK karar alma sürecine Belediye Başkanı'nın (%24), meslek odalarının (%20), vd. (STK tanımı tartışmalı olanların) etkisi olabilmektedir (grafik 71 ve grafik 72).

3. KK'nin Belediye'nin güdümünde olduğu kanaati yaygındır (katılıyor %61; kısmen %31) (grafik 83).

4. Dernekler KK'de yeterince temsil edilmemektedirler (katılıyor %46; kısmen %40) (grafik 79).

5. KK'de temsil edilen dernekler de eşit güce sahip değiller (katılıyor %61; kısmen %24) (grafik 82).

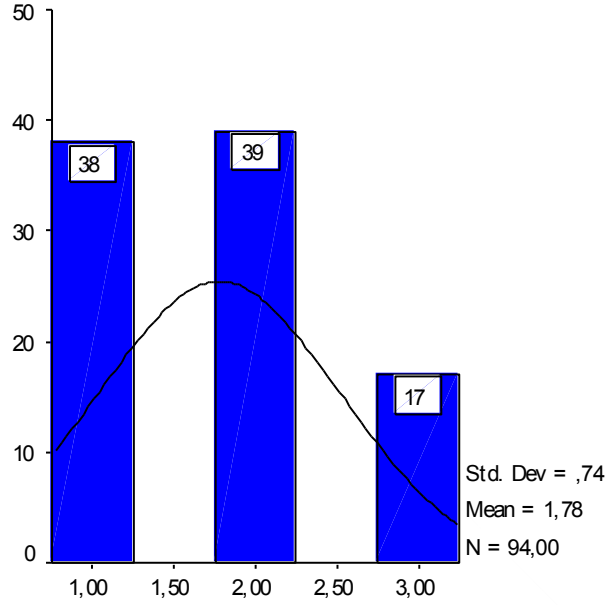
6. Dernekler, KK organlarının seçiminde ve karar alma sürecinde etkili olması gerektiği halde, (%68) etkisizdirler (grafik 74 ve grafik 75).

7. KK üyeleri arasında çok keskin olmasa da siyasal kümeleşme vardır (histogram 4 ve grafik 77).

8. Bu etkiler neticesinde Kent Konseyi organları tamamen (%29) veya kısmen (%37) bağımsız karar alamamaktadır (grafik 73).

Böylece, araştırmaya katılan dernek temsilcileri siyasal nüfuz, eşitsizlik, katılım engelleri ve iletişimsizlik gibi noktalarda düğümlenen KK'nin yapısal sorunlarının olduğunu açık biçimde ifade etmişlerdir.

Histogram 4: 'KK üyeleri arasında siyasal kümeleşme var' mı?

KK üyeleri arasında siyasal kümeleşme var mı ?

1,00-1,66 'Evet' 1,67-2,33 'Kısmen' 2,34-3,00 'Hayır'

Dernek temsilcileri, derneklerden kaynaklanan eksiklik ve sorunlar bir yana bırakılırsa, KK'ni yapısal sorunlarına rağmen katılımcı demokrasinin aracı olarak görmektedirler. Bu nedenle KK yerel yönetimin uzantısı olarak algılanmamaktadır. KK'nin Belediye Meclisi'nin yetkilerini ihlal ettiği düşünülmemektedir (%88) (grafik 81). Tam tersine KK'nin belediye nüfuz alanından çıkması istenmektedir.

KK'nin yapısal sorunlarının nedenlerinden biri olarak onun toplumsal ihtiyaçtan çok BM sözleşmeleri ve AB uyum yasaları gibi süreçlerin sonucunda Batı'dan aktarılmış bir kurum olması dikkat çeker (grafik 80). KK kültürün ürettiği bir ürün olmadığı için seçici ayıklama sürecinde bir yenilik olarak görülmektedir. Bu kültürleşme sürecinde yeni yapı içerisinde eski alışkanlık, zihniyet devam ettirilmek istenmektedir. Tabi bu yeni sorunlara yol açmaktadır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında kent konseylerinin katılımcı/müzakereci demokrasinin bir aracı olarak işlevselliğini Adana Büyükşehir Kent Konseyi üzerinden inceledik. İncelememizi teorik ve kavramsal literatür taraması yanı sıra Adana Büyükşehir Kent Konseyi bünyesinde bulunan Dernekler ile yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular ile test ettik. Adana Büyükşehir Kent Konseyi Çevre ve Eğitim Komisyonu çalışmalarına katılmam ve Seyhan Kent Konseyi kuruluş sürecinde aktif görev almam kent konseylerinin gerek kuruluş gerekse çalışma süreçlerini yakından gözlemleme olanağı bulmamı sağladı.

Türkiye’de kent konseylerinin kuruluş süreci, BM’nin Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 belgesine Türkiye’nin de imza koyması ile başlamıştır. Bu belge çerçevesinde 1997 de kuruluş süreci başlayan kent konseyleri 5393 sayılı Belediye kanunu 76. Maddesinde oluşumu ve işlevleri tanımlanarak yasal dayanağa kavuşmuştur.

21. yüzyıla girer iken modernizm birden çok paradigma değişimi ile karşı karşıya kalmıştır. Bunlar temsili demokrasilerden katılımcı/müzakereci demokrasilere geçiş, “yönetim” anlayışından “yönetişim” anlayışına geçiş ve işçi sınıfından sivil topluma geçiş olarak tanımlanmaktadır. Bu paradigma değişimlerinin en temel etkeni ise 20. Yüz yılın son çeyreğinde ortaya çıkan iletişim, bilişim ve ulaşım teknolojilerindeki ilerlemeler ve küreselleşmedir. Bütün bu paradigma değişimlerinde iki önemli vurgu olduğu görülmektedir. Bunlar katılım ve sivil toplumdur.

Yerleşik temsili demokrasiye sahip gelişmiş batı ülkelerinde *modernizmin* yaşadığı krizlere, yeni paradigmlar (Katılımcı demokrasi, Sivil toplum, Yönetişim) çerçevesinde çözüm üretecek yeni enstrümanlar önerilmektedir. Türkiye’de uygulanan kent konseyleri bu enstrümanlara bir örnek teşkil etmektedir.

Adana Büyükşehir Kent Konseyi(ABKK) sivil toplum demografik yapısı ve rolü açısından değerlendirdiğimizde Konseyde temsil edilen derneklerin büyük çoğunluğunun yerel (%67) ve sivil dernek (%94) olduğu, derneklerin çoğunluğunun üye sayısının 100 den az olduğu (65) görülmektedir. Konsey’de dernekleri temsil eden üyelerin 40 yaş ve üstü (%90), ağırlıklı olarak kadın (%66), üniversite mezunu (%68), çekirdek aile (%80), aynı zamanda bir başka derneğe üye olduğu (%67), belediye çalışanı olmadığı (%99) ve orta-üst gelir grubuna dahil olduğu araştırma verilerinden elde edilmiştir. Bu veriler bize Konseyde temsil edilen derneklerin ekonomik sorunu olmayan ve nitelikli insan gücü profili taşıdığını göstermektedir. Araştırma bulguları göstermektedir ki Adana Büyükşehir Kent Konseyinde Dernekler yeterince temsil edilmemektedir. Adana Büyükşehir Belediyesi içinde var olan 2248 dernekten sadece 139 tanesi ABKK’nde temsil edilmektedir (temsil oranı %6).

Derneklerin temsil sorununda üç belirgin neden olduğunu yine araştırma verilerinden elde etmekteyiz. Bunlar:

- 1) Derneklerin kurumsallaşma aşamasına gelememiş olmaları,
- 2) Konsey’in derneklere katılım konusunda yeterince güçlü çağrı yapmaması,
- 3) Konsey’in dernekler tarafından tanınmadığı ve bir dernek Konsey’de temsil edilse bile dernek üyelerinin Konsey hakkında bilgi sahibi olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Konseyde temsil edilen derneklerin çoğunlukla(%72) kurumsallaşmış ve 6 yıldan daha çok sürede faaliyette olan dernekler olduğu gözlenmektedir. Araştırma sırasında yapılan gözlemler göstermiştir ki Konsey bünyesinde var olan Kadın ve Engelli dernekleri Konsey dışında da etkindirler ve bunun sonucunda da Konsey bünyesinde bulunan Kadın ve Engelli Meclislerinin daha aktif faaliyetler göstermektedirler.

Araştırma bulgularımızda bir başka dikkat çekici nokta katılımcıların küçümsenmeyecek bir oranının (%5-%20 arası değişkenlik göstererek) sorulara “fikrim yok” yanıtını vermesidir. Bu bulgu Konseyde temsil edilen Derneklerin dahi birçok konuda bilgi sahibi olmadığını, Konseyde olmak için olduklarını göstermektedir. Bu verilere dayanarak sivil toplumun Konsey bünyesinde yeterli oranda temsil edilmediği, sivil toplumun teoride kendisine biçilen rolü yerine getirebilmesi için, kurumsallaşmış bir dernek yapısına, eğitilmiş ve ekonomik sorunu olmayan bir üye yapısına sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Konseyde bulunan Dernek temsilcileri'nin Konseyin yapısı ve işleyişi konusunda bilgi sahibi olduklarını (%62) ancak kendi Dernek üyelerinin Konsey hakkında bilgi sahibi olmadığı (%22 bilgi sahibi %44 kısmen bilgi sahibi) araştırmanın bir başka bulgusudur. Bu da gösteriyor ki, Dernekler için Konsey kurumsal bir bağ kurulacak bir olgu olarak görülmemektedir. İstendiğinde Konsey'e temsilci gönderilmektedir. Bazen Konsey temsilcisi dernekten ayrıldığında derneğin Konsey konusundaki bilgisi de tamamen gitmektedir. Bu anket sırasında hiçte az olmayacak sayıda karşılaşılan bir durum olarak karşımıza çıktı.

Adana Kent Konseyini araştırma verilerinden yola çıkarak iç işleyiş, amacını gerçekleştirme ve yönetim açısından değerlendirdiğimizde katılımcıların, yasadaki tanımlı kent konseyi mevzuatının Konseyin işleyişi için yeterli olmadığını düşündükleri ortaya çıkmaktadır, yasadaki mevzuat yeterlidir diyenlerin oranı %19, kısmen yeterlidir diyenlerin oranı %32 da kalmaktadır. Mevzuatın değiştirilmesi gerektiği görüşünün ağırlıklı olmasının nedeni Konseyin yasadaki bütçesinin ve işleyiş mekanizmalarının tam olarak tanımlanmamasından kaynaklı gözükmektedir. Türkiye'de ki diğer kent konseyi uygulamalarına da bakıldığında konseylerin verimli ve demokratik bir işleyişe sahip

olmalarının Belediye başkanlarının tutumuna bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Konseyin dernekleri proje sunma ve uygulama konusunda da cesaretlendirmedeği, derneklerin de Konseyde proje üretimi konusunda isteksiz kaldıkları görülmektedir. Konseye hiç proje sunmayan dernek sayısının %67 çıkması STK'ın konseyde aktif rol almadıklarını göstermektedir. Konsey'in hayata geçireceği projelerle kentin toplumsal yapısında olumlu dönüşümler yaratabileceği yine Konseyin 2015 de gerçekleştirilen "Okul Öncesi Eğitim" projesiyle kanıtlanmıştır. Bu projenin uygulanmasıyla Adana'da okul öncesi eğitime başlayan çocuk sayısı %5 oranında artmıştır.

Diğer taraftan katılımcılar var olan çalışma gruplarının, Konsey toplantı sayılarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler de göstermektedir ki Konsey kent sorunlarına çözüm getirecek projeler üretilebilecek bir platform olma niteliğine en azından Dernekler açısından sahip değildir.

Kent Konseyi'nin yönetim anlayışını hayata geçirme açısından da sorunlu olduğu vardığımız sonuçlardan biridir. Zira katılımcıların yarıdan fazlası (%60) evet ve kısmen diyerek Konsey üyeleri arasında iletişim sorunu ve siyasal kümeleşme (%77) olduğunu belirtmektedirler. Bir başka yönetim eksikliği Derneklerin Konseyde başkanlık, yürütme kurulu üyeliği gibi yönetsel görevler alamamalarıdır. Bu verilere dayanarak Konseyde yönetim anlayışı yerine güce dayalı hiyerarşik yönetim anlayışının devam ettiği söylenebilir.

Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin işleyişine Katılımcı demokrasi açısından baktığımızda araştırma verileri göstermektedir ki tüm toplumsal kesimler konseyde temsil edilememektedir. Özellikle derneklerin temsilinde bu oran daha da düşmektedir. Bu bize katılımın temsil açısından bile yetersiz kaldığını göstermektedir. Konseyde temsil edilen Derneklerin kararlara katılımı açısından baktığımızda da durum değişmemektedir.

Katılımcılar kararların alınmasında, Konsey başkanı ve Konsey sekreterinin seçilmesinde Belediye Başkanı'nın etkin olduğunu ve bu görevlere gelecek kişilerin Belediye bünyesinden seçildiğini belirtmişlerdir (evet ve kısmen diyenler %70). Bazen de bunun tersi gözlenmektedir. Konsey başkanı, ya da sekreteri olarak düşünülen kişiler önce belediye bünyesine alınmaktadır, daha sonra Konsey başkanı seçilmektedir.

Araştırmanın ortaya çıkardığı bir başka dikkate değer nokta Konsey'de var olan Dernek temsilcilerinin siyasal tercihleriyle ilgilidir. Yaptığımız çalışmada "Bir siyasal partiye üye misiniz? Üye iseniz adı ?" sorusuna evet diyenlerin oranı %37 çıkmıştır. Ancak dikkat çekici nokta siyasal alanda var olan tüm partilerin adı zikredildiği halde Kürt hareketini temsil eden parti adı hiç geçmemiştir. Bu olgu, Konsey'e kentin tüm aktörlerinin katılımı konusunda ortaya çıkan katılım sorununu güçlendirici bir veri olarak gözükmektedir

Katılımcılara Adana Büyükşehir Kent Konseyi'nin daha işlevsel olabilmesi için ne önerirsiniz diye sorduğumuzda, katılımcılar ağırlıklı olarak; Konseyin özerk bütçesi olması, Konsey'de siyasi kümeleşmelerden uzak demokratik bir işleyişin hayata geçirilmesi, Konsey'in katılımı arttırmak için STK ile daha güçlü bir iletişim kurması, daha özerk ve katılımcı bir işleyiş için mevzuatın yenilenmesi, kent sorunlarını çözecek gerçekçi projeler üretilmesi, bu projelerin belediye Meclisinde takibi ve hayta geçirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Anketlerin yapılması sırasında görüştüğüm katılımcılardan edindiğim izlenimlerden de bahsetmek istiyorum. Gördüğüm kadarıyla sivil toplum kuruluşlarında (en azından Konseyde temsil edilenlerde) daha demokratik ve katılımcı bir kent yönetimi arzusu ve çalışma isteği mevcuttur. Ancak bunun nasıl gerçekleştirileceği konusunda Dernekler kapasite sorunu ve umutsuzluk yaşamaktadırlar. Birçok STK yöneticisi " bizi

Konseye yılda en fazla bir ya da iki kez çağrılar ” ya da “gidiyoruz, oy verip geliyoruz, ne yapıldığını bilmiyoruz” demektir. Birçok STK konseyde temsil edilme hakkının olduğundan bile habersiz gözükmektedir. Bu gözlemlerde göstermektedir ki Konseyin ana unsuru olarak görülen STK henüz haklarının ve kent yönetiminde oynayabileceği rolün farkında değildir. Yine görüşmelerimden edindiğim izlenimlere göre bunun en büyük nedeni STK'nın kentte var olan patronaj ilişkileri kırıp demokratik bir kent yönetiminin kurulabileceği inancına sahip olmamasıdır.

Araştırma bulgularına bir bütün olarak bakıldığında Konseyin yönetim anlayışını, katılım ilkesini ve sivil toplumun kent yönetiminde etkin rol alması işlevlerini henüz yerine getiremediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

ÖNERİLER

Türkiye imparatorluktan Cumhuriyete geçişle birlikte; arada kesintiler yaşasa da işleyen bir parlamenter sistem, temel insan haklarının sağlandığı bir toplumsal yaşam, tüm dünya ulusları arasında saygınlığı olan bir ulus devlet yapısı, genç nüfusuyla hizmet ve sanayi ağırlıklı bir ekonomik yapı inşa edebilmiştir. Cumhuriyetin çağdaş ve demokratik bir Cumhuriyete dönüşebilmesi için önümüzde aşmamız gereken üç temel sorun bulunmaktadır. Bunlar etnik ayrılıkçılık, kökten dinci akımlar ve bilgi teknolojilerine dayalı üretim ekonomisinin eksikliğidir. Bu sorunların ancak toplumsal diyalog ve ötekini anlamakla çözülebileceğini düşünmekteyim. Kent konseyleri, kentlerde toplumsal diyalogun gerçekleştirilebileceği, Habermas'ın önerdiği iletişimsel rasyonel aklın geliştirilebileceği bir platform olarak işlev görebilir. Ancak araştırmamızın sonuçları da göstermiştir ki Konsey henüz bu işlevini yeter düzeyde yerine getirememektedir.

Konsey yerelde bir demokrasi inşa aracı ve demokrasi yaşatıcı işlev üstlenebilir. Bunun için;

1. Kent konseyleri mevzuatında yapılacak değişiklerle konseylere temel işlevlerini yerine getirebileceği olanağı sağlayacak bağımsız bütçe mekanizması oluşturulması,
2. Kent konseyleri yönetiminde yer alan yada çalışan kişilerin, kentin entelektüel birikimini koordine ve motive ederek kent ile ilgili projelere yönlendirebilecek bilgi ve yetenekte olması,
3. Konsey yönetiminin “konseye hakim olacak bir ekip” oluşturma anlayışı yerine “kentin tüm kesimlerini, kent adına bir platformda bir araya getirme” anlayışı çerçevesinde, kent sorunlarıyla ilgilenen, Konseyde çalışma konusunda motivasyonu tam olan temsilcilerden oluşturulması,
4. Türkiye’de demokrasi kültürü yeterince oluşmamıştır, bu nedenle Konsey’in kendi varlık nedeni de olan demokrasi kültürünün kentte oluşması için yoğun faaliyetler gerçekleştirilmesi ve bu faaliyetlerin farklı medya kanallarıyla kentliye duyurulması,
5. Sivil toplum kuruluşları(Dernekler),Konseyin en kalabalık grubunu oluşturdukları halde, araştırma verileri de göstermektedir ki, kent yönetimine katılım, proje geliştirme, toplumsal baskı unsuru olma konusunda STK(Dernekler) motivasyona ihtiyaç duymaktadırlar. Konsey’in STK(Dernekler) ile tek tek görüşerek Konseye katılımlarının sağlanması gerekmektedir.
 6. Konsey mutlaka, kentte doğrudan demokrasinin gelişmesine altyapı oluşturacak Demokrasi ve Sivil Toplum Okulu açmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2013). Türkiye ekonomisine genel bakış 2001–2013. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 1 (2), Ekim-Aralık 2013, 15–32.
- Adana İl Tarım Müdürlüğü (2016) .*Veriler: Bitkisel üretim verileri*. 1 Haziran 2016 tarihinde <http://www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/BUGEM.pdf> adresinden alınmıştır.
- Akatay, A., Harman, S.(2014).*Sivil toplum kuruluşları*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Akdoğan, A.(2008,Aralık). Yerel yönetim yasalarında katılım. *Mimarlar Odası Ankara Şubesi* , 17-27.
- Akipek, J., Akıntürk, T. (2004). *Türk medeni hukuku. Cilt 1*. İstanbul: Beta.
- Akyos,C., ve Daniş, D.(2011). Küreselleşme ve Demokrasi: Küreselleşme ve Kent. Ö. Adadağ ve C.Yıldızcan (Eds.). *Küreselleşme ve Demokrasi İçinde* (ss.131-174). Ankara: Dipnot.
- Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi (1986) Cilt 1*. İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Anonim1 (Haziran 2016). *Adana Nüfusu*. 1 Haziran 2016 tarihinde <http://www.nufusu.com/il/adana-nufusu> adresinden alınmıştır.
- Apaydın, B. (2010). *Kent konseyleri üzerinden yerel yönetim karşılaştırması: Kadıköy ve Beyoğlu İlçe Belediyeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Ateş, N. (2004). *Demokrasinin geleceğinde bilişim teknolojilerinin rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Atiker, E. (1995), *Bireyselleşme ve toplumsal farklılaşma*. İstanbul: İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Atiker, E. (1998). *Modernizm ve kitle toplumu*. Ankara: Vadi.
- Bağı, M.E (2010). *Sivil topluma eleştirel bir yaklaşım: Batı, liberal demokrasi ve Türkiye örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

- Başlar, K. (1992). Uluslararası çevre hukuku ve Dünya çevre zirvesi. *Çevre Dergisi, Sayı 3*, 8–10.
- Bekmen,A.(2014). Marksizim: Praksis'in teorisi. H.B.Örs. (Ed.). *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler İçinde* (ss. 165-252). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Belge1. (2005). 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005, Temmuz 13). Resmi Gazete.
- Belge2 (2006). Kent Konseyleri Yönetmeliği (2006, Ekim 8). Resmi Gazete.
- Belge3 (1992) .Rio Declaration on Environment and Development. United Nations (UN)
- Belge4 (1972). UN Conference on Human Environment – Stockholm Declaration, BM yayınları,
- Belge5 (1992). United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janerio, Brazil, AGENDA 21
- Bingöl, Y. (2012). Çağdaş yönetim biçimi olarak demokrasi. D.Dursun ve M.Altunoğlu (Eds). *Siyaset Bilimi İçinde* (ss. 122-149). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Castells, M.(2008). *Ağ toplumunun yükselişi* (Çev. E. Kılıç). İstanbul: Bilgi Üniversitesi. (Özgün çalışma 2000).
- Cevizci, A. (2010). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Paradigma.
- Coşkun, M. K. (2007). *Demokrasi teorileri ve toplumsal hareketler*. Ankara: Dipnot.
- Çaha, Ö. (2011). Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları Ve Sivil Toplum. A.Yayala ve B.Şahin (Eds.) *Türkiyede Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Sivil Toplum ve Demokrasi İçinde* (ss. 85-124). Ankara: Liberal Düşünce Topluluğu Derneği.
- Çaha, Ö.(2007). İdeolojik kamusalın sivil kamusala dönüşümü. *Doğu Batı Düşünce Dergisi, Yıl 2, Sayı 5, Kasım-Ocak 1998–99. 4. Baskı*,81–105.
- Çaha, Ö.(2008). 28 Şubat Sürecinde Toplum, Sivil Toplum/Gönüllü Kuruluşlar Ve Siyaset/Siyasetçiler Ekseninde İki Kutba Doğru Ayrıştı. M. Şentürk ve A. Aydoğan (Eds). *Sivil Toplum Kavramı Tartışmaları İçinde* (ss. 231-247). İstanbul: Kaknüs Yayınları

- Çaha, Ö.(2014). Demokrasi. H. Çetin (Ed). *Siyaset Bilimi İçinde* (ss. 297-355). Ankara: Orion.
- Çemrek, M. (2013). Uluslararası politikanın küresel dönüşümü. M. Çemrek (Ed). *Uluslararası Politika II* İçinde (ss. 134-157). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çınar, M.(2015). Demokrasi. Y. Taşkın(Ed.). *Siyaset :Kavramlar, Kurumlar, Süreçler* İçinde (ss. 2005-249). İstanbul: İletişim
- Çubukçu,U.S.(2014). Sosyal demokrasi: Melez bir politik gelenek H.B.Örs (Ed.). *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler* İçinde (ss. 255-306). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Çulhaoğlu, M.(2014). Marksizm. G. Atılğan ve E.A. Aytekin (Eds.). *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* İçinde (ss. 330-345). İstanbul: Yordam Kitap
- Demir, G. (2014). *Postmarksizm ve radikal demokrasi*. İstanbul: Patika.
- Demirel, N. (2009). *Kurumsal ve tarihsel aşamaları ile sivil toplum ve Türkiye*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Doğan Haber Ajansı [DHA] (24.01.2016). *Haber: TUIK'in 'yaşam memnuniyeti' sıralamasında Adana 70, Mersin 71. Sırada*. 1 Haziran 2016 tarihinde http://www.dha.com.tr/tuikin-yasam-mamnuniyeti-siralamasinda-adana-70-mersin-71-sirada_1120731.html adresinden alınmıştır.
- Dursunoğlu, İ. (2012). *Demokrasilerde sivil toplum kuruluşlarının yeri ve önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Emrealp, S. (2005). *Türkiye’de Yerel Gündem 21 programı*. İstanbul: IULE-EMME.
- Eraydın, Ayda (2001). Küreselleşme- yerelleşme ve işlevleri farklılaşan kentler, GERAY, Cevat’a Armağan. Ankara: Ankara Mülkiyeliler Birliği Yayınları, No: 25, 363-392
- Erman, T.(2016) . “Mış gibi site” Ankara’da Bir TOKİ-Gecekondu dönüşüm sitesi. Ankara: İletişim
- Ersöz, H.Y(2007). *Türkiye’de kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının gelişiminde meslek ve sivil toplum kuruluşları*. İstanbul: ITO Yayın No :2007-36

- Eryılmaz, B.(2013). Kamu yönetiminin yapısı S. Sözen (Ed). *Kamu Yönetimi İçinde* (ss. 99-147). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Geray, C.(2001).Kentleşme sorunlarının çözümü açısından küreselleşme, özelleştirme, yerelleştirme ve yerel yönetimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 10,Sayı 4, 7-22.
- Geuss,R.(2013).*Eleştirel teori* .(Çev. Keskin,F.). İstanbul: Ayrıntı.(Özgün çalışma 1981)
- Gibson, J. S. (1996). *Dictionary of international human rights law*. Metuchen: The Scarecrow Press.
- Gönenç, A. A. (2001). *Sivil toplum, düşünsel temelleri ve Türkiye perspektifi*. E-Kitap, Altkitap: <http://www.altkitap.net> adresinden alınmıştır.
- Görmez K. & Yücel Işıldar, G. (2011). Üniversite öğrencileri kent konseyleri hakkında ne biliyor? Ne düşünüyor? E. B. Keskin (Ed.) *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde (ss. 158-171). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Görmez, K. & Altınışik, H. U. (2011). Yerel demokrasi ve kent konseyleri. E. B. Keskin(Ed.). *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde(ss. 30-50). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Güler, B.A(2003). Yönetişim: Tüm iktidar sermayeye. *Praksis* 9,Kış-Bahar ,93-116.
- Güler, B.A(2006). *Yerel yönetimler*. Ankara: İmge Kitapevi
- Güllüpnar, F.(2012). Kent sosyolojisi kuramları üzerine bir literatür değerlendirmesi. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 21,Sayı 3, 1-29
- Gümüş, A., Olgun, A.(2008). *İnşaat mühendisleri fiziki mekanlar zihni mesafeler*. Adana: TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası.
- Gümüş, K.(2008).STK'lar Sivil Toplumun Yerine Geçemez, Sivil Toplumun Katılımı İçin Çalışırlar. M. Şentürk ve A. Aydoğan (Eds). *Sivil toplum Kavramı Tartışmaları* İçinde (ss. 9-18). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Gündüz, A.Y. & Kaya, M. (2014) Küresel dünyada sivil toplum kuruluşlarının ekonomik kalkınmadaki rolleri üzerine bir değerlendirme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, Yıl 6 - Sayı 10 – Mayıs 2014.

- Güney, A.(2004). Küreselleşme, Kimlik Politikaları Ve Kent İlişkisi Üzerine Alternatif Bir Okuma: Antakya Örneği. M. Güneş (Ed.) *Küreselleşme Kısacasında Kent ve Politika* İçinde (ss.123-142) .Ankara: Detay Yayıncılık.
- Gürbüz. Y. (1980). *Siyasal sistemler*. İstanbul: May
- Güzelsarı, S.(2014). Küreselleşme. G. Atılğan ve E.A. Aytekin (Eds.). *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* İçinde (ss. 267-281). İstanbul: Yordam Kitap
- Habermas, J. (1996).*İletişimsel eylem kuramı*. (Çev. Tüzel, M.). İstanbul: Kabalacı Yayınevi.(Özgün çalışma 1981).
- Habermas, J. (2013). “Öteki” olmak,”Öteki”’yle yaşamak. (Çev. Tüzel, M.). İstanbul : Yapı Kredi Yayınları.(Özgün çalışma 1997).
- Heywood, A. (2013). *Siyasi ideolojiler: Bir giriş*. (Çev. Ş. Akın vd.) Ankara: Adres. (Özgün çalışma 2012).
- Heywood, A.(2014).*Siyaset*. (Çev. B. Özipek vd.). Ankara: Liberte Yayınları. (Özgün çalışma 2013).
- Holden, B. (2007). *Liberal demokrasiyi anlamak*. (Çev. H. Bal). Ankara : Liberte Yayınları.(Özgün çalışma 1993).
- İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı (2016). *İstatistikler*. 1 Haziran 2016 tarihinde <https://www.dernekler.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Komisyon (2013). *Uluslararası sivil toplum araştırması raporu*. Ankara: İçişleri Bakanlığı.
- Jeanniere,A.(1994). Modernite nedir? (Çev. Tural, N.) M. Küçük (Ed). *Modernite Versus Postmodernite* İçinde (ss 15-25). Ankara: Vadi
- Kamalak, İ. (2013).Sosyal Demokrasiye Giriş. A.Cıngı (Ed.). *Sosyal Demokrasi Notları* İçinde(ss. 11-42). İstanbul: Kalkedon
- Karabulut, H. (2009). *Yerel demokrasilerde kent konseylerinin rolü: Bursa Kent Konseyi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Karakılçık, Y.(2016) . *Yerel yönetimler*. Ankara: Seçkin

- Kaya, A. (2013). 21. Yüzyılın Başında Yeni Dünya Düzeni Ve Sosyal Demokrasi. A.Cıngı (Ed.). *Sosyal Demokrasi Notları* İçinde(ss. 71-90). İstanbul: Kalkedon
- Keyder, Ç.(2000). *İstanbul, küresel ile yerel arasında* . İstanbul: Metis Yayınları.
- Kaypak, Ş. (2011). Katılımcı yönetim mekanizması olarak kent konseyleri. E. B. Keskin (Ed.). *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde (ss. 133-157). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Kazgan, G.(2000). *Küreselleşme ve ulus -devlet*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keleş, R.(2001). Küreselleşme ve yerel yönetimler , GERAY, Cevat'a Armağan. Ankara: Ankara Mülkiyeliler Birliği Yayınları, No: 25, 563-574.
- Kestellioğlu, G. (2011) .Yerel demokrasi ve kent konseyleri: Kahramanmaraş örneği. E. B. Keskin (Ed.) *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde(ss. 51-73). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Keyman, F. (2004). *Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Keyman, F.(2006) .Türkiye’de sivil toplumun serüveni . Ankara: STGM
- Keyman, F.(2009). *Sivil toplum, demokratikleşme ve Türkiye-AB ilişkileri. A. Akyüz(Ed.). AB, Bütünleşme ve STK’lar* İçinde (ss. 13-19). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keyman,F.M.,Lorasdağı,B.K.(2010).*Anadolu’nun dönüşümü Türkiye’nin geleceği:* İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Keyman. F. (2005). Kamusal Alan, Sivil Toplum ve Demokrasi. L.Sunar (Ed.). *Sivil Toplum Ve Demokrasi* İçinde (ss. 99-122). İstanbul: Kaknüs.
- Kırker, B. (2010). *Yerel yönetimlerin kadın politikası: Kadıköy Belediyesi Aile Dayanışma Merkezleri ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Kent Gönüllü Evleri örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Koç, Taylan (2009). Yerel demokrasi, katılım ve yönetim: Adana örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Memiş, L. & Cebeci, E. & Öztürk, N. (2011). Türkiye’de büyük şehir ve il merkezi düzeyinde bulunan kent konseyleri web sayfalarının “Katılım” bağlamında değerlendirilmesi. E. B. Keskin (Ed.) . *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde(ss. 218-239). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Onbaşı, F. (2005). *Sivil toplum*. İstanbul: L&M.
- Ökmen, M., Parlak ,B.(2015) .*Yerel yönetimlerde yeni vizyonlar*. Bursa :Ekin Yayınevi
- Öktem, Binnur(2006). Neoliberal küreselleşmenin kentlerde inşası: AKP’nin küresel kent söylemi ve İstanbul’un kentsel dönüşüm projeleri: *Planlama*,2, 53-65
- Özalp, A. (2008). *Sivil toplum örgütlerinin toplumsal ve siyasal bakımdan önemi*. Dernekler Denetçiliği Yeterlik Tezi. T.C İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- Özgüden, M.(2007) . Türkiye’de sivil toplum ideolojisi: Yeni sağ, sol liberalizm ve siyasal islamcılık üzerine bir inceleme. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Özkan, H. & Kırdas, E. & Koç, T. (2012). Yoksulluk sorununu görmeyen bir kalkınma olarak yönetişimci kalkınma: Adana örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(4), 89–129.
- Özoğuz, B. (2012). *Farklı yerel katılım yöntemleri ve kent konseyleri örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Öztürk, Z.A(2014). Küresel siyaset. H. Çetin (Ed). *Siyaset Bilimi* İçinde (ss. 661-697). Ankara: Orion.
- Saraçoğlu, C.(2014).Sosyal demokrasi. G. Atılğan ve E.A. Aytekin (Eds.). *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* İçinde (ss. 364-378). İstanbul: Yordam Kitap
- Sarıbay, A. Y. (2014). *Global bir bakışla politik sosyoloji*. Ankara: Sentez
- Savran, G. A. (2013). *Sivil toplum ve ötesi*. Ankara: Dipnot.
- Savran, S.(2008) .*Kod adı küreselleşme* .İstanbul: Yordam Kitap.

- Savut, E. (2011). Yerel Gündem 21 kent konseyleri ve Uşak Kent Konseyi. E. B. Keskin (Ed.). *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde(ss. 218-239). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Sezer, T. D. (2008). Dernek kurma özgürlüğünün içeriği ve gelişim süreci üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı:1*, 1–58.
- Şah, M. (2008). *Derneklerin ülke ekonomisindeki yeri ve önemi*, Yayınlanmamış Denetçilik Tezi, T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı, Ankara
- Şahin, S.Z.(2015). Kent konseylerinin katılımcılık kapasitesinin değerlendirilmesi: Ankara örneği. E.B.Keskin ve E.K. Tosun (Eds.). *II. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde (ss. 92-110). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Şahin, Z. S. (2011). Kent konseylerinin katılımcı kent yönetimine katkıları üzerine bir değerlendirme: Ankara örneği. E. B. Keskin (Ed.). *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* İçinde (ss. 172-187). Bursa: Bursa Kent Konseyi.
- Şaylan, G. (2008). *Temsili liberal demokrasinin önlenemez krizi*. Ankara: İmge.
- Şen, İ. G. (2004). *Doğrudan demokrasi: kurumlar, hukuki ve siyasi sorunlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tekeli, İ. (2011). *Türkiye için siyaset ve demokrasi yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Tekeli, İ. (2012). *Türkiye için STK ve katılımcı demokrasi yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Timur, T.(2000), *Küreselleşme ve demokrasi krizi*, 2. Baskı. Ankara: İmge Yayınları.
- Toprak, Z. (2013). Güncel sorunlar ışığında, Türkiye’de yerel yönetimler. Yerel yönetimler sempozyumu bildiriler kitabı. Ankara: Nazım Hikmet Vakfı.
- Tosun. G.E. (2005). Türkiye’de Devlet–Sivil Toplum İlişkisi Ve Demokrasinin Pekişmesinin Önündeki Engeller. L. Sunar (Ed.). *Sivil Toplum ve Demokrasi* İçinde (ss. 123-145). İstanbul: Kaknüs.
- Tunç, H. (2008). Demokrasi türleri ve müzakereci demokrasi kavramı. *G.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Yıl 2008*. Ankara: Gazi Üniversitesi,1–2
- Turgut, N. (2009). *Çevre politikası ve hukuku*. Ankara: İmaj.

TÜİK, Seçilmiş Göstergelerle Adana, 2013

Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe sözlük*. 1 Haziran 2016 tarihinde

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1 adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2013) *Seçilmiş göstergelerle Adana 2013*. Ankara: 2014

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2015). *Yıllara göre illerin yıllık nüfus artış hızı ve nüfus yoğunluğu*. 1 Haziran 2016 tarihinde

www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1591 adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2016a). *Haber Bülteni: Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları 2015*, Bülten No: 21507, Bülten Tarihi: 28 Ocak 2016. 1 Haziran 2016 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21507> adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2016b). *İşgücü istatistikleri, Aralık 2015*, Bülten No: 21569, Bülten Tarihi: 15 Mart 2016. 1 Haziran 2016 tarihinde www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=21569 adresinden alınmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2016c). *Bölgesel istatistikler*. 1 Haziran 2016 tarihinde <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/> adresinden alınmıştır.

Tüsev (2006) . *Türkiye’de sivil toplum: Bir değişim süreci. Uluslararası sivil toplum endeksi projesi Türkiye ülke raporu*. İstanbul: Bikmen,F., Meydanoğlu, Z.

Tüsev (2015). *Sivil toplum izleme raporu 2013-2014*. İstanbul:Varon,L.,Halilcikoğlu,Ö.,Dereci,S.,Başak,E.

Uygun, O. (2010). Demokrasinin çoğunlukçu ve çoğulcu modelleri: İki bin beş yüz yıllık bir tartışmanın analizi. E. Göztepe (Ed.). *Çoğulcu Demokrasi - Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı Bildiriler Kitabı*. İçinde (ss. 22–82). Ankara: Türkiye Barolar Birliği.

Yaşama Dair Vakıf [YADA] (2015). *Verilerle sivil toplum kuruluşları*. İstanbul: YADA

- Yaşar, A. (2008). *Çağımızın teorisyeni Jürgen Habermas'ın iletişim, siyaset ve modernlik anlayışı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya
- Yaylı, H.(2012. Küreselleşmenin kentler üzerine etkisi: İstanbul örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Yıl:12, Sayı:24, 331-357
- Yeldan, E.(2016,Haziran 29). Neoliberal küreselleşmenin maskesi düşerken. *Cumhuriyet*, ss.8
- Yeşildal, A. (2014). *Yerel demokrasinin gelişim sürecinde kent konseylerinin işlevselliği: Kocaeli ve Karatepe Kent Konseyleri örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Yıldız, A. (2010). *Yönetsel katılım ve kent konseyleri: Antalya, Burdur, Isparta uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Yılmaz, B. T. (2003). *Temsili demokrasinin krizi ve bir alternatif: Katılımcı demokrasi*. İstanbul: Arı.

Kent Konseyi Hakkında Algı, Tutum Ve Davranışlar

17. Kent konseyinin yapısı, işleyişi ve görevleri hakkında bilgi sahibi misiniz?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
18. Dernek üyeleriniz kent konseyi hakkında yeterince bilgi sahibi mi?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
19. Dernek üyelerinizi kent konseyi hakkında bilgilendiriyor musunuz?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
20. Kent konseyi dernekler tarafından yeterli düzeyde tanınıyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
21. Kent konseyi konseye katılım için derneklere yeterince çağrıda bulunuyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
22. Dernekler kent konseyi ile yeterince ilgileniyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
23. Derneğiniz kaç yıldır faaliyet göstermektedir?
1[] 0-1 yıl 2[] 2-5 yıl
3[] 6-9 yıl 4[] 10 yıl ve üzeri
24. Derneğiniz kaç yıldır kent konseyinde temsil edilmektedir?
1[] 0-1 yıl 2[] 2-5 yıl
3[] 6-9 yıl 4[] 10 yıl ve üzeri
25. Derneğiniz kent konseyinde temsil edilmenin yanında konsey organlarında (çalışma grupları, kozalar, meclisler vb.) görev alıyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
26. Derneğiniz kent konseyinde herhangi bir proje sundu mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
27. Dernek olarak kent konseyinde projelerinizi hayta geçirebiliyor musunuz?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
28. Derneğinizin kent konseyinde temsil edilmesi derneğinizin prestijini artırıyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
29. Kent konseyi yönetmelik ve mevzuatı kent konseyinin işleyişi için yeterli mi?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
30. Kent konseyinde var olan çalışma grupları yeterli midir?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
31. Kent konseyi yılda kaç kez toplanıyor?
0[] Toplanmıyor 1[] 1 kez
2[] 2-3 kez 3[] 4 den çok
32. Kent konseyinin yıllık toplantı sayısı sizce yeterli midir?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
33. Kent konseyinde demokratik bir işleyiş olduğunu düşünüyor musunuz?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
34. Kent konseyi başkanı seçiminde sizce belediye başkanı etkin rol oynamakta mıdır?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
35. Kent konseyinin karar alma süreçlerinde hangi kent konseyi üyeleri daha etkindir, belirtin?
1[] 2[] 3[]
36. Kent konseyinde kararların alınmasında belediye başkanı etkili midir?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
37. Kent konseyinde alınan kararlar belediye meclisinde görüşülüyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
38. Kent konseyinde alınan kararlar belediye meclisinde onaylanıyor mu?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
39. Kent konseyi kararlarını kendi kurullarınca bağımsız bir şekilde almakta mıdır?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
40. Derneğiniz kent konseyi yürütme kurulunda görev aldı mı?
1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır
41. Derneğiniz bugüne kadar hiç kent konseyine başkanlık yaptı mı?
1[] Evet 2[] Hayır
42. Kent konseyi başkanı daha çok hangi kesimden seçilmektedir?
1[] Belediyeden
2[] Üniversiteden
3[] Meslek odalarından

4[] Derneklerden

5[] Merkezi yönetim birimleri

6[] Diğer (ise belirtiniz):

43. Kent konseyi yürütme kurulu hangi yöntemle seçilmektedir?

1[] Blok Liste 2[] Çarşaf Liste

44. Kent konseyi başkanı seçiminde derneğinizi etkili midir (oy gücü dışında)?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

45. Kent konseyi yürütme kurulu seçiminde derneğinizi etkili midir (oy gücü dışında)?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

46. Kent konseyi toplantılarında gündem konularını daha çok kimler belirlemektedir?

- 1[] Kent Konseyi Başkanı
2[] Belediye Başkanı
3[] Kent Konseyi Yürütme Kurulu
4[] Kozalar
5[] Kent Konseyi Meclisi
6[] Belediye Meclisi
7[] Kent Konseyi Üyesi Kuruluşlar
8[] Diğer (ise belirtiniz):

47. Kent konseyi üyeleri arasında siyasal kümeleşme var mıdır?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

48. Kent konseyi üyeleri arasında iletişim sorunu var mıdır?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

49. Çalışma gruplarını, kozaları kimler belirlemektedir?

- 1[] Kent Konseyi Başkanı
2[] Belediye Başkanı
3[] Kent Konseyi Yürütme Kurulu
4[] Kozalar
5[] Kent Konseyi Meclisi
6[] Belediye Meclisi
7[] Kent Konseyi Üyesi Kuruluşlar
8[] Diğer (ise belirtiniz):

50. Aşağıdaki önerme için görüşünüzü bildiriniz.

"Kent halkı kent konseylerinin yapısı, işleyiş ve görevleri hakkında bilgi sahibidir"

- 1[] Katılıyorum
2[] Kısmen Katılıyorum
3[] Katılmıyorum

51. Dernekler kent konseyinde yeterince temsil edilmekte midir?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

52. Kent konseyleri kentte demokrasi kültürünün gelişmesine katkıda bulunuyor mu?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

53. Kent konseyi kentin sorunlarının çözümüne katkıda bulunuyor mu?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

54. Kent konseyleri yasa da tanımlan işlevlerini yeterince yerine getirebiliyor mu?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

55. Aşağıdaki önerme için görüşünüzü bildiriniz.

"Kent konseyleri yerel ihtiyaçlardan çok AB uyum yasaları gereği oluşturulan kuruluşlardır"

- 1[] Katılıyorum
2[] Kısmen Katılıyorum
3[] Katılmıyorum

56. Kent konseyi belediye meclisinin yetkilerini ihlal etmekte midir?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

57. Dernekler kent konseyinde eşit güce sahip midir?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

58. Belediye kent konseyini yeterince destekliyor mu?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

59. Kent konseyinin işleyişinden memnun musunuz?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

60. Belediye kent konseyinin çalışması ve faaliyetleri için yeterince kaynak ayırıyor mu?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

61. Kent konseyinin çalışmalar yaptığı, etkin olduğu, görüşünün dikkate alındığı üç alanı (kutucukların içine 1, 2, 3 yazarak) önem derecesine göre belirtiniz.

- () Çevre ve sosyal sorunlar
() Hemşerilik bilinci ve kentsel kimlik
() Demokrasinin geliştirilmesi
() Şehir stratejik planlaması
() Belediye bütçe planlaması
() Diğer (ise belirtiniz):

62. Kent konseyi yasa da tanımlanan görevini yerine getirebiliyor mu?

1[] Evet 2[] Kısmen 3[] Hayır

63. Aşağıdaki önerme için görüşünüzü bildiriniz?

"Kent konseyi Belediye'nin güdümündedir"

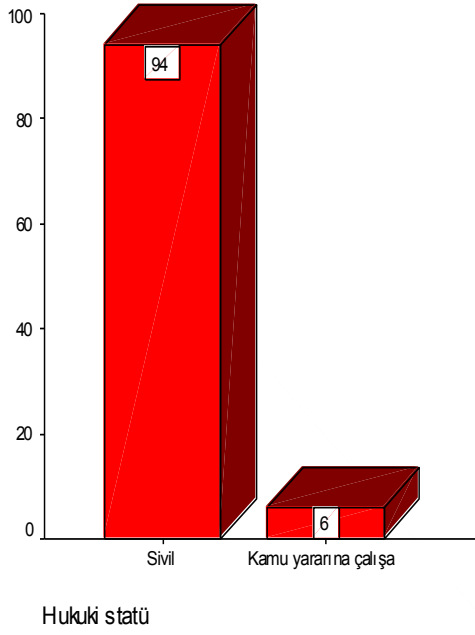
- 1[] Katılıyorum
2[] Kısmen Katılıyorum
3[] Katılmıyorum

64. Dernek olarak kent konseyinin yapısı ve işleyişi hakkında değişiklik öneriniz var mı? Varsa nedir?

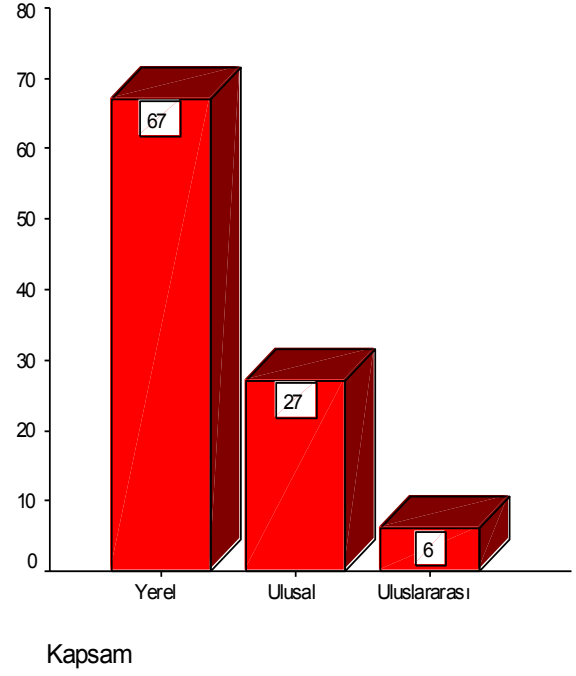
.....
.....

EK 2: Veri Grafikleri
EK 2.1.: Dernek Bilgileri

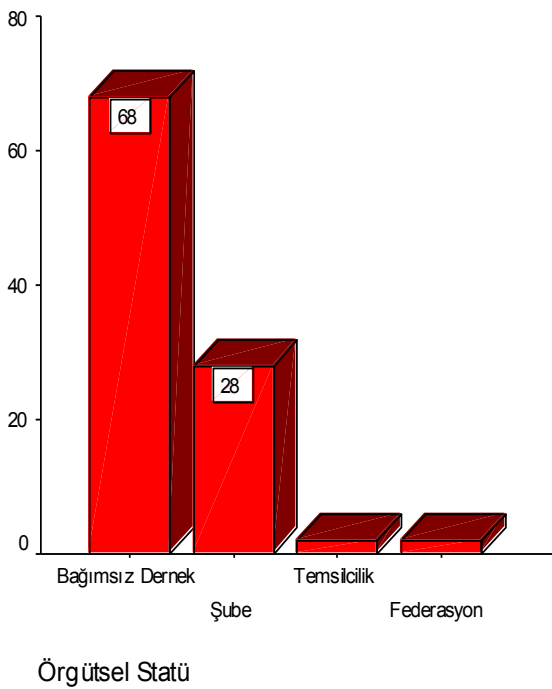
Grafik 20: Derneklerin Hukuki Statüsü

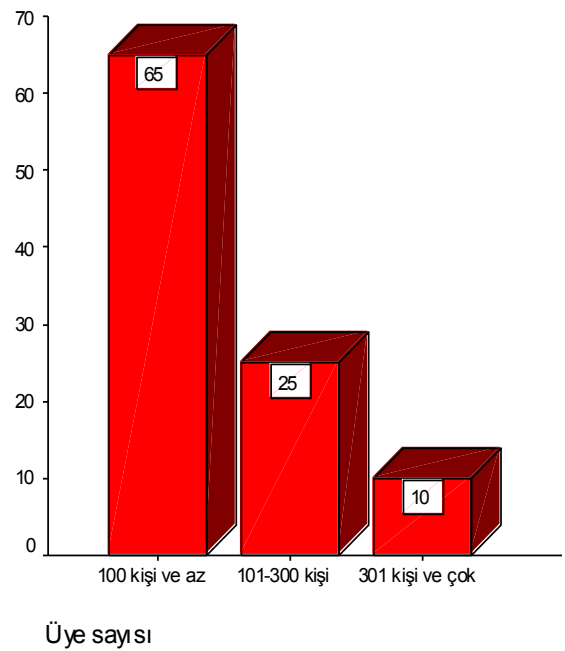
Grafik 18: Derneklerin Etkinlik Düzeyi, Çapı

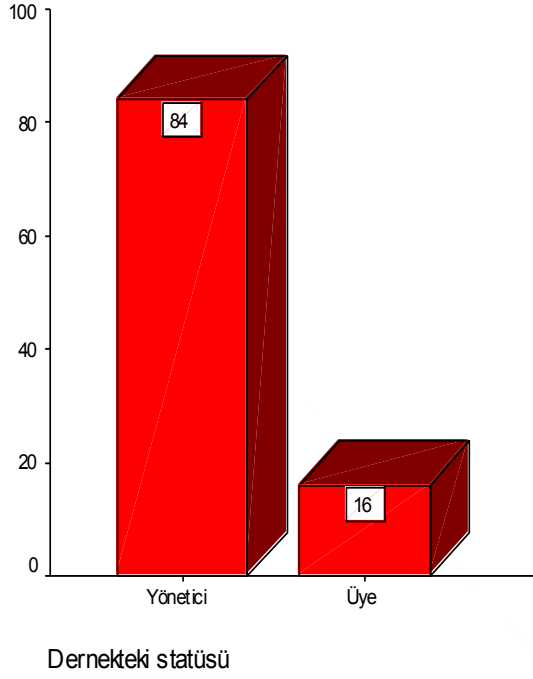
Grafik 21: Derneklerin Örgütsel Statüsü

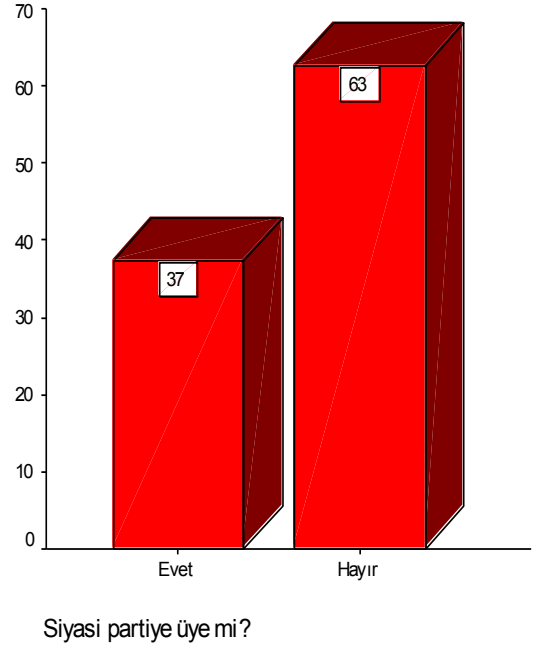
Grafik 19: Derneklerin Üye Sayısı

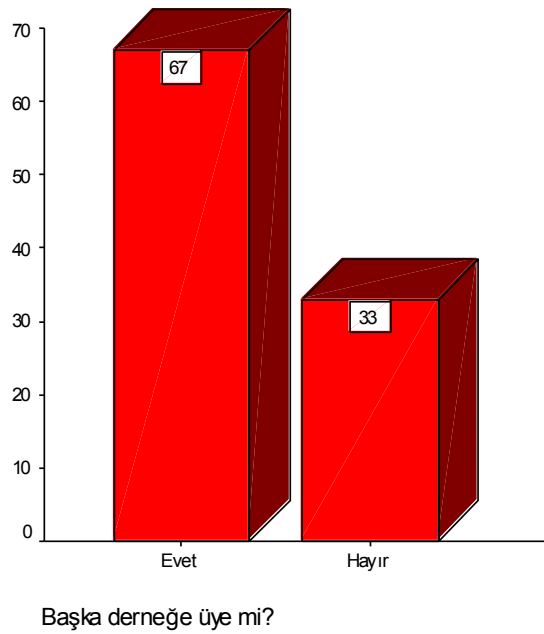
Grafik 22: Dernekteki Statüsü

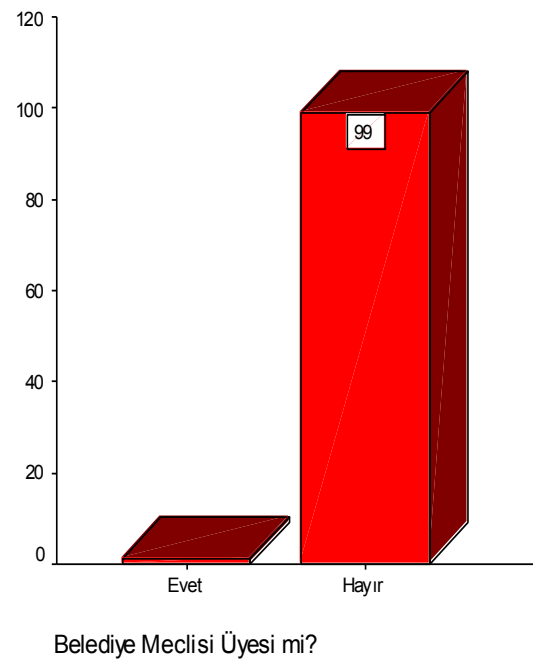
Grafik 24: Siyasi Partiye Üye mi?

Grafik 23: Başka Derneğe Üye mi?

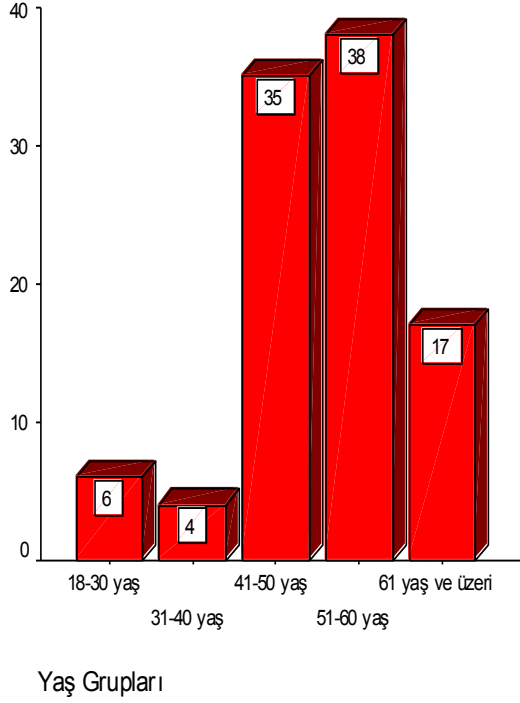

Grafik 25: Belediye Meclisi Üyesi mi?

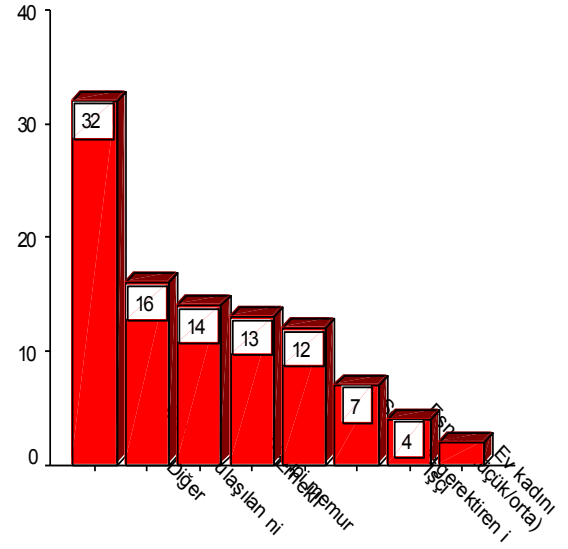

EK 2.2.: Demografik Özellikler

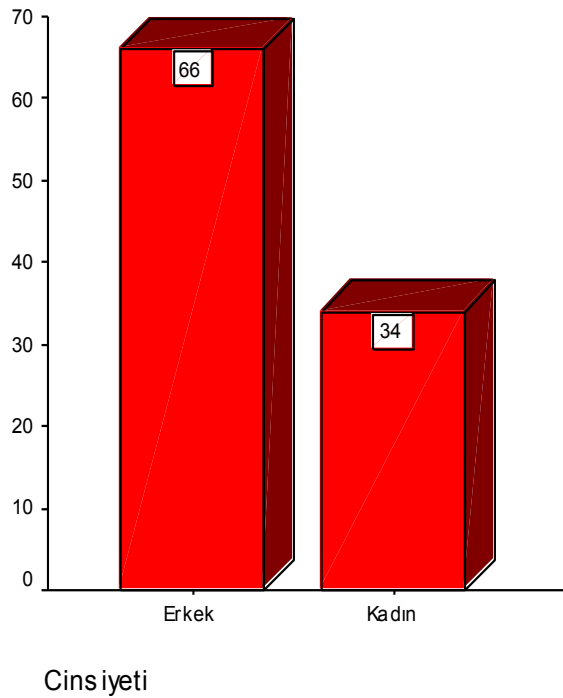
Grafik 26: Yaş

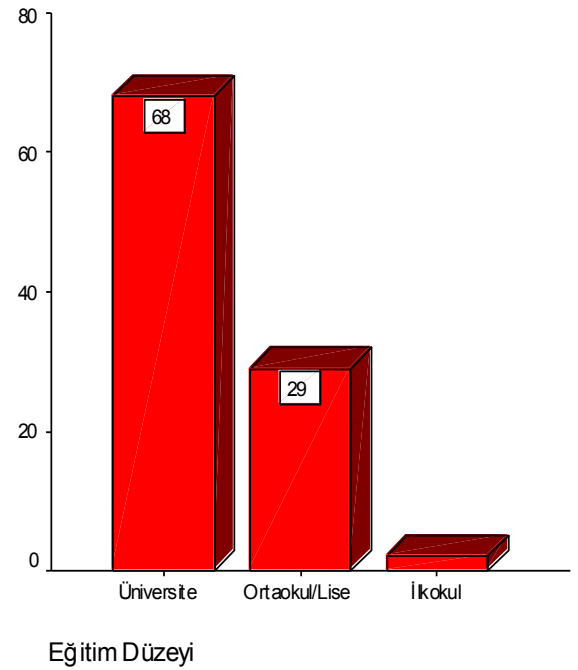
Grafik 28: Meslek

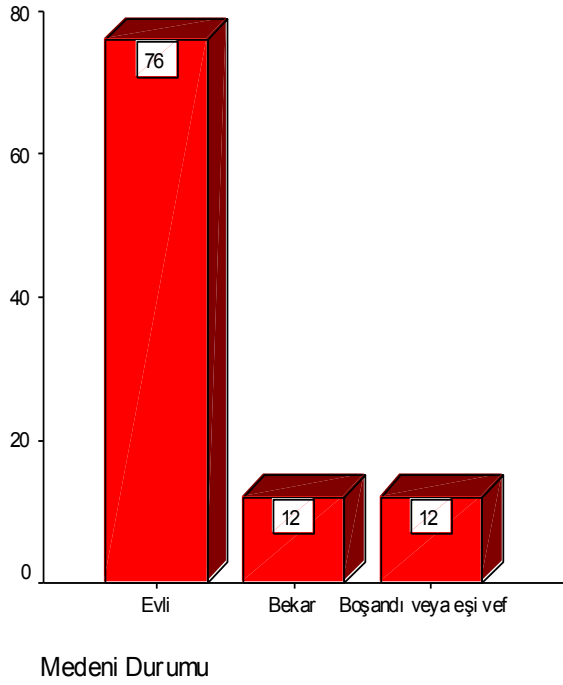
Grafik 27: Cinsiyet

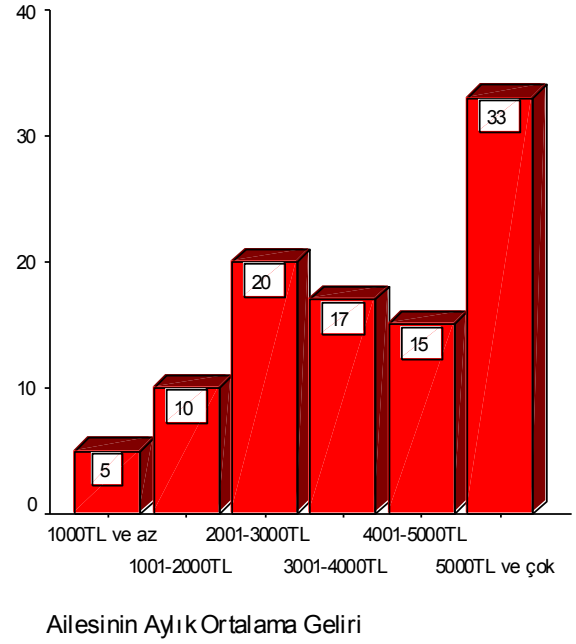
Grafik 29: Eğitim Düzeyi

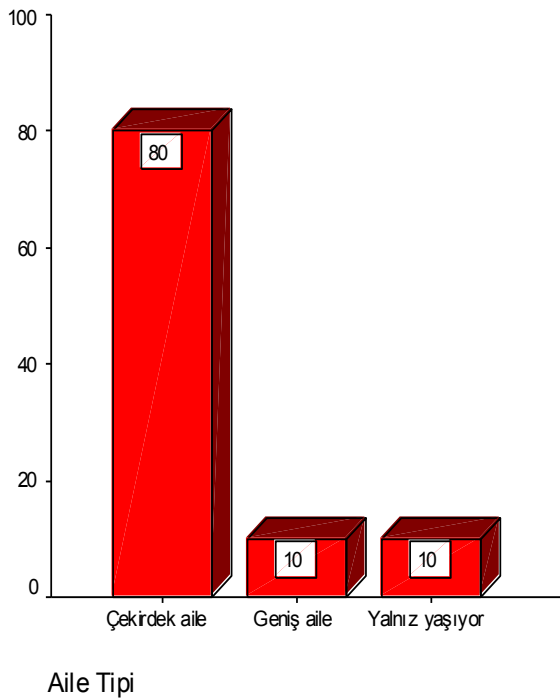
Grafik 30: Medeni Durum

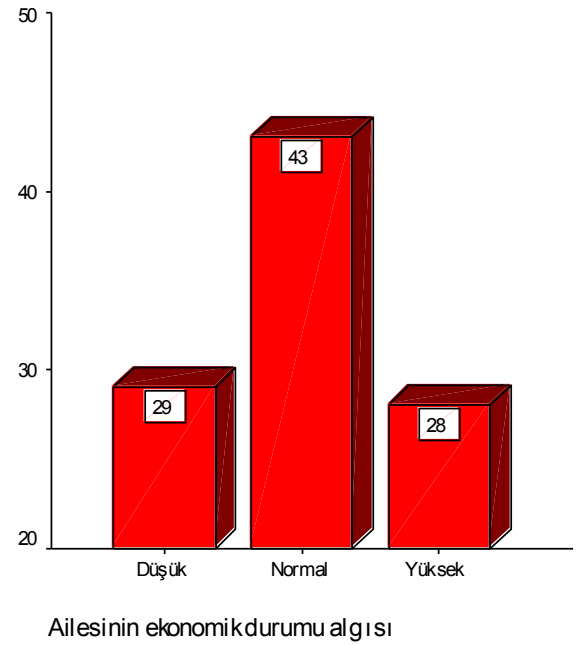
Grafik 32: Ailesinin Aylık Ortalama Geliri

Grafik 31: Aile Tipi

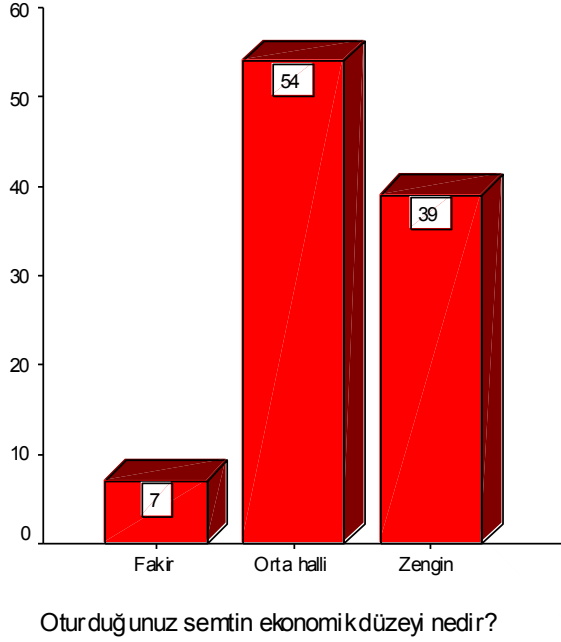

Grafik 33: Ailesinin Ekonomik Durumu Algısı

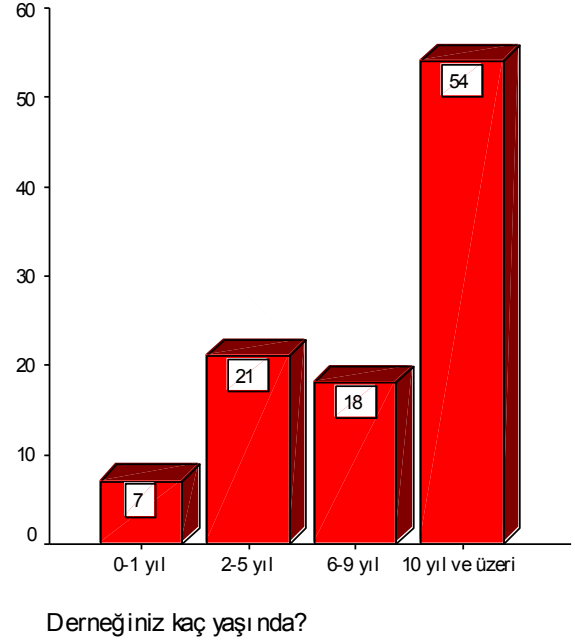

EK 2.3.: Üyelerin kent konseyinin bürokratik yapısı ve işleyişine dair algı, tutum ve davranışları

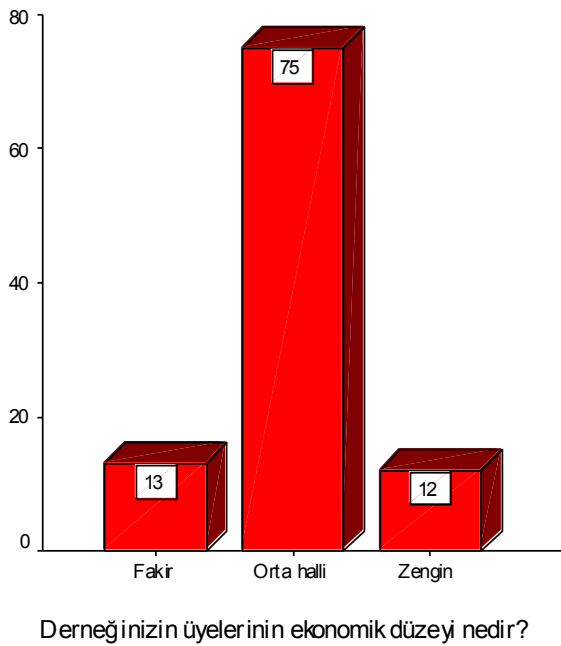
Grafik 34: Oturduğu Semtin Ekonomik Durum Algısı

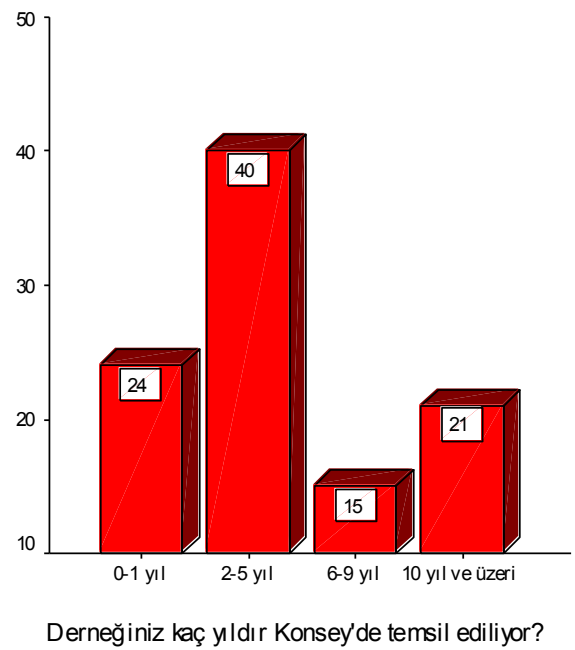
Grafik 36: Derneğin Yaşı

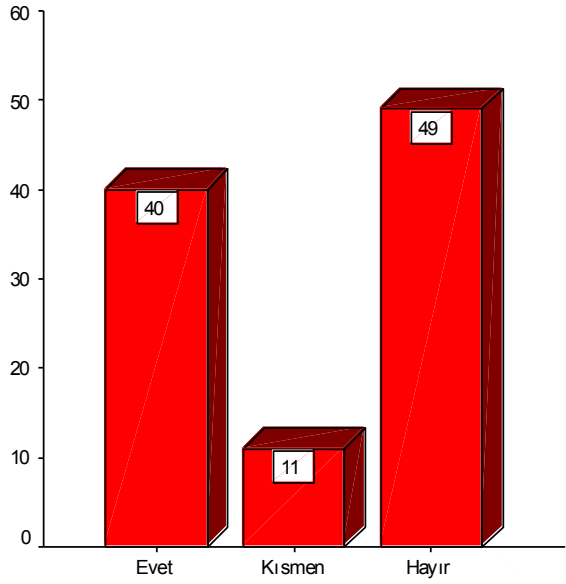
Grafik 35: Derneğin Üyelerinin Ekonomik Durumu Algısı

Grafik 37: Derneğin KK'de Temsil Edilme Süresi

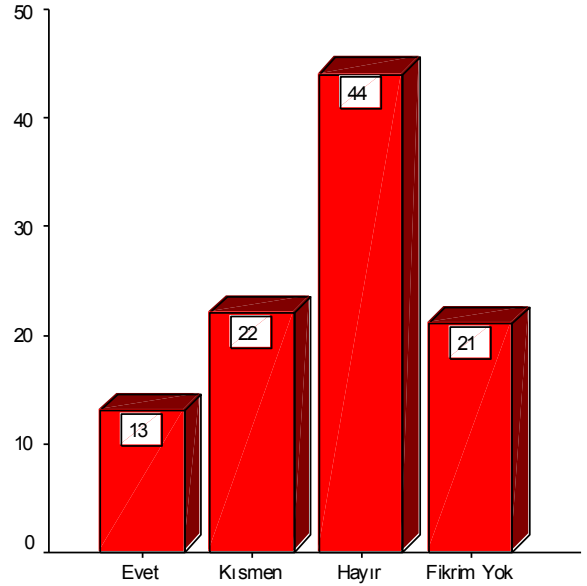

Grafik 38: Derneğin KK Organlarına Seçilme Durumu

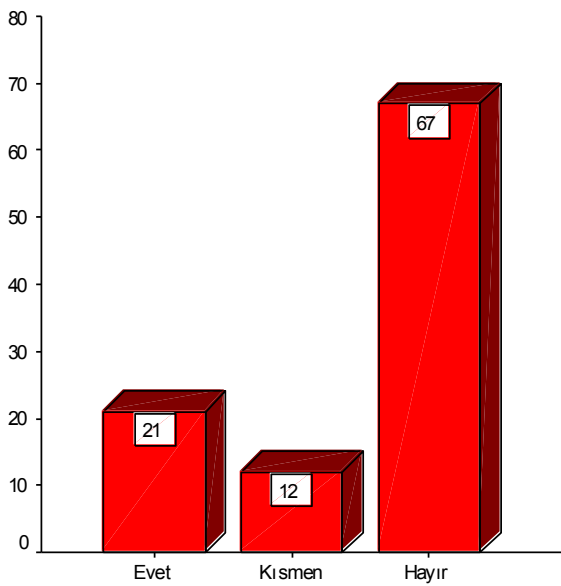
Derneğiniz KONSEY organlarında görev alıyor mu?

Grafik 40: Derneğin KK'ne Sunduğu Projelerin Uygulanma Durumu

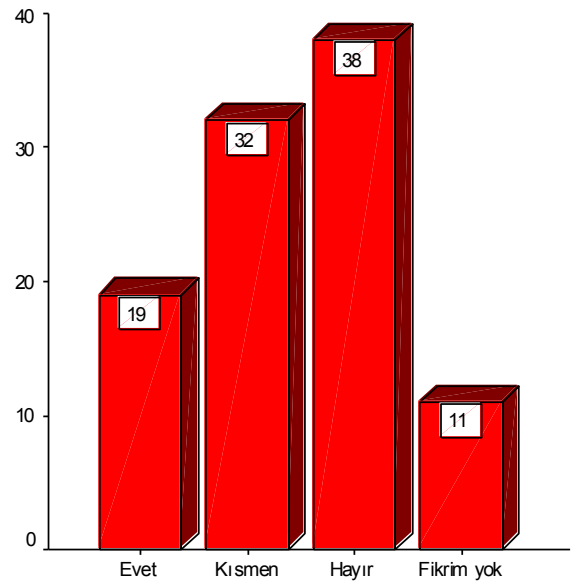
Derneğiniz KONSEY'de projelerini hayata geçirebiliyor mu?

Grafik 39: Derneğin KK'ne Proje Sunma Durumu

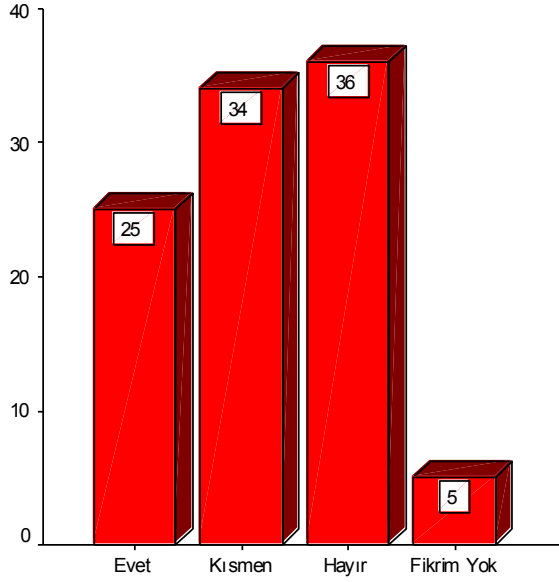
Derneğiniz KONSEY'e proje sundu mu?

Grafik 41: KK Mevzuatını Değerlendirme

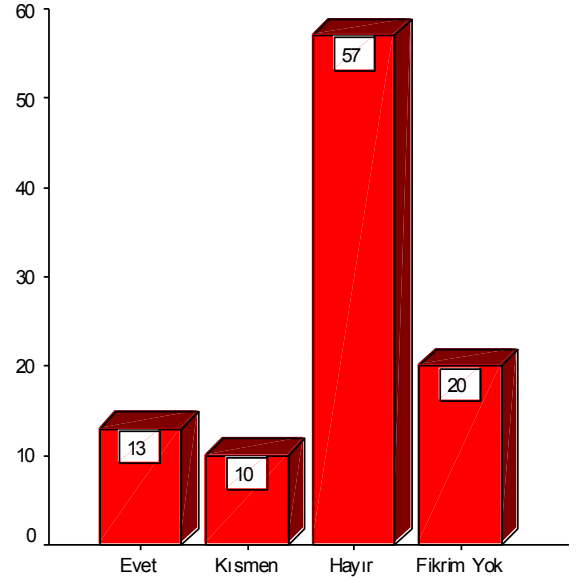
Kent konseyi yönetmelik ve mevzuatı yetkin mi?

Grafik 42: KK Çalışma Gruplarını Değerlendirme

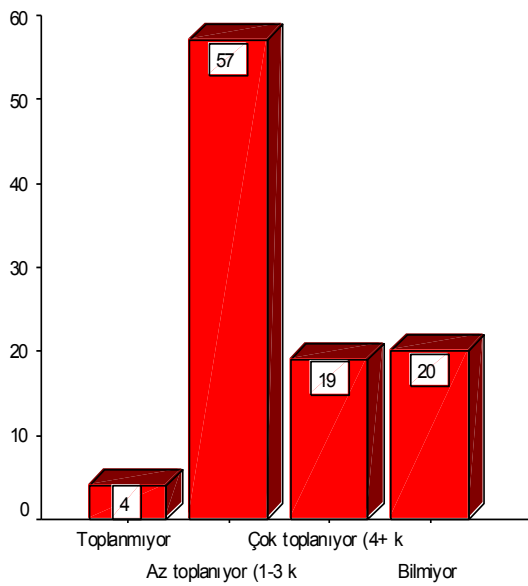
Kent Konseyi çalışma grupları yeterli mi?

Grafik 45: KK Toplantı Sayısını Değerlendirme

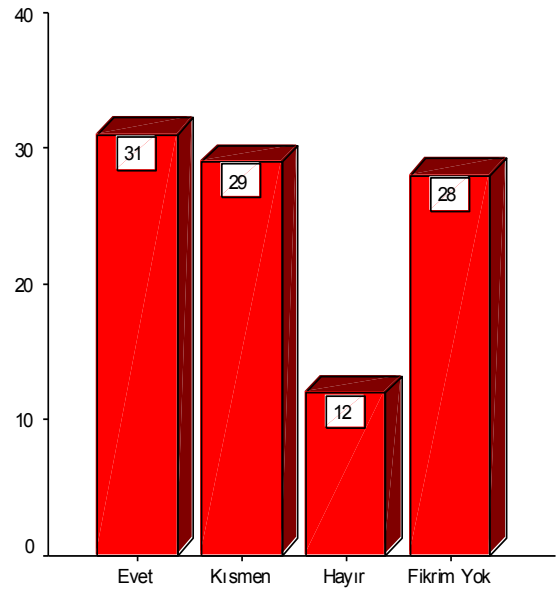
Kent Konseyi'nin yıllık toplantı sayısı yeterli mi?

Grafik 44: Kent Konseyi Toplantı Periyodu

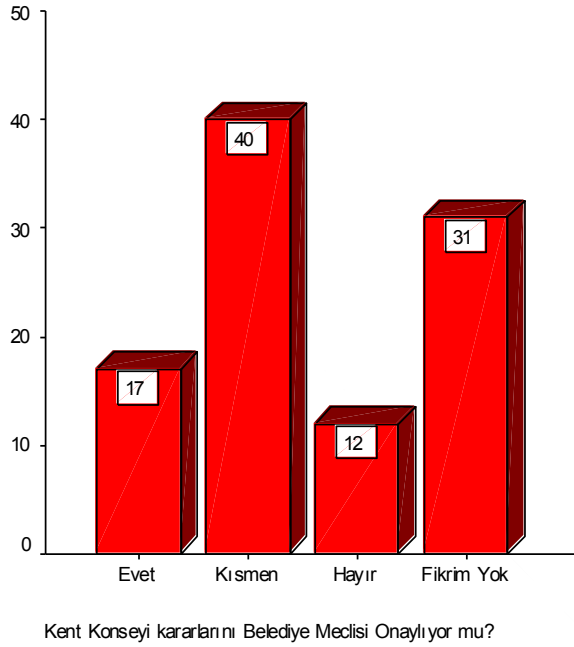
Kent Konseyi yılda kaç kez toplanıyor?

Grafik 43: KK Kararlarının Belediye Meclisi'nde Görüşülme Durumu

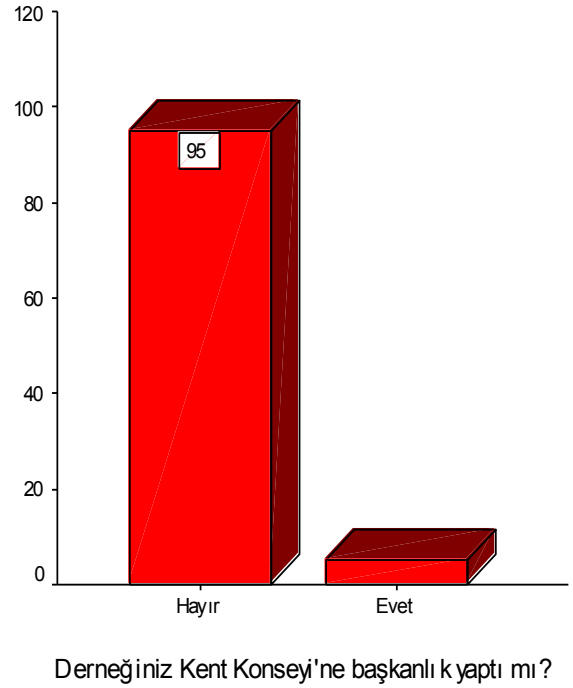

Kent Konseyi kararları belediye meclisinde görüşülüyor mu?

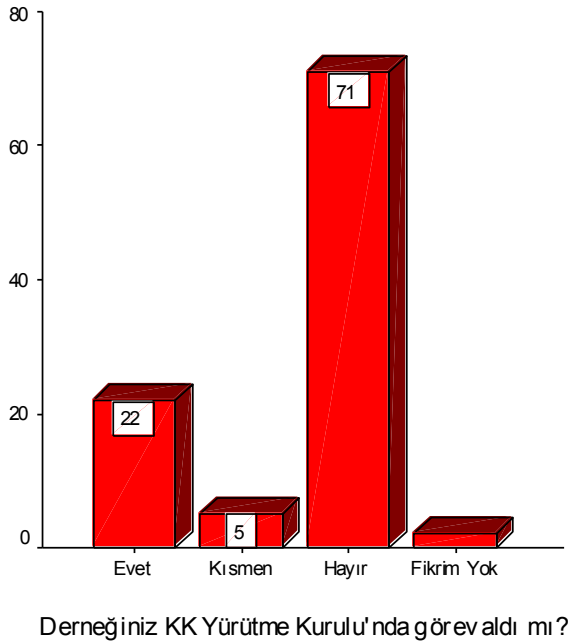
Grafik 46: KK Kararlarının Belediye Meclisi'nde Onaylanma Durumu

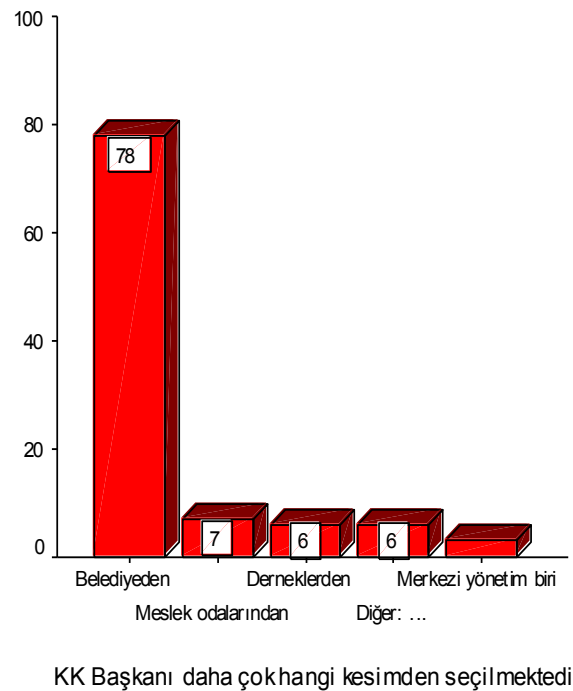
Grafik 48: Derneğin KK'ne Başkanlık Etme Durumu

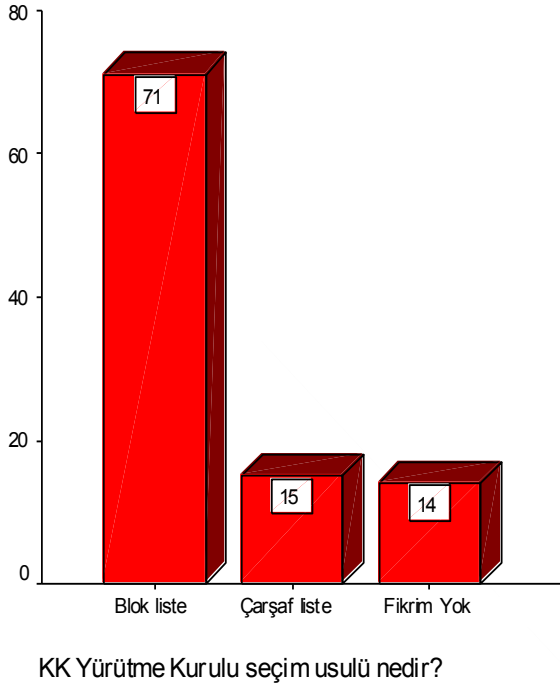
Grafik 47: Derneğin KK Yürütme Kurulu'nda Görev Alma Durumu

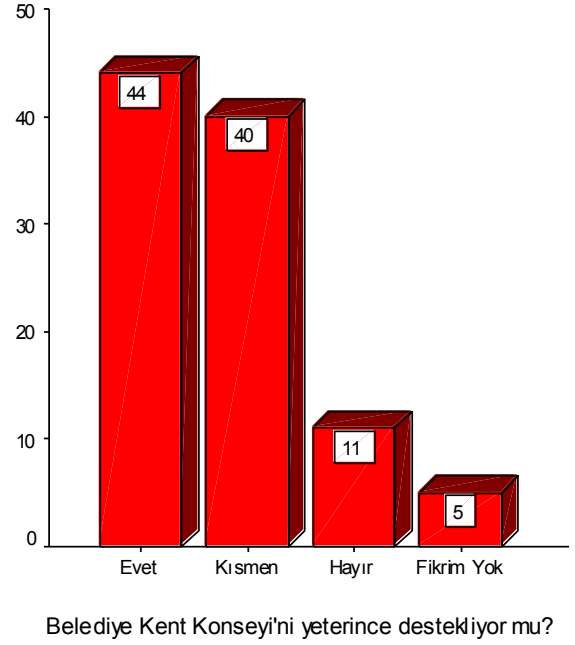
Grafik 49: KK Başkanlık Seçiminde Daha Çok Tercih Edilen Kentsel Örgütlü Güç

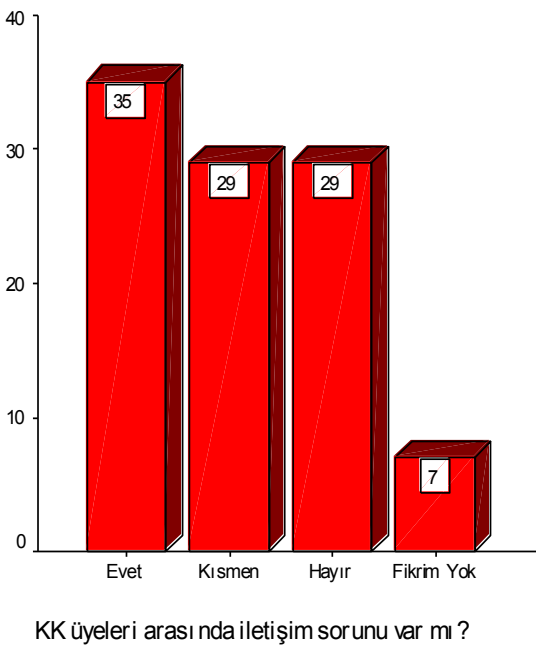
Grafik 50: KK Yürütme Kurulu Seçim Usulü

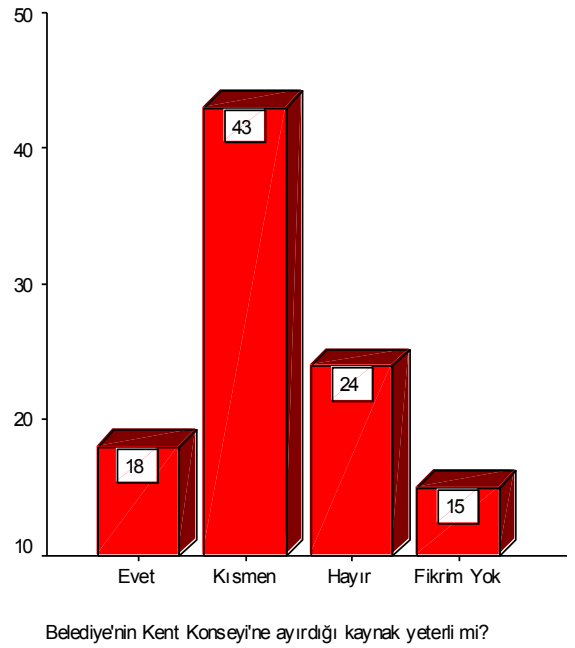
Grafik 52: Belediye'nin KK'ne Desteği Yeterli mi?

Grafik 51: Kent Konseyi Üyeleri Arasında İletişim Sorunu Var mı?

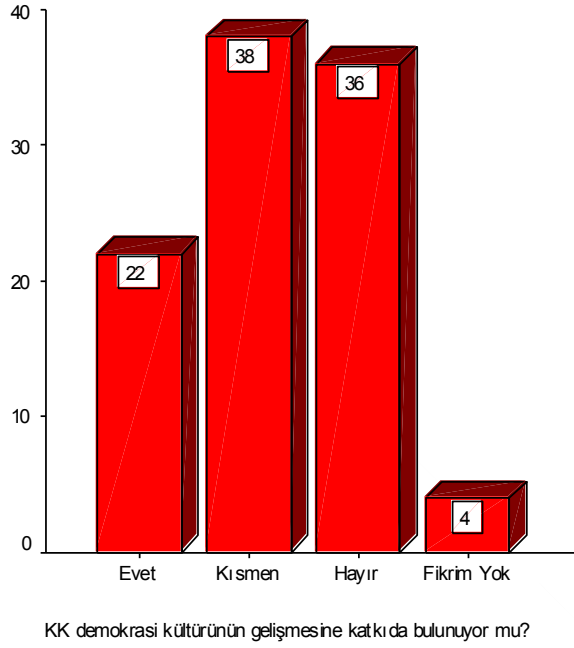

Grafik 53: Belediye'nin KK'ne Ayırdığı Mali Kaynak Yeterli mi?

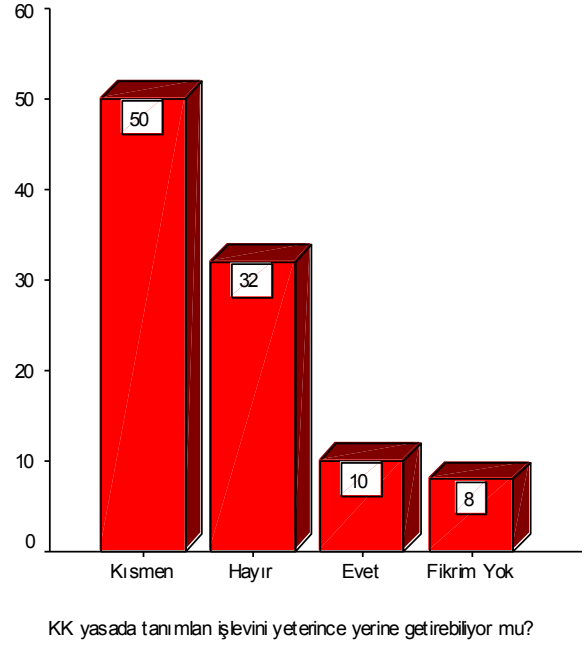

EK 3.4.: Üyelerin kent konseyinin amacını gerçekleştirilmesine dair algı, tutum ve davranışları

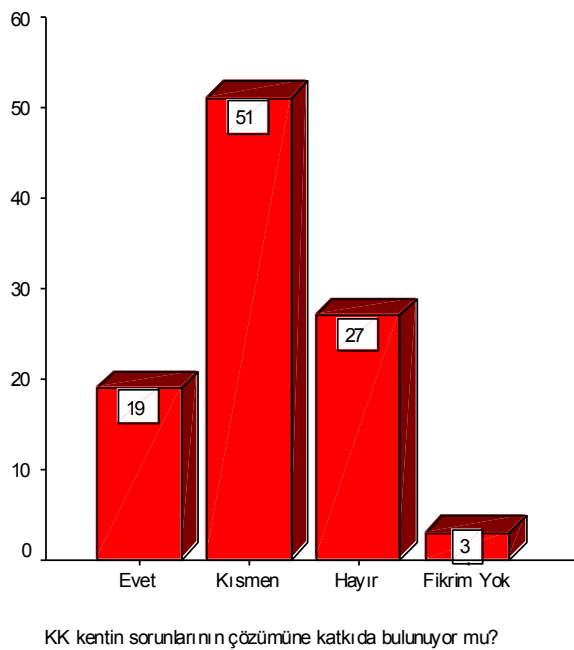
Grafik 54: KK Demokrasi Kültürünün Gelişmesine Katkı Sağlıyor mu?

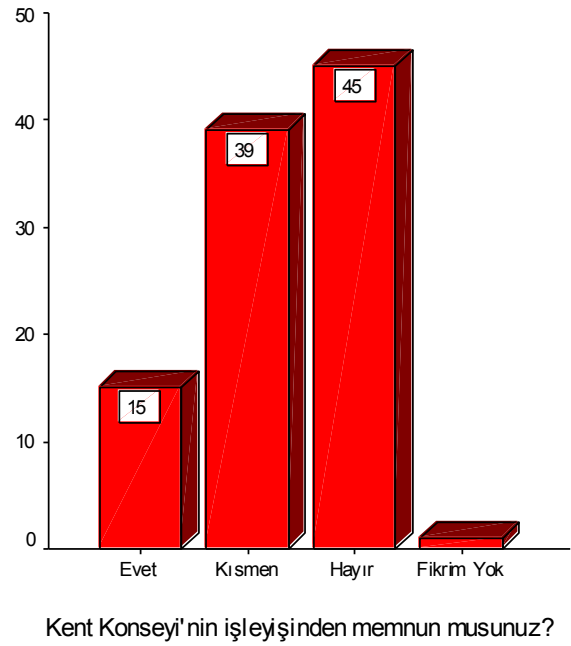
Grafik 56: KK Yasada Tanımlı İşlevini Yerine Getirebiliyor mu?

Grafik 55: KK'nin Kentin Sorunlarının Çözümüne Katkısı Oluyor mu?

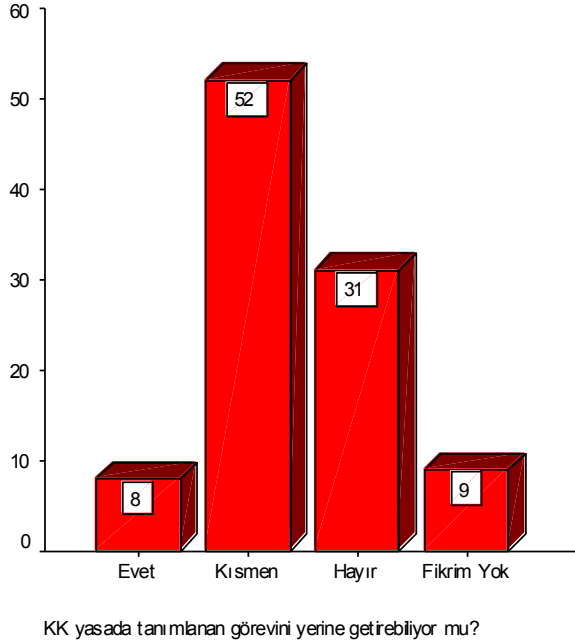

Grafik 57: KK'nin İşleyişinden Memnun musunuz?

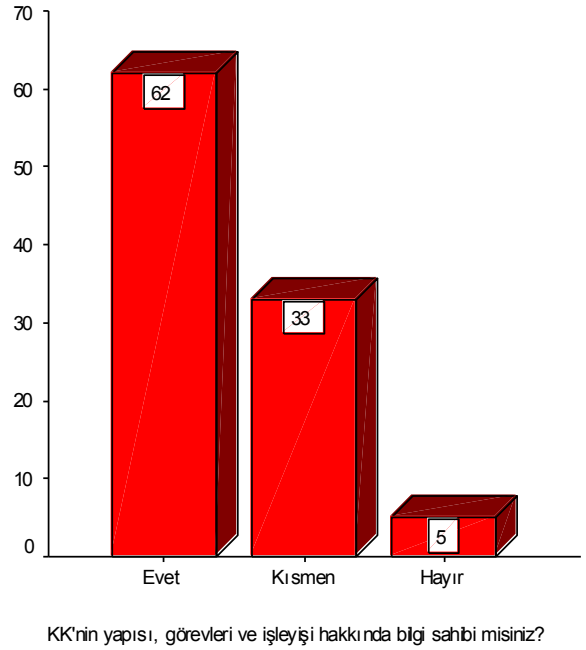

EK 3.5.: Üyelerin 'Kent Konseyi' ve 'katılımcı demokrasi' ye dair algı, tutum ve davranışları

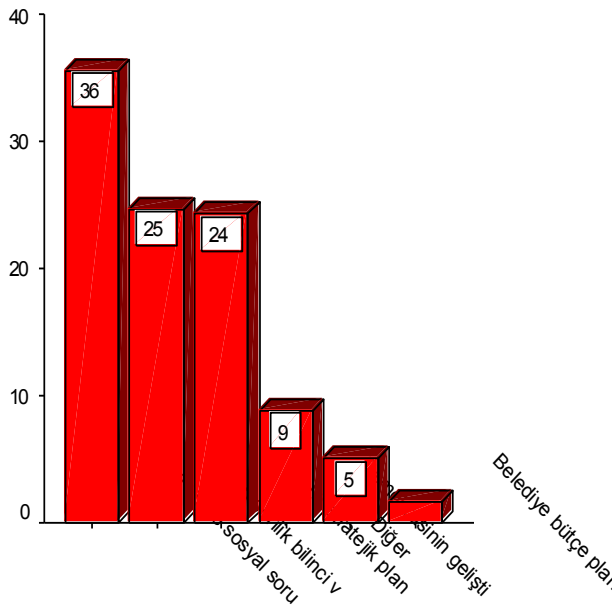
Grafik 58: Sondaj Soru: KK Yasada Tanımlı Görevini Yerine Getirebiliyor mu?

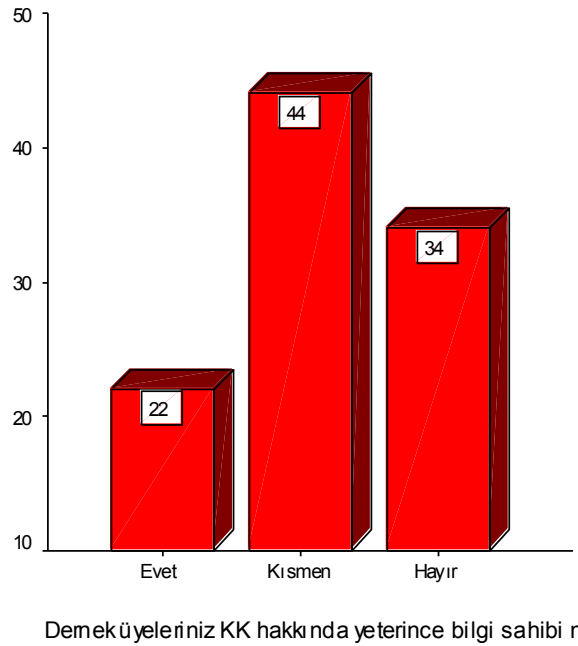
Grafik 60: KK yapısı, görevleri ve işleyişi hakkında bilgi sahibi mi?

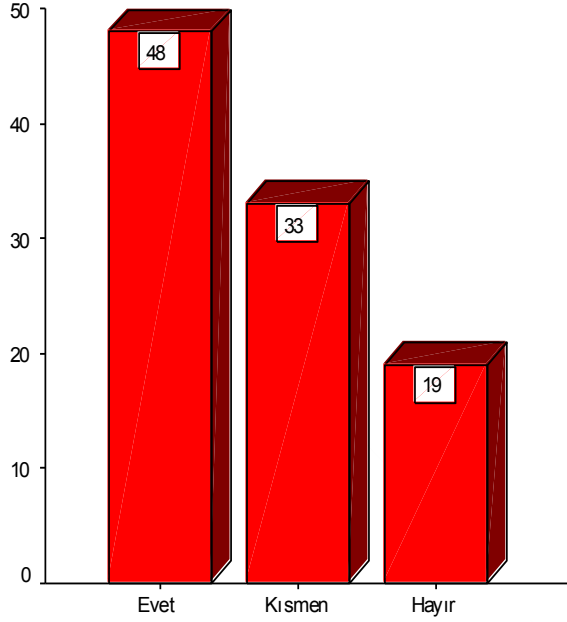
Grafik 59: KK Kararlarının Dikkate Alındığı Kamusal Hizmet Alanları

Grafik 61: Dernek üyeleri KK'nin yapısı, görevleri ve işleyişi hakkında bilgi sahibi mi?

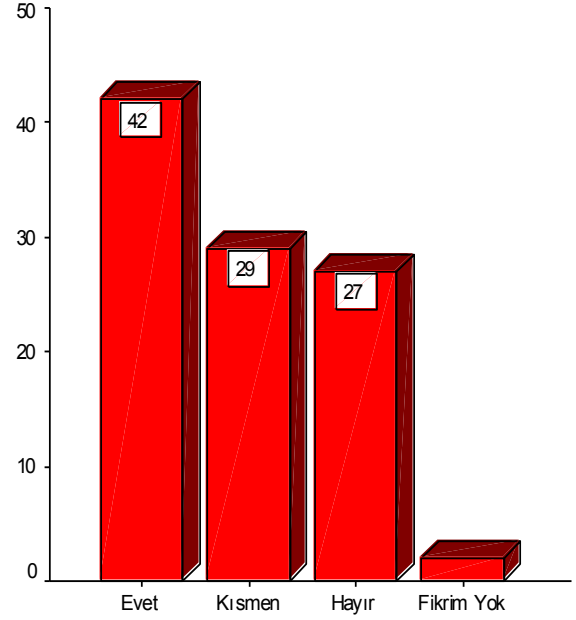

Grafik 62: Dernek yöneticileri üyeleri KK hakkında bilgilendiriyor mu?

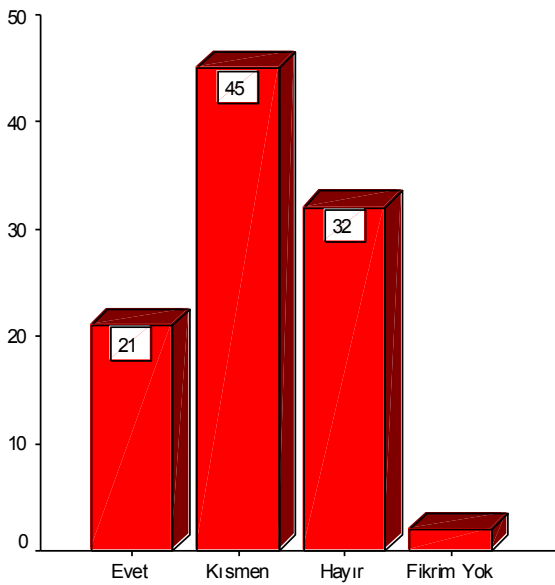
Dernek üyelerinizi KK hakkında bilgilendiriyor musunuz?

Grafik 64: KK katılım için derneklere çağrıda bulunuyor mu?

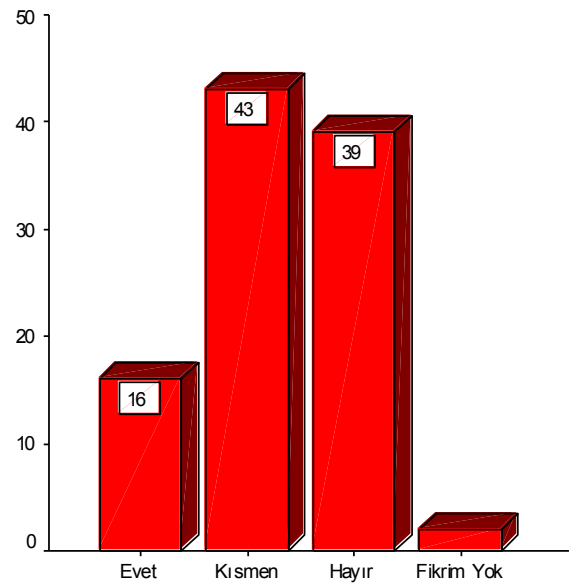
KK katılımı için derneklere çağrıda bulunuyor mu?

Grafik 63: Dernekler KK'ni yeterince tanıyor mu?

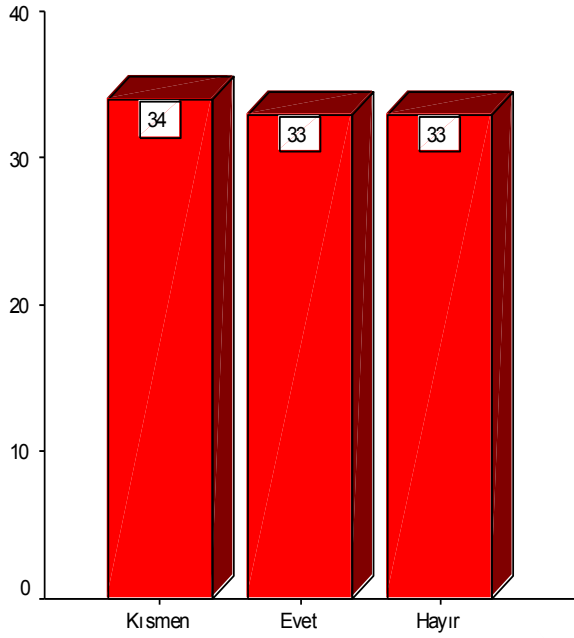
Dernekler KK'ni yeterince tanıyor mu?

Grafik 65: Dernekler KK'ne gereken ilgiyi gösteriyor mu?

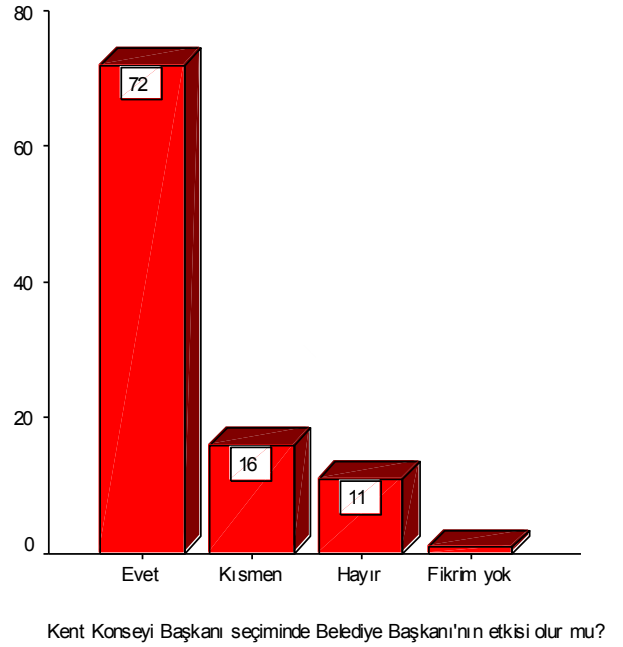
Dernekler KK'ne gereken ilgiyi gösteriyor mu?

Grafik 66: KK'de temsil edilme derneğın statüsünü olumlu etkiler mi?

KK'de temsil edilme derneğın statüsünü olumlu etkiler mi?

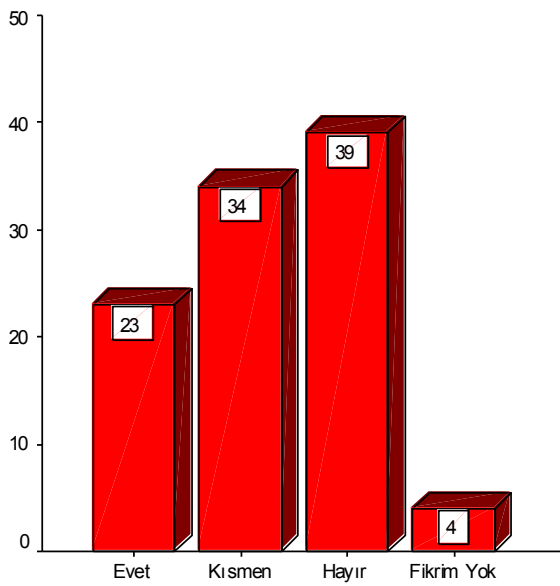
Grafik 68: KK Başkanı seçimini Belediye Başkanı etkiler mi?

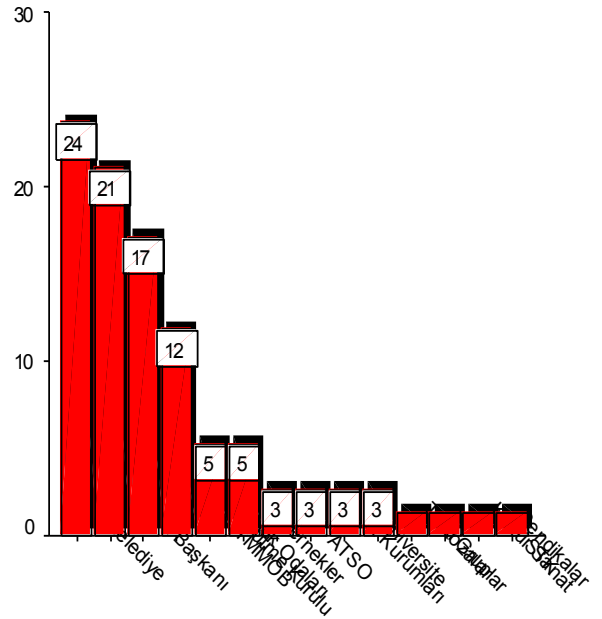
Kent Konseyi Başkanı seçiminde Belediye Başkanı'nın etkisi olur mu?

Grafik 69: KK karar alma sürecinde en etkili aktör kim?

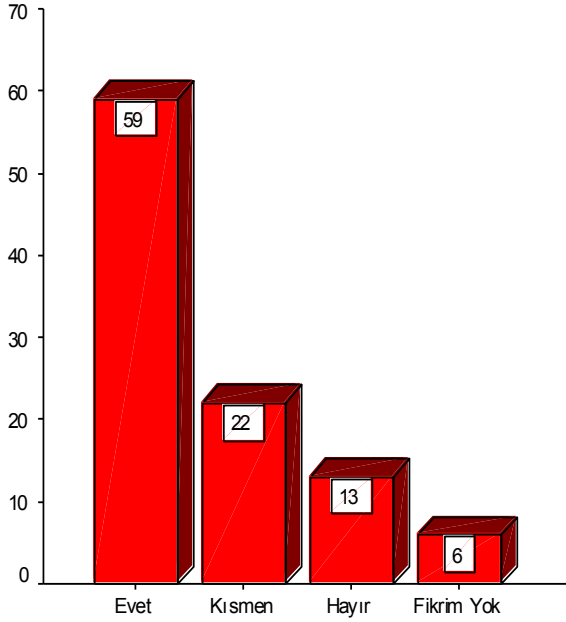
Grafik 67: Kent Konseyi'nin işleyişı demokratik mi?

Kent Konseyi'nin işleyişı demokratik mi?

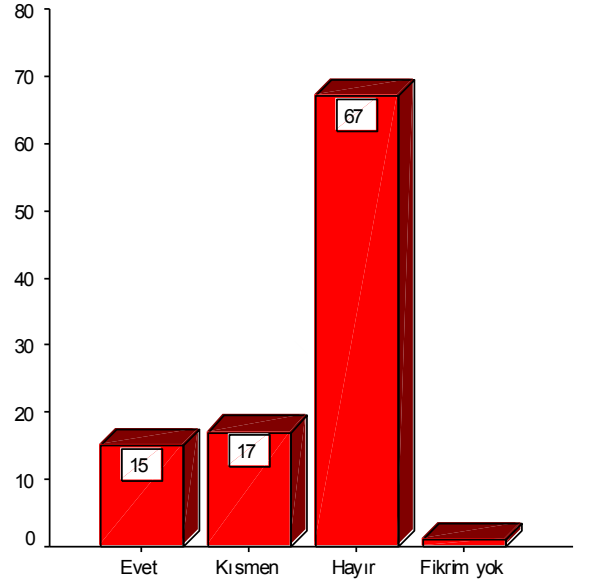

Grafik 70: KK karar alma sürecinde Belediye Başkanı etkili mi?

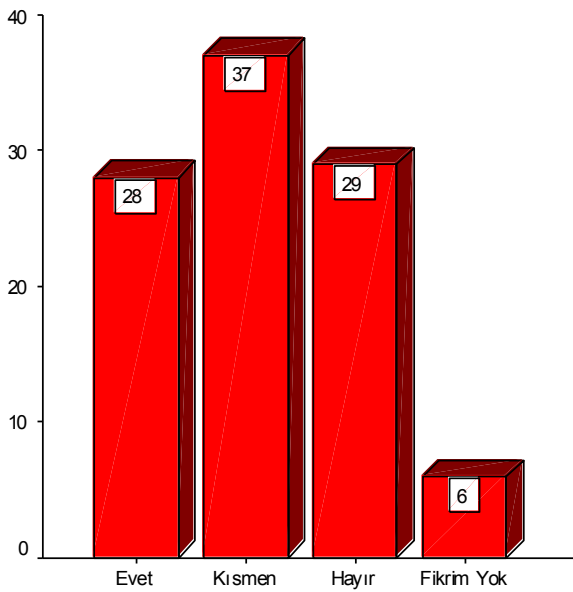
KK karar alma sürecinde Belediye Başkanı etkili midir?

Grafik 72: KK Başkanı seçiminde derneğinizi etkili mi?

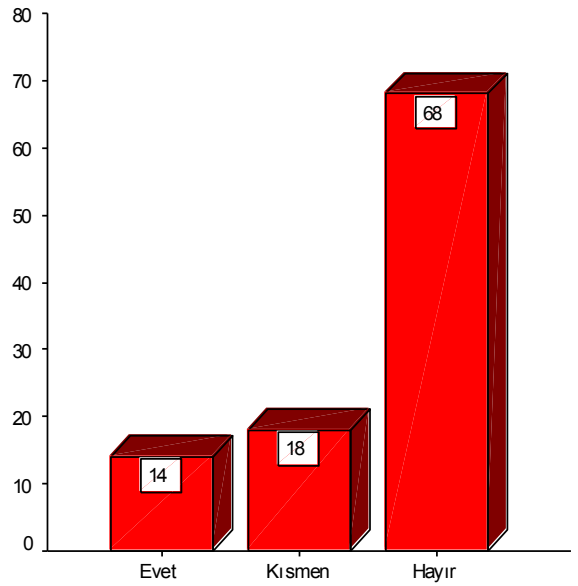
Kent Konseyi Başkanı seçiminde derneğinizi etkili mi?

Grafik 71: KK organlarında bağımsız karar alabiliyor mu?

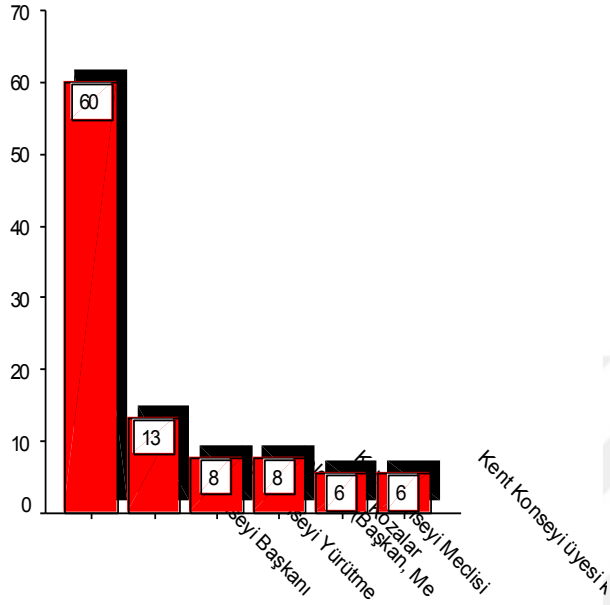
KK kararlarını organlarında bağımsız şekilde alabiliyor mu?

Grafik 73: KK Yürütme Kurulu seçiminde derneğinizi etkili mi?

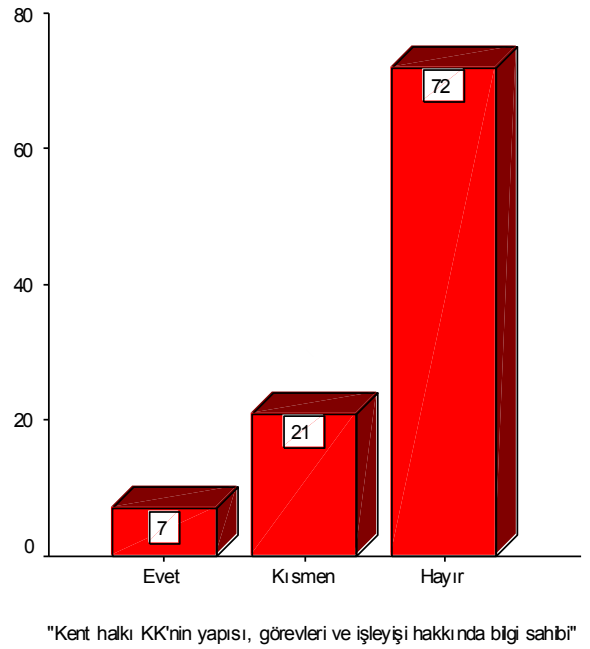

KK Yürütme Kurulu seçiminde derneğinizi etkili mi?

Grafik 74: KK toplantılarında gündemi daha çok kim belirler?

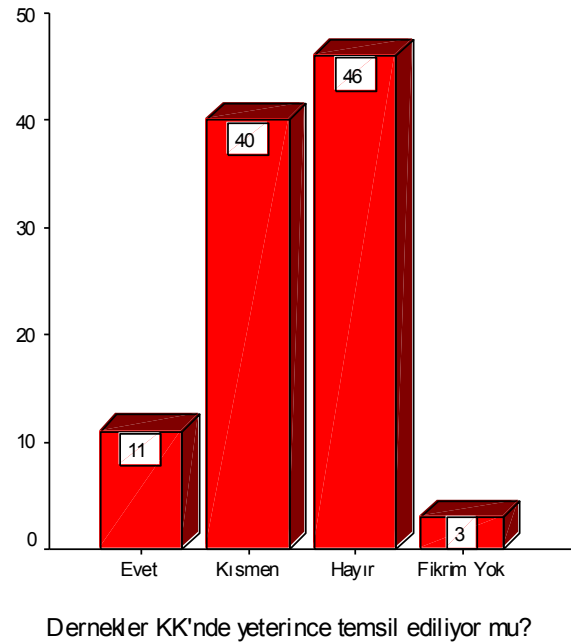
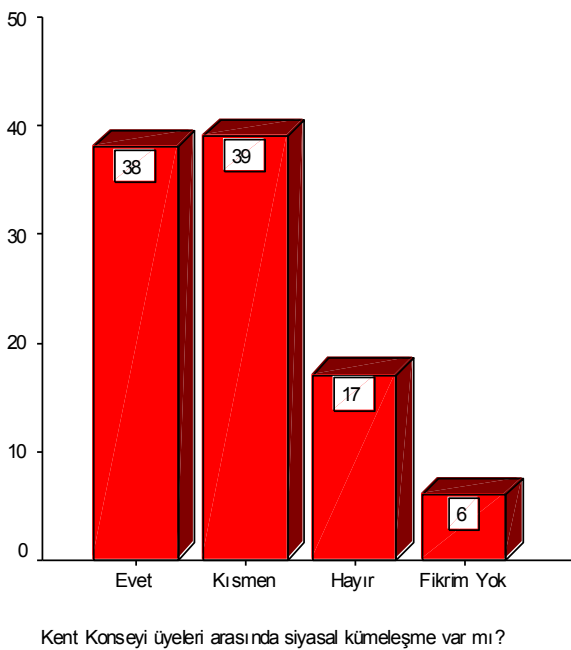

Grafik 76: Kent halkı KK'nin yapısı, görevleri ve işleyişi hakkında bilgi sahibi mi?

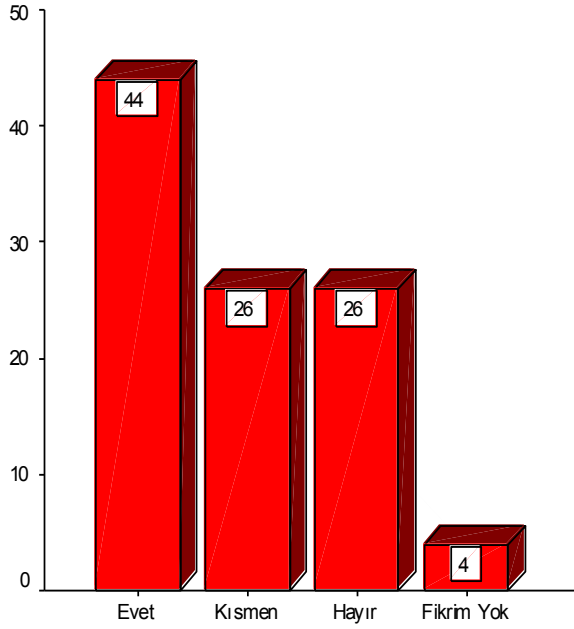

Grafik 77: Dernekler KK'de yeterince temsil ediliyor mu?

Grafik 75: KK üyeleri arasında siyasi kümeleşme var mı?

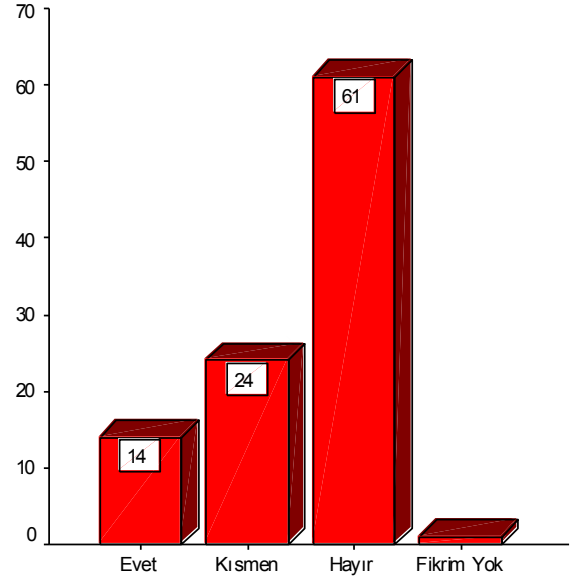

Grafik 78: "KK ihtiyaçtan çok AB uyum yasaları gereği kuruldu

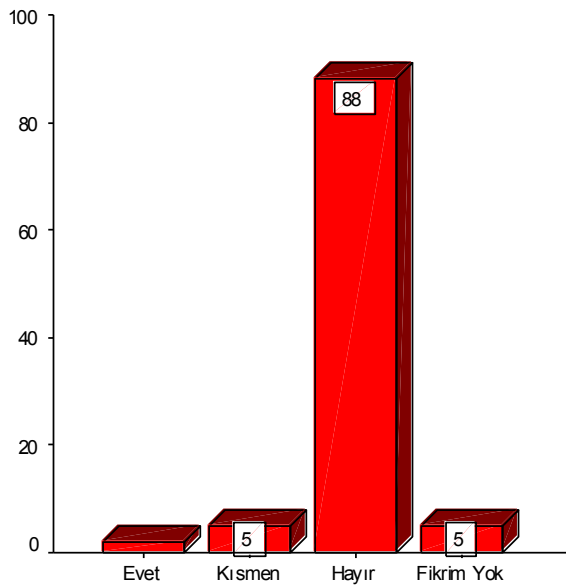
KK yerel ihtiyaçtan çok AB uyum yasaları gereği kuruldu

Grafik 80: Dernekler KK'de eşit güce sahip mi?

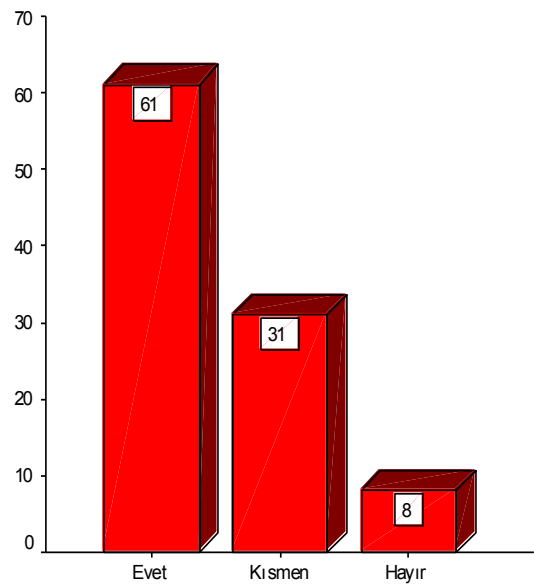
Dernekler kent konseyinde eşit güce sahip mi?

Grafik 79: KK Belediye Meclisi'nin yetkilerini ihlal ediyor mu?

KK Belediye Meclisi'nin yetkilerini ihlal ediyor mu?

Grafik 81: Kent Konseyi Belediye'nin güdümünde mi?

Kent Konseyi Belediye'nin güdümünde mi?